

DIE SALARISGESKIEDENIS
VAN DIE
KLEURLING-ONDERWYSERS
IN DIE
OPENBARE SKOLE IN KAAPLAND, 1910-1955,
MET VERWYSING OOK NA
ANDER DIENSVOORWAARDES AS SALARISSE

J. P. J. BARNARD

Skripsie goedgekeur ter verkryging van
die graad van Magister in die Opvoedkunde
aan die Universiteit van Stellenbosch.

November 1961

OPGEDRA AAN MY MOEDER

V O O R W O O R D

Graag wil ek my opregte dank en waardering aan prof. dr. P.S. du Toit, onder wie se leiding hierdie skripsie geskryf is, getuig.

Verder wil ek 'n woord van hartlike dank rig aan die senior amptenare in die Kleurling-onderwysafdeling van die Kaapse Onderwysdepartement en eerwaarde D.P. Botha, sekretaris van die Opvoedingskommissie van die N.G. Sendingkerk, wat altyd gewillig was om my van inligting te voorsien.

Ook aan die personele van die Carnegie-biblioteek, die Kaapse Onderwys-biblioteek, die Kaapse Provinsiale Raad-biblioteek, die Kaapstadse Openbare Biblioteek, die Port Elizabethse Openbare Biblioteek en die Kaapse Argief, rig ek my opregte waardering vir hulle vriendelike hulpvaardigheid waarop ek steeds kon reken.

Hierdie ondersoek maak deel uit van die Wes-Kaaplandse Navorsingsprojek van die Universiteit van Stellenbosch, en is finansiëel ondersteun deur die fondse van genoemde projek.

J.P.J. BARNARD.

PORT ELIZABETH,
September 1961.

INHOUDSOPGAWE.

Blis.

VOORWOORD	
<u>INLEIDING</u>	1
<u>HOOFSTUK I</u>	
Inleidend: Die Salarisgeskiedenis van Kleurling-Onderwysers in Kaapland tot 1910, met Verwysing na die Beheer van Kleurling-skole	4
<u>HOOFSTUK II</u>	
Die Salarisstryd sedert die Totstandkoming van Unie tot aan die Aanneme van die Eerste Gekonsolideerde Onderwysordonnansie, 1910 - 1921	26
<u>HOOFSTUK III</u>	
Die Reëling van Salarisskale op 'n Logiese en Redelike Grondslag, 1922 - 1930	53
<u>HOOFSTUK IV</u>	
Die Stryd teen die Besuinigingspogings van die Provinsiale Administrasie en die Verkryging van beter Diensvoorwaardes, 1931 - 1939	71
<u>HOOFSTUK V</u>	
Beter Diensvoorwaardes ten spyte van Onenigheid in die Geledere van die Kleurling-Onderwysers, 1944 - 1946	86
<u>HOOFSTUK VI</u>	
Die Stryd om die Kerf-vir-Kerf-Aanpassing, 1946 - 1948	114
<u>HOOFSTUK VII</u>	
Die Verwerping van die Verhouding - Basis en Gelyktydige Salarisverhogings met Blankes en die Invoering van die Nuwe Beginsel van Salarisbepaling op Sosio-ekonomiese Grondslag, 1950 - 1955	129
<u>BYLAES</u>	179
Bylae I	179
Bylae II	184
Bylae III	190
Bylae IV	195
Bylae V	196
Bylae VI	200
<u>LITERATUUR EN BRONNE</u>	206

I N L E I D I N G

Die taak om oor die vroegste salariering van Kleurling-onderwysers in Kaapland te skrywe, word om verskeie onvermydelike redes bemoeilik. So is bv. die oorsaak vir die afwesigheid van volledige en afsonderlike statistieke¹⁾ vir nie-blanke onderwys vir 'n lang tydperk moontlik te vinde in ons land se geskiedenis, en wel in Ordonnansie No. 50 van 1828, toe die spesiale Hottentotwette van die jare 1809 - 1819 herroep is en „Hottentots and other free persons of colour" gelyk gestel is met die blanke koloniste. Vanaf daardie oomblik het wetgewing beslis „colour blind" geword,²⁾ maar hoewel die wette dan kleurblind was, het ons die bewyse dat dit in die onderwyspraktyk glad nie geheel en al só was nie.

Verder is die Kleurling as 'n aparte rassegroep in wording vir 'n lang tyd nie erken nie en toe die Kleurlinge reeds as 'n ras op sy eie beskou is,³⁾ het hulle geringe getalle dit nie in die oë van die land se administrasie geregverdig om met die Kleurling as 'n aparte groep rekening te hou nie. Hulle is eenvoudig saam met die naturelle as „Gekleurd" geklassifiseer.

In die jaar van die totstandkoming van die Unie van Suid-Afrika skryf die waarnemende Superintendent-Generaal van Onderwys as volg:

-
- 1) Report of a Commission to inquire into and report upon the Government Educational System of the Colony (Watermeyer-Kommissie), 1860-63 (G.24 - '63), pp. viii-lvi. Die opgawes het geen verskil op grond van kleur gemaak nie.
 - 2) MARAIS, J.S., The Cape Coloured People, 1652-1937, p. 157.
 - 3) Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake die Kaapse Kleurling-bevolking van die Unie (Wilcocks-Kommissie), 1937 (U.G. 54 - '37) Bylae 48, p. 348. As die Hottentotte by 1838 al byna ontstam was, „dan moet 1838 seker geld as die geboortedatum van die Kaapse Kleurling as 'n bepaalde groep in die samelewing."

"Hier magt opgemerk word dat er geen wezenlik verskil is in de aard van deze twee klassen van scholen. Zending-scholen zijn de scholen verstrekt voor de gekleurde mensen van de eigenlike Provincie, terwijl de inboorlingscholen verstrekt worden voor de bevolking van het naturelle gebied. Beide soorten van scholen zijn onder beheer van de zending."⁴⁾

In Thomas Muir se verslag van 1913 werp hy verder lig op dié saak deur te skrywe:

"The distinction between these two types (of schools) is geographical, and to some extent ethnological,"⁵⁾

maar in sy jaarverslag vir 1921 kon dr. W.J. Viljoen wel verslag doen dat die statistieke vir naturelle- en Kleurling-kindere vir die eerste maal afsonderlik aangegee word.⁶⁾

Dit kan dan aanvaar word dat gedurende die eerste tagtig jaar van die bestaan van die hoofkantoor van die Departement, dit geen afsonderlike afdeling gehad het om die opvoeding van die nie-blanke kindere te behartig nie. Dieselfde amptenare wat met die beheer oor blanke skole belas is, moes ook die administratiewe werk verbonde aan nie-blanke onderwys waarneem. In 1919 reeds het die Departement terdeë besef dat onder so 'n reëling dit nie altyd moontlik was om die nodige aandag aan die probleme van nie-blanke onderwys te skenk nie. Gevolglik is 'n afdeling vir nie-blanke skole in die lewe geroep. Dit het spoedig geblyk dat hierdie maatreël onvoldoende was, want die beleid om Kleurling- en naturelle-skole oor dieselfde kam te skeer, het die gevaar ingehou van die Kleurling-onderwys te verwaarloos ter wille van hierdie

-
- 4) Rapport van de Superintendent-Generaal van Onderwijs voor het jaar, geëindigd 30 September 1910 (C.P. 3 - 1911) p. 6.
 - 5) Report of the Superintendent-General of Education for the year ended 31st December, 1913 (C.P. 5 - 1914), p.8.
 - 6) S.G.E., Report on Education, 1921 (C.P. 4 - '22),
p. 29.

afdeling se vernaamste funksie, nl. naturelle-onderwys. Die S.G.O. was oortuig dat Kleurling-onderwys trouens 'n besondere probleem is wat inderdaad nie so nou aan naturelle-onderwys as aan blanke onderwys verwant is nie.⁷⁾ In die geskiedenis van Kleurling-onderwys is die jaar 1930 belangrik want toe is daar by die Departement 'n Kleurling-afdeling met sy eie verantwoordelike amptenaar aan die hoof, gestig.⁸⁾

Hiermee moet ons volstaan as voldoende agtergrond - 'n agtergrond wat spreek van verwaarlosing - om die verloop van die besoldiging van Kleurling-onderwysers te volg totdat die Kaapse Provinsiale Administrasie uiteindelik volle verantwoordelikheid vir die voorsiening vir hul salarisse aanvaar het.

7) S.G.O., Verslag van Onderwys, 1934 -'35
(K.P. 4 -'36), p. 46.

8) Ibid.

HOOFSTUK IINLEIDEND: DIE SALARISGESKIEDENIS TOT 1910,
MET VERWYSING NA DIE BEHEER VAN KLEURLING-SKOLE

Die salariëring van Kleurling-onderwysers hang baie nou saam met die geskiedenis van die beheer van Kleurling-onderwys. Daarom gaan die beknopte uiteensetting daarvan met die salarisgeskiedenis gepaard. Terwyl in 1939 skole onder beheer van skoolrade aan 94% van die blanke leerlinge in staatsondersteunde skole onderwys verskaf het, was dit net die geval met 10% van die Kleurling-leerlinge. Die orige 6% van die blanke leerlinge en 90% van die Kleurling-leerlinge het hul onderwys ontvang in skole wat deur spesiale kommissies of sektariese liggame bestuur is.¹⁾

Toe Jan van Riebeeck op 8 April 1652 hier voet aan wal gesit het, was die H.O.I.K. nie voornemens om 'n volkplanting aan die Kaap te stig nie. Dit verbaas ons dan ook nie dat die Here XVII hom geen spesifieke opdrag ten opsigte van die opvoeding van die inboorlinge gegee het nie.²⁾ Hy sou alleenlik doen wat die materiële voorspoed van sy werkgewers bevorder. Dat hy egter nie koud gestaan het teenoor die inboorling se sieleheil nie, lei ons af uit sy plegtige gebed aan boord die Drommedaris.³⁾

Gebrek aan arbeidskragte het gelei tot die invoer van slawe en om hulle werk beter te kan uitvoer moes hulle die taal van hulle meesters aanleer. Die eerste skool aan die Kaap met die sieketrooster Pieter van der Stael as onderwyser, is dus in 1658 vir slawekinders gestig met 'n tweeledige doel, naamlik, om aan die slawekinders die Hollandse taal te leer en ook om aan hulle die grondbeginsels van die Christelike geloof mee te deel sodat hulle

1) S.G.O., Verslag van Onderwys, 1939, p. 51. "Uit elke tien sendingskool-leerlinge voorsien die Anglikaanse Kerk in die behoeftes van twee, die Nederduits-Gereformeerde Kerk twee, die Metodistekerk een, die Rooms-Katolieke Kerk een, Kongresionele of Independentente Kerk een, en die verskillende Duitse Kerke een; die orige twee leerlinge word deur kleiner kerkgenootskappe versorg."

2) MACORONE, I.D., Race Attitudes in South Africa, p. 47.

3) Van Riebeeck, Dagverhaal I, voetnoot op pp. 9, 10.

as Christene bestempel kon word.⁴⁾

Die tweede skool wat in 1663 gestig is, was bedoel vir blanke kinders, maar in werklikheid het dit die belange van die hele gemeenskap gedien, want behalwe die twaalf blanke kinders het die sieketrooster ook vier slawekinders en 'n Hottentotjie sonder enige vergoeding onderrig.⁵⁾

Met die besoek van Kommissaris Van Rheeде aan die Kaap in 1685 het hy veel aandag geskenk aan die onderwys van die slawekinders - "deese arme menschen vervreemt en onkundig van de waren Godt."⁶⁾

Om die onderwys van dié kinders te behartig is aangestel "een meester voor de knegtken en een meesteres voor de meijskens."⁷⁾ Hulle was Jan Pasqual, van gemengde bloed, van Batavia, en Magaret, 'n slavin wat aan die Kaap vrygestel is.⁸⁾

In 1687 is die meester opgevolg deur

"Claas Cornelisz van de Caab, 'n 'halvslag' en lyfefeene van die Kompanje, teen 'n maandelikse traktement van drie reale, met vry kos en klere."⁹⁾

Baie van hierdie slawe-onderwysers(esse) het later hulle vryheid gekry.¹⁰⁾ Ander slawe-onderwysers was Jan Manda 'van de Caab' en Christoffel van Simosia. Deur hul getroue diens het hulle ook hulle vryheid verwerf.¹¹⁾

In die jaar 1707 gebeur dit dan wel dat ene Daniel Rodrigo, beskryf as 'n "swarten meester Daniel, die van Batavia gegeesselt, gebrandtmerkt, en voor bandiet hier gesonden is" skoolgehou het, maar die Politieke Raad het

4) DU TOIT, P.S., Onderwys aan die Kaap onder die Kompanje, 1652 - 1795, pp. 41, 42.

5) Ibid., pp. 22 - 24.

6) Ibid., p. 46, Aangehaal.

7) Ibid.

8) Ibid.

9) Ibid., pp. 49, 50. "Halve real": ongeveer 1s. volgens Theal, G.Mc.C., History of South Africa before 1795, II, p. 154.

10) THEAL, G. Mc. C., History of South Africa before 1795, II, pp. 180, 181.

11) Wilcocks-Kommissie, op. cit., Bylae 48, p. 334.

gou die nodige stappe gedoen sodat hy voortaan nie meer vir kinders van Hollandse ouers sou kan skoolhou nie.¹²⁾

Hier dien vermeld te word daar in die begin geen skerp skeidslyn tussen blank en nie-blank getrek is nie, maar wel 'n skeiding tussen Christene en heidene of onbekeerdes,¹³⁾ alhoewel die owerheid reeds in 1676 daaraan begin dink het om 'n skeiding volgens kleur te bewerkstellig.¹⁴⁾

Op die platteland het Georg Schmidt, 'n Morawiese sendeling, in 1737 die eerste poging aangewend om aan die Hottentotte onderwys te gee.¹⁵⁾ Hy het goeie werk verrig maar weens moeilikhede met die staatskerk moes hy die land in 1744 verlaat.¹⁶⁾

Na hierdie mooi onderwyspoging van Schmidt is die Hottentotte vir 'n baie lang tyd aan hul lot oorgelaat.¹⁷⁾ Ons beklemtoon dit omdat ons nie uit die gedagte wil verloor nie dat die Hottentotte deur 'n proses van bloedvermenging met ander rasse 'n groot aandeel het in die totstandkoming van die erkende Kleurling-gemeenskap.

Herderloos het hulle gebly totdat die Morawiërs weer Schmidt se stasie te Genadendal in 1792 heropen en van sy bekeerdes vind wat nog in staat was om 'n ou Nederlandse Nuwe Testament te lees.¹⁸⁾

Dit kan nou al met veiligheid afgelei word dat die eerste sendelinge van hul bekeerlinge gebruik gemaak het om te help met die onderwys aan hul rasgenote, en dat die aantal nie-blanke onderwysers op die manier vinnig moes vermeerder en ook dat hulle een of ander vorm van vergoeding vir hul dienste moes ontvang het.

12) DU TOIT, Onderwys aan die Kaap onder die Kompanje, 1652-1795, pp. 32, 33

13) Ibid., p. 43

14) Ibid., p. 45

15) CRUSE, H.P., Die Ophëffing van die Kleurlingbevolking I, p. 148.

16) DU TOIT., Onderwys aan die Kaap onder die Kompanje, 1652-1795, p. 187.

17) BEHR, A.L., Three Cenuries of Coloured Education in S.A., p. 91.

18) DU TOIT, Onderwys aan die Kaap onder die Komp., 1652-1795 p. 187

In hierdie inleidende kort skets van die beheer van nie-blanke onderwys verdien verskeie koloniste eervolle vermelding vir die moeite wat hul gedoen het om die onderwys van hul slawe nie agterweë te laat nie.¹⁹⁾

Gedurende die 'verligte' bestuur van die Bataafse Republiek het daar 'n herlewing in sendingwerk onder die Hottentotte plaasgevind. Verskeie sendinggenootskappe het op die toneel verskyn en die meeste van hulle het ook weer net so vinnig van die toneel verdwyn, sodat teen 1815, toe die Engelse die Kaap reeds permanent oorgeneem het, slegs die Morawiese Broers en die Londense Sendinggenootskap magte was om mee rekening te hou.²⁰⁾ Al hierdie sendingskole het hulle finansiële ondersteuning vanaf hul hoofkwartiere in die buiteland ontvang.²¹⁾ Hoewel die Britse regering die uitgawe verbonde aan 'n slaweskool aan die Kaap goedgekeur het, is ook verloop aan kerkgenootskappe toegestaan om vir slawekinders skole te stig.²²⁾

Hierdie kerkskole was nooit doeltreffend nie en het gedurigdeur noustrop getrek om geskikte onderwysers te vind.²³⁾ Desnieteenstaande het die Kerke na die vrystelling van die slawe in 1834 ten volle gesorg vir die onderwys van die Hottentotte en vrygestelde slawe.²⁴⁾

Hoewel daar niks in die land se wette was om definitief te bepaal watter skole nie vir nie-blankes toeganklik was nie,²⁵⁾ het die publieke mening, ondanks die feit dat daar in uitsonderlike gevalle nie-blanke leerlinge skole vir blankes besoek het, reeds op verskeie plekke uiting gevind in die idee van segregasie op skool.²⁶⁾

19) FRANKEN, J.L.M., Huisonderwys aan die Kaap, ook in die Huisgenoot, 5 Augustus 1932, p. 37.

20) Verslag van die Kommissie insake Kleurling-onderwys (Botha-Kommissie), 1953-1956 (Provinsiale Administrasie van die Kaap die Goeie Hoop), p. 21.

21) S.G.E., Report on Education, 1919 (C.P. 4 - '20), p.103

22) Botha-Kommissie, op. cit., p. 21.

23) Watermeyer-Kommissie, op. cit., Bylae V, No. 11.

24) Botha-Kommissie, op. cit., p. 21.

25) VAN DER WESTHUIZEN, W.S., Onderwys onder die Algemene Skooldkommissie 1804 - '39, p. 229.

26) Ibid., pp. 229, 230.

Die Hollandse koloniste kon hul maar nie vereenselwig met Lord Charles Somerset se beleid van verengelsing in sy vryskole nie²⁷⁾ en om die agteruitgang op onderwysgebied die hoof te bied, kom die Bybel- en Skoolkommissie met 'n nuwe reeks regulasies voor die dag.²⁸⁾ waarvolgens die skoolgeldvrye Engelse skole afgeskaf moes word.²⁹⁾ Verder was die Bybel- en Skoolkommissie van mening dat, indien 'n sekere gemeenskap geen poging aanwend om 'n skool te help onderhou nie, publieke fondse ook nie op so 'n gemeenskap moes verkwis word nie,³⁰⁾

Sir Benjamin D'Urban, staatshoof van die regering aan die Kaap, het die regulasies op 15 April 1834 goedgekeur. Hierdie nuwe stelsel het 'n skaal van skoolgelde, wat tot die onderwyser se salaris gevoeg moes word, voorgeskryf. Die ouers sou as volg skoolgeld vir hul kinders betaal:

- (a) Vir eerste klas of elementêre onderwys was dit 9d. per kind per maand,
- (b) Vir tweede klas of onderrig in spel en lees was dit 1s. 6d per kind per maand,
- (c) Vir derde klas of onderrig in grammatika, skrif en rekenkunde was dit 2s. 3d. per kind per maand.

In sekere gevalle sou kinders gratis onderwys ontvang. In elke skool met 'n inskrywing van onder twintig leerlinge sou die onderwyser die minimum-salaris van £40 ontvang terwyl hierdie salaris verhoog kon word tot 'n maksimum van £80 per jaar deur die byvoeging van £5 vir elke tien leerlinge bo die eerste twintig kinders.³¹⁾

Die Bybel- en Skoolkommissie het vas geglo dat so 'n salaris nie voldoende was nie, maar moes hulle berus by die wete dat die Britse Regering nie sou toestem tot enige verandering wat 'n vermeerdering in die staatsuitgawe sou meebring nie.³²⁾

27) Ibid., p. 192.

28) Ibid., p. 220.

29) Watermeyer Kommissie, op. cit., Bylae V, No. 20.

30) Ibid., Bylae No. III.

31) Ibid., Bylae V, No. 20. Sien ook van Wyk, A.H. du P., Die Invloed van die Engelse Skoolwese op die Kaapse Skoolwese, 1806 -1915, pp. 52, 53.

32) Watermeyer-Kommissie, op. cit., Bylae V, No. 20.

So vestig dr. James Rose-Innes in 1839 ons aandag daarop dat een onderwyser se salaris nie die minimum van £40 per jaar te bowe gegaan het nie, terwyl hy ook nie meer as £6 per jaar uit skoolgelde bygekry het nie.³³⁾ Die regulasies was dus geensins 'n sukses nie.³⁴⁾ Een van die redes waaraan die Bybel- en Skoolkommissie die mislukking van die skole toegeskryf het, was die onvoldoende salarisse.³⁵⁾

Dit wil dan voorkom dat die Kleurlinge weens hulle armoede, agterlikheid en gebrek aan inisiatief, nie sou kan gebruik gemaak het van die onderwysfasiliteite wat tot hul beskikking was nie. Juis hierin lê opgesluit die moontlikheid dat daar nie Kleurling-onderwysers was wat onder hierdie stelsel salarisse ontvang het nie en dat ons hulle sou vind in die sendingskole waar die meeste leerlinge nie-blankes was.

In Augustus 1837 het Kolonel Bell, die Koloniale Sekretaris, 'n memorandum oor onderwysaangeleenthede in die Kaapkolonie aan die Goewerneur voorgelê waarin hy onder ander beweer dat die onderwys in die kolonie as gevolg van die Bybel- en Skoolkommissie se regulasies gestrem word.³⁶⁾

Sonder twyfel het Kolonel Bell al die onderwys van al die mense van die kolonie in gedagte gehad sonder om dan na die kleur van enige groep te verwys. Ook het hy nie rekening gehou met die sosiale en ekonomiese verskille tussen die blankes en die nie-blankes nie. Wat die besoldiging van onderwysers betref, vermoed ons dat hy ook hierin geen onderskeid sou gemaak het nie.

Sir John Herschel, die Engelse sterrekundige, was destyds aan die Kaap. Hy was hoog aangeskryf as 'n man met 'n diepe insig en toe Sir George Napier vir Sir Benjamin

33) Ibid., Bylae V, No. 26, Rose-Innes, J., Memorandum addressed to the Honourable the Secretary to Government on the subject of Elementary Education at the Cape of Good Hope, 22 Junie, 1844, p. 9.

34) Ibid., p. 10.

35) Ibid., Bylae III, p. 12.

36) MAURICE, E.L., The History and Administration of the Education of Coloured Peoples of the Cape, 1652-1910, p. 221.

D'Urban as goewerneur aan die Kaap opgevolg het, is genoemde memorandum vir kommentaar aan hom voorgelê. Opvallend is dat een van die aanbevelings wat hy baie pertinent gestel het, was dat die staat direkte steun in die vorm van salarisse moes gee.³⁷⁾ Hy skryf die minagting waarmee die koloniste die onderwysers bejeën, toe aan die lae salarisse en ook die swak gedrag van enkele onderwysers.³⁸⁾ Hoewel hy praat van invoer van onderwysers, antwoord hy op 'n memorandum waar daar geen sprake van 'n kleuronderskeid is nie. Hy beweer:

"To make the profession of education truly respectable, it must be made an independent profession - one within the pale of which an ample reward may be found, and without quitting which, proficiency may be followed by promotion."³⁹⁾

Hy stel voor dat £150 per jaar die minimum-salaris vir 'n onderwyser moet wees. 'n Vermcerdering in bywoning toon sukses in die onderwystaak en behoort verdere vergoeding die onderwyser te beurt te laat val. Ook behoort 'n onderwyser, wat weens gevorderde leeftyd die diens moet opse, op 'n pensioen uit 'n spesiale fonds vir die doel kan aanspraak maak.⁴⁰⁾

Soos in die geval van Kolonel Bell verwys Sir John Herschel ook nie na kleurverskille in die voorgestelde onderwysstelsel aan die Kaap nie. Deurdat hy nie rekening hou met die sosiale en kleurverskeidenheid van die Kaapse bevolking nie, aanvaar ons dat blanke en nie-blanke (Kleurling-)onderwysers oor dieselfde kam geskeer sal word.

Dat Herschel sterk beïnvloed was deur John Fairburn se kritiese geskrifte in die South African Commercial Advertiser, ly geen twyfel nie, want in 1838 het ook Fairburn se veelbesproke Memorandum on Suggestions ... for the Advancement of Education at the Cape Sir George Napier bereik. Fairburn is veral bekend in die rol van kampvegter

37) Watermeyer-Kommissie, op.cit., Bylae V, No. 22.

38) Ibid.

39) Ibid.

40) Ibid.

vir die belange van die inboorlingrasse.⁴¹⁾

In Maart 1838 het Sir George Napier al die voorstel-
le aan Lord Glenelg, die Koloniale Sekretaris, voorgelê.⁴²⁾
Lord Glenelg het toe alreeds met Herschel, wat na Engeland
teruggekeer het, in verbinding getree. Die Britse Regering
het die skema goedgekeur en ook die nodige fondse vir die
onmiddellike uitvoering daarvan gestem. Die pos van
Superintendent-Generaal van Onderwys is geskep met 'n
salaris van £500 per jaar plus reistoelaes. Twaalf eerste-
klas-skole moes gestig word, waarin die salarisse van onder-
wysers van £150 tot £300 per jaar, plus 'n huis of 'n toelae
vir 'n huis, gereken teen £30 per jaar, sou wees.⁴³⁾ Op
23 Mei 1839 het die Kaapse Goewerneur die nuwe stelsel ge-
promulgeer.⁴⁴⁾

Van groot geskiedkundige belang in ons onderwys is
hierdie jaar want in Mei 1839 is die Kaapse Departement
van Onderwys met dr. James Rose-Innes as onderwyshoof,
Superintendent-Generaal van Onderwys genoem, in die lewe
geroep.⁴⁵⁾ Dit het beteken dat die Bybel- en Skooldkommis-
sie wat vir so veel jare die onderwystoneel oorheers het,
van sy pligte onthef is en dat met 'n nuwe stelsel van
openbare skole 'n begin gemaak is.⁴⁶⁾

Die tweedeklas-skole was bedoel vir die kleiner dorpe.⁴⁷⁾
Die vakke was lees, skrif, aardrykskunde en geskiedenis en
die salaris verbonde aan so 'n betrekking was £100 per jaar.⁴⁸⁾
Die eersteklas-skole op die groter sentrums het beide 'n
primêre en 'n sekondêre kursus aangebied.⁴⁹⁾ Laasgenoemde
kursus het bestaan uit die vakke Latyn, Grieks, Frans, ele-
mentêre matesis, die toepassing van die matematiese weten-
skappe, en die salarisse verbonde aan sulke betrekkinge was
£150 per jaar.⁵⁰⁾

41) VAN DER WESTHUIZEN, op. cit., pp. 232, 233.

42) Ibid., p. 234.

43) Watermeyer-Kommissie, op. cit., Bylae V, No. 23.

44) Ibid., No. 24.

45) Ibid., para. 81,82.

46) Ibid., p. xi, para. 86.

47) Ibid., Bylae V, No. 23. Voortsetting van gegewens waar-
na voetnote 43) en 44) verwys.

48) Ibid., p. xxxviii.

49) Ibid., Bylae V, No. 23.

50) Ibid., p. xxxviii.

In Engeland het Herschel nog vyf onderwysers vir die eersteklas-skole uitgesoek. Hulle salarisse was £200 per jaar met 'n losiestoel wat gewissel het van £30 tot £50 per jaar. Ook die Superintendent-Generaal van Onderwys het ons land verlaat om meer onderwysers te werf. In sy omsendbrief aan hierdie kandidate het hy verklaar dat hierdie skole toeganklik was vir enige lid van die gemeenskap,⁵¹⁾ maar

"it may become the duty of the teacher to refuse admission, or to strike from the roll those who have been already admitted."⁵²⁾

Tot ons spyt moet ons weer meedeel dat alhoewel nie-blanke leerlinge nie verhoed is om die skole te besoek nie, ons geen grond het om te glo dat Kleurling-onderwysers enige betrekkings onder hierdie bedeling beklee het nie. Ons twyfel ook nie daaraan dat die meeste van die koloniste nie sou duld dat hul kinders deur Kleurling-onderwysers onderrig word nie. Verder dui die vakke (bv. Latyn Grieks, Frans) daarop dat Kleurlinge nie die nodige kwalifikasies gehad het om sekere van die betrekkings te vul nie, en ten laaste het die owerheid so ver gegaan om in die buiteland te gaan soek vir geskikte onderwysers. Hoewel daar geen skeiding tussen die leerlinge gemaak is nie, het 'n onbeplande en onwillekeurige beleid van segregasie ten opsigte van onderwysers in skole, waar die oorgrote meerderheid van die leerlinge blankes was, ontstaan.

Ons kan dus nie anders as om vir die verloop van die salarisgeskiedenis van die Kleurling-onderwysers na die sendingskole terug te keer nie. In hierdie verband word ons argumente nie net gestaaf nie, maar bied die Freemantle-Verslag ons 'n goeie aanknopingspunt. Dié Verslag konstateer:

"The educational reformers of the next hundred years seem to have been wholly unmindful of the Coloured people
As far as the Government is concerned, the history of Coloured education slept for a century - from 1742, when Schmidt

51) Ibid., Bylae V, No. 25

52) Wilcocks-Kommissie, op.cit., Bylae 48, p. 353

was driven out; to 1841, when mission schools were recognized and subsidized." 53)

Ons kan dus aanneem dat tot die jaar 1841 alle onderwys aan Kleurlinge - dit word aanvaar dat hulle nou reeds as 'n growwe etnologiese groep bestaan het - op 'n toevallige en onsekere manier ontwikkel het sonder dat daar enige beginsel van uniformiteit en kontinuiteit bestaan het. 54)

Ten spyte daarvan dat sommige sendelinge hard gearbei het om hul stasies selfonderhoudend te maak, was, soos reeds vermeld, die onderwys van nie-blankes filantropiese ondernemings wat grotendeels vanuit die buitenland gefinansier is. Om ooglopende redes het die nuwe skoolstelsel nie in die behoeftes van die hele land voorsien nie, 55) met die gevolg dat in ooreenstemming met Herschel se aanbevelings, naamlik dat staatsteun aan alle skole gegee moes word, 56) die Goewerneur die S.G.O. aangemoedig het om die beginsel te aanvaar. 57) Nou sou dit nie, soos vorige regerings gedoen het, by af en toe simpatieke betoon bly nie. 58) In sy hoedanigheid as S.G.O. het dr. James Rose-Innes as kampvegter van Kleurling-onderwys na vore getree en deur sy bemiddeling is staatsteun aan sendingskole beskikbaar gestel. 59)

'n Memorandum 60) waarin die voorwaardes waarop die Koloniale skatkis sendingskole sou ondersteun, is op 10 Junie 1841 gepubliseer. Dit het voorgeskryf dat elke sodanige skool indien in Kaapstad gestig, 'n distrik „not otherwise provided for" moes bedien. Indien dit op die platteland geleë was, moes die Goewerneur die bepaalde plek

53) Report of Education Commission (Freemantle-Kommissie), 1912 (C.P.6 - '12), p. 206, para. 56.

54) Botha-Kommissie, op.cit., p. 21.

55) Watermeyer-Kommissie, op. cit., Rose-Innes, Memorandum on Education, pp. 14, 15.

56) Ibid., Bylae V, No. 22.

57) Ibid., Rose-Innes; Memorandum on Education, pp. 14, 15.

58) Maurice, op.cit., p. 230.

59) Wilcocks-Kommissie, op.cit., Bylae 48, p. 353.

60) Watermeyer-Kommissie, op.cit., Bylae V, No. 26.

goedgekeur het. So het die regering voorkom dat sulke sendingskole onwelkome opposisie vir die staatskole word en dat daar diskriminasie op grond van kleur sou wees. Hierdie staatondersteunde sendingskole moes voorsien in die behoeftes van „the poor and the less fortunate.“ Dit is vanselfsprekend dat die meeste Kleurlinge wat wel enige onderwys ontvang het, dit in werklikheid in die sending-skole gekry het. Die Kleurlinge se sosiale en ekonomiese posisie het dit genoodsaak - 'n situasie waarin ook 'n groot gedeelte van die blankes hul bevind het.

Die staatsteun het bestaan uit 'n toelaag wat uitsluitlik gebruik moes word ter aanvulling van die onderwys se salaris. Hierdie aansoek om hulp moes jaarliks hernu word, maar ongelukkig word die bedrag nie vermeld nie en ook nie of dit vir die blanke of nie-blanke sendelingonderwyser bedoel was nie. Ons weet egter dat hierdie toelaag per skool en nie per onderwyser toegestaan is nie.

Die sendelinge moes 'n sug van verligting geslaak het want tot dusver het baie in hul gelede 'n sukkelbestaan en moeilike stryd gevoer. Die prys wat hulle vir die hulp moes betaal, was dat die S.G.O. daardeur die reg verkry het om sulke skole te inspekteer.

Hierdie stap sluit in dat die staat in beginsel erken het dat in 'n land van vry burgers hy die geldelike verantwoordelikheid van die onderwys van sy onderdane aanvaar - een verantwoordelikheid is die salariering van onderwysers en dit het hy nou eers net ten dele nagekom.

As gevolg van die regering se besluit om die sending-skole finansiële hulp te bied, was daar binne twee jaar nie minder as 21 van die skole wat van die geleentheid om steun te ontvang, gebruik gemaak het nie. Hoewel die bywoning net 2278 was, was die totale aantal ingeskrewe leerlinge 3322. Van hierdie skole was ses in Kaapstad, met 'n bywoning van 1726 leerlinge. Deur middel van Sondag- en aandkole verbonde aan die sendinginrigtings in Kaapstad, is onderwys gegee aan 3062 persone, d.w.s. volwassenes en kinders.⁶¹⁾

61) Ibid., Rose-Innes, Memorandum on Education, p. 15.

Om aan hierdie mense onderwys te kon gee, moes die sendelinge al meer en meer gebruik gemaak het van Kleurlinge wat by hulle geleer lees en skrywe het. Dit het weer ten gevolge gehad 'n steeds groeiende korps van Kleurling-onderwysers wat, behalwe die moontlik geringe vergoeding wat hul van die sendelinge ontvang het, ook van regeringskant geregtig was op die onvermelde bedrag (per skool) as salaris.

In 1843 is publieke skole deur 'n dergelyke maatreël gesteun tot die regering hom bereidwillig verklaar het om 'n toelae tot 'n maksimum van £30 per jaar by te dra om uitsluitlik gebruik te word as deel van die onderwyser se salaris op voorwaarde dat die publiek sorg vir die klaslokaal plus 'n vry woning vir die onderwyser. Die ouers is verplig om 'n kwartaallikse bedrag van nie minder nie as 5s. vir elke kind wat die skool bygewoon het, te betaal. Die komitee sou die presiese bedrag vasstel. Hierdie sogenaamde openbare derdeklas-skole is gestig om in die behoeftes van die verderafgeleë landboudistrikte te voorsien.⁶²⁾ Hoewel uitdruklik gestel dat „the school be open to all who choose to avail themselves of the privilege,”⁶³⁾ weet ons nie van Kleurling-onderwysers wat in sulke skole die onderwysberoep beoefen het nie.

Onderstaande tabel,⁶⁴⁾ wat 'n vergelyking toon tussen die groei van die staats- en staatsondersteunde skole aan die eenkant en die staatsondersteunde sendingskole aan die anderkant ten opsigte van die aantal skole, die inskrywings en die daelikse bywoning, bewys dat as gevolg van die regeringsteun die aantal skole in die Kaapprovinsie geweldig vinnig toegeneem het.

62) Ibid., Bylae V, No. 29.

63) Ibid.

64) Wilcocks-Kommissie, op.cit. ; Bylae 48, p. 354.
Vgl. Watermeyer-Kommissie, op.cit., para. 183.

Jaar	Soort Skool	Aantal Skole	Leerlinge op die registers	Daaglikse bywoning
1843	Staat- en Staats- ondersteunde Skole	20	1,996	-
	Staatsondersteunde Sendingskole	21	3,322	2,278
1844	Staat- en Staats- ondersteunde Skole	25	1,851	-
	Staatsondersteunde Sendingskole	25	3,741	-
1855	Staat- en Staats- ondersteunde Skole	49	3,065	2,347
	Staatsondersteunde Sendingskole	60	6,498	4,436
1860	Staat- en Staats- ondersteunde Skole	102	4,492	2,579
	Staatsondersteunde Sendingskole	123	14,265	7,469

Van 1843 tot 1860 het hierdie sendingskole wat staatsondersteuning ontvang het, dus met 595% vermeerder terwyl die leerlingtal ook met 428% toegeneem het. 'n Min of meer eweredige groei in die aantal Kleurling-onderwysers kan ook verwag word.

In November 1859 is Rose-Innes deur Langham Dale as Superintendent-Generaal van Onderwys opgevolg.⁶⁵⁾ Die nuwe S.G.O. was 'n kenner van die onderwysstelsels wat in die Verenigde Koninkryk in gebruik was. Met die toestand van sake soos tot dusver geskilder, kom ons aan die voor-aand van 'n groot ontwikkeling. Dale het hom nl. beywer vir 'n parlementêre Onderwyskommissie sodat die Watmeyer-

65) DU TOIT, P.S., Onderwys in Kaapland, p. 96.

Kommissie in 1861 benoem is.⁶⁶⁾ Sy opdrag was:

"... to inquire into the present state of the established schools in the Colony of the Cape of Good Hope, and into the conditions on which grants of money are made from the colonial treasury in aid of the salaries of teachers of schools not on the establishment; and to consider and report what measures, if any, it might be desirable to adopt for the extention of sound elementary instruction to all classes of the people."⁶⁷⁾

Hierdie Kommissie het blykbaar nie van 'n groot verskeidenheid van persone getuienis ingewin nie. Uit hulle getuienisse blyk dat die Rooms-Katolieke Sendingskole nie staatsteun ontvang het nie. Die rede hiervoor was dat hulle nie bereid was om die Heilige Skrif in sy geheel in die hande van hul leerlinge te plaas nie.⁶⁸⁾

In 1860 is die Normaalskool te Kaapstad gesluit.⁶⁹⁾ Die Superintendent-Generaal van Onderwys het die mag verkry om die opleiding van onderwysers en staatsondersteunde en ander skole deur hom goedkeur, toe te laat. Indien ook bevoegde Kleurling-kwekelingonderwysers hul sou aanmeld, het hul die volgende toelaes ontvang: £15 per jaar wat jaarliks verhoog is met £5 met dien verstande dat hulle in die eksamens slaag. Die kwekelinge moes 'n vakleerlingenskap van vyf jaar dien en die Regering het hom die reg

66) Ibid., p. 93. Vgl. Maurice, op.cit., pp. 215, 216. Dit dien vermeld te word dat die Kaapkolonie sy parlement deur die konstitusie van 1853 ontvang het. Dieselfde voorwaardes vir die stemreg is op almal, afgesien van kleur, toegepas. Die blankes het die nie-blankes nie as hul gelykes beskou nie, maar die nie-blankes was al lankal vry en het van die plase wegge-loop óf na die dorpe óf na die sendingstasies. So het hulle hul sterk onder die aandag van die regering en veral van die sendelinge gebring. Met so 'n toedreg van sake moes met hulle in die onderwysadministrasie van die land rekening gehou word.

67) Watermeyer-Kommissie, op. cit., p. (iii). Eie onderstreping.

68) Ibid., p. (vii).

69) Ibid., Bylae V, No. 27.

voorbehou om nog 'n verdere verpligte jaar van studie aan 'n opleidingsinrigting te eis.⁷⁰⁾ Gedurende hierdie verpligte jaar sou die kwekeling 'n salaris van £40 per jaar ontvang. Diegene wat verantwoordelik was vir die opleiding van die kwekeling, het behalwe hul salaris, toelaes van £5, £9 en £12 per jaar vir elke een, twee en drie of meer suksesvolle leerlingonderwysers ontvang.⁷¹⁾

Dit is opmerklik dat die kwekelinge toe meer ontvang het as wat die bekende Onderwyswet van 1865⁷²⁾ vir Kleurling-onderwysers in 'n BII-skool bepaal het.⁷³⁾

Ons moet in aanmerking neem dat die aantal kwekelinge wat so opgelei kon word, beperk was tot 25 persone per jaar⁷⁴⁾ en dus vermoed ons dat nie baie Kleurling-kwekelinge hierdie norm van salariëring ontvang het nie.

Baie van die Watermeyer-Kommissie se aanbevelings - sommige in gewysigde vorm en ander ongewysigd - is vasgelê in die Education Act, No. 13, 1865.

Voorsiening is daarvoor gemaak om alle skole sistematies en wetlik in te deel, en ook die subsidie wat elke soort skool (en die klasse van elke soort skool) sou ontvang, is bepaal.

Die publieke (A), sending- (B) en Naturelle-skole (C) is elk onderverdeel in drie klasse.

Die openbare skole is op 'n £-vir-£basis ondersteun en aan naturelle-skole is toelaes van £15 per jaar toegeken.

70) Ibid. Vgl. Wilcocks-Kommissie, op.cit., Bylae 48, pp. 353, 354. Langham Dale, destydse S.G.O., het dit miskien toe al in gedagte gehad om die Genadendalse Kweekskool te gebruik vir die opleiding van Kleurling-onderwysers. Sy aanbod van 1864 is egter nie aanvaar nie; ook Dr. Thomas Muir se aanbod van 1896 is van die hand gewys.

71) Watermeyer-Kommissie, op. cit., Bylae V, No. 31.

72) Education Act, No. 13 van 1865.

73) Wilcocks-Kommissie, op. cit., Bylae 48 p. 354. Die toelae vir 'n BII-skool was £30 per jaar.

74) Watermeyer-Kommissie, op. cit., p. lxxvii.

Die sendingskole (vir Kleurlinge) het as volg steun van die regering ontvang:⁷⁵⁾

BI-skole, d.w.s. waar daar 'n reeks skole is, kleinkinder-, gewone en industrieskole, £75 per jaar;

BII-skole waar daar slegs een skool vir al die kinders is, £30 per jaar; en

BIII-skole, d.w.s. skole op buiteposte, £15 per jaar.

Hierdie toelaes was uitsluitlik bedoel ter aanvulling⁷⁶⁾ van die onderwyser of onderwysers se salaris(se) terwyl die sendinggenootskap nog altyd ten volle verantwoordelik gehou is vir die voorsiening van doeltreffende klaslokale en skoolmeublement.

Ons moet daarop let dat in die voorwaardes van finansiële steun aan B-skole, geen melding van plaaslike bydraes soos in die geval van openbare A-skole gemaak word nie.

Die Watermeyer-kommissie⁷⁷⁾ het aanbeveel dat die Slave Compensation Fund (1842) en die geld van die ou Bybel- en Skoolkommissie aangewend word vir die opleiding van onderwysers in sendingskole.⁷⁸⁾

In die jaar van die totstandkoming van die Onderwyswet, 1865 was daar dan 175 sulke staatsondersteunde sendingskole met 21,300 leerlinge op die registers. Daar is geen kleurskeidslyn tussen blank en nie-blank getrek nie en Kleurling- en blanke kinders het dit soos dit hul gepas het, dieselfde skole bygewoon, maar die onuitwisbare berusting was nou teenwoordig dat Kleurling-onderwys deur die kerkgenootskappe op hulself geneem is - met die seën

75) In hierdie verband is die Watermeyer-Kommissie, se aanbeveling net so aanvaar. Vgl. Wilcocks-Kommissie, op.cit., p. 354, en Education Act, No. 13, 1865, Order B, para. 2.

76) Eie onderstropping.

77) Watermeyer-Kommissie, op.cit., p. |xix.

78) Education Act, No. 13 van 1865, para. II.

van die regering se geldelike steun - want die openbare skole het voorsien in die behoeftes van slegs daardie deel van die bevolking waarvan 'n bydrae op die £-vir-£-stelsel ter ondersteuning van hulle skole verwag kon word.⁷⁹⁾

Die meeste sendelinge het goeie gebruik gemaak van die regeringsteun met die gevolg dat die Inspekteur-Generaal, Donald Ross, kon verslag lewer dat daar teen 1883 reeds 38,389 kinders onderrig in sendingskole ontvang het.⁸⁰⁾

Terwyl Kleurling-onderwysers tot 1887 moes wag tot dat daar weer iets daadwerkliks gedoen is waaruit ook hulle kon voordeel trek, is die materiële belange van onderwysers in openbare skole op verskeie maniere bevorder. In 1874 bv. het spesiale regulasies verdere salarisvoorsiening op 'n £-vir-£-basis vir ekstra assistent-onderwysers in sekere skole gemaak, maar soortgelyke steun is van die sendingskole weerhou. Verder het onderwysers reeds sedert 1875 goeie-dienstoelaes ontvang vir vyf jaar „continuous and meritorious service” onder die Departement in verhouding tot die bedrag wat hulle reeds van die Regering ontvang.⁸¹⁾

Vir twee-en-twintig jaar dus sou hierdie stelsel van staatsteun ter aanvulling van Kleurling-onderwysers se salarisse soos deur die Onderwyswet van 1865 en die meegaande Schedule of Regulations in swang bly, voordat nuwe wetgewing in 1887 verdere verbeterings in die besoldiging van Kleurling-onderwysers aangebring het. Dit het voorsien in 'n groot behoefte, t.w. dat daar nou reëlins getref word vir goeie-dienstoelaes en pensioene.

Die uitstaande paragraaf van die wet lui as volg:

„Every teacher who has completed fifteen years' service in connection with the department of Public Education, and who is on the good service list and is in receipt of the good service allowance, shall on his retirement by reason of his reaching 60 years of age or by his

79) Botha-Kommissie, op.cit., p.21.

80) Wilcocks-Kommissie, op.cit., Bylae 48, p. 354. Vgl. 357. 5,946 van die totaal van 38,389 was blank.

81) du Toit, Onderwys in Kaapland, p. 98.

being incapacitated by ill-health continue to receive the annual good service allowance for the rest of his life with an addition of 50 per cent. for a service of 15 years and under 20 years; 75 per cent. for a service of 20 years and under 30 years; 100 per cent for a service of 30 years and upwards."83)

Op hierdie manier word die pensioen dus bereken volgens die goeie-dienstoelae, wat in die geval van sendingskole alleenlik vir die prinsipale beskikbaar was en as volg vasgestel was:

£6 na 'n dienstyd van 5 jaar, £9 na 10 jaar en £12 na 15 jaar.⁸⁴⁾

Hierdie toelaag is egter nie sonder meer betaal nie, want die Kommissie van 1887 getuig dat die toekenning van goeie-dienstoelaes op die volgende basis geskied het:⁸⁵⁾

"The Deputy Inspectors have instructions, which have been published by the Government, stating what percentages of pupils must pass in the various standards to entitle the teacher to the good service allowance; and if these percentages are reached, the Inspector must give a certificate that the school is excellent throughout."

Toe dr. Thomas Muir vir Sir Langham Dale as S.G.O. opgevolg het, het hy die Spesiale Onderwys-Kommissie⁸⁶⁾ se vertoë vir hoër goeie-dienstoelaes gunstig oorweeg en soos in werking gestel in 1896, as volg uitsengesit:

1. Na vyf jaar goeie diens, 25 persent per jaar van die regeringsbydrae;
2. Na tien jaar goeie diens, 35 persent per jaar van die regeringsbydrae;
3. Na vyftien jaar goeie diens, 40 persent per jaar van die regeringsbydrae,

bereken volgens die regering se salaristoelae, behalwe as die regeringstoelae meer as die helfte van die hele salaris is, wanneer die persentasies op die helfte van die hele salaris bereken word.

83) Ibid., para. 4.

84) Ibid., Schedule, Scale of Good Service Allowance.

85) Report of the Select Committee on the Teachers' Pension Bill, 1887 (Cape of Good Hope), p. 2.

86) Report of the Select Committee on School Boards and Teachers, 1902 (Cape of Good Hope), p. 18. Vgl. Wilcocks-Kommissie, op.cit., Bylae 48, p. 355.

Dit is dus duidelik dat waar 'n gemeenskap en/of die sendinggenootskap 'n groter bedrag as die regeringstoelae tot die onderwyser se salaris kon bydra, so 'n onderwyser groter voordeel uit die nuwe skema getrek het. As die plaaslike bydrae egter minder was as die regeringstoelae, vir sy salaris, is sy goeie-dienstoeleae net op die staatsteun bereken.

Dit was dus 'n blye tyding vir die onderwysers toe daar in die volgende jaar (1897) verdere maatreëls getref is om hul salarisse te verhoog.⁸⁷⁾

Die bepaling het as volg gelui:

"Dat wanneer die gemiddelde bywoning by 'n sendingskool meer as 100 kinders is, is 'n jaarlikse toelaes bo en behalwe £75 vir onderwysersalarisse beskikbaar, met dien verstande egter dat vir elke £1 aldus toegeken, 20s. plaaslik bygedra word, en dat die maksimum vir elke addisionele 100 kinders £40 nie te bowe gaan nie."⁸⁸⁾

Die regulasies van die Onderwyswet van 1865, wat betrekking het op sendingskole, het nie bepaal dat enige skoolgelde betaal moes word nie.⁸⁹⁾ Die rede hiervoor was dat die sendingskole moes voorsien in die onderwysbehoeftes "of those portions of the population who are wholly unable of themselves to form schools."⁹⁰⁾ Nou egter is die beginsel geskep dat die Kleurlinge moes help betaal vir die onderwys wat hulle kinders geniet. Die Kleurling-onderwyser se salaris is dus nou gedeeltelik afhanklik van die toegeneënthed en ekonomiese vermoëns van die Kleurling-gemeenskap waar hulle werkzaam was.

Ons sien weer die handhawing van hierdie beginsel wat in 1897 geskep is, toe 'n nuwe Regulasie in 1905 bepaal dat die Kleurlinge moes help betaal vir die onderwys wat hulle kinders ontvang. Hierdie regulasie sou voorsien in 'n lank gevoelde behoefte, naamlik, toelaes vir hulponderwysers in sendingskole, maar uitdruklik is ook bepaal dat:

"all salary grants shall be supplemented from local sources by an amount reckoned at the

87) Education Act of 1865 and Regulations promulgated under Same (G.97-'04), Amended and Additional School Regulations, 1897, p. 27.

88) Vertaling deur H.P. Cruse, Wilcocks-Kommissie, op.cit., Bylae 48, p. 355.

89) Freemantle-Kommissie, op. cit., p. 206.

90) Education Act of 1865 and Regulations promulgated under Same (G.97-'04), Schedule of School Reg. 1865, Order B, para. 1.

rate of 10s. for every £1 grant."⁹¹⁾

Soos ons later sal sien is hierdie beginsel vir vele jare hierna gehandhaaf. Voordat hierdie verligting in 1905 gekom het, het die lewensduurte aanmerklik gestyg. Alle seksies en lae van die gemeenskap het die nadelige nasleep van die Anglo-Boere-oorlog (1899 - 1902) ondervind en as die blanke onderwysers toe oor hul salarisse kon kla,⁹²⁾ was dit sekerlik ook van toepassing op die Kleurlinge.

In 1907 was daar ag minder sendingskole as in die vorige jaar. In Kaapstad alleen moes vyf sendingskole om finansiële moeilikhede gedurende 1906 tot 1907 sluit, "the school fees being insufficient to provide the requisite local contribution to the teachers salaries."⁹³⁾ In dieselfde onderwysverslag skryf dr. Muir as volg:

"The one misfortune of the Act (1905) was the year of its birth. Had it come into being when the country was entering on a period of buoyant finance, far greater results would have been achieved. The lowering of school fees and the raising of teachers' salaries would then have been appreciably greater."⁹⁴⁾

As in ag geneem word die onvolledigheid van gegewens en ons ook nie probeer om die werklike waarde van "board, house (and) land" wat sommige onderwysers geniet het, vas te stel nie, was die totale plaaslike bydrae (£24,575 15s. 11d.) plus die regeringstoelaes (£40,616 6s. 8d.) gelykop verdeel onder die 1460 leerkragte⁹⁵⁾ wat in 1906 in 720 Kleurling-sendingskole aan 56,519 leerlinge onderrig gegee het, verantwoordelik vir 'n onderwyser se salaris van £44. 13s. 0½d. per jaar of £3. 14s. 5d. per maand gemiddeld!⁹⁶⁾

As op dieselfde manier te werk gegaan word vind ons dat 'n onderwyser aan 'n Sendingskool in 1907 gemiddeld £46. 16s. 5½d per jaar ontvang het.⁹⁷⁾

-
- 91) Government Gazette, No. 8786, 8 September 1905, para. 3.
 92) Report of the Select Committee on School Boards and Teachers, 1902 (Cape of Good Hope), p.v., para. 2.
 93) S.G.E., op. cit., 1907 (G.26 -1908), p. 7.
 94) Ibid., p. 28.
 95) S.G.E., op.cit., 1906 (G.8-1907), p. 23. "It may be remarked that a considerable number of white teachers are employed in Mission Schools."
 96) Ibid., Soos bereken van gegewens op pp. 66(a), 79(a).
 97) S.G.E., op.cit., 1907. Soos bereken van gegewens op pp. 48(a), 55(a).

Vir twee agtereenvolgende jare (1907 en 1908) was daar 'n vermindering in die aantal sendingskole. Die Superintendent-Generaal van Onderwys het dit as volg verklaar:

"The financial depression told first on the support extended by the churches ⁹⁸⁾ to Mission Schools of the Colony The same cause- economic distress - has been at work as in the case of European children, and it has been more severe in the Colony than in the (Native) Territories.⁹⁹⁾"

Nogtans was die gemiddelde salaris van £47. 3s. 10¹/₄d. per jaar in 1908 ietwat hoër.¹⁰⁰⁾ In die jaar voor Unie was dit £47. 11s. 1d. per jaar.¹⁰¹⁾

Hierdie skynbare vermeerdering in salaris terwyl die land 'n ekonomiese slapte ondervind het, kan toegeskrywe word aan die vermindering van die aantal diensdoende onderwysers in Kleurlingskole.¹⁰²⁾

Terwyl die blanke onderwysers gevoel het dat hulle met reg nog meer moes protesteer om beter besoldiging,¹⁰³⁾ het dr. Thomas Muir sekerlik nie die Kleurling-onderwysers in gedagte gehad nie toe hy hom in weerwil van die feite as volg uitgelaat het:

"....at the present day the teaching profession in the Cape Colony is in a better position, both as regards remuneration and social status, than it is in most English speaking countries."¹⁰⁴⁾

Met 763 ongesertifiseerde teenoor 584 gesertifiseerde onderwysers in Kleurlingsendingskole¹⁰⁵⁾ was daar min hoop om hierdie groep onderwysers as professioneel te beskou en nog minder hoop om hulle spoedig beter te kan besoldig.

-
- 98) S.G.E., op.cit., 1908 (G.7 - 1909), p. 4.
 99) Ibid., p. 5.
 100) Ibid., Soos bereken van gegewens op pp. 48(a), 55(a).
 101) S.G.E., op.cit., 1909 (G.12-1910). Soos bereken van gegewens op pp. 48(a), 55(a).
 102) Vgl. S.G.E., op.cit., 1906, p. 66(a); 1907, p. 48(a); 1908, p. 48(a); 1909, p. 48(a).
 103) DALEBOUDT, H.M., Sir Thomas Muir en die Onderwys in Kaapland tydens sy bestuur as Superintendent-Generaal van Onderwys, 1892-1915, p. 358.
 104) S.G.E., op.cit., 1909, p. 19.
 105) Ibid., p. 48(a).

Wat dan betref die salariering van Kleurling-onderwysers toe die Unie van Suid-Afrika in 1910 tot stand gekom het, was die posisie dat die verskillende kerke en sendinggenootskappe hoofsaaklik die partye was wat Kleurling-onderwys deur middel van sendingskole behartig het. Hiervoor is hul deur die staat gesubsidieer teen 'n tarief van £1, vir elke plaaslike bydrae van 10s., en tereg ook is die plaaslike bydrae geëis, want sedert die sendingskole vir die eerste keer in 1841 finansiële steun ontvang het, het ook die Kleurlinge se ekonomiese posisie - ten spyte van 'n depressie van korte duur, - in die gemeenskap verbeter. Behalwe hierdie salaristoelaes het baie van hulle ook voordeel uit die goeie-dienstoelaes getrek.

HOOFSTUK II

DIE SALARISSTRYD SEDERT DIE TOTSTANDKOMING VAN UNIE TOT AAN DIE AANNAME VAN DIE EERSTE GEKONSOLIDEERDE ONDERWYSORDONNANSIE, 1910-1921

In die jare 1908 en 1909 het daar stemme opgegaan vir die vereniging van die vier provinsies onder een sentrale regering. Omdat die salarisse van Kaaplandse onderwysers nog altyd laer was as dié van die noordelike provinsies, het die Kaaplanders gehoop om voordeel daaruit te trek as alle onderwys onder die Unie-regering sou resorteer.¹⁾ Die gelykmakingsproses sou tog immers nie op 'n basis van 'n gemiddelde van die destydse salarisse in die vier provinsies kon geskied nie. Dit sou die noordelike provinsies nooit duld nie.

Onses insiens het die Kleurling-onderwysers insake verbeterde salarisse nie anders as die blanke onderwysers geredeneer nie.

As gevolg van die onderwyswetgewing van 1905²⁾ kon onsektariese openbare Kleurling-skole in Skoolraadsgebiede in Kaapland gestig word,³⁾ sodat daar in 1910 reeds op hierdie manier 'n openbare tweedeklas-skool vir Kleurling-kindere in beide die Skoolraaddistrikte van Kaapstad en Kimberley tot stand gekom het.⁴⁾

Tydens die Nasionale Kovenansie te Durban kon geen eenstemmigheid in verband met die beheer van die onderwys bereik word nie. As gevolg van die teenkanting van die afgevaardigdes van Natal is 'n kompromis getref.⁵⁾

Volgens hierdie kompromis, wat in die Zuid-Afrika-Wet opgeneem is, is die mag aan die nuwe Provinsiale Raad van elke Provinsie gedelegeer om wetgewing aan te neem, onder andere oor:

-
- 1) Die Unie, 1 September 1939, p. 79.
 - 2) The School Board Act, No. 35, 1905.
 - 3) Ibid., Art. 48.
 - 4) S.G.E., op.cit., 1910, p. 6.
 - 5) ELS, J.F. Die Finansiering van die Onderwys onder die Provinsiale en die Uniale Onderwysdepartemente in Suid-Afrika, p. 9.

"Onderwijs, uitgezonderd hoër onderwys, voor vijf jaren en daarna tot het Parlement anders bepaalt."⁶⁾

Dit het beteken dat terwyl die nuwe Unie-departement van Onderwys beheer gekry het oor hoër onderwys, elke provinsie verantwoordelik gehou is vir sy eie laer, middelbare en industriële onderwys. Dit was van toepassing op die onderwys van al die seksies van die bevolking, sodat ook sendingskole 'n provinsiale aangeleentheid gebly het, maar Kaapland se probleem was juis dat hy moes voorsien in die onderwysbehoefte van 'n nie-blanke bevolking wat groter was as dié van die ander drie provinsies tesame.⁷⁾

Ons wil dus sonder meer aanvaar dat hierdie toestand van sake in Kaapland 'n besondere probleem sou skep wat 'n remmende invloed sou hê op die salarisse van alle seksies van onderwysers, blanke, Kleurling en naturel.

Dit ly egter geen twyfel nie dat die vermeerdering in die aantal leerlinge, blank sowel as nie-blank, in verband gebring kan word met die verbetering van die ekonomiese toestand in die land.⁸⁾ Verpligte leerplig soos deur die wet vir blanke kinders bepaal⁹⁾ is nie streng nagekom nie,¹⁰⁾ en terwyl hierdie bepaling net op 'n geringe deel van Kleurling-onderwys toepasbaar was,¹¹⁾ moet die geweldige groei in die getal Kleurling-leerlinge toegeskrywe word aan die behoefte wat hulle aan onderwys gevoel het. Terwyl die Kleurling-leerlinge in 1909 100,033 getel het, was dit die volgende jaar 106,213.¹²⁾ Nogtans is dit opvallend dat in 1911 nog net vyf skoolrade gesamentlik vir 11 Kleurling-skole verantwoordelik was.¹³⁾ In verband hiermee moet ons ook onthou dat 'n aanmerklike deel van die blanke bevolking teen 'n stelsel van openbare skole vir

-
- 6) Zuid-Afrika-Wet, 1909, art. 85 (iii).
 7) Wilcocks-Kommissie, op. cit., Bylae 48, p. 355.
 8) S.G.E., op. cit., 1910, pp. 6, 7.
 9) School Board Act, No. 35, 1905, art. 60, 67.
 10) S.G.E. op.cit., 1910, p. 6.
 11) School Board Act, No. 35, 1905, art. 69.
 12) Administrator's Opening Speech, Cape First Provincial Council, First Session (No. 1 - 1911), p. 3.
 13) S.G.E., op.cit., 1911 (C.P. 7 - '12), p. 3.

Kleurling- en naturellekinders gekant was.¹⁴⁾ Op baie plekke, veral buite die stede, was daar hoegenaamd geen voorsiening vir Kleurling-onderwys nie.¹⁵⁾ Met die Kleurlinge het dit darem nog nie so sleg gegaan soos in die naturelle-gebiede waar agente dertien- en veertienjarige naturelle-seuns na die myne weggelok het nie.¹⁶⁾ Gevolglik verwag ons nie dat daar onder sulke omstandighede dieselfde konsiderasie aan die eise om beter salarisse vir Kleurling-onderwysers as vir blankes sou gegee word nie. 'n Simpatieke owerheid het wel in die behoeftes van alle seksies van die gemeenskap probeer voorsien en ook nie nagelaat om hul waardering uit te spreek teenoor die vrywillige werk deur die sendelinge gedoen nie.¹⁷⁾

Volgens wetgewing van 1913 moes elke onderwyser se aanstelling en salaris deur die departement goedgekeur word.¹⁸⁾ Hiermee is net 'n klein groepie Kleurling-onderwysers wat saam met blankes in openbare Kleurling-skole onderwys gegee het, beveilig, want:

"...the work of the missionary managers does not rest on a financial basis for which the State is ultimately responsible¹⁹⁾
 In their (the different religious bodies) educational work for coloured and native children the various churches are carrying out, at a comparatively low cost to the State, work of considerable importance and value to the general community²⁰⁾
 no less national in its character than is the work undertaken by school boards.....²¹⁾
 The missionary bodies are deserving of all the praise for the manner in which their schools are conducted, often in the face of considerable financial difficulty."²²⁾

In die eerste uitgawe van "The Educational Journal" - amptelike orgaan van "Teachers' League of South Africa" - word verwys na die staatsamptenare en die Transvaalse onderwysers se oorwinning as gevolg van die terugtrekking van die aankondiging dat alle verhogings stopgesit sou word. Onderwysers in sendingskole het nog nooit verhogings ontvang nie en in werklikheid sou die beloofde verhogings in

14) Ibid., pp. 3,4.

15) S.G.E., op.cit., 1910, p. 7.

16) Ibid.

17) S.G.E., op.cit., 1913, p. 4.

18) Onderwijs Ordonnantie, No. 16 van 1913, art. 33(1), (2).

19) S.G.E., op.cit., 1914 (C.P.4 - 1915), p. 2.

20) Ibid., p. 11.

21) Ibid., p. 2.

22) Ibid., p. 11.

salarisise net as gewone verhogings deur die Kaaplandse sendingonderwysers beskou word.²³⁾

Die volgende is 'n advertensie²⁴⁾ om 'n onderwyser(es) aan 'n sendingskool:

"Britstown - Assistant (£18) Coloured Mission School; lower classes; certified preferred; solfa; April. Apply to the Rev. --"

Indien 'n kommissie dan nodig sou wees om die salarisise van onderwysers in openbare skole te ondersoek, sou dit nog noodsaakliker wees om die salarisise van sendingskool-onderwysers(esse) te ondersoek. Die samestelling van so 'n kommissie is ook aan die hand gedoen. Dit moes bestaan uit twee lede benoem deur die Teachers' League, twee lede benoem deur die bestuurders of Kerke, en een - die Voor-sitter - deur die Departement.²⁵⁾

By wyse van vergelyking kyk ons op hierdie stadium na die subsidiëring van naturelle-sendingskole. Terwyl die staat £2 vir elke £1 plaaslik gevind vir Kleurling-sendingkole bygedra het, het die Transkei in al die distrikte onder beheer van die Transkeian General Council £1 ontvang vir elke 15 shillings ten opsigte van die salaris van hoof-onderwysers en 10 shillings in die geval van die assistente (s).²⁶⁾ Daar kan geredeneer word dat weens die laer lewens-standaard die lewe ook goedkooper is in die naturellegebiede, maar dan strek dit tot eer van die owerheid dat hulle die Kleurling-sendingkole op hoër tarief gesubsidieer het.

Onder die finansiële stelsel wat toe in swang was, het die blanke bevolking geen grond vir onrus gehad nie. Die skoolrade kon hulle belange behartig met die inkomstes ontvang van die sentrale gesag, plus die skoolgelde wat hulle van die ouers ontvang het. Verdere hulp het bestaan uit die plaaslike onderwysbelasting en hoewel dit van tyd tot tyd gewissel het, is verantwoordelikheid vir meer stabiele finansiëring, wat voorheen nie bestaan het nie, vir onderwysdoeleindes daargestel. In die geval van nie-blanke skole is die posisie deur die hoër regeringstoelae verbeter

23) Educational Journal, Deel 1, No. 1, Mei 1915, p. 5.

24) Ibid., p. 10.

25) Ibid., p. 9.

26) S.G.E., Supplementary Report on Education, 1914-1915 (C.P. 5 - 1915), p. 23.

"but in these directions improvements may still be looked for... the education of the non-European is no less than the education of the European children a work for which the state is ultimately responsible."²⁷⁾

Intussen het die blanke onderwysers van Kaapland met goed georganiseerde vertoë om beter besoldiging voor 'n dag gekom.²⁸⁾ Ock die S.G.O. kon nie nalaat om die volgende erkenning te maak nie. Hy skryf:

"The improvement of teachers' salaries has not received the attention which was its due, and it is to be feared that the matter will be further neglected so long as the present system of educational finance prevails."²⁹⁾

Baie lapwerk het die lig gesien maar werklike verligting het vir die blankes eers in 1917 gekom.³⁰⁾

Die waarnemende S.G.O. (mnr. C. Murray) was miskien ooroptimisties deur in sy jaarverslag na wat volgens ons mening net verligting was, as volg te verwys:

"By far the most important piece of legislation in the educational world since the passing of the School Board Act is that known as the Teachers' Salaries and Pension Ordinance ... and that it ought to make the teaching profession more attractive than it has ever been."³¹⁾

Vanaf hierdie oomblik wil dit vir ons voorkom asof die nie-blankes altyd saam met die blankes of net kort daarna ook salarisverhogings sou ontvang.

As gevolg van die Eerste Wêreld-Oorlog wat toe nog in alle erns gewoed het, het die lewensduurte die hoogte ingeskiet maar hiermee het die nuwe skole glad nie rekening gehou nie.³²⁾ In die Transvaal is daar selfs met 'n staking gedreig.³³⁾ Ook in Kaapland het 'n gedeelte van die South

27) Ibid., p. 25. Eieonderstreping.

28) EKSTEEN, F.R.L.N., Die Salarisgeskiedenis van die blanke onderwysers in die openbare skole van Kaapland sedert Unie, p. 25.

29) S.G.E., op.cit., 1911, p. 24.

30) Onderwijs (Onderwysers Salarissen en Pensioenen) Ordonnantie, No. 23 van 1917.

31) S.G.E., op.cit., 1917 (C.P. 4 - '18), p. 2.

32) Eksteen, op.cit., p. 33.

33) Die Unie, 1 Julie 1918.

African Teachers' Association begin praat van staak.³⁴⁾ 'n Nuwe salarisskema wat vanaf 1 April 1920³⁵⁾ in werking sou tree, is met die meeste van die aanbevelings soos deur die S.A.T.A. en die Suid-Afrikaanse Onderwysersunie gedoen in die Gekonsolideerde Onderwys-ordonnansie, No. 5 van 1921 vasgelê.

Die blanke onderwysers van Kaapland kon met 'n verenigde front hul vertoë rig. Hulle was tog immers in die ware sin van die woord in diens van die Provinsie wat namens die Sentrale Regering vir 'n sekere deel van die land se onderwys verantwoordelik was. In teenstelling was die oorgrote meerderheid van die Kleurlinge ~~werksaam~~ in sendingskole en nou wil ons beweer dat, hoewel die onderwys van Kleurlinge ook as 'n staatsaangeleentheid beskou is, hulle minder georganiseerd was en deur hul verbintenis met 'n ander dan volbloed staatsinrigting, hulle nie hulself so pertinent onder die aandag van die owerhede kon bring nie.

Met die reeds vermelde salaris- en pensioenwetgewing van 1917, waaruit net blanke onderwysers enige voordeel getrek het, is ook die eerste-, tweede- en derde-~~klas~~skole met die nuwe benaming van sekondêre, intermediêre en primêre skole vervang.³⁶⁾ Die rede hiervoor was:

"The old terms were meant to denote range of curriculum; but unfortunately the impression gained ground that a second class school offered a second-rate quality of education; and the third class school a third-rate quality of education. Thus the real significance of the old terms was lost. The new terms refer definitely to range of curriculum."³⁷⁾

Waar daar dan wel sulke Kleurlingskole bestaan het, het die Kleurlinge op daardie oomblik net die 'voordeel' van 'n naamsverandering geoes.

Terwyl die blanke onderwysers dan vir beter salarisse en diensvoorwaardes geveg het, moes ook na die blanke onder-

34) Die Unie, 1 Desember 1939.

35) Gekonsolideerde Onderwijs Ordonnantie, No. 5 van 1921, para. 197.

36) S.G.E., op.cit., 1918 (C.P.5 - '19), p. 4.

37) Ibid., p. 5. Vgl. Ord. No. 23 van 1917, art. 3(b), (c), (d).

wysers in sekere Kleurlinginrigtings omgesien word. Dit is dan ook gedoen en met die wetgewing van 1918³⁸⁾ is die jaarlikse toelaes vir die salarisse van blanke hoof- en blanke assistentonderwysers in opleiding- en oefenskole vir Kleurling-leerlinge bepaal. Hiervolgens moes die bestuurder van die betrokke skool behoorlik rekening hou met die bevoegdheid en dienstyf van die benoemde onderwyser. Die salaristoelae sou betaal word volgens die stelsel van £2 vir elke £1 deur die bestuurder aan die onderwyser betaal. Om die volle waarde van plaaslike bydraes te bepaal sou die departement rekening hou met die koste van inwoning of inkwartiering indien dit deur die plaaslike owerheid verskaf word, met dien verstande dat die jaarlikse regeringstoelae nie die voorgeskrewe maksimum-skole te bowe gaan nie. Die enkele onderwysers wat reeds hoër toelaes ontvang het, sou nie minder kry nie.³⁹⁾

In opleidingskole was hierdie maksimumtoelaes vir die eerste sewe jaar diens £270 vir 'n hoof as hy 'n man was, en £170 vir 'n vrou. Na sewe jaar was dit £300 en £200 respektiewelik. Volgens dieselfde beginsel (£2 vir elke £1) was die toelaes £200 tot 'n maksimum van £234 vir 'n man-assistent en £134 tot 'n maksimum van £170 vir 'n vroue-assistent.⁴⁰⁾

In oefenskole was die regeringstoelae voor die eerste sewe jaar 'n maksimum van £170 vir 'n hoof as hy 'n man was, en £100 vir 'n vrou. Na sewe jaar was dit £200 en £132 respektiewelik. Volgens dieselfde beginsel was die toelaes £114 met 'n maksimum van £140 vir 'n man-assistent en £86 met 'n maksimum van £112 vir 'n vroue-assistent.⁴¹⁾

Verder is bepaal dat hierdie blanke onderwysers(esse) net 75 persent van die maksimum-toelaes vir die eerste sewe jaar kon kry as die onderwyser(es) nog nie 5 jaar deur die departement goedgekeurde diens gehad het nie, terwyl 'n hoof van 'n opleidingskool net 75 persent van sy maksimum-toelae ontvang wanneer die getal studente benede 50 daal. Ook vir deeltydse onderwysers kan die departement 'n spesiale subsidie vasstel.⁴²⁾

38) Kleurling Opvoedingsgestichten Ordonnantie, No.12 van
 39) Ibid., arts. 1, 2. 1918.
 40) Ibid., art. 3.
 41) Ibid. 42) Ibid. art. 4.

Volgens hierdie bepalinge kon nie-blanke onderwysers van oefenskole, 'n toelae ten bedrae van nie meer as 75 persent nie van bovermelde toelaes deur die departement betaal word, indien in andere opsigte aan die voorwaardes voldoen is.⁴³⁾

Die Teachers' League het nie gewag om te vra waarom „must they suffer the humiliation of knowing that their labour is valued at 25% less than that of others on the same staff, doing, perhaps, less important work?“⁴⁴⁾

Hier sal gelet word dat die ordonnansie net voorsiening maak vir Kleurlinge in oefenskole en niks omtrent Kleurlinge in opleidingskole meld nie. Dit moet dan beteken dat daar nog geen Kleurlinge betrekkings in goedgekeurde opleidingskole beklee het nie en dat dit nie nodig was om daarvoor voorsiening te maak wanneer daar moontlik vir 'n lang tyd nog geen geskikte onderwysers sou wees om die poste te vul nie.⁴⁵⁾

Ook hierteen het die Teachers' League heftig geprotesteer want „as it stands at present, it cannot but leave the nauseous impression that the best classes of Coloured schools not under Board control are in future to be regarded as beyond the reach of the most capable Coloured teacher, while at the same time they are open without question to any European, provided he be in possession of a T.3 Certificate!“⁴⁶⁾

Reeds vanaf 1915 het die „Inter-denominational Committee,“ wat in 1912 gestig is en bestaan het uit lede van die Engelse, Nederduits-Gereformeerde, Rooms-Katolieke, Wesleyaanse en „Congregational“ skole, hulle beywer vir verbeterde salarisse vir sendingskoolonderwysers. Hierdie komitee wou hê dat die owerheid 30 shillings vir elke plaaslike bydrae van 10 shillings moes voorskiet terwyl ook die skaal van maksimum bydraes vir gesertifiseerde sendingskoolonderwysers van £75 tot £120 verhoog word.⁴⁷⁾

43) Ibid., art. 5.

44) Educational Journal. Deel 3, No. 24, Maart 1918, pp.1,2.

45) Vgl. Watermeyer, Insp. E.E.Z., S.G.E., op.cit., 1919, p. 60, para. 6.

46) Educationa Journal, Deel, 3, No.24, Maart 1948, p.1.

47) Education Journal, Deel, 1, No.2, Aug.1915, p.5; Deel 3, No. 18, Julie 1917, p.7.

Wat die onderwysers veral benadeel het, was dat hoewel die maksimum-toelae bepaal is, daar geen voorsiening vir 'n vasgestelde minimum-salaris gemaak is nie.⁴⁸⁾

Hierdie salariskwessie is by verskillende kongresse van Kleurling-onderwysers bespreek, terwyl die Administrateur ook deputasies by verskillende geleenthede te woord gestaan het.⁴⁹⁾

Die Kleurlinge het gevoel dat die owerheid gehoor moes gee „to their righteous claim for representation in framing regulations by which they will be directly affected.”⁵⁰⁾

Hierdie ordonnansie het gelukkig die Kleurling-onderwysers in sendingskole nie oor die hoof gesien nie. Vir sulke skole en hul onderwysers wat deur die departement goedgekeur is, is nuwe toelaes vasgelê. Dit het egter gepaard gegaan met die waarskuwing dat daar behoorlik ag gegee moes word op die bevoegdhede en ondervinding van die onderwysers. Ten aansien van hoofonderwysers is die totale getal leerlinge op die skoolregister ook in aanmerking geneem.⁵¹⁾ Hierdie maatreël moes as veiligheidsmaatreël en tot voordeel van Kleurling-onderwysers beskou word. As in aanmerking geneem word dat in 1917 daar uit 'n totaal van 1847 sendingonderwysers nog 814 ongesertifiseerd was,⁵²⁾ kan die gehalte van die onderrig langs hier die weg verbeter word.

Die prinsipaal van 'n sendingskool kon 'n toelae met die maksimum van £108 per jaar ontvang, en vir 'n assistent is 'n maksimum-toelae van £72 per jaar beskikbaar gestel, met dien verstande dat die departement £3 sou bydra vir elke £1 wat die bestuurder(s) van 'n bepaalde skool kan bybring.⁵³⁾ 'n Verdere tegemoetkoming was dat die departement die waarde van voedsel en (of) inwoning of kwartier of tuingrond wat aan die onderwyser verskaf is, as deel van die plaaslike bydrae sou reken.⁵⁴⁾

48) Educational Journal, Deel 2, No. 8, Okt. 1916, p. 2.

49) Educational Journal, Deel 1, No. 2, Aug. 1915, p. 5; Deel 2, No. 8, Okt. 1916, p. 2; Deel 3, No. 18, Julie 1917, p. 7.

50) Educational Journal, Deel 3, No. 24, Maart 1918, p. 1.

51) Ord. No. 12 van 1918, art. 6.

52) S.G.E., op.cit., 1917, p. 58 (a).

53) Ord. No. 12 van 1918, art. 6.

54) Ibid.

Alle onderwysers sou nie op die volle toelae kon aanspraak maak nie, want onderwysers sonder diplomas met minder as vyftien jaar diens sou nie 'n toelae van meer as 75 persent van die vasgestelde bedrag ontvang nie.⁵⁵⁾

Die besware teen die nuwe reëling is reeds met die verskyning van die konsep-ordonnansie geopper, toe daarop gewys is dat, hoewel dit net selde gebeur het dat 'n kerk meer as die vasgestelde derde kan bydra, die administrasie nie bereid was om meer as die bepaalde bedrag by te dra nie.⁵⁶⁾

Wat die onderwysers veral verbaas het was dat Ordonnansie No. 12 van 1918 in teenstelling met Ordonnansie No. 23 van 1917 glad nie die grootte van skool, kwalifikasies en standerds wat onderrig is, in aanmerking geneem het by die bepaling van die onderwyser se salaris nie.⁵⁷⁾

In 'n toespraak gehou by die opening van 'n nuwe gedeelte by die Wesley Oefenskool te Soutrivier, het die Administrateur, Sir Frederick de Waal, egter verduidelik dat dit gedoen is om die kerkgenootskappe te help,⁵⁸⁾ en in antwoord op 'n brief gedateer 14 Junie 1918 van die Uitvoerende Komitee van die Teachers' League aan die administrateur het mnr. C. Murray, die waarnemende S.G.O., geantwoord dat:

"....the amount of grant set down is supposed to be a maximum, and, of course, would not be asked or sanctioned in every case. To a large extent it seems necessary to leave the amount of salaries within the limits allowed to depend upon the local conditions, and it does not seem possible at present to introduce a definite scale, based upon attendance, or range of work in the school."⁵⁹⁾

55) Ibid.

56) Educational Journal, Deel 3, No. 24, Maart 1918, p.2.

57) Ibid., p. 2.

58) Ibid., p. 7.

59) Educational Journal, Deel 3, No. 27, Junie, 1918, p.2.

Hierdie nuwe reëling het geensins die betaling van goeie-dienstoelaes van enige onderwyser geraak nie, maar nou sou dit net bereken word volgens die toelae (beskou as helfte van die volle salaris).⁶⁰⁾

Kleurling-onderwyser wat in sendingskole geskied het, het ook vir skoolgeboue wat na 1 April 1918 gebou en deur die departement goedgekeur is, 'n huur van 3 persent per jaar op die boukoste solank as dit as skool gebruik word, ontvang.⁶¹⁾

Uit hierdie wetgewing van 1918 kan dit afgelei word dat, aangesien reëlings getref is om vroue in alle openbare skole op 'n laer skaal as 'n man te besoldig, dit ook op Kleurling-onderwyseresse van sulke skole van toepassing sou gewees het. Hierdie onderskeid is egter nog nie in sendingskole waar Kleurling-onderwyseresse eerder die uitsondering op die reël was, gemaak nie.

Met die inwerkingtreding van Ordonnansie No. 12 van 1918 het daar 'n groot beroering in die geledere van Kleurling-onderwysers gekom.

Op 7 September van daardie jaar het 'n groot aantal bestuurders van skole en onderwysers in Kaapstad vergader. Op die protesvergadering teen die nuwe wetgewing was ook twee lede van die Provinsiale Raad, drr. B. Hewat en A. Abdurahman teenwoordig. Hulle was dit eens dat terwyl £36,000 nodig sou wees, soos die Administrateur te kenne gegee het, die Provinsiale Raad net £10,000 kan stem om die noodtoestand in sendingskole die hoof te bied.⁶²⁾

Gepaard met hierdie stryd om beter salarisse het die Kleurling-onderwysers ook nie nagelaat om te agiteer om beter diensvoorwaardes, nie.

In April 1916 het 'n deputasie van die Teachers' League die waarnemende S.G.O. (mnr. C. Murray) gevra dat die sendingskool-onderwyser 'n toelae moes ontvang terwyl hy weens

60) Ord. No. 12 van 1918, art. 7. Vgl. S.G.E., op.cit., 1919, p. 103; Report of Commission on Native Education (Viljoen-Kommissie), 1919 (C.P.4 - '20), Bylae D.

61) Ord. No. 12 van 1918, art. 8.

62) Educational Journal, Deel 3, No. 30, Sept. 1918, p.3.

siekte verlof moes neem.⁶³⁾ Tot op daardie tydstip kon onderwysers alleenlik verlof neem indien 'n plaasvervanger, wat deur die departement goedgekeur is, gevind kan word en dit geen bykomstige uitgawes vir die departement sou beteken nie, maar tot daardie tydstip het hulle nog nie van 'n kerkgenootskap verneem wat aan so 'n onderwyser 'n salaris betaal het nie.⁶⁴⁾ In verband hiermee is die gevraagde memorandum aan die departement gestuur⁶⁵⁾ waarop die departement hom bereid verklaar het om by te dra tot so 'n onderwyser se salaris indien die plaaslike owerheid ook bereid sou wees om 'n bydrae volgens die gewone skaal te gee,⁶⁶⁾ maar teen April 1918 het 'n noodverga^{er}ing deur die Uitvoerende Komitee van die Teachers' League belê, gevoel dat die voorwaardes waarvolgens sendingskool-onderwysers geregtig op pensioene, siekte- en vakansieverlof (gewone verlof) sou wees, duidelik in die nuwe ordonnansie voorgeskryf moes word.⁶⁷⁾

In antwoord hierop het die Administrateur deur middel van die Onderwysdepartement die onderwysers laat verstaan dat enige verdere toegewings bykomstige uitgawes sou meebring en gevolglik niks meer soos in die konsep-ordonnansie voorgestel, bygebring kon word nie.⁶⁸⁾

Van staatsweë was daar darem 'n byinkomste in die vorm van 'n oorlogsbonus. Weens die prysstyging van lewensmiddele ten gevolge van die oorlog het die Uitvoerende Komitee van die Provinsiale Raad van Kaapland besluit om gelyktydig met die Sentrale Regering se besluit om in die vorm van tydelike lewenskostetoelaes te help, ook aan onderwysers en ander amptenare van alle rasse die oorlogsbonus te betaal. Hiervolgens sou getroude mans en ook ongetroudes met wetlike afhanklikes met 'n salaris van minder as

-
- 63) Educational Journal, Deel 1, No. 4, April 1916, p.15.
 64) Educational Journal, Deel 2, No. 5, Junie 1916, p. 5.
 65) Educational Journal, Deel 1, No. 4, April 1916, p. 15;
 Deel 2, No. 5, Junie 1916, p. 7.
 66) Educational Journal, Deel 3, No. 21, Nov. 1917, p. 5.
 67) Educational Journal, Deel 3, No. 25, April, 1918, p.6.
 68) Educational Journal, Deel, 3 No. 27, Junie 1918, p. 2.

£240 per jaar £1. 5s. 0d. per maand vanaf 1 Junie 1916 ontvang,⁶⁹⁾ sodat teen Desember 1916 die Administrateur op die verzoek om verbeterde salarisse moes antwoord dat die grootste gedeelte van 'n bedrag van £15,000 wat in oorlogsbonusse uitbetaal is, aan onderwysers in sendingskole uitbetaal is.⁷⁰⁾

In sy begrotingsdebat het die Administrateur aangekondig dat die lewensduurtetoelag vanaf 1 April 1918 tot 'n maksimum van £1. 15s. 0d. per maand verhoog sou word.⁷¹⁾

Deurdat Kleurling-onderwysers die meeste baat hierby gevind het, was dit 'n duidelike bewys dat die Kleurling-onderwyser 'n baie laagbesoldigde staatsamptenaar was.⁷²⁾

Terwyl aan alle blanke onderwysers vanaf 1 April 1919 toelaes betaal is wat gewissel het van £18 tot £50,⁷³⁾ moes ongetroude Kleurling-leerkragte wag tot 1 Oktober 1920 voordat 'n toelaag van £6 per jaar aan hulle toegeken is,⁷⁴⁾ en toe eers is die toelaag van getroudes ook verhoog van £21 tot £30 per jaar. Hierdie bonusse moes betaal word afgesien van die salarisse wat deur hulle getrek is.⁷⁵⁾

Met die oog op die finansiële krisis en die aanmerklike daling in die koste van lewensmiddele is die duurtetoelag vanaf 1 April 1921 met 25% verminder.⁷⁶⁾ Aangesien sivilie amptenare altyd 'n hoër toelaag ontvang het, is die res van die toelaag as 'n spesiale toegewing vir 'n verdere jaar betaal, en so „bade (they) a regretful farewell to the war

69) Cape Argus, 29 Mei 1916. Vgl. Onderwijs Gaset, Deel XVII, No. 2, 20 Julie 1916, pp. 42, 43.

Iemand in ontvangs van 'n sal. van nie meer nie as £240 per jr. het £15 per jaar ontvang.

Iemand in ontvangs van 'n sal. van nie meer nie as £245 per jr. het £10 per jr. ontvang.

Iemand in ontvangs van 'n sal. van nie meer nie as £254 per jr. het £1 per jr. ontvang.

Iemand in ontvangs van 'n sal. van £255⁰ meer per jr. het Nul per jr. ontvang.

70) Educational Journal, Deel 2, No. 10, Des. 1916, p. 4.

71) Educational Journal, Deel 3, No. 18, Julie 1917, p. 3. Vgl.

72) Onderwijs Gaset, Deel XVII, No. 31, 20 Junie 1918, p. 1275. Die toelaes het gewissel van £16 tot £21 per jaar.

72) Educational Journal, Deel 3, No. 20, Okt. 1917, p. 6.

73) Onderwijs Gaset, Deel XX, No. 2, 22 Julie 1920, p. 53.

74) Onderwijs Gaset, No. 11, 11 Nov. 1920 p. 466.

Educational Journal, Deel 4, No. 39, Nov. 1920, p. 3.

75) Onderwijs Gaset, Deel XX, No. 13, 9 Des. 1920, p. 669.

76) Educational Journal, Deel 4, No. 45, Mei 1921, p. 5.

bonus." Dit het gelyk gestaan aan 'n salarisvermindering.⁷⁷⁾

Terwyl daar van die kant van die beter opgevoede Kleurlinge stemme begin opgaan het om 'n mate van mede-seggenkap insake die beheer oor Kleurling-onderwys, stel dr. W.J. Viljoen (S.G.O.) sy standpunt as volg:⁷⁸⁾

" I have circularised inspectors of schools, teachers, missionaries and others interested on this and other phases of non-European education, and from their replies have garnered a considerable amount of information. While I shall be able to approach the question of control with an open mind, yet I am persuaded (1) of the need of retaining the parental influence of the missionary over the teacher, and (2) of the necessity of giving the natives some voice in shaping the education of their own people. They must begin to learn the business of governing, so that when the time arises for placing the local control of the schools in their hands they may be found competent. Meanwhile, the time for drastic changes does not appear to have arrived, and it would seem that for the present their active assistance could only be sought in an advisory capacity."

Dat die naturelle-onderwysers en nie die Kleurlinge nie op daardie oomblik swakker daaraan toe was, word bewys deur die feit dat die owerheid die belangrikheid en noodsaaklikheid beseft het om die naturelle se salarisse en ook die stelsel waarvolgens die plaaslike bydraes gedoen is, te verbeter want „in many cases the local contribution depending on payment of fees, is not forthcoming, and the teacher is the loser." ⁷⁹⁾

Hoewel Kleurling-onderwysers met die wetgewing van 1918 tegemoet gekom is, het hulle nogtans die verloop van sake in naturelle-onderwys fyn dopgehou. Voordat aan die

77) Educational Journal, Deel 6, No. 60, Augustus 1922, p.7.
Onderwijs Gaset, Deel XX, No. 28, 2 Junie 1921, pp.1200, 1201.

78) S.G.E., op.cit., 1918, p. 14.

79) Ibid., p. 15.

Kleurlinge nuwe salaristoelaes toegeken is, was hulle reeds beter besoldig as wat die naturelle volgens die nuwe voorstelle sou wees.

Die kommissie⁸⁰⁾ wat aangestel is om naturelle-onderwys in oënskou te neem en aanbevelings te doen, het bestaan uit blankes sowel as naturelle.⁸¹⁾ Volgens die getuienis gelewer was 'n geringe aantal naturelle-onderwysers die mening toegedaan dat:

".....(the) mission school system should be relegated to oblivion, and in its place there should be established undenominational public schools, which would be run on the similar lines as those obtaining in European schools."⁸²⁾

Ons is tevrede dat dit nie die algemene wense van die oor-grote meerderheid was nie.⁸³⁾

Blankes wat in Naturelle-opleidingskole diens gedoen het, is minder besoldig as blanke onderwysers in Kleurling-inrigtings.⁸⁴⁾

Die naturelle-skole sou groot voordeel getrek het as hulle op dieselfde basis gesubsidieer kon word. Die kommissie was oortuig dat:

".....as a class they (native teachers) are underpaid, a high level of efficiency cannot be maintained, and the best men will be drawn from the teaching profession to other vocations."⁸⁵⁾

Die Kommissie het dus aanbeveel dat 'n salaris-toelaeskaal vir verskillende onderwysers ingestel moes word. Hiervolgens sou die swakste gekwalifiseerde onderwysers 'n toelaag van £42 per jaar ontvang terwyl die onderwysers in die hoër poste £144 moes ontvang.⁸⁶⁾ Onder die stelsel wat toe in werking was, was daar min onderwysers wat die totale bedrag van £60 per jaar ontvang of oorskry het.⁸⁷⁾

80) Viljoen-Kommissie, op. cit., 1919.

81) Ibid., p. 61.

82) Ibid., p. 63.

83) Ibid.

84) Ibid., para. 11.

85) Ibid., p. 66.

86) Ibid.

87) S.G.E., op.cit., 1918. p. 15.

Ten spyte van die feit dat die Kleurlinge reeds beter daaraan toe was, het die hoër lewenstandaard wat hulle gehandhaaf het, hulle laat aandring dat beter voorsiening (salarisse ingesluit) vir hulle gemaak moes word. Inspekteur C.E.Z. Watermeyer stel hulle saak baie duidelik:

"We have in the area comprised in the circuit a large population of well-to-do, respectable and refined Coloured people, who earnestly desire good primary, as well as secondary, school facilities for their children, and who are prepared to pay for what they want. At present none but mission school facilities are available, and these do not satisfy the need. So large is this section of the community, and so insistent is becoming their appeal that the matter should receive earnest attention immediately."⁸⁸⁾

Dat daar 'n spesiale kommissie van ondersoek aangestel is om verslag oor naturelle-onderwys uit te bring⁸⁹⁾ en net 'n paneel van inspekteurs benoem is om Kleurling-onderwys ook onder die soeklig te plaas, spreek nog nie van verwaarloosing of afskeping van die Kleurlinge se belange nie.⁹⁰⁾ Inteendeel, die reeds vermelde inspekteur Watermeyer met sy deeglike kennis van Kleurling-onderwys is tot voorsitter van die komitee benoem.⁹¹⁾ By wyse van 'n omsendbrief is die sienswyse van bevoegde en ervare outoriteite (blanke en Kleurlinge) op die gebied van Kleurling-onderwys ingewin. Dit is alles deeglik oorweeg en as memorandum gepubliseer. Die departement het egter duidelik te kenne gegee dat hy nie noodwendig die aanbevelings onderskryf nie, nogtans "it is confidently anticipated that the information thus gained will prove material assistance in the solution of this extremely knotty educational problem."⁹²⁾ Een aspek van hierdie "knotty educational problem" was om in weerwil van die provinsie se onsekere finansiële posisie die Kleurling-onderwysers beter salarisse te betaal.

88) S.G.E., op.cit., 1919 (Inspeksieverslag), p. 38.

89) S.G.E., op.cit., 1919, p. 13.

90) Die Kommissie-verslag soos gepubliseer beslaan 47 bls. terwyl die Memorandum uit net een bladsy bestaan. Vgl. S.G.E., Report on Education, op.cit., 1919, pp.60-146,147.

91) Ibid., 1919, p. 107.

92) Ibid., p. 13.

Die komitee was dit eens met die kerklike owerhede dat die staat volle verantwoordelikheid vir die salarisse van alle onderwysers moes aanvaar. Dit sou noodwendig beteken dat die departement hierdeur 'n nog groter mate van beheer oor die sendingskole sou verkry.⁹³⁾ Die opstellers van die memorandum was dit eens dat die salarisse onvoldoende was, maar het dit uitdruklik gestel dat hulle nie wou voorgee dat dit dieselfde as dié van blanke onderwysers moes wees nie. Wat hulle wel aanbeveel het was dat die salarisse aanmerklik verhoog moes word. Daar was verskil van mening omtrent wat voldoende sou wees maar dit het gelyk asof 'n skaal van 60 persent van die salaris van 'n blanke in die hoër betrekking tot 72 persent in die laer betrekking algemene byval gevind het.⁹⁴⁾

Voorts is daar onder die voorsitterskap van die S.G.O. te Kaapstad vanaf 26 tot 30 Januarie 1920 'n konferensie van inspekteurs en instrukteurs gehou waar onder andere ook die ontoereikende salarisse van alle onderwysers bespreek is.⁹⁵⁾ Dat die hoogste gesag in die provinsie besef het hoe ernstig die toestand was, word bewys deur die feit dat nuwe wetgewing (Ord. No. 26 van 1920)⁹⁶⁾ nog in dieselfde jaar (1 Julie 1920) van krag geword het.

Die aanbeveling (Watermeyer-memorandum) dat die Provinsiale Administrasie volle verantwoordelikheid vir die volle salaris van Kleurling-onderwysers in sendingskole op hom moes neem, is aanvaar.⁹⁷⁾

Die Ordonnansie (Ord. N. 26 van 1920) het vasgelê dat hoofonderwysers 'n maksimum van £144 per jaar kan verdien terwyl vir assistente 'n maksimum van £96 beskikbaar gestel sou word.⁹⁸⁾ By die vastelling van bogenoemde salarisse moes in aanmerking geneem word:

- (1) die kwalifikasies en ondervinding van die onderwyser; en
- (2) in die geval van 'n hoof, die totale aantal leerlinge op die skoolregister.⁹⁹⁾

93) Ibid., p. 107, para. 3.

94) Ibid., para. 8.

95) S.G.O., op.cit., 1920 (K.P. 2 - '21), p.8.

96) Kleurling en Naturelle Inrigtingen van Onderwijs Ordonnansie, No. 26 van 1920.

97) Wilcocks-Kommissie, op.cit., Bylae 48, p. 355.

98) Ord. No. 26 van 1920, art. 5.

99) Ibid.

Wanneer 'n sendingskool nie uitsluitlik deur Kleurling-leerlinge bygewoon is nie, d.w.s. waar daar ook naturelle in die skool toegelaat is, sou die departement besluit teen watter laer tarief die onderwysers betaal sou word.¹⁰⁰⁾

Hierdie nuwe wetgewing het die stelsel van goeie-diens-toelae laat bly voortbestaan.¹⁰¹⁾ Waar die plaaslike bydrae voorheen ook die verskaffing van vrye woning, voedsel, losies, grond of ander dergelyke tegemoetkominge ingesluit het, kon bestuurders nou van die salaris by wyse van huur of betaling vir sodanige tegemoetkomings, nie meer aftrek as die waardeberekening soos voorheen deur die departement aanvaar is nie.¹⁰²⁾ Kostelose onderwys (wat later die finansies van die provinsie nog meer sou verwar) is tot en met st. VI van die primêre skoolkursus ingevoer.¹⁰³⁾

Gedurende die tydperk (29 Junie tot 2 Julie 1920) wat die Teachers' League hul jaarkongres te Kaapstad gehou het, is 'n deputasie afgevaardig,¹⁰⁴⁾ om weer die ontoereikende salarisse van sendingonderwysers en ander sake te bespreek. Die Administrateur het die afvaardiging die versekering gegee dat hy die Provinsiale Raad in April 1921 sou probeer oorreed om £10,000 op die begroting vir Kleurling-onderwys te plaas en in antwoord op die versoek dat die basis van die verdeling van hierdie bedrag aan die onderwysers van die Teachers' League meegedeel moes word, is hulle aangeraai om uit te vind wat dr. Viljoen se sienswyse omtrent die saak is. Hulle is ook meegedeel dat hy (die Administrateur) ten gunste van siekteverlof maar nie ten gunste van vakansieverlof was nie want „although the regulations affecting European teachers were most liberal on paper, ordinary leave was seldom granted.” Verder is 'n baie belangrike saak in verband met pensioene hier aangeroer. Die Kleurlingê het versoek dat hulle dieselfde persentasie bydraes soos die blankes onderwysers in 'n pensioenfonds moes stort om dan ook dieselfde voordele te kan geniet. Hierdie voorstel sou deur

100) Ibid.; art. 7.

101) Ibid.; art. 8.

102) Ibid.; art. 9.

103) Ibid.; art. 18.

104) Educational Journal, Deel 4, No. 37, Sept. 1920, p. 5.

die Administrateur oorweeg word. Met betrekking tot die oorlogsbonus het hy gemeen dat hy in Oktober die Provinsiale Raad kon oorreed om £5,000 aan Kleurling-onderwysers te bestee om die bonus van die 138 getroude onderwysers van £21 tot £30 per jaar te verhoog en ook aan die 549 ongetroudes 'n oorlogsbonus van £6 per jaar te betaal. Die bonus sou betaal word afgesien van die salaris van die onderwyser.¹⁰⁵⁾

Die bestuurders van die sendingskole het die owerheid se stap om die volle salaris te betaal, toegejuig. Ontheffing van die las om te voorsien in 'n plaaslike bydrae ter aanvulling van die salaristoelae van die departement, het soos 'n weldaad voorgekom, en een waarvoor die bestuurders baie dankbaar was.¹⁰⁶⁾ Die onderwysers was egter van mening dat die skaal te laag was en het gevind dat ten gevolge van die onrekbaarheid daarvan „dikwels ontberingen worden geleden.“¹⁰⁷⁾ Die S.G.O. het ook saamgestem dat „er wordt een meer bevredigende schaal verlangd.“¹⁰⁸⁾

Die Kleurling-organisasie was egter tevrede dat hulle saak nog altyd die aandag van die owerheid geniet het want deur die verhoging van status van die blanke onderwyser moes noodwendig die oneindig swakker posisie van die Kleurling aan die kaak gestel word, en het bygevoeg:

„The idealist will never rest satisfied; although he will see that in this work-a-day world of 1920 conditions such as equal pay for all who perform equal work are often unattainable.“¹⁰⁹⁾

Die Teachers' League se veldtog om 'n ordentlike salaris-skaal en beter diensvoorwaardes is met erns voortgesit. Kort-kort het die Administrateur of S.G.O. hulle te woord gestaan.¹¹⁰⁾ Die onderwysers sou voorlopig tevrede gewees het as almal volgens Ordonnansie 23 van 1917 besoldig kon word, of so nie, volgens 'n skaal van 60% van die bedrae van

105) Ibid. Educational Journal, Deel 4, No. 39, Nov. 1920, p. 3. Die beraamde koste word as £2,400 aangedui. Vgl. Educational Gazette, Deel XX, No. 10, 28 Okt. 1920, p. 387.

106) S.G.O., op.cit., 1920, p. 9.

107) Ibid.

108) Ibid., p. 10.

109) Educational Journal, Deel 4, No. 37, Sept. 1920, p. 6.

110) Ibid., p. 7; Educational Journal, Deel 4, No. 38, Okt. 1920, p. 3.

blanke onderwysers in die hoër grade en tot 72% van die bedrae in die laer grade - soos deur Inspekteur Watermeyer se verslag aanbeveel.¹¹¹⁾

Met die verskyning van die konsep-ordonnansie¹¹²⁾ het die Kleurlinge veral teleurgestel gevoel omdat Naturelle- en Kleurling-onderwys nie apart behandel is nie.¹¹³⁾ en dat die stelsel van goeie-dienstoelaes sou voortbestaan in plaas van die verlangde stelsel van verhogings. Ook is daar nie gehoor gegee aan hulle versoek om soos blankes op dieselfde basis tot 'n pensioenfonds by te dra nie.¹¹⁴⁾

Die afskaffing van skoolgelde en die invoering van vry onderwys het tot gevolg gehad dat die S.G.O. die volgende waarskuwing moes rig:

"Die behoefte aan veel vermeerderde akkomodatie en additioneel personeel, is ernstig. Het element van verplicht schoolbezoek wordt nog steeds gemist. De wenselijkheid daarvan wordt algemeen erkend, maar de algemene mening is dat de invoering daarvan op het ogenblik prakties onuitvoerbaar is." 115)

Maar nieteenstaande die afwesigheid van verpligte skoolbesoek was daar in 1921 al 47,368 leerlinge in 423 Kleurling-skole.¹¹⁶⁾ In 1922 het dit verder gestyg sodat 48,309 leerlinge in 426 skole vir Kleurlinge onderrig moes ontvang.¹¹⁷⁾

Ons kan ons dus voorstel dat indien verpligte skoolbesoek ingevoer moes gewees het, meer onderwysers in diens geneem sou moes word. Ander uitgawes sou ook in verhouding vermeerder het. Laer salarisse sou noodwendig die gevolg gewees het. Die finansiële toestand van die land en veral die finansies van die Kaapse Provinsiale Administrasie was reeds van so 'n aard dat dit nie veel hoop op verbetering in-

111) Ibid., Deel 4, No. 38, Okt. 1920, p. 3.

112) Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie (Buitengewone), No. 703, 25 Sept. 1920.

113) Educational Journal, Deel 4, No. 38, Okt. 1920, p. 6.

114) Ibid., p. 7.

115) S.G.O., op.cit., 1920, p. 10.

116) S.G.E., op.cit., 1921, p. 30.

117) S.G.E., op.cit., 1922 (C.P. 2 - '23), p. 33.

gehou het nie, maar dit is nie weg te redeneer dat die owerheid nie onverskillig teenoor Kleurling-onderwys gestaan het nie. As net in aanmerking geneem word hoedat die een ordonnansie na die ander die Kleurling-onderwyser se posisie verbeter het, kan dr. Viljoen in sy hoedanigheid as S.G.O. met reg bestempel word as "n groot vriend en begunstiger van Kleurling-onderwys."¹¹⁸⁾

Ten spyte van die haglike finansiële posisie waarin die land verkeer het, moes daar iets daadwerkliks gedoen word om die salarisse van blanke onderwysers te verbeter. In dieselfde ordonnansie¹¹⁹⁾ waarin hulle nuwe salarisskale vasgelê is, word daar nie minder as vier hoofstukke aan nie-blanke onderwys gewei nie.

Hierdie groot stuk wetgewing het egter nog geen skaal in die ware sin van die woord vir nie-blanke onderwysers daargestel nie, maar desnieteenstaande was die Kleurlinge tevrede oor die vordering in die regte rigting.¹²⁰⁾ Hulle het die skale bestempel as "on the whole a satisfactory first instalment."¹²¹⁾ Onder meer het dit bepaal dat wanneer 'n skool nie uitsluitlik deur Kleurling-leerlinge bygewoon is nie, sodanige onderwysers betaal word teen 'n skaal, van tyd tot tyd, deur regulasie deur die Administrateur vasgestel, ooreenkomstig die bedrag vir die doel gestem.¹²²⁾ Hierdie onderwysers was nog altyd geregtig op die goeie-diens toelae.¹²³⁾ Wanneer met die goedkeuring van die S.G.O., ~~on~~ onderwys in 'n sendingskool bo die sesde standaard gaan, is die bedrag wat uit die Provinsiale Inkomstefonds aan so 'n onderwyser betaal is vanaf 1 Julie 1921 beperk tot twee-derdes van die wolle salaris van so 'n onderwyser, waarby gereken ~~kan~~ word die waarde van vry huis, voedsel, losies of grond verskaf. 'n Verdere bepaling was dat indien hy aan st. VII sowel as aan die laer klasse onderrig gee, hy betaal sou word

118) Wilcocks-Kommissie, op.cit., Bylae 48, p. 355.

119) Ord. No. 5 van 1921.

120) Educational Journal, Deel 4, No. 47, Julie 1921, p. 3.

121) Ibid.

122) Ord. No. 5 van 1921, art. 365.

123) Ibid., art. 366.

in verhouding met die aantal ure per week wat hy in die verskillende afdelings werksaam is.¹²⁴⁾ Wat betref die plaaslike bydrae, in die vorm van goedgekeurde tegemoetkominge, is dit nog altyd bereken volgens die waardepaling van die S.G.O.¹²⁵⁾

Aan Kleurling-onderwysers reeds werksaam in nie-blanke skole onder beheer van skoolrade, is salarisse en pensioene betaal volgens die bepalinge van Ordonnansie No. 23 van 1917, soos gewysig deur Ordonnansies No. 26 van 1918 en No. 21 van 1919,¹²⁶⁾ terwyl die onderwysers wat na die wankragwording van die nuwe wetgewing diens aanvaar het, volgens die nuwe wetgewing behandel sou word.¹²⁷⁾

Volgens departementele statistieke was daar op 30 Junie 1921 net 820 Kleurling-leerkragte teenoor 3383 naturelle en 6680 blankes.¹²⁸⁾ Dat die Kleurling-onderwysers 'n minderheidsgroep uitgemaak het, is waar, maar soos ons reeds gesien het, kan dit nie met reg gekonstateer word dat daar geen pogings aangewend is om hul lot te verbeter nie.

In Inspekteur E.J. Spurway se inspeksie-verslag (1921) bevestig hy dat daar nog baie anomalieë in die salarisse van Kleurlinge bestaan en dat daar geen goeie rede is waarom onderwysers in skole onder beheer van skoolrade gunstiger behandel word as hulle kollegas wat soortgelyke werk in sendingskole verrig nie: "where the duties are certainly not less arduous." Hy is van mening dat die hele kwessie van Kleurling-salarisse "needs careful consideration and adjustment."¹²⁹⁾

Dit het ook nie ons onderwyshoof aangestaan nie dat sekere dorpe primêre skole onder beheer van skoolrade gehad het terwyl ander dorpe net onderwys in sendingskole kon aanbied.¹³⁰⁾

Vir die Kleurling-onderwyser was dit dus van belang of hy dieselfde onderwys in 'n openbare skool of in 'n sending-skool gee, want eersgenoemde was beter betalend.

124) Ibid., art. 367 (a).

125) Ibid., art. 367 (b).

126) Ibid., art. 369(a).

127) Ibid., art. 369 (b).

128) S.G.E., op. cit., 1921, p. 119.

129) Ibid., Inspekteursverslag, p. 72.

130) Ibid., pp. 30, 31.

Die uitgawe in verband met die salarisse van onderwysers in Kleurling-sendingskole bereken op die basis van die 1920-21 periode het £76,250 beloop.¹³¹⁾

Die Administrateur het ingestem om vir die jaar 1921-22 die som van £10,000, wat moes dien as 'n mate van verligting aan die onderwysers se posisie te bring, op die begroting te plaas.¹³²⁾

Die baie anomalië wat daar ongelukkig in die salarisse van sendingskoolonderwysers bestaan het, kon grotendeels toegeskryf word aan die feit dat baie van hulle salarisse wat hulle nog in 1921 ontvang het, vasgestel is na gelang van die grootte van die plaaslike bydrae voor 30 Junie 1920. Daardie salarisse wat toe betaal is, is net so deur die staat oorgeneem en vanaf 1 Julie betaal.¹³³⁾ Tot 'n groot mate was Ordonnansie No. 26 van 1920 dan net 'n konsolidering van salaristoestande wat Ordonnansie No. 12 van 1918 daar gestel het. Met die £10,000 moes 'n poging aangewend word om die ongerymdhede in hul salarisse uit te skakel en boonop die salarisse oor die algemeen te verbeter.¹³⁴⁾ Hul was van mening dat „with this amount one cannot do much.”¹³⁵⁾ behalwe om die „scheve toestanden, die voorheen bestonden, uit die weg te ruimen.”¹³⁶⁾ £5,000 was bedoel om van die skewe toestande ontslae te raak en £5,000 om die toestand van onderwysers met lang diens en wat belangrike verantwoordelikhede gehad het, te verbeter.¹³⁷⁾

Die onderwysers moes hard en aanhoudend hul saak onder die aandag van die administrasie bring sodat hierdie beleid van finansiering van Kleurling-onderwys verdoop is tot „the Policy of Doles”¹³⁸⁾ of „the instalment plan.”¹³⁹⁾ Hulle het nie gehou van die innovasie „salary to be fixed by the Department” nie en gehoop dat die 1921 ordonnansie hulle 'n definitiewe skaal sou gee,¹⁴⁰⁾ en

131) Ibid., p. 31.

132) De Onderwijs Gazet, Deel XXI, No. 1, 14 Julie 1921, p.23.

133) S.G.E., op. cit., 1921, p. 31.

134) Ibid.

135) Ibid.

136) Onderwijs Gazet, Deel XXI, No. 1, 14 Julie 1921, p. 23.

137) S.G.E. op. cit., 1921, p. 31.

138) Educational Journal, Deel 4, No. 39, Nov. 1920, p. 2.

139) Educational Journal; (ongenommer), April 1922, pp. 2, 3.

140) Educational Journal, Deel 4, No. 39, November 1920, pp. 2. 3.

"that it will be something more approximating to a living wage with a reasonable margin for comfort rather than a miserable pittance with which to eke out a precarious livelihood in what men are satisfied to consider as a shabby genteel profession." 141)

Dat die Transvaalse blanke onderwysers hul administrasie se aanbod van 'n algemene verhoging van £36 per jaar in plaas van 'n 33¹⁰/₅% verhoging nie wou aanvaar nie, het die Kleurlinge laat besef dat hulle nie die stryd gewonne moes gee nie. 142)

In verband met die nuwe salarisskale het die S.G.O. 'n Kleurling-afvaardiging op 6 November 1920 nuwe hoop gegee toe hy "gently expressed the hope that very soon it would become customary for our teachers to interview him more on matters of education and less on matters of finance." 143) Hulle het gehoop om sowat drie-vyfdes van die blankes se salarisse te kry. 144)

Met die Uitvoerende Komitee van die Teachers' League is onderhandel sodat hulle die geleentheid gegee is om die departement se plan met die ekstra £10,000 te studeer. 145)

In die onmiddellike verlede was die maksimum-salaris van 'n assistent-onderwyser(es) £96 en van 'n hoofonderwyser(es) £144. Dit was nog altyd moontlik dat die onderwysers (-esse) by wyse van 'n plaaslike bydrae meer as die vasgestelde som kan ontvang, maar dit het baie selde gebeur. Onder die voorgestelde skaal sou dit vir 'n assistent nie onmoontlik wees om tot 'n maksimum van £120 per jaar te klim nie, maar dit sou in die praktyk alleenlik aan gesertifiseerde onderwysers met tenminste een-en-twintig jaar diens betaal word. Toevoegings tot die som van £20 is voorgestel vir onderwysers met kwalifikasies hoër as die O.3-junior-sertifikaat. In skole met 'n inskrywing van meer as 100 leerlinge moes ook verdere verhogings vir die hoofde bygebring

141) Ibid., p. 3.

142) Ibid., p. 7.

143) Educational Journal, Deel 4, No. 41, Januarie 1921, p. 3.

144) Educational Journal, (ongenommer), April, 1922, p. 3.

145) S.G.E., op. cit., 1921, p. 31.

word, en „it is also proposed to differentiate slightly between salaries of men and women principals.”¹⁴⁶⁾

Baie van hierdie voorstelle is by wyse van regulasie afgekondig.¹⁴⁷⁾

Terwyl dit nie moontlik is om met sekerheid die totale uitgawe van nie-blanke onderwys afsonderlik aan te toon nie - naturelle en Kleurling-onderwys is vir 'n baie lang tyd as een behandel, so ook alle raadskole - sal die som wat aan onderwysers-salarisse bestee is, dien om die vermeerdering in uitgawes aan te toon. Vir die boekjaar 1911-12 (die eerste volle jaar na Unie) was die bedrae aan salarisse in Kleurling- en naturelle-sendingskole bestee as volg: in die sogenaamde blanke provinsie, £47,619; in die naturelle-gebiede, £33,367. Dit maak 'n totaal van £80,986. In 1920-21, die jaar waarin vry onderwys ingevoer en volle verantwoordelikheid vir die salarisse deur die administrasie aanvaar is, het dit vermeerder tot £125,524 vir die sogenaamde blanke provinsie, en £87,793 vir die Naturelle-Gebiede. Dit maak 'n totaal van £213,317.¹⁴⁸⁾

Toe die koerante begin protes aanteken het teen hierdie „spandabelrigheid” van die Administrasie, het die S.G.O. nie geaarsel om hulle kwaai aan te spreek nie. Hy het hulle daarop gewys dat onderwysers toe meer leerlinge per leerkrag as voorheen moes behartig en dat dit gelukkig was dat die onderwyser se liefde en toewyding aan sy werk vir hom reeds tot 'n mate beloning is in die plek van die ontoereikende salaris.¹⁴⁹⁾

Ter verdediging van die aanklag spreek hy hom as volg uit:

„The coloured teachers are persons of good character, and, in most cases, qualified professionally for their work; and in almost every instance

146) Ibid., p. 32.

147) Onderwijs Gaset, Deel XXI, No. 1, 14 Julie 1921, p. 23.

148) S.G.E., op. cit., 1921, p. 32.

149) Ibid., Vergelyk pp. 23 - 36.

- 51 -

they are living in towns under European conditions. Any one who knows the position, will agree that at very least the coloured teachers are not overpaid." 150)

Dit wil nie sê dat die blanke onderwysers te veel betaal is nie. Hy het gewys op hul lang opleiding en hoe ongunstig die vergoeding met die ander professies vergelyk. 151)

As dit as troos kon dien, was die Kleurling-onderwysers nog altyd beter daaraantoe as die naturelle-onderwysers.

Inspekteur A. Bain se waardering vir hulle wat nog groter reg gehad het om te kla, het gelui:

"The Native teachers are to be commended for the admirable patience with which they await the considerations of their claim to improved salaries and conditions of employment." 152)

Mnr. W.C. Bennie, Hoofinspekteur van naturelle-onderwys, het verslag gedoen dat die aanbevelings van die Naturelle-Onderwys-Kommissie van 1919 aanmerklike verbeterings in die salarisse tot gevolg gehad het, maar aangesien daar aan die blanke onderwysers se verzoek om beter salarisse gehoor gegee is, was die naturelle-onderwysers geregtig om aan te neem dat na hulle ook omgesien sou word. Hoewel geskikte salarisskale oorweeg is, het die begin van 'n finansiële depressie die uitvoering daarvan in die wiele gery. 153)

Die gebrek aan fondse het verhoed dat selfs net die anomalie waar dit onder 3383 naturelle-onderwysers mag wees, uit die weg te ruim, terwyl die anomalie met £5000 onder die 820 Kleurling-onderwysers aangepak is.

150) Ibid., p. 36.

151) Ibid., pp. 33 - 36.

152) Ibid., Inspeksierapport, p. 53.

153) Ibid., p. 48.

HOOFSTUK III

DIE REËLING VAN SALARISSKALE OP 'n LOGIESE EN REDELIKE GRONDSLAG, 1922-1930

Dit is 'n onomstootlike feit dat die beginsel van vraag en aanbod 'n uiters belangrike rol in die ekonomie van enige land speel. As daar dan meer as genoeg onderwysers is om in die behoeftes van 'n land te voorsien, en as 'n land nog boonop met 'n finansiële depressie te kampe het, is dit begryplik dat daar nie maklik gehoor gegee sal word aan 'n agitatie om beter salarisse nie.

Die eienaardige posisie het voorgekom dat daar geen tekort aan blanke onderwysers was nie.¹⁾ Ook was daar meer as genoeg naturelle-onderwysers: "It (was) difficult to say where the hundreds of (native) student teachers who (had) sat for their final qualifying examination (that) year (1922) (were) to find posts."²⁾

In Kleurling-onderwys was die toevoer van leerkragte net die teenoorgestelde. Baie betrekkings in primêre skole wat na regte byna sonder uitsondering deur Kleurling-onderwysers gevul moes word, is deur blanke onderwysers beklee.³⁾ Hierdie skaarste aan gekwalifiseerde Kleurling-onderwysers was dus 'n ernstige probleem.⁴⁾

Terwyl daar dan geen tekort aan blanke en naturelle-onderwysers was nie, is dit vanselfsprekend dat die klein groepie Kleurling-onderwysers 'n stem roepende in die woestyn moes gewees het, maar gelukkig kon die administrasie nie beskuldig word dat hulle onverskillig teenoor Kleurling-onderwys(en -onderwysers) gestaan het nie. Die volgende aanhaling staaf hierdie bewering:

"When times are admittedly so bad that thousands of white children cannot be given even a primary education, the prospects of improving the conditions of the

1) S.G.E., op. cit., 1922, p. 35, Report, Insp. Houghton.

2) Ibid. Vergelyk S.G.O., op. cit., 1923 - 24 (K.P.4 - '25), p. 54.

3) S.G.O., op. cit., 1930 (K.P.3 - '31), p. 32.

4) S.G.E., op. cit., 1922, p. 34.

Coloured people are remote; but the case is so urgent that it deserves the most careful and sympathetic consideration, especially if it is realised that, after all, it is wiser for a state to invest its money in schools than in prisons and reformatories." 5)

Die S.G.O. was van mening dat ekstra fondse dringend nodig was vir die ontwikkeling van nie-blanke onderwys, en in besonder vir siekteverlof-fasiliteite, bykomstige onderwysers, nuwe skole en die verbetering van salarisse. 6) Om net die siekteverlof-regulasies in werking te bring sou £800 onmiddellik nodig gewees het, want "Many cases of real hardship are constantly arising under the existing antiquated regulations, which were promulgated as far back as 1887." 7) Die posisie was dan dat in 1922 'n onderwyser met minder as vyf jaar diens geen salaris gedurende sy afwesigheid ontvang het nie en die ander onderwysers kon net die balans van hul salaris, nadat hul plaasvervanger betaal is, ontvang. Die S.G.O. het verduidelik en gepleit dat "Leave regulations for holiday purpose are not asked for, but in bare justice something should be done for those teachers who, owing to illness are unable to remain at work." 8) Verder erken die S.G.O. dat onder omstandighede dit 'n baie ongeleë tyd was om te vra vir meer geld vir die verbetering van hul salarisse. Hy noem die som van £25,000 wat sou nodig wees om hul salarisse te verbeter want;

"The commencing salary of a Coloured teacher in only £6 a month, and something should be done to ameliorate the present unsatisfactory condition of affairs." 9)

Kaapland het 'n besondere onderwysprobleem, wat sy nadelige invloed op die salarisse van onderwysers van alle rasse in die provinsie sou hê, gehad.

Hieronder word aangegee 'n verlykende opgawe van leerlinginskrywing op 31 Desember 1921, die beraamde uitgawes:

5) Ibid.

6) Ibid.

7) Ibid.

8) Ibid.

9) Ibid. Vgl. 1921, S.G.O. op. cit., p. 31. Met die £10,000 wat die vorige jaar gestem is, is net die anomalië uit die weg geruim.

- 55 -

vir 1922 - 23, en die gemiddelde koste van die onderwys per leerling:¹⁰⁾

INSKRYWINGS

	<u>Blank</u>	<u>Kleurling</u>	<u>Naturel</u>	<u>Totaal</u>
Kaapprovinsie	135,708	47,368	110,519	293,595
Transvaal	121,172	4,052	29,489	154,713
Oranje-Vrystaat	45,046	20	16,214	61,280
Natal	24,465	11,878	36,602	72,945

BERAAMDE UITGAWES

	£	£	£	£
Kaapprovinsie	2,057,308*	158,215	237,770	2,453,293
Transvaal	2,643,108*	36,270 ⁺	45,285	2,724,663
Oranje-Vrystaat	814,700*	-	5,300	820,000
Natal	532,539*	43,168 ⁺	43,500	619,207

* Sluit in algemene administrasie, ens.

+ Sluit in uitgawes aan onderwys van Indiërs.

GEMIDDELDE KOSTE VAN ONDERWYS PER
LEERLING IN DIE VIER PROVINSIES

	£	£	£
Kaapprovinsie	15.16*	3.34	2.15
Transvaal	21.81*	8.95 ⁺	1.54
Oranje-Vrystaat	18.08*	-	0.33
Natal	21.77*	3.67 ⁺	1.19

* Sluit in algemene administrasie, ens.

+ Sluit in uitgawes aan onderwys van Indiërs.

10) S.G.E., op. cit., 1922, pp. 39, 40.

-56 -

Wanneer ons hierdie „besondere probleem" ontleed, kom ons tot die gevolgtrekking dat Kaapland in 1921 tweekeer soveel (157,887) leerlinge as die ander provinsies tesame (78,255) op skool gehad het.

Die S.G.O. het die hoop uitgespreek dat die Provinsiale Finansiële Kommissie (Baxter-Kommissie) met hierdie toedrag van sake en ook die uitgestrektheid van Kaapland wat duur onderwys meebring, sou rekening hou. Hierdie Kommissie is teen die end van 1922 aangestel met die opdrag om ondersoek in te stel en verslag te doen oor die finansies van die vier provinsies en aanbevelings te maak hoe en waar die nodige besuinigings aangebring kan word.¹¹⁾

Die volledige opdrag van hierdie belangrike kommissie was om verslag uit te bring oor:^{11a)}

- (a) "The expenditure of the several Provinces of the Union, whether the existing scale of expenditure is proportionate or otherwise to the resources of the country, and the direction in which economic can be effected in the carrying out of the services and functions which the Administrations perform under the laws governing their constitution.
- (b) "The sources of revenue at present employed by the Provinces, and whether, having regard to the interests of the country as a whole, they are appropriate to Provincial Administration, whether available sources have been employed to the full, and whether they should be enlarged or restricted or more clearly defined.
- (c) "The present system of financing the capital expenditure of the Provinces, and whether any alterations or modifications in the existing procedure should be introduced."

Dr. Viljoen was egter bevrees dat dit sou uitloop op 'n geval van „to pare the mails till the blood comes out." Hy was dit eens dat die Kommissie se opdrag nie benydenswaardig was nie en gebruik ook die sensussyfers van 1921 om Kaapland se moeilikheid pertinent onder die lede se aandag te bring.¹²⁾

11) Ibid., p. 52.

11a) Rapport van die Provinsiale Finansiële Kommissie (Baxter-Kommissie), 1923 (U.G. 19 - '23).

12) S.G.E., op. cit., 1922, p. 52.

Ons kan dus aanneem dat dr. Viljoen nie net die blanke onderwysers in gedagte gehad het nie, maar alle onderwysers van die hele land toe hy voorgestel het:

"I venture to suggest the standarisisation of teachers' salaries with a view to the evolution of a national scale of salaries throughout the Union; the conditions of leave and furlough for teachers (and) the settlement of the vexed question of local allowances to teachers."¹³⁾

Ons onderwyshoof het die erns van ons finansiële posisie besef en bygevoeg dat "at the moment our fate is in the lap of the Commission."¹⁴⁾

Die Kleurlinge het geen gras onder hulle voete laat groei nie. Behalwe die stryd om beter salarisse was almal dit eens dat hul verlofregte en pensioene op 'n beter basis geplaas moes word.¹⁵⁾

Intussen het die heersende skaarste aan fondse nogtans nie verhoed dat daar merkbare vordering gemaak is op die gebied van Kleurling-onderwys nie.

In 1923 het die Unie-regering 'n voorskot van £12,000 verleen vir die uitbreiding van Kleurling-onderwys.¹⁶⁾

Gedurende die wintervakansie van 1923 was Kaapstad die sentrum vir die Teachers' League se jaarkongres. Uit die voorsittersrede haal ons die volgende aan:¹⁷⁾

"....it has been said that the Coloured teachers display too much interest in their emoluments - too little concern in the child. To that we plead "not guilty". That the salary question

13) Ibid.

14) Ibid.

15) Educational Journal, Deel 6, No. 63, Nov. 1922, p.7; Deel 6, No. 66, Februarie 1923, p. 2.

16) S.G.O., op. cit., 1923-24, pp. 48, 49; S.G.E. op. cit., 1922, p. 62. Hoofinspekteur (W.G. Bennie) van natuurlike-onderwys se rapport. Die Finansiële Verhoudingswet van 1922 het geen voorsiening gemaak vir salarisverbeterings vir natuurlike-onderwysers nie; S.G.O., op.cit., 1923-24, p. 55. Ook vir hierdie periode is geen ekstra fondse gestem om natuurlike-onderwysers se salarisse te verbeter nie. 'n Poging is wel aangewend om die anomalië te verwyder.

17) Educational Journal, Deel 6, No. 71, Julie 1923, p. 5.

has always occupied an important place in the discussion of our League, we will not deny. It will continue to be so, until what we consider a just grievance - I shall refrain from calling it a scandal - has been removed ... we consider that the differentiation which is made in regard to salary is to a large extent based on the colour of your skin ... We are tired of doles and driblets; we are tired of hearing of sympathy - of that we have received abundantly ... it avails preciously little when you are confronted by your landlord or grocer. A Coloured assistant starts with £72 as commencing salary. The European- qualifications almost the same - with £135. At the end of 23 years the Coloured assistant is worth £120, the value of the European is assessed at £450; an increase of 2 shillings per month in the case of a Coloured; 25 shillings per month in that of the European ... will you deny we have a grievance; will you be astonished that we voice them?"

Toe die Kleurling-onderwysers van die geringe bedrag gehoor het, het hul deeglik besef dat hul nie aan die departement te hoë eise kon stel nie.¹⁸⁾

Hulle het egter nie nagelaat om na die £12,000 as 'n paalement' te verwys nie.¹⁹⁾

Daar is toe deur die Provinsiale Raad 'n klein Kommissie aangestel om die Administrasie te adviseer aangaande die toewysing van hierdie voorskot. Nadat die Kommissie die saak uitgepluis het, het hy aanbeveel dat die volgende onkoste aangegaan word, en ook die uitwerking daarvan (by benadering) op die finansiële posisie van 1924 - 25 bereken:²⁰⁾

	<u>1923 - 24</u>	<u>1924 - 25</u>
	£	£
1. Siekteverlof	800	1,600
2. Huur	700	700
3. Student-onderwyser- toelaes	583	1,572
4. Salarisverhoginge	6,500	6,500
5. Addisionele onder- wysers	1,912	3,825
6. Nuwe Skole	900	1,800
7. Uitrusting	600	-
	<hr/>	<hr/>
Totaal	£ 11,995	£ 15,997

18) Educational Journal, Deel 6, No. 72, Augustus 1923, p.6.

19) Educational Journal, Deel 6, No. 73, Sept. 1923, p. 3.

20) S.G.O., op. cit., 1923 - 24, p. 51.

Van die 1225 onderwysers wat toe in Kleurling-skole werksaam was, was 1,053 in besit van beroepsertifikate, d.w.s. 85.9 persent was gesertifiseerd. Volgens die S.G.O. sou die orige 14.1 persent nie veel kon verwag nie want 'n verhoging in die skale van besoldiging van Kleurling-onderwysers sou „nie bestee word aan mense wat dit nie verdien nie.“²¹⁾

Een van die ooglopende kenmerke van hierdie aanbevelinge is die voorsiening wat gemaak is vir siekteverlof.²²⁾ Met betrekking tot hierdie aanbeveling is die gedeelte van die nuwe regulasies wat daarvoor handel vervat in die volgende uittreksel:²³⁾

„Waar afwezigheid veroorzaakt door ziekte twee schooldagen te boven gaat, kan de Superintendent-Generaal verlof verlenen op de volgende voorwaarden, namelijk:

„(a) Gedurende het eerste dienstjaar van een onderwijzer kan verlof van één kalendermaand toegestaan worden, gedurende welke de helft van het salaris, waarop de onderwijzer onder gewone omstandigheden gerechtigd is, betaald zal worden, indien de diensten van een plaatsvervanger benodigd zijn gedurende de gehele of gedeeltelijke gezegde periode van één maand. Volle betaling kan toegestaan worden indien, naar de mening van de Superintendent-Generaal, de diensten van een plaatsvervanger niet benodigd zijn.

„(b) Gedurende het tweede, derde, vierde en vyfde jaar van dienst, en in elke tijdkring van vijf jaar daarna, kan volle betaling toegestaan worden voor de eerste maand van afwezigheid; drie-kwart betaling voor de tweede maand, en halve betaling voor de derde maand. Verder ziekteverlof voor een tijdperk negen maanden niet te boven gaande mag verleend worden zonder betaling.“

Die departement het nie ontken dat hierdie regulasies lankal agterstallig was nie, maar was darem oortuig daarvan dat die nuwe voorsiening baie behoort by te dra om „leniging te bring in hulpbehoewende gevalle van siekte.“²⁴⁾

21) Ibid., p. 49.

22) Ibid., p. 51.

23) Officiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 884, 12 Okt. 1923, Proklamasie No. 228 (8 Oktober 1923). Afgekondig onder Art. 354 van Ord. 5 van 1921.

24) S.G.O., op.cit., 1923 - 24, p. 52.

Met verwysing na die som geboekstaaf vir salarisverhogings, wat meer as die helfte van die beskikbare voorskot bedra het, kon die kommissie niks meer doen as om 'n verhoging van £6 per jaar op die algemene skaal van alle onderwysers in Kleurling-skole aan te beveel nie.²⁵⁾ Hierdie gewysigde salarisse het op 1 April 1923 in werking getree.²⁶⁾

Die onderwysers het hierdie geringe verligting op prys gestel, maar die administrasie het dit op daardie oomblik onmoontlik gevind om die groter vraagstuk van hersiening van die salarisskale soos dit toe vir Kleurling-onderwysers in werking was, te behandel, en bygevoeg dat hierdie saak natuurlik moes oorstaan totdat geldmiddele in ruimer mate beskikbaar sou wees vir die doel.²⁷⁾

Dat Generaal J.C. Smuts, die destydse Minister van Onderwys, gevoel het dat die belange van Kleurlinge van Kaapland nie behoorlik behartig is nie,²⁸⁾ het die Kleurling laat vermoed dat die politieke partye se skielike belangstelling 'n stembewerwery was.²⁹⁾

In die S.G.O. se rapport van 1922 het hy melding gemaak dat die som van £40,000 nodig sou wees om 'n redelike mate van verligting in Kleurling-onderwys tot stand te bring. Hiervan sou ruim £25,000 aan salarisse bestee moes word.³⁰⁾ Die voorskot van £12,000 het dus geen oplossing bewerkstellig nie, maar was alleenlik 'n stap in daardie rigting.³¹⁾

Die Teachers' League het dit hoog op prys gestel dat dr. Viljoen nie geskroom het om te sê dat Kleurling-onderwys die geld nodig het nie.³²⁾

Toe die Baxter-Kommissie sy verslag voorgelê het, het dit duidelik geblyk dat Kaapland die een provinsie was wat

-
- 25) Ibid., p. 53. Hierdie salarisverhoging is nie toegestaan aan onderwysers wat besoldig is onder die bepalinge van Ord. No. 23 van 1917 nie.
- 26) Ibid., p. 53.
- 27) Ibid.
- 28) Educational Journal, Deel 6, No. 68, April, 1923, p. 6.
- 29) Educational Journal, Deel 6, No. 67, Maart 1923, p. 4.
- 30) S.G.O., op. cit., 1922, p. 34.
- 31) S.G.O., op. cit., 1923 - 24, p. 53.
- 32) Educational Journal, Deel 6, No. 69, Mei 1923, p. 2.

hom nie skuldig gemaak het aan buitensporigheid in sy uitgawes nie.³³⁾

Die Kommissie het nie die minste getwyfel dat:

"De uitgaven op het onderwijs van gekleurde kinderen in die Kaapse Provincie heeltemaal ongenoegzaam zijn. De salarissen van onderwijzers zijn veel te laag De Kommissie beschouwdt het als gebiedend dat onmiddellike stappen genomen worden om de verbetering in te voeren."³⁴⁾

Die Kommissie se aanbeveling vir die Kaap was in die vorm van 'n herrangskikking van uitgawes, trouens, die Kommissie was van mening dat 'n addisionele £63,147 aan Kleurling-onderwys bestee moes word,³⁵⁾ maar dr. Viljoen kon nie insien hoedat 'n herrangskikking van uitgawes soos die vermindering van die uitgawes aan blanke onderwys, die genoemde bedrag kon daarstel nie.³⁶⁾

Die besoldiging van Kleurling-onderwysers kan nie gekoppel word aan die feit dat Kleurling-onderwys op hierdie stadium nog nie 'n eie identiteit gehad het nie. Die reëls van ontwikkeling van blanke onderwys is in 'n reeks wetgewing sedert 1920 bepaal,³⁷⁾ terwyl die onderwys van naturelle, wat tot 'n nog groter mate as Kleurling-onderwys deur die sendelinge beheer is, in die rapport van die Kommissie insake Naturelle-Onderwys van 1919 sy beslag gevind het.³⁸⁾

Hierdie toestand van sake het meegebring dat die Kaapse Provinsiale Administrasie besluit het om in Mei 1925 'n Kommissie aan te stel om die hele vraagstuk van Kleurling-onderwys te ondersoek.³⁹⁾

Die terme van verwysing van die Kommissie was onderworpe aan die voorsienings van die Finansiële Verhoudingswet.⁴⁰⁾

33) S.G.O., op. cit., 1923 - 24, p. 59.

34) Baxter-Kommissie, op. cit., p. 44.

35) S.G.O., op. cit., 1923 - 24, p. 59.

36) Ibid., pp. 60, 62.

37) S.G.O., op. cit., 1925 (K.P. 2 - '26), p. 27.

38) Ibid.

39) Ibid.

40) Verslag van die Kommissie insake Kleurling-onderwys (Viljoen-Kommissie), 1925 - 26 (K.P. 1 - '27), p. 2.

Die uiteindelijke samestelling van die Kommissie het verteenwoordiging gegee aan die vernaamste kerke wat by die onderwys van Kleurlinge belang gehad het, aan die Kleurling-onderwysers self, en aan die Departement.⁴¹⁾

Die Kommissie was van mening dat dit onmoontlik sou wees om mondelinge getuienis uit alle dele van Kaapland in te win en daarom is besluit om deur middel van 'n rondskrywe die menings van bestuurders van Kleurlingskole en andere wat in Kleurling-onderwys belangstel, te verseker.⁴²⁾

Hierdie vraelys het uit nie minder as 25 vrae bestaan nie, waarvan alleenlik die laaste vraag die wat dit beantwoord het in 'n geleentheid gestel het om oor finansiële sake aanbevelings te maak. Dit het as volg gelui:

"Algemeen.

25. U geliewe so goed te wees om vir die oorweging van die Kommissie enige wenke of aanbevelings te vermeld wat u wens voor te bring."⁴³⁾

Dit was onwaarskynlik dat aan die aanbeveling van die Baxter-Kommissie "dat die Kleurling-onderwysers 'n baie sterk saak vir 'n verhoging van 50 persent op hul gemiddelde salarisse gehad het," uitvoering gegee sou word.⁴⁴⁾

Die gevolg was dat aangaande die salarisse van onderwysers die Departementele Kommissie aanbeveel het dat die skale van onderwyserssalarisse, wat toe in werking was, hersien moes word met die oog op 'n moontlike verbetering in die aanvangsalarisse, in besonder in die groot stede;⁴⁵⁾ dat die Administrasie voorsiening behoort te maak vir jaarlikse verhogings vir alle onderwysers in Kleurling-skole⁴⁶⁾ en dat die Administrasie versoek moes word om die nodige stappe te doen vir die konsolidering van die salaris en goeie-dienstoe-laag, en vir die invoering van 'n behoorlike pensioenskema.⁴⁷⁾

41) S.G.O., op. cit., 1926 (K.P.3 - '27), p. 21.

42) Viljoen-Kommissie, op. cit., p. 3.

43) S.G.O.; op. cit., 1925, Vraelys op. bl. 30.

44) S.G.O., op. cit., 1937 (G.P. - S. 21674 - 1938), 68.

45) Viljoen-Kommissie, op. cit., p. 8, aanbeveling no. (14).

46) Ibid.; aanbeveling no. (15).

47) Ibid., aanbeveling no. (16); S.G.O., op. cit., 1925, p.32. Die naturelle-onderwysers se salarisse van 'n gemiddelde £65 per jaar is ook as onbevredigend beskou.

Ten slotte was die Kommissie van mening dat die wesenlike verdienste van die verslag gevind moes word in die feit dat sy voorstelle in geen geval hersenskinne was nie, maar binne die grense van uitvoerbaarheid val. Dit moes geleidelik ingevoer word, soos die omstandighede dit toelaat, „sonder dat 'n onbehoorlike las op die belastingbetaler gelê word.“⁴⁸⁾

In sy jaarverslag van 1926 was die S.G.O. se verdere kommentaar:

„Omdat ek voorsitter van die Kommissie was en omdat die rapport unaniem goedgekeur is, kan die verskillende bevindinge beskou word as 'n beliggaming van my weldeurdagte menings oor die saak, en dus kan ek my hier tevrede stel met daarop aan te dring dat so spoedig moontlik die middele sal verskaf word om die aanbevelings van die Kommissie om te set in werklikheid.“⁴⁹⁾

Reeds in 1924 het die Uitvoerende Komitee van die Teachers' League op uitnodiging van die S.G.O. twee salarisskale aan die Departement voorgelê, terwyl die Administrateur belowe het om iets daadwerkliks omtrent die salarisse van Kleurling-onderwysers te doen.⁵⁰⁾

Die nuwe salarisskale is in 1925 teen 'n jaarlikse uitgawe van £40,000 ingevoer.⁵¹⁾ Die onderwysers het erken dat hierdie salarisse hulle in 'n gunstiger posisie as voorheen geplaas het deur te skrywe, „... and we would be failing in our gratitude if we did not recognise this fact we can now turn our mind upon the professional side of our work.“⁵²⁾

Hulle het egter nie alles gekry waarom hulle gevra het nie. Soos reeds gesien, wou hulle verlofregte en pensioenvoordele soos die blankes hê. Om finansiële redes was dit nie moontlik om voorsiening te maak vir opeenvolgende jaarlikse verhogings nie. Toe die blanke onderwysers die vorige jaar (1924) beslis geweier het om enige besuinigingsvoor-

48) Viljoen-Kommissie, op. cit., p. 11.

49) S.G.O., op. cit., 1926, p. 21.

50) Educational Journal, Deel 7, No. 77, Januarie-Maart 1925 pp. 4,5,12.

51) S.G.O., op. cit., 1929 (K.P.3 -'30), p. 23; Onderwys Wysigingsordonnansie, No. 23 van 1925.

52) Educational Journal, Deel 7, No. 80, Januarie - Maart 1926, p. 3.

stelle van die Administrasie, wat hulle jaarlikse verhogings sou tref, te oorweeg,⁵³⁾ sou dit die Kleurlinge nie ernstig geraak het nie want jaarlikse verhogings het nie bestaan nie. Met die nuwe salarisskale is verhogings alleen na voltooiing van sekere vasgestelde tydperke betaalbaar gemaak en op 'n jaarlikse grondslag geplaas na die voltooiing van twintig jaar diens.⁵⁴⁾

In verband met die vraagstuk van pensioene het die S.G.O. 'n afvaardiging van die Teachers' League meegedeel dat die blanke Pensioenfonds besig was om aktuarieel ondersoek te word en dat in die lig van die resultate van daardie ondersoek die Kleurling-Pensioenfonds aandag sou geniet.⁵⁵⁾

Op die salarisfront was daar lank weer nie rus nie, want aan hulle is te kenne gegee dat die skale van jaar tot jaar in hersiening geneem sou word en hulle het gevoel dat „salaries of Coloured teachers be no more determined by petty provincial doles, but by Ordinance as is done in the case of European teachers.”⁵⁶⁾

Ook het die Kleurling-onderwysers herhaaldelik geprotesteer teen die Unie-regering se subsidie van £5. 5s. Od. per Kleurling-kind terwyl die blankes £14. 11s. 11d. per kind in die Kaapprovinsie ontvang het.⁵⁷⁾ Hierdie subsidie was die vrug van 'n konferensie van die Minister van Finansies met die verteenwoordigers van die verskillende Provinsiale Administrasies te Durban oor finansiële verhoudings, wat op wetgewing uitgeloop het.⁵⁸⁾ Dit het nie veel van die Baxter-Kommissie se aanbevelings verskil nie. Hierdie wet het nou vir die eerste keer gedifferensieer tussen die subsidies wat vir blanke en Kleurling-onderwys betaal sou word, en ook verskillende skale van subsidiëring vir die verskillende

53) Die Unie, 1 Mei 1924.

54) Educational Journal, Deel VII, No. 99, Januarie 1931, p. 7.

55) Educational Journal, Deel 7, No. 79, Oktober-Desember 1925, p. 12.

56) Educational Journal, Deel VII, No. 95, Sept. 1929, p. 7.

57) Educational Journal, Deel 7, No. 85, Julie-Desember 1927, p. 5.

58) Provinciale Subsidies en Belasting Bevoegdheden (Wijzigings) Wet, No. 46 van 1925.

provinsies daar gestel.⁵⁹⁾ Wat betref Kleurling-leerlinge bo sewe jaar in staats- en staatsondersteunde skole (openbare en sendingskole) in Kaapland, sou £5. 5s. Od. per leerling, bereken volgens die gemiddelde skoolbesoek gedurende die voorafgaande kalenderjaar aan die Provinsiale Administrasie betaal word.⁶⁰⁾

Ten opsigte van hierdie nuwe subsidie-reëling het ons S.G.O. gevoel dat daar teen die Kaap gediskrimineer word. Kaapland se skoolbevolking was verspreid oor 'n gebied wat 2½ maal so groot as dié van Transvaal is, en derhalwe moes Kaapland vir 1000 meer skole en 700 meer onderwysers as Transvaal voorsiening maak.⁶¹⁾

Met die spesiale subsidie van die Oranje-Vrystaat en Natal bygereken, was die gemiddelde subsidie per blanke leerling in die vier provinsies as volg:⁶²⁾

Transvaal	£16. 7s. 6d.
Natal	£16. 7s. 6d.
Oranje-Vrystaat	£16. 7s. 6d.
Kaapland	£14. 11s. 11d.

Dat die nuwe subsidie-reëling Kleurling-onderwys ten goede beïnvloed het, kan nie ontken word nie. Gevolglik het die Viljoen-Kommissie in 1926 verklaar:

"Elke addisionele kind wat die skool besoek, verdien nou 'n subsidie van £5. 5s. Od. per jaar uit die Skatkis van die Unie. Dit is dus 'n belangrike punt dat addisionele leerlinge wat op die rol geplaas word in die skole nie langer 'n addisionele geledelike las verteenwoordig nie." 63)

59) Hiervolgens sou dit £16. 7s. 6d. per leerling per jaar vir die eerste 30,000 en daarna £14 per leerling in Kaapprovinsie en Natal, £16. 7s. 6d. in Transvaal en £15. 8s. Od. in die O.V.S. in kerklike en openbare skole, en £5 per leerling in die Kaapprovinsie en Natal, £5. 15s. Od. in Transvaal en £5. 10s. Od. in O.V.S. in ondersteunde skole wees; sien Wet No. 46 van 1925, Tweede Bijlage (i) en (ii)

60) Ibid.; Bijlage (iii)

61) S.G.O., op. cit., 1925, pp. 35 - 37.

62) Ibid., p. 36.

63) Viljoen-Kommissie, op. cit., para. 25.

Om bogenoemde rede het die Kommissie ook verpligte skoolbesoek vir Kleurling-leerlinge aanbeveel. In verband met verpligte skoolbesoek het die Kleurlinge hul reeds lankal beywer en aanhoudend daarop aangedring.⁶⁴⁾

Tog sou die subsidie-vraagstuk nog lank die middelpunt van bespreking bly want die saak is weer te berde gebring in die Provinsiale Raad, by die Inter-Provinsiale Konferensie te Pretoria in Augustus 1928, en is selfs in die Parlement bespreek.⁶⁵⁾

Die S.G.O. was erg verontwaardig toe dit beweer is dat Kaapland in die begin heeltemal tevrede was met die bedrag van die subsidie wat aan hom toegewys is en dat die ontevredenheid pas na verloop van tyd toe die Kaap geldelike moeilikhede ondervind het, as gevolg van 'n onekonomiese administrasie, ontstaan het.⁶⁶⁾ Ten slotte het hy gesê:

"Dit is ernstig te hoop dat die subsidie-vraagstuk spoedig opnuut in oorweging geneem sal word en dat die Kaap die regvaardigheid sal ontvang wat hom toekom."⁶⁷⁾

Die Kleurlinge het bygevoeg:

"We have no quarrel with the State at differentiating. But that a difference, which is out of all reasonable proportion, should be made, is, we think, unfair, and should as soon as possible be rectified. We appreciate what increased subsidy we are receiving for the last two years, but there is an acute feeling of injustice being done to us."⁶⁸⁾

Aangesien hierdie subsidie betaal is volgens die bywoning van leerlinge en nie volgens inskrywing nie, is bereken dat in 1925 daar ongeveer 7000 Kleurling-kindere daaglik afwesig was. As gevolg daarvan het hulle net 85% van die moontlike subsidie ontvang, d.w.s. £36,000 van die moontlike subsidie het jaarliks verlore gegaan. Indien hulle hul kindere kon aanmoedig om meer gereeld die skool by te woon sodat 90% van die subsidie verwerf kon word, sou dit 'n ekstra £10,000 vir Kleurling-onderwys beteken het.⁶⁹⁾

64) Educational Journal, Deel VII, No. 99, Januarie 1931, p.7.

65) S.G.O., op. cit., 1927 - 28 (K.P.2 - '29), p. 55.

66) Ibid.

67) Ibid., p. 56.

68) Educational Journal, Deel 7, No. 85, Julie-Desember 1927, p. 5.

69) Ibid., p. 4.

Hierdie tydperk is gekenmerk deur die armblanke-vraagstuk en die noodsaaklikheid daarvan om 'n einde te maak aan die voortwoekering van die armblanke-kanker is gevoel.⁷⁰⁾ Dit dui alles op ekonomiese slappte, maar tog het Kleurling-onderwys geweldig uitgebrei.⁷¹⁾

Die Kleurling-onderwysers se salarisskale het aanleiding gegee tot geregverdigde ontevredenheid. Veral die aanvangsalaris was totaal ontoereikend as in aanmerking geneem word die lewensduurte, en „the social upkeep so necessary if the teacher is to be the means whereby the community is to be uplifted to nobber and higher ideals.”⁷²⁾ 'n Man in besit van die Kleurling Laer Primêre Sertifikaat het met £90 per jaar begin en 'n vrou met dieselfde kwalifikasies met £80. 'n Verdere tekortkoming was dat soiets soos jaarlikse verhogings nie bestaan het nie, maar dat die verhogings toegeken is na 3, 8, 13, 18, 20 en 21 jaar diens. Veral die lang periode na die eerste verhoging het hulle diep gegrief. Voorts kon 'n Kleurling-assistent sy maksimum alleenlik na 24 jaar bereik en 'n vrou na 27 jaar, terwyl die blanke assistent sy maksimum binne 12 tot 18 jaar bereik het en vrou binne 12 tot 20 jaar. Die Kleurling-hoof (man) kan die maksimum na 30 jaar bereik, 'n blanke na 10 jaar. Terwyl die ouer onderwysers, veral die hoofde, beter daaraantoe was onder die 1925-skaal, kon dieselfde nie van die assistente gesê word nie. 'n Man-assistent het na 21 jaar diens £150 aan salaris plus £30 goeie-dienstoe laag ontvang, „not a very princely salary on which to bring up a family.”⁷³⁾

Daar was ook nog geen salarisskale vir Kleurling-onderwysers in hul Sekondêre en Opleidingskole nie. Sulke onderwysers se salarisse is deur die S.G.O. bepaal. Daar is toegegee dat daar 'n tyd was toe sulke skale, vanweë die afwesigheid van Kleurling-leerkragte om dié betrekkinge te vul, nie nodig was nie, maar die posisie was besig om te verander

70) S.G.O., op. cit., 1929, p. 8. Sien de Kiewiet, C.W., A History of South Africa, Social and Economic, Hfst. VIII, IX. Reeds vanaf 1892 het hierdie probleem begin aandag geniet. In 1923 was 160,000 (+10%) van die blanke bevolking armblanke. Eers voor die begin van die Tweede Wêreldoorlog het die saak nie meer ernstige aandag geverg nie.

71) Ibid., p. 22.

72) Voorsittersrede gelewer deur mnr. F. Hendriks op die konferensie van die Teachers' League te Kimberley op 23 Junie 1930; sien Educational Journal, Deel VII, No. 99, Jan. 1931, p. 7.

73) Ibid. Voorsittersrede, pp. 7, 8.

deurdat Kleurlinge jaar na jaar gekwalifiseer het om daardie werk te doen, „and these teachers justly claim that they are entitled to a fair deal, after having reached the same educational standards as the European, and that there ought to be definite scales laid down regulating their pay and emoluments.”⁷⁴⁾

Die Uitvoerende Komitee van die Teachers' League het 'n skaal opgestel en dit aan die Departement voorgelê. Hiervolgens sou hulle omtrent 80 persent van die blankes se salarisse ontvang het, maar die Departement was van mening dat dit te hoog was en dat die Departement so ver as moontlik by 'n 75 persent-basis sou bly.⁷⁵⁾ Nog voor die einde van 1930 sou die Provinsiale Raad die saak afhandel.⁷⁶⁾

Oor die Kleurlinge se pensioene is ook uitgewei. Hulle het nog altyd onder die Pensioenwet van 1887 geressorteer en alhoewel hulle bydraes maar gering was, was hulle altyd bereid om soos die blankes by te dra. Die S.G.O. het hulle egter die versekering gegee dat so gou as die salariskwessie afgehandel was, pensioene aangepak sou word.⁷⁷⁾

In dr. A. Abdurahman en mnr. S. Reagon, die twee nie-blanke lede van die Provinsiale Raad, het die Kleurlinge twee stoere kampvegters gehad; „They succeeded in their tactful way to bring about in the Council a change of spirit so complete that a financial measure involving enormous expenditure could pass its second reading without even a debate.”⁷⁸⁾ Dit het gebeur in weerwil van die feit dat „Sir Frederick was no lover of salary scales for our teachers; he preferred the occasional lump sum, and the disposal thereof in microscopic doles.”⁷⁹⁾ Die eerste kommentaar wat die Teachers' League op die Wysigingsordonnansie No. 17 van 1930 gelewer het was:

„We hold the salary scale with respect, but not with admiration.”⁸⁰⁾

Nogtans het hulle nie nagelaat om die Administrateur te bedank vir sy moed om so 'n kontensieuse maatreeël in 'n

74) Ibid. Voorsittersrede, p. 8

75) Educational Journal, Deel VII, No. 97, Mei 1930, p. 7

76) Educational Journal, Deel VII, No. 99, Januarie 1931, p.8

77) Ibid.

78) Ibid., 16.

79) Ibid.

80) Ibid.

tydperk van ekonomiese slapte deur die Provinsiale Raad te loods nie, maar hulle het ook nie vergeet om die S.G.O. as die dryfkrag agter die Ordonnansie te erken nie. Hulle het hom geloof want: „With his characteristic fairmindedness, Professor Botha has taken the earliest opportunity to nail his colours to the mast.” Wat dan ookal die tekortkomings van die skaal was, het dit die onderwyser in staat gestel om presies te weet wat sy posisie was,⁸¹⁾ want vir die eerste keer in die geskiedenis van Kleurling-onderwys is hulle salarisse op 'n logiese en redelik bevredigende grondslag gereël.⁸²⁾

Die aanvangsalaris van vroulike assistente loop van £90 per jaar vir 'n primêre assistente met die laagste bevoegd-hede tot £210 per jaar vir 'n sekondêre assistente met die hoogste bevoegd-hede; die ooreenstemmende syfers in die geval van mans was £105 en £285 per jaar. Aan die bopunt van die skaal was die maksimum-salarisse van die hoofde van die grootste primêre skole £340 per jaar vir 'n vrou of £510 per jaar vir 'n man, terwyl die maksimum-salarisse van hoofde van die grootste hoërskole £420 per jaar vir 'n vrou en £630 per jaar vir 'n man was.⁸³⁾

In die Eeufees-gaset (1839 - 1939) het dr. W. de Vos Malan dit beklemtoon dat die salarisse van Kleurling-onderwysers op 'n baie laer skaal as die van blanke onderwysers was; en hoewel dit toe te skryf is aan die feit dat die bevoegd-hede van die Kleurling-onderwysers oor die algemeen laer is as die blanke onderwysers s'n, die Kleurling-onderwysers net omtrent twee-derdes ontvang het van wat 'n blanke onderwyser met dieselfde bevoegd-hede en in dieselfde tipe betrekking sou ontvang.⁸⁴⁾

Prof. Botha het erken dat die nuwe salarisskale in baie opsigte nog onvolmaak was en was veral verontwaardig toe daar van verskillende kante aangevoer is dat die skale te rojaal was. Die Kleurling-onderwyser wat, soos dit gelyk het, 'n baie hoë salaris gekry het, het sonder uitsondering ook baie

81) Ibid.

82) S.G.O., op. cit., 1930, p. 33. Sien Bylae I.

83) S.G.O., op. cit., 1939, p. 52.

84) Ibid.

hoë kwalifikasies besit, vele jare ondervinding gehad of was hoof van 'n baie groot skool. Die skale is sodanig opgestel dat dit verdere studie sou aanmoedig.⁸⁵⁾

Ten slotte het die S.G.O. hom as volg uitgespreek:

"Ek voel daarvan oortuig dat die vermeerderde uitgawe aan die salarisse van Kleurling-onderwysers uiteindelik sal blyk te wees 'n buitengewoon winsgewende belegging van publieke fondse." 86)

Hierdie nuwe skale het op 1 Januarie 1931 in werking getree.⁸⁷⁾ Dit dien hier egter daaraan herinner te word dat teenoor die vermeerderde uitgawe van £52,000 per jaar wat die nuwe skaal meegebring het, daar £17,000 per jaar gespaar is deurdat die goeie-diens-toelaes tegelykertyd afgeskaf is.⁸⁸⁾

Alhoewel die Kleurlinge dan nie alles, waarom hulle gevra het, gekry het nie, wil ons aanvaar dat die subsidie vir Kleurling-leerlinge daartoe bygedra het om uitvoering te gee aan die aanbevelings van vorige kommissies dat 'n ooreweldigende saak uit te maak is wat betref die verhoging van die Kleurling-onderwysersalarisse in Kaapland. Naas die nuwe siekteverlofregte moet die verkryging van duidelik uitgewerkte salarisskale beskou word as 'n hoogtepunt in die geskiedenis van hul salarisstryd.

85) S.G.O., op. cit., 1930, p. 33.

86) Ibid.

87) Sien Bylae I, Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 17 van 1930.

88) S.G.O., op. cit., 1932 - 33 (K.P. 4 - '34), p. 64.

HOOFSTUK IV

DIE STRYD TEEN DIE BESUINIGINGSPOGINSS VAN DIE PROVINSIALE ADMINISTRASIE EN DIE VER- KRYGING VAN BETER DIENSVoorwaardes, 1931 - 1939.

Die wêrelddepressie het ook 'n duidelike uitwerking in die Unie van Suid-Afrika gehad. Eers het die hoë koste-struktuur in die na-oorlogse jare lone en salarisse in private beroepe en in die staatsdiens na 'n redelik hoë peil opgestoot. Toe die keerpunt kom, het pryse geweldig gedaal, maar die staat was magteloos om sy amptenare sonder statu-têre redes te ontslaan. Wat hy wel kon doen, was om die salarisse te verminder.

Reeds gedurende die vorige dekade het die besuinigings-veldtog begin met die voorgestelde Besuinigings-ordonnansie.¹⁾ Die basiese salarisse het darem onaangeraak gebly. Veral die blanke onderwysers het gedurig op geesdriftige wyse enige stap in die rigting beveg,²⁾ maar daar moes 'n tyd aanbreek dat die onvermydelike sou geskied. Die depressie het sy hoogtepunt in 1931 - 32 bereik. Die inkomste in die vorm van belastings het afgeneem terwyl die uitgawes min of meer konstant gebly het. Aangesien die Kaapse Administrasie jaar-lyks 'n aansienlike bedrag aan rente op lenings by die Unie-regering moes betaal, was die Kaap se finansiële posisie in 'n benarde toestand. Die Administrasie kon gevolglik net dink in terme van 'n vermindering van uitgawes en wel onder andere aan die vermindering van onderwysers se salarisse.

Vanaf 1 Januarie 1931 is die Kleurling-onderwysers volgens Ordonnansie No. 17 van 1930 betaal en op 6 Oktober het "Die Burger" die moontlikheid van salarisvermindering in die staatsdiens aangeroer.³⁾

-
- 1) Na aanname die Speciale Bezuiniging Ordonnantie, No. 14 van 1923.
 2) Eksteen, op.cit., pp. 42 - 52.
 3) Die Burger, 6 Oktober 1931.

Hierteen het die blanke en die nie-blanke onderwysers heftig beswaar aangeteken. Die „Cape Argus” het vir die onderwysers kant gekies. Salarismense moes in tye van voorspoed met die minimum tevrede wees en in tye van depressie was dit hulle wat weer aan die kortste end moes trek.⁴⁾

Te midde van al hierdie moeilikhede het die Teachers' League in Junie 1931 op hulle jaarkongres hul ontevredenheid met hulle salariëring uitgespreek:

„.....although we now have annual increments, we cannot be expected to be satisfied for they too are small.”⁵⁾

Ook in ander opsigte wou hulle hê dat die Administrasie hul diensvoorwaardes moes verbeter. Op 22 Augustus 1931 het die S.G.O. 'n deputasie te woord gestaan. Hulle het gevra:⁶⁾

1. dat die verlofregulasies hersien moes word en dat onderwysers in kerkskole dieselfde voorregte as onderwysers in Raad-skole moes geniet;
2. dat die Departement op 'n definitiewe Pensioen-skema, wat op alle onderwysers na voltooiing van diens onder die Departement, van toepassing moes wees, besluit;
3. dat die pensioenbydraes van onderwysers terugbetaal moes word indien hulle die diens voor die aftree-ouderdom verlaat, bv. wanneer 'n onderwyseres in die huwelik tree; en
4. dat wanneer 'n onderwyser die diens verlaat hy drie maande verlof met vol salaris moes ontvang.

Prof. Botha het erken dat hulle met reg sulke aansprake kon maak, en toe sy aandag daarop gevestig is dat die Pensioenfonds reeds jare gelede aandag sou geniet het, maar dat nog niks gedoen is nie, het die S.G.O. onmiddellik beveel dat 'n aktuariële ondersoek in die toestand van die fonds ingestel moes word.⁷⁾

4) Cape Argus, 13 Oktober 1931.

5) Educational Journal, Deel VII, No. 101, Oktober 1931, p. 6; S.G.O., op. cit., 1939, p. 55. Gereelde salarisverhogings is gladnie aan natuurlike-onderwysers in primêre skole toegeken nie.

6) Educational Journal, Deel VII, No. 101, Oktober 1931, pp. 17, 18.

7) Ibid., p. 18.

- 73 -

Plattelandse onderwysers is ook minder betaal as dié in die stede.⁸⁾ Die S.G.O. was bevrees dat hul finansiële posisie op daardie oomblik nie in staat was om ekstra uitgawes aan te gaan nie.⁹⁾ Hy het hulle ook herinner aan die Administrateur se woorde in die Provinsiale Raad dat „it will be cause for thankfulness if we can hold the ground that has already been gained.”¹⁰⁾

Die Gesamentlike Raad van die S.A.O.U. en die „S.A.T.A.” was ontevrede dat die owerheid die salarisse wou verminder, maar nogtans was die Provinsiale Raad heeltemal gewillig om £17,000 wat hy voornemens was om van die superbelaastingbetalers te verkry, prys te gee.¹¹⁾

Nog voor die einde van die jaar het die onderwysers geweet dat die Uitvoerende Komitee van die Provinsiale Raad tussen drie skemas sou kies. Die gevolg was dat die salarisse van alle onderwysers(esse) vanaf 1 Januarie tot 31 Maart 1933 met 'n sekere persentasie verminder sou word. Die besnoeiingsproses sou 7½% van ongetroude leerkragte eis. Vir getroude onderwysers, wewenaars en weduwees met kinders was die vermindering 2½% vir die eerste £300 en 7½% vir die res van die salaris.¹²⁾

In antwoord op hierdie besuinigingswetgewing het die Teachers' League op 'n protesvergadering in Soutrivier, Kaapstad eenparig tot die volgende besluit gekom:

„That this mass meeting of Coloured teachers is fully aware of the difficulties with which the Administrator is faced at the present time of financial stress, but strongly deprecates the introduction of taxation measures which fall with greater severity on any particular class of citizens. In view of the long suffering spirit in which Coloured teachers have always submitted to economy treatment in the past, the present proposals can only be regarded as extremely unfortunate, and quite certain to react most unfavourably on the progress of Coloured education.”¹³⁾

-
- 8) Wilcocks-Kommissie, op. cit., p. 168.
 9) Educational Journal, Deel VII, No. 101, Oktober 1931, p. 18.
 10) Educational Journal, Deel VII, No. 102, April, 1932, p. 6.
 11) Die Unie, 1 Januarie 1932. Aangehaal uit 'n rondskrywe deur die Gesamentlike Raad wat aan alle Kaaplandse blanke onderwysers gestuur was.
 12) Ordonnansie op die Tydelike Vermindering van Salarisse en Lone, No. 26 van 1931.
 13) Educational Journal, Deel VII, No. 102, April 1932, p. 2.

maak nie. Terwyl daar met die aanneme van Ordonnansie No. 9 van 1931²⁶⁾ 'n ekstra 1% van die blanke onderwysers se salarisse afgetrek is, is geen hoër aftrekking vir pensioen-doeleinde van die Kleurlinge gemaak nie. Alhoewel die blankes later voordeel uit hierdie verhoogde pensioenbydrae sou trek, is verpligte besparing in tye van depressie deur hulle as 'n las beskou.²⁷⁾

Blankes en Kleurlinge het nooit hul pogings om die herstel van hul regte laat vaar nie. Nogtans het dit hulle te beurt geval om kragtens Ordonnansie No. 7 van 1933 vir 'n verdere 9 maande 'n bankrot administrasie se finansiële moeilikhede te help dra.²⁸⁾

Dit is dus duidelik dat onderwysers in diens van die Kaapse Administrasie die langste van alle staatsamptenare in die Unie teen verminderde salarisse moes werk en dat hulle nie net moes veg vir die herstel van hul gewone salarisse nie, maar ook vir die terugbetaling van die salarisverminderinge.

Aanvanklik het hulle berig ontvang dat daar geen sprake van enige terugbetaling in die nabye toekoms sou wees nie.²⁹⁾ Dit het die verskillende onderwysersverenigings glad nie verhoed om die aangeleentheid op hulle kongresse herhaaldelik te bespreek en die administrasie dan met besluite in die verband te bestook nie.³⁰⁾ Die Teachers' League het te kenne gegee dat hy by die stembus sou optree teen hierdie swak behandeling:

"In the near future they (the teachers) will surely be among those who will demand a full explanation from all those who have been party to such flagrant and callous disregard of moral obligations."³¹⁾

Deurdadig die Unie-regering en die ander provinsiale administrasies reeds terugbetalings gedoen het, kon die Kaaplandse Administrasie dit nie vir altyd op die lange baan skuif nie. Hierdie terugbetalings is in twee paaiemente

26) Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 9 van 1931.

27) Kragtens Ord. No. 5 van 1921, art. 229(a) was dit 4%, terwyl Ord. No. 9 van 1931 dit met 1% verhoog het.

28) Ordonnansie op Spesiale Vermindering van Uitgawes, No. 7 van 1933.

29) Die Burger, 18 Mei 1936.

30) Educational Journal Deel X, 5, Junie 1936, p. 10; Deel XI, No. 2, Oktober 1936, p. 9.

31) Educational Journal, Deel XI, No. 1, Augustus 1936, p. 9.

gedoen, die eerste in 1937 (Ordonnansie No. 24 van 1937) en die tweede in 1938 (Ordonnansie No. 22 van 1938).³²⁾ Hierdie vertraging is deur die Administrateur geregverdig deur in die Provinsiale Raad te verklaar dat daar eers aan nie-salaris-mense verligting gegee moes word.³³⁾

Die onderwysers het rede gehad om te glo dat die terugbetalings onnodiglik vertraag is. Reeds vanaf die totstandkoming van die Unie was die finansies van die Kaapse Administrasie baie wispelturig. 'n Tekort of 'n surplus is baie onverwags aangekondig. Vir die finansiële boekjaar 1929-30 was daar 'n opgehoopte surplus van £224,000 en die volgende jaar (1930 - 31), ten spyte van die addisionele belastings, die vermindering van die toelae aan Provinsiale Raadslede met 'n maksimum van 7½% en die reeds vermelde snoeiing op die salarisse van skoolraadsbeamptes en onderwysers is 'n tekort van £275,104 aangeteken. In die jaar 1931 - 32 is met 'n tekort van £186,626 afgesluit, gevolg deur 'n surplus van £118,720 vir 1932 - 33.³⁴⁾

Teen 1935 - 36 het die opgehoopte surplusse op £493,288 te staan gekom,³⁵⁾ maar die Administrateur (mnr. J.H. Conradie) het verklaar dat die onderwysers nie die depressiebesnoeiings sou terugontvang nie.³⁶⁾ Ter verduideliking het hy aangevoer dat die oorskot geen egte teken van voorspoed inhou nie, want die belastings was op daardie oomblik nog steeds volgens depressie-skaal gehê. Ons vermoed dat hy gehoop het dat die provinsies mekaar onderling sou raadpleeg en dus niks van die teruggehoue salarisse sou terugbetaal nie, aangesien hy in dieselfde rede verklaar het dat die stelsel van onderlinge uniformiteit in die provinsies teleurstellende vordering gemaak het.³⁷⁾

Op hierdie stadium (1935 - 36) kon die opgehoopte surplus nog groter gewees het, maar omdat die Unie-regering se toelaag vir naturelle-onderwys ontoereikend was, moes die Kaapse Administrasie noodgedwonge meer fondse vir dié doel

32) Ordonnansie op die Terugbetaling van Salarisverminderinge, No. 24 van 1937.

33) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 10 November 1936.

34) Verslag van die Provinsiale Finansiële Kommissie (Roos-Stals-Kommissie), 1934 (U.G. 46 - '34), para. 45.

35) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 10 November 1936.

36) Die Burger, 20 Mei 1936.

37) Ibid.

gebruik.³⁸⁾ Ironies is dit dat die regposisie die Unie-regering verhoed het om die Kaapse Provinsiale Administrasie vir hierdie ekstra uitgawes te vergoed.³⁹⁾ Maar die feit bly staan dat die Administrateur met 'n oorskot in sy begrotings van die voorafgaande vier jaar in 1936 nog die terugbetaling van die salarisvermindering probeer ontduik het.⁴⁰⁾

Die onderwysersverenigings het nou baie sterk begin aandring op wat hulle as hul reg beskou het. Die swak finansiële posisie van die Kaapse Provinsiale Administrasie kon nie meer as 'n verskoning voorgehou word nie. In 1935 het die Unie-regering reeds begin met die terugbetaling van die salarisbesnoeiings aan lede van die staatsdiens, die spoorwegdiens, die Suid-Afrikaanse Polisie en die personeel van universiteite en tegniese kolleges.⁴¹⁾ Ook die Natalse Provinsiale Administrasie het hulle onderwysers vergoed.⁴²⁾

Die Administrateur was ook nie bereid om die saak met die onderwysers te bespreek nie want hy het aangevoer dat Kaapland ongelukkig nie in dieselfde gunstige finansiële posisie as die Unie-regering was nie.⁴³⁾ Hierdie behandeling het die onderwysers nie laat tou opgooi nie. Die S.G.O. het die onderwysers hierin gesteun.⁴⁴⁾ Teen die middel van 1936 het die Kaapse Provinsiale Raad besluit om salariskortings aan sekere van sy amptenare terug te betaal. Hulle was die Administrateur, die S.G.O., inspekteurs van skole en ander amptenare, uitgesonderd onderwysers.⁴⁵⁾ Toe was die Administrateur in 'n hoek gedryf. Die Unie-regering en die Natalse Administrasie het reeds die voorbeeld gestel, maar moontlik om te bewys dat die Administrateur nog nie van sienswyse verander het nie, het hy sy terugbetaling in die Hospitaalfonds gestort.⁴⁶⁾ Skaars drie maande later (September 1936) het die Transvaalse Provinsiale Raad sonder 'n enkele teenstem besluit om ook reg aan sy amptenare en onderwysers te laat geskied. Die enigste uitweg was nou om die besnoeiingsgelde terug te betaal, maar dit sou oor twee jaar gedoen word. Op

38) Roos-Stals-Kommissie, op. cit., para. 47.

39) Ibid.

40) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 19 Mei 1936.

41) Ibid.; Die Burger, 19 Mei 1936.

42) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 19 Mei 1936.

43) Ibid.

44) Educational Journal, Deel XI, No. 2, Oktober 1936, p. 9.

45) Die Burger, 1 Junie 1936.

46) Die Burger, 30 Junie 1936.

28 Mei 1937 het die Administrateur (mnr. J.H. Conradie) in sy begroting voorsiening gemaak vir die terugbetaling van twee-derdes van die bedrag aan die onderwysers.⁴⁷⁾ Terugbetalings is ook gemaak aan diegene wat in die tussentyd bedank het en aan die afhanklikes van onderwysers wat te sterwe gekom het. In laasgenoemde twee gevalle moes deur die bestuurders van hul skole daarom aansoek gedoen word.⁴⁸⁾ Reeds vermelde Ordonnansie, No. 24 van 1937, het die Administrateur die reg daartoe verleen. Die bedrag was £188,260.⁴⁹⁾

Vir die terugbetaling van die res van die besnoeiing, naamlik £90,000, het die Administrateur in sy Begrotings-konseppordonnansie (1938 - 39) voorsiening gemaak.⁵⁰⁾

In sy begrotingsrede het hy nie juis groot entoesiasme vir hierdie stap aan die dag gelê nie. Hy het gesê:

"Aangesien die onderwysers nog steeds aandrang op terugbetaling van die balans van die besnoeiings op hulle salarisse, en dit verlede jaar duidelik was dat die lede van hierdie Raad hulle in minder of meerdere mate ten gunste van verdere restitusie uitgespreek het, was die Uitvoerende Komitee genoodsaak om die grootste deel van die oorskot aan te wend om die resterende derde deel van die besnoeiings terug te betaal."⁵¹⁾

Ordonnansie No. 22 van 1938 het vir die terugbetaling van die laaste derde van die besnoeiing voorsiening gemaak.

Gedurende hierdie moeilike jare moes deputasies van die Teachers' League baie die paadjie na die Administrasie bewandel. Hulle stryd was op daardie oomblik nie net teen die salarisverminderinge en terugbetaling daarvan nie. Hulle stryd het gegaan om regte wat hulle nog nooit gehad het nie.

Tot die einde van 1930 het die oorgrote meerderheid Kleurling-onderwysers by aftrede 'n pensioen ontvang volgens die groeie-dienstoeleag (die 1887-wet). Die klompie uitsonderings was die Kleurlinge wat in Raad-skole onderwys gegee het.

47) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 28 Mei 1937; Die Burger, 29 Mei 1937.

48) Educational Journal, Vol XII, No. 1, Augustus 1937, p. 19.

49) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 28 Mei 1937; Die Burger, 29 Mei 1937.

50) Die Burger, 6 Augustus 1938.

51) Die Burger, 9 Augustus 1938.

'n Spesiale ordonnansie in 1917 het hulle beskerm en 'n effens beter pensioen besorg, ⁵²⁾ maar met die wetgewing van 1930 is die geringe pensioenbydrae van $\frac{5}{6}\%$, bereken op die salaris vanaf 1 Januarie 1931, gemaak. ⁵³⁾

Hoewel die salaris in 1931 verhoog is, het die persentasie-bydrae tot die pensioenfonds nie met die verhoogde salaris tred gehou nie en het dus geen addisionele voordele ingesluit nie. Of 'n onderwyser nou 30 jaar of 40 jaar diens gelewer het, sy pensioen het dieselfde gebly. Dit het beteken dat hy vir tien jaar tot die fonds bygedra het sonder om enige verdere voordele te verwerf. ⁵⁴⁾

Hierdie pensioen is as volg bereken: Na ten minste 15 jaar diens was hy geregtig op 'n pensioen gelyk aan 25% van sy salaris, na 20 jaar diens 29 $\frac{1}{4}\%$ en na 30 jaar diens 33 $\frac{1}{8}\%$ van sy salaris. Na 30 jaar diens was daar dus geen verdere pensioenvoordele nie. ⁵⁵⁾

Die blanke onderwyser het 5% van sy salaris in die pensioenfonds gestort. Die Kleurlinge het gevra om toegelaat te word om dieselfde te doen. So het hulle gemeen om dieselfde voordele as die blankes te verkry.

Die voordele van die blanke pensioenskema was kortliks die volgende:

- (a) Normale pensioen: Na ten minste 10 jaar pensioengewende diens, is 'n pensioen van gelyk aan 20% van sy laaste gemiddelde 5 jaar betaal, plus 'n verdere 1 $\frac{1}{2}\%$ vir elke addisionele jaar diens, met 'n maksimum van 65%. Vroue kon aftree op 50 jaar of aanhou tot 55 jaar. Mans kon aftree op 55 jaar of aanhou skoolhou tot die ouderdom van 65 jaar;

52) Onderwijs (Onderwysers Salarissen en Pensioenen) Ordonnantie, No. 23 van 1917, art. 61; Die pensioenbydraes was 1% van die salaris; art. 62, Na 15 jaar diens is 'n pensioen van 25% bereken op die gemiddelde van die laaste vyf jaar diens betaal, stygende met 1% vir elke addisionele jaar tot 'n maksimum van 40%.

53) Educational Journal, Deel VII, No. 107, Junie 1933, p. 2.

54) Ibid.

55) Ibid.

- (b) Aftree weens siekte: Na 10 jaar pensioengewende diens is hy min of meer behandel soos onder (a) hierbo. (Die mediese ondersoek en terugkeer tot die diens word nie hier bespreek nie);
- (c) Die dood voor aftree-ouderdom : Indien 'n blanke onderwyser te sterwe kom voordat hy die aftree-ouderdom bereik het, is 'n gratifikasie van dubbel sy bydraes aan sy afhanklikes betaal;
- (d) Indien hy te sterwe kom, en reeds met pensioen was, is dubbel die bedrag wat nog nie getrek is nie aan sy afhanklikes betaal;
- (e) Drie maande verlof met volle salaris by aftree-ouderdom;
- (f) Terugbetaling van pensioenbydraes wat na vyf jaar die diens verlaat.⁵⁶⁾

Die Kleurling-onderwysers het hulle voorgeneem om hierdie saak meer ernstig by hulle volgende kongres in Junie 1934 te bespreek.⁵⁷⁾

Hulle het egter erken dat hoewel hulle nie gehou het van die groot verskil in salarisse van blanke en Kleurling-onderwysers nie, hulle nie met reg absoluut identiese diensvoorwaardes kan eis voordat hulle opleiding ook dieselfde was nie,⁵⁸⁾ maar met die toestand van sake in sekondêre, hoër- en oefenskole was hulle glad nie tevrede nie. Vir blankes en Kleurlinge wat dieselfde universitêre opleiding gehad het, het Ordonnansie No. 17 van 1930 vasgelê dat die bes gekwalifiseerde sekondêre Kleurling-onderwyser se salaris geloop het van 'n aanvangsalaris van £285 per jaar, wat met verhogings van £6 per jaar geklim het tot 'n maksimum van £390,⁵⁹⁾ terwyl 'n blanke assistent van £375 met verhogings van £15 per jaar tot 'n maksimum van £540 geklim het.⁶⁰⁾

Mnr. E.C. Roberts van die Teachers' League is gevra om 'n pensioenskema uit te werk, maar die administrasie se amptenaar (mnr. Mann) met wie onderhandel is, ken nie die Teachers'

56) Ibid., Vgl. Ord. No. 9 van 1931.

57) Educational Journal, Deel VII, No. 107, Junie 1933, p.2.

58) Educational Journal, Deel VIII, No. 1, Augustus 1933, p.8.

59) Vgl. Ord. 17 van 1930, art. 17.

60) Educational Journal, Deel VIII, No. 1, Augustus 1933, p.8.

League se skema aanvaar nie.⁶¹⁾ Volgens hierdie voorstel moes die pensioen as volg bereken word:

- 10% vir elke jaar diens voor 1934 ("ou diens")
- 2% vir eerste 10 jaar na 1934 ("nuwe diens") en
- 1½% vir elke jaar daarna.⁶²⁾

Om finansiële redes het die owerheid se aktuaris gevind dat die voorgestelde skema onuitvoerbaar was. 'n Nuwe skema, wat nie veel van die eerste verskil het nie is toe voorgelê. Dit is aanvaar om aan die Provinsiale Raad vaar te lê. Dit het al die voordele en beskerming, wat die blankes geniet het, ingesluit en 'n onderwyser sou 1% vir elke jaar "ou diens" en 1½% vir elke jaar "nuwe diens" ontvang (60% nie te bowegaande nie), bereken op die gemiddelde laaste vyf jaar van sy salaris.⁶³⁾ Hulle is egter gewaarsku dat die aftree-ouderdom van onderwyseresse verander gaan word.⁶⁴⁾

Die nuwe wetgewing⁶⁵⁾ het op 1 Oktober 1934 in werking getree. Met 'n sug van verligting kan die onderwysers sê:

".... another of the hardy annuals of many Conferences, has been brought to a successful issue ... and at last we have a measure that can be accepted by every teacher as a satisfactory one."⁶⁶⁾

Hulle moes toe 5% van hul salarisse bydra i.p.v. 5/6%. 'n Onderwyseres wat na 5 jaar die diens verlaat, het haar bydraes terug ontvang. Voorsiening is ook gemaak vir terugbetaling van bydraes in die geval van vrywillige uitdienstreding na vyf jaar diens; asook vir 'n gratifikasie ingeval van vervroegde uitdienstreding om gesondheidsredes en in bepaalde gevalle ook vir afskaffing van 'n betrekking; en ook vir 'n gratifikasie aan die bydraer se afhanklikes in geval van 'n vroegtydige dood. Omsetting van 'n pensioen, tot een-derde van die totale bedrag word ook in sekere gevalle toegelaat.⁶⁷⁾ Hulle was egter ontevrede

-
- 61) Educational Journal, Deel VIII, No. 4, Mei 1934, p. 11.
 - 62) Educational Journal, Deel VIII, No. 2, Januarie 1934, p. 2.
 - 63) Educational Journal, Deel VIII, No. 4, Mei 1934, p. 9.
 - 64) Ibid.
 - 65) Wysigingsordonnansie op Onderwys en Pensioene van Kleurling-onderwysers, No. 23 van 1934.
 - 66) Educational Journal, Deel VIII, No. 5, Junie 1934, p. 2.
 - 67) Wilcocks-Kommissie, op. cit., p. 171.

dat hulle net 60% i.p.v. die verwagte 65% van hul salaris by aftrede sou ontvang.⁶⁸⁾ Hulle het ook sterk getwyfel aan die wysheid van wetgewing wat 'n onderwyseres verplig het om aan te hou onderwys gee tot op die leeftyd van 60 i.p.v. tot 55 jaar soos dit voor die nuwe ordonnansie was.⁶⁹⁾

Die onderhandelinge het egter altyd in 'n atmosfeer van hoflikheid geskied:

".... the minutest details of the scheme were freely discussed... tremendous strides (have been made) in bringing about proper and wholesome relations between the Department and its teachers....⁷⁰⁾ all development to-day bears abundant testimony to the prevalence of a more generous and liberal-minded attitude on the part of our legislators and educationists towards the claims of our people."⁷¹⁾

Met die siekteverlofkweessie is ook gedurende hierdie periode vordering gemaak. Die Kleurlinge het aangevoer dat "according to statistics the Europeans are far more healthy than we are, yet they are allowed for more privileges than we."⁷²⁾ In antwoord op die onderwysers se vertoë op 23 April 1935 het die Administrateur in die Uitvoerende Komitee die S.G.O. se aanbeveling baie ernstig oorweeg en besluit om 'n regulasie uit te vaardig, wat alle Kleurling-onderwysers dieselfde siekteverlofregte soos opgeteken in Ordonnansie No. 5 van 1921, art. 198 (c) sou toestaan - ⁷³⁾ drie maande teen vol salaris binne elke siklus van vyf jaar. Voorheen is siekteverlof onder Proklammasie No. 228 van 1923 toegestaan. Die onderwyser het vol salaris vir die eerste maand ontvang, drie-kwart salaris die volgende maand, en half salaris vir die derde en laaste maand. Die nuwe siekteverlof-regulasies het op 1 Oktober 1935 in werking getree nadat hulle vir 14 jaar daarom gevra het.⁷⁴⁾

Die gewone verlofregulasies soos van toepassing op blanke onderwysers is egter nog op die lange baan geskuif. Die ongerymde posisie het bestaan dat Kleurling-onderwysers

68) Educational Journal, Deel VIII, No. 5, Junie 1934, pp.2,3.

69) Educational Journal, Deel IX, No. 1, Augustus 1934, p. 11.

70) Ibid., p. 14.

71) Educational Journal, Deel X, No. 1, Augustus 1935, p. 12.

72) Educational Journal, Deel IX, No. 1, Augustus 1934, p. 11.

73) Educational Journal, Deel X, No. 2, Oktober 1935, p. 3.

74) Educational Journal, Deel X, No. 4, April 1935, p. 10.

in Raadskole gewone verlofregte geniet het en selfs in sendingskole kon net die blanke onderwysers op gewone verlof aanspraak maak.⁷⁵⁾ „Daar is geredeneer dat „gewone billikheid vereis dat hierdie toestand van sake onmiddellik herstel moet word.”⁷⁶⁾

Vanaf 1 Oktober 1935 het die Departement ook 'n treinkaartjie na die plek van 'n onderwyser se eerste betrekking betaal.⁷⁷⁾

Toe die Departement genader is om aan onderwysers wat as gevolg van oortolligheid afgedank kon word, beskerming te verleen, het die S.G.O. geantwoord dat hy op daardie oomblik twyfel aan die noodsaaklikheid van sulke wetgewing. Kleurling-onderwys was op daardie oomblik besig om so vinnig uit te brei dat die groot probleem dié was om fondse te vind vir addisionele skole en onderwysers. Sommige blanke onderwysers het dit wel moeilik gevind om betrekkings te bekom.⁷⁸⁾ Die Teachers' League het egter bly aanvoer dat dit nie die geval was nie en dat hulle liewers staatskole wou hê, want in baie van die kerkskole is aan die sogenoemde „dual men” met laer kwalifikasies, maar wat aan dieselfde kerk behoort het, voorkeur gegee; „Preaching ability of an applicant is considered before his teaching ability.”⁷⁹⁾ Dit het later geblyk dat die tekort aan onderwyseresse, wat beter lone na minder opleiding in die fabriek kon verdien, alleenlik opgelos kon word deur beter besoldiging in die onderwysberoep.⁸⁰⁾ 'n Onderzoek na die heersende toestand teen 30 September 1936, het getoon dat daar 'n tekort van minstens 249 leerkragte was, en dat indien 'n meer billike grondslag van personeelvoorsiening, waarvan hy ten gunste was, toegepas sou word, die tekort op daardie tydstip 320 onderwysers sou gewees het.⁸¹⁾ Onder die bestaande reëls insake personeelvoorsiening vir Kleurlingskole was dit vir 'n skool moontlik - mits die nodige fondse beskikbaar was - om 'n hulp-onderwyser te kry as dit 'n inskrywing van 40 leerlinge bereik, en 'n ekstra hulponder-

75) Ibid., p. 3.

76) Wilcocks-Kommissie, op. cit.; p. 212.

77) Educational Journal, Deel XI, No. 1, Augustus 1936, p.9.

78) Educational Journal, Deel X; No. 4, April 1936, p. 11.

79) Educational Journal; Deel X, No. 5, Junie, 1936, pp. 3,4.

80) Educational Journal, Deel XIV, No. 4, April 1940, p. 8.

81) S.G.O., op. cit., 1936, p. 35.

wyser vir elke vermeerdering van 45 in die inskrywing daarna. Op 30 Junie 1937 was daar teoreties 'n gemiddelde van 40.5 leerlinge per onderwyser.⁸²⁾

Die S.G.O. het dit nie ontken dat die veelbesproke Regeringssubsidie die groot vraagstuk was nie.⁸³⁾ Die vermeerdering van die jaarlikse verhogings, waarom hulle so dikwels gepleit het, sou dus alleenlik na 'n verhoging van die subsidie miskien tot £10 en £6 verhoog kon word.⁸⁴⁾ Die Wilcocks-Kommissie was dit eens dat die lae verhogingskoers die oorsaak was van 'n besliste ontbering, wat onmiddellik uit die weg geruim moes word. Onder ander het die Kommissie aangevoer dat dit die onderwysers nie toelaat om aan die huwelik te dink en 'n bestendige lewe te lei nie.⁸⁵⁾

Te midde van 'n gees van besuiniging aan die kant van die owerheid, het die onderwysers nie net hierdie besnoeiingsmaatreëls beveg nie, maar boonop beter diensvoorwaardes soos 'n beter pensioenskema en siekteverlofregte verkry, hoewel die reg op gewone verlof nog nie aan alle Kleurling-onderwysers toegestaan is nie. Die uitbreek van die Tweede-wêreldoorlog in September 1939 het beteken dat vordering op die gebied van onderwys nadelig beïnvloed sou word.⁸⁶⁾ Dreigende onenigheid in die geledere van die Kleurlinge, wat later tot uitbarsting gekom het, sou hulle ook ontroof van 'n verenigde front om met die owerheid te onderhandel.

82) S.G.O., op. cit., 1937, p. 64.

83) S.G.O., op. cit., 1940, p. 15.

84) Educational Journal, Deel X, No. 4, April 1936, p. 10; Deel XIV, No. 2, Februarie 1940, p. 12.

85) Wilcocks-Kommissie, op. cit., p. 212.

86) S.G.O., op. cit., 1939, p. 6; 1940, p. 15.

HOOFSTUK V

BETER DIENSVOORWAARDES TEN SPYTE VAN
ONENIGHEID IN DIE GELEDERE VAN DIE
KLEURLING-ONDERWYSERS,
1944 - 1946

Die uitbreek van die Tweede Wêreld-Oorlog het nie die Kleurling-onderwysers verhoed om hul versoeke om beter diensvoorwaardes en besoldiging na die Departement te neem nie. Lewensmiddele het veel meer gekos. Die skale van 1930 wat toe as redelik bevredigend beskou is, het egter baie gou getoon dat dit nie met die veranderde omstandighede tred gehou het nie. Gedurende die oorlog het die lewensduurte nog winniger die hoogte ingeskiet. Dit was die wens van Kleurling-onderwysers dat die minimum salaris van 'n gesertifiseerde onderwyser ten minste £100 per jaar moes wees.¹⁾

Die blanke leerkragte, soos die Kleurlinge, het ook gevoel dat daar iets daadwerkliks gedoen moes word om salarisse te verhoog, sodat meer onderwysers die betrokke professie as 'n loopbaan sou kies. Reeds voor die laaste besnoeiingsgelde terugbetaal is, het die blanke onderwysers deur hul onderwysverenigings se Gesamentlike Raad met die Departement begin onderhandel,²⁾ maar die poging van 1937 het nie geslaag nie, aangesien die Administrateur (mnr. J. H. Conradie) voorgeskryf het dat dit geen ekstra uitgawe vir die Administrasie moes meebring nie. Hierdie voorgestelde lapwerk het op 'n ronde nul uitgeloopt.³⁾ Toe die Teachers' League in 1937 die Administrasie versoek het om die salarisse van assistent-onderwysers met 10% te verhoog, was die S.G.O. van mening dat hul salarisse so kort gelede as 1931 in werking getree het en dat dit dus nie nodig geag is om die skale te hersien nie.⁴⁾

Die blanke onderwysers se tweede poging, wat 'n verhoogde uitgawe van £184,000 sou meebring het, is die nekslag met die onsekere toestande van die oorlog toegedien.⁵⁾

-
- 1) Educational Journal, Deel XVI, No. 1, Augustus 1941, p. 8.
 - 2) Die Unie, 1 Mei 1940.
 - 3) Education, Oktober 1944.
 - 4) Educational Journal, Deel XII, No. 3, Februarie 1938, p.6.
 - 5) Die Unie, Januarie 1943.

Eers in Mei 1943 was die Uitvoerende Komitee van die Provinsiale Administrasie bereid om die Gesamentlike Raad van die Suid-Afrikaanse Onderwysersunie (S.A.O.U.) en die South African Teachers' Association (S.A.T.A.), albei blanke onderwysersverenigings in Kaapland, te ontmoet en is daartoe gekom om 'n Salariskommissie te benoem.⁶⁾

Vir 'n geruime tyd reeds het die Kleurlingonderwysers gestrewe om dieselfde diensvoorwaardes as blanke onderwysers te verkry, maar elke keer het die S.G.O. hulle daarop gewys dat gebrek aan fondse die Administrasie verhoed het om aan hul versoeke gehoor te gee. Toe die Junior Sertifikaat vanaf 1936 as die minimum standaard van algemene opvoeding vir die aspirant-Kleurling-onderwysers gestel is, het hulle gevoel dat hulle met reg kon aanspraak maak op erkenning as 'n professie en die vrugte van beter diensvoorwaardes hul te beurt moes val.⁷⁾

Ten grondslag van die hele probleem was die totaal ontoereikende en verouderde basis van subsidie-berekening van die Sentrale Regering vir Kleurling-onderwys.⁸⁾

Omdat daar so 'n abnormale ontwikkeling van Kleurling-onderwys was, was daar slegs twee moontlike wyses om die situasie die hoof te bied - of die Provinsie moes meer geld vir Kleurling-onderwys uit sy eie fondse beskikbaar stel, of die subsidie betaalbaar deur die Sentrale Regering moes aansienlik vermeerder word.⁹⁾

Tot 'n groot mate is hierdie abnormale uitbreiding veroorsaak deur 'n ongeëwenaarde ontwaking onder die Kleurlinge en terwyl 'n kind reeds sy eie brood kon verdien en tot die gesinsinkomste kon bydra, het ouers dikwels groot opofferinge gemaak om hul kinders nog op skool te hou. Dit het aanleiding gegee tot onvoldoende personeelvoorsiening en gevolglik moes onderwysers gebuk gaan onder die las van onhanteerbaarheid van klasse.¹⁰⁾

6) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 14 Desember 1943;

7) Education, Oktober 1944.

7) S.G.O., op. cit., 1934 en 1935, p. 49.

8) S.G.O., op. cit., 1937, p. 37.

9) S.G.O., op. cit., 1934 en 1935, p. 55.

10) Ibid.

Die S.G.O. (dr. W. de Vos Malan) het selfs daaraan begin dink om ernstige aandag te skenk aan die vasstel van definitiewe kwotas per onderwyser en om meer te lê dat geen bykomstige leerlinge ingeskryf mag word nie. Voldoende akkommodasie was ook nie beskikbaar nie.¹¹⁾

Met die van-kragwording van die eerste Finansiële Verhoudingswet is die subsidie op een-helfte van die normale uitgawe van die Provinsie, met voorsiening vir 'n jaarlikse vermeerdering van $7\frac{1}{2}\%$ voordat vermindering van subsidie intree, vasgestel.¹²⁾

Tot 'n mate is die subsidie verhoog deur die insluiting van kinders onder sewe jaar by die berekening van die subsidie sodat naasteby £100,000 meer per jaar beskikbaar gestel is. Ongelukkig moes die grootste gedeelte daarvan voorsien in personeel, akkommodasie en toerusting vir die ondersewejariges.¹³⁾

Terwyl daar in September 1936 'n tekort van 249 leerkragte was,¹⁴⁾ was die uitgawe aan Kleurling-onderwys in 1936-37 £565,004 in vergelyking met 'n inkomste van £455,936, d.w.s. 'n verskil van £109,068.¹⁵⁾ In 1937 is £40,035 meer aan Kleurling-onderwys bestee. Die vermeerderde uitgawe is hoofsaaklik veroorsaak deur die normale salarisverhogings en die salaris van die addisionale onderwysers vir die vermeerdering van ongeveer 6000 leerlinge.¹⁶⁾

Van alle kante het daar aansoeke om die stigting van sekondêre Kleurling-skole gekom. Dit kan nie met redelikheid verwag word dat Kaapland, wat die oorgrote meerderheid van Kleurlinge gehad het, deur sy provinsiale belastings alleenlik verantwoordelik gehou sou word nie.¹⁷⁾

As £5. 5s. 0d. per leerling geblyk het ontoereikend te wees vir primêre onderwys kon dieselfde bedrag per leerlinge onmoontlik sekondêre onderwys, waarvan die eenheidskoste me

11) Ibid., p. 56; S.G.O. op. cit., 1939, p. 88. Kaapland was vir ongeveer 73% van die Kleurling-inskrywing in die vier provinsies verantwoordelik.

12) S.G.O., op.cit., 1934 en 1935, p. 65.

13) Ibid.

14) S.G.O., op. cit., 1936, p. 35.

15) S.G.O., op.cit., 1937, p. 69; p. 68, Die inkomste het bestaan uit die subsidie plus inkomste van Kleurling-leerlinge in die vorm van skoolgelde, eksamengelde en betalings vir boeke en benodigdhede.

16) Ibid.; p. 86.

17) Ibid., p. 4.

meer as driemaal daardie bedrag beloop het, dek.¹⁸⁾

Dit is interessant om daarop te let dat die Teachers' League in 1940 gevra het dat die subsidie tot £10 per Kleurling-leerling verhoog word en nie dat dit dieselfde as dié vir die blanke leerling moet wees nie,¹⁹⁾ maar in 1945 het die Teachers' Educational and Professional Association (T.E.P.A.) sy misnoeë uitgespreek toe die Corbett-Kommissie 'n subsidie van £10 per Kleurling- en £22. 10s. Od. per blanke kind aanbeveel het.²⁰⁾

In sy pleidooi om 'n hoër subsidie haal die S.G.O. die aanbeveling van die Wilcocks-Kommissie aan:²¹⁾

"Die Kommissie voel sterk dat die tyd aangebreek het vir 'n hersiening van die koerse van subsidies. Die huidige subsidie van £5. 5s. Od. per kop verteenwoordig 37 persent van die teenwoordige subsidie van £14 per kop vir blankes. In die Kaapprovinsie verteenwoordig die salarisskale van Kleurlinge byvoorbeeld ruweg 70 persent van die salarisskale van blankes, maar in weerwil van hierdie feit is dit slegs uit hoofde van die ernstige tekort aan personeel in Kleurling-skole dat die Provinsie in staat is om voort te gaan. Die subsidie ten aansien van Kleurlinge is heeltemal ontoereikend om die vereistes van Kleurling-onderwys te dek. Dit behoort nie toegelaat te word dat hierdie toestand van sake voortduur nie." ²²⁾

Deur uitvoering aan die aanbevelings te gee sou aanbaie van die versoeke van die kant van Kleurling-onderwysers reg kon geskied.²³⁾

Verdere oorsake vir die geldelike dilemma waarin Kleurling-onderwys beland het, is:²⁴⁾

- (1) Die peil van die onderwyserskwalifikasies het aansienlik gestyg. Hierdie addisionele kwalifikasies het addisionele uitgawe aan die salarisse meegebring;

18) Ibid., p. 66; S.G.O., op. cit., 1938, p. 25. Vgl. S.G.O., op. cit., 1937, pp. 66 - 71, 86.
 19) Educational Journal, Deel XV, No. 2, Oktober 1940, p. 5.
 20) Tepa Educational News, Deel I, No. 1, April 1945, p. 6.
 21) S.G.O., op. cit., 1937, p. 51.
 22) Wilcocks-Kommissie, op. cit., p. 210, para. 943.
 23) S.G.O., op. cit., 1937, p. 52.
 24) Ibid., pp. 69, 70.

- (2) In 1935 is siekteverlof-voorregte op dieselfde grondslag as vir blanke onderwysers ingevoer;
- (3) In 1931 is vry sekondêre onderwys tot op die lyftyd van „vyftien plus“ ingevoer;
- (4) Ook sekondêre vervoer- en losiesbeurse is in 1931 ingevoer;
- (5) Aan Kerkgenootskappe is meer hulp vir die oprigting van skoolgeboue verleen.

Om al hierdie verpligtinge i.v.m. Kleurling-onderwys na te kom was daar net een uitweg as die subsidie nie verhoog is nie en dit was vir Kaapland om self die fondse daarvoor te vind.²⁵⁾ Die S.G.O. het egter meer gerus gevoel en verklaar dat dit verblydend was om op te merk dat nieteenstaande die stremmende invloed van die oorlog die deur blykbaar nie finaal teen die heroorweging van die subsidie-basis vir Kleurling-leerlinge geslote was nie en dat die saak weer by die volgende vergadering van die Provinsiale Raadgewende Komitee bespreek sou word.²⁶⁾

Uit 'n vergelyking tussen die onkoste verbonde aan blanke onderwys en dié van Kleurlinge blyk dit dat die salarisse van Kleurlinge in verhouding van onderwysers tot leerlinge, net soveel as dié van blankes gekos het. Verder dat losies- en vervoergeleenthede vir behoeftige leerlinge in afgeleë streke meer uitgawe as blanke onderwys meegebring het. Dus moes die subsidie wat weinig meer as een-derde van die blankes s'n beloop het, op ten minste twee-derdes bepaal word hoewel dit eintlik vier-vyftes moes gewees het.²⁷⁾

Ten spyte van die afwesigheid van 'n gunstiger basis van subsidiëring om die vele aantal noodsaaklike hervormings deur te voer, is die salarisskale in hersiening geneem. Toe daar in 1943 aangekondig is dat die Uitvoerende Komitee aan voornemens was om 'n Komitee aan te stel om die salarisse van

25) S.G.O., op. cit., 1938, p. 25.

26) S.G.O., op. cit., 1939, p. 6.

27) Ibid.

die onderwysers in blanke skole te ondersoek, het 'n aantal liggame wat die welvaart van Kleurling-onderwys op die hart dra, daarop aangedring dat die omvang van die Komitee se ondersoek so uitgebrei moes word om ook die salarisse van onderwysers in Kleurling-skole in te sluit. Die owerheid het egter gevoel dat die ontwikkelingspeil en toestande by blanke en Kleurling-onderwys sover van mekaar verskil het, dat daar meer doeltreffend te werk sou kon gegaan word, indien 'n aparte komitee aangestel word om die salarisse van Kleurling-onderwysers te ondersoek.²⁸⁾

Moontlik lê hul strewe na gelyke betaling met die blanke onderwysers in hierdie versoek opgesluit.

Op hierdie stadium was dit duidelik dat daar 'n skeuring in die geledere van die Teachers' League gedreig het. In 1940 reeds het 'n seksie hul teen die bestuur van die League begin verset.²⁹⁾ Op hul kongres, wat in Junie 1943 in Kimberley gehou is, is sekere bestuurslede baie swak by die onthale behandel. Te midde van rumoerige gedrag is ook pamflette uitgedeel.³⁰⁾ Die polisie was ook teenwoordig.³¹⁾ Die „opstandelinge“ het heftig teen die Kleurling Adviserende Raad uitgevaar, sodat hierdie element dit vir die Teachers' League onmoontlik gemaak het om ^{van} die S.G.O. se aanbod om self van hul lede te benoem om op die Salariskomitee te dien, gebruik te maak. Die meerderheid van die lede van die Teachers' League was ten gunste van die beginsel van gelyke betaling vir blankes en Kleurlinge maar het aanvaar dat:

„.....whilst striving for and gladly accepting all that can be obtained, in this as in most other things advances have to be made step by step.“³²⁾

Na die finale kiesing van die vereniging se bestuur het die gematigdes gesê vier sodat hulle redakteur kon skrywe:

„Now that the voice of the teachers has so definitely shown in whose leadership it has confidence, let us settle down and stop this spirit of antagonism, intolerance, dissention and disrespect.“³³⁾

28) S.G.O., op. cit., 1941 - 45, p. 17.

29) Educational Journal, Deel XX, No. 8, Julie 1946, p. 6.

30) Educational Journal, Deel XVIII, No. 1, Augustus 1943, pp. 11, 12.

31) Educational Journal, Deel XX, No. 8, Julie 1946, p. 6.

32) Educational Journal, Deel XVIII, No. 1, Augustus 1943, p. 8.

33) Ibid., p. 10.

Die Uitvoerende Komitee van die Provinsiale Raad het toe self die volgende Komitee benoem wat die nodige ondersoek moes doen en verslag moes uitbring:³⁴⁾

Voorsitter: Dr. W. de V. Malan (S.G.O.);

Verteenwoordigende die Kaapse Provinsiale Administrasie:
Mnr. J.H. Reeler (Provinsiale Rekenmeester),
J.E.P. Levyns (Rekeningafdeling
(Sekretaris),

P.S. Duffet (Assistent-sekretaris,
Onderwys-departement),

H.R. Storey (Hoofinspekteur van skole);

Verteenwoordigende die Kleurling-onderwysers:

Eerw. R. Joorst, Mnr. J.H. Rhoda,

D. van der Ross, Mev. H.E. Roman.

Die onderwysers wat aangestel is, om die Kleurlinge te verteenwoordig was sonder uitsondering gewese-voorsitters van die Teachers' League.³⁵⁾

Die verteenwoordigers van die Administrasie was dieselfde wat in die Blanke Salariskomitee gedien het. Hulle ondervinding is ten voordeel van die Kleurling-onderwysers aangewend, en die verbeterings wat vir die blankes aanbeveel is, is ook vir die Kleurling-onderwysers aanbeveel. Hierdie Komitee sou ook voordeel trek uit die daaglikse bywoning van die hoof van die Afdeling Kleurling-skole, mnr. J.F. Lighton, wie se lang ondervinding en ywerige belangstelling in Kleurling-onderwys tot groot nut was.³⁶⁾

Die Kleurling-salariskomitee se opdrag wat nie veel van dié van die Blanke Salariskomitee verskil het nie,³⁷⁾ was die volgende:³⁸⁾

- (1) „To consider any presentation that may be made by the T.L.S.A. or the Coloured Advisory Council or any body interested in the welfare of Coloured Education; in regard to the salaries of teachers in schools for Coloured pupils under the Cape Provincial Administration.

34) S.G.O., op. cit., 1941 - 45, p. 17.

35) Educational Journal, Deel XVIII, No. 1, Augustus 1943, p.11.

36) S.G.O., op. cit., 1941 - 45, p. 18.

37) Ibid.

38) Educational Journal, Deel XVIII, No. 1, Augustus 1943,
p. 12.

- (2) „To formulate the principles on which revised salary scales for such teachers should be based, due regard being had to the promotion of the effectiveness of the Education system and to recommend suitable salary scales for such teachers.
- (3) „To inquire into the staffing of schools, more particularly in regard (a) to the proportion of men to women teachers employed and (b) to the employment of European teachers in Coloured schools; and to make such recommendation as may conduce to efficiency and economy in the use of teachers.
- (4) „To enquire into the leave regulations for Coloured teachers and to make recommendation in regard thereto.
- (5) „To enquire into the pension provisions relating to Coloured teachers, and to recommend for consideration any improvement therein that may be deemed desirable and such increase in pension contributions, as may be necessary."

Mnr. G.J. Golding het voorgestel dat die aangestelde Salariskomitee aanvaar word maar dit was duidelik dat sommige Kleurling-onderwysers beswaar aangeteken het teen die onderwysers wat benoem is. Die Teachers' League het 'n eie komitee aangestel om getuienis te lewer of om 'n omvattende memorandum voor te lê, maar „opstandige" lede het aangehou met fout vind met die verrigtinge sodat hulle hul van die spesiale komitee onttrek het.³⁹⁾

Die „opstandelinge" het dus nog nie hulle doel bereik nie want:

„The attempt by a group of the Executive members led by Claremont and Cape Town to sabotage the salary question, met with the fate deserved ... When at long last the offer to elect our own trusted men and women to sit on a commission...

39) Ibid., pp. 7, 8.

a few teachers from the industrial areas were actually found to object to it. Their arguments were petty and puerile and the large majority of the executive saw through them" 40)

Dit sou egter nie lank duur eerdat die bestuur van die League in die hande van die „opstandelinge“ beland het nie. Die gematigde leiers en hulle volgelinge het vrywillig verkies om die Teachers' League te verlaat en hul eie Teachers' Educational and Professional Association te stig as om langer die ondraaglike en twissieke behandeling te verduur.⁴¹⁾ Toe dit gebeur, het hul baie gou die konstitusie van die vereniging verander. Op hul konferensie in 1944 het 'n 800 onderwysers vergader, waar 'n volle vier dae bestee is aan die opstel van 'n nuwe konstitusie.⁴²⁾ Die volgende doelstellings word aangehaal:⁴³⁾

„(2) (a) To struggle for the removal of the Colour Bar in Education, with particular regard to: Segregated Schools; Lower Education Subsidy, Lower Salary, Differential Teacher Training; Differential Vocational Service and Technical Training Facilities; and Differential Service Conditions.

„(c) To co-ordinate the struggle in the Educational field with the struggle for the attainment of full democratic rights; and to achieve this purpose by co-operation or affiliation with organisations fighting for full democratic rights for all Non-Europeans.

„(d) To struggle for free, compulsory and equal state-school Education in all schools.

„(e) To struggle for the principle of Equal Pay for Equal Work, irrespective of Race or Sex.”

Toe hulle so ooglopend tot die politieke terrein toegetree het, het hulle om hierdie stap te regverdig aangevoer:

„It is neither by despair nor bitterness nor bravado that we have been moved We are convinced that the underpayment of our teachers and

40) Educational Journal, Deel XVIII, No. 2, November 1943, pp. 9, 10.

41) Tepa Educational News, Deel II, No. 5, Mei 1955, p. 1.

42) Educational Journal, Deel XX, No. 8, Julie 1946, p. 6.

43) Educational Journal, Deel XIX, No. 1, Julie 1944, p. 9.

the discriminatory conditions of our service, are an integral part of the same scheme of things which closed the trades, professions and other avenues to us. We are convinced that teachers who have difficulty in keeping body and soul together, cannot administer true education we have revised our constitution in order to equip our organisation more adequately for the onerous and responsible tasks we have set ourselves." ⁴⁴⁾

Die League was vasberade om die gematigdes se Teachers' Educational and Professional Association te beveg en te vernietig. ⁴⁵⁾ Hulle het ook T.E.P.A. as niks anders as 'n skepping en werktuig van die Onderwysdepartement beskou nie. ⁴⁶⁾

Die salarisskale wat uiteindelik die lig gesien het, het die onderwysers nie na behore vergoed nie. Die bedrag wat die Uitvoerende Komitee in 1943 vir die verbetering van die skale kon vind, moes na hul beste vermoë onder die onderwysers verdeel word. Hierdie skale was 'n uitvloeisel van 'n vooroorlogse kwessie, en uit die aard van die saak dus vooroorlogse skale. Paragraaf 20 van die beginsels waarop die Komitee te werk moes gaan, het uitdruklik verklaar, "dat die nuwe salarisskale behoort gebaseer te wees op die toestande wat onmiddellik vóór die uitbreek van die oorlog geheers het en behoort aangevul te word deur lewenskostoelae" ten opsigte van die styging sedert die uitbreek van die oorlog. Die verminderde koopkrag van ons geld het die onderwysers dus beroof van die voordele wat hulle andersins uit die skale zou gehaal het en „bly derhalwe per slot van sake slegs 'n paaiement wat op 'n rekening afbetaal is." ⁴⁷⁾

Die Kleurling-salariskomitee het die verhouding wat daar tussen die salarisse van die Kleurling-onderwyser en dié van die blanke onderwyser behoort te bestaan, baie deeglik uitgepluis. Voorheen was die verhouding gemiddeld 70% van die salarisse van blanke onderwysers. 'n Sterk pleidooi vir die beginsel van „gelyke betaling vir gelyke werk met gelyke kwalifikasies afgesien van ras of geslag" is by die sittings van die Komitee gelewer. Die Komitee

44) Educational Journal, Deel XIX, No. 2, ^{Aug.} Julie 1944, p. 8.

45) Educational Journal, Deel XIX, No. 6, Januarie, 1945, p. 5.

46) Educational Journal, Deel XX, No. 8, Julie 1946, p. 6.

47) S.G.O., op.cit., 1941 - 45, p. 17.

as 'n geheel het egter gevoel dat die beginsel van gelyke betaling 'n belangrike openbare beleid raak wat deur die Unie-regering neergelê moes word. Die verskillende skale vir die toekenning van lewenskoste aan gepensioeneerdes, kort tevore deur die Unie-regering vasgestel, het daarop gedui dat die Sentrale gesag op daardie oomblik nie bereid was om hom met hierdie beginsel te vereenselwig nie. Daarom sou dit verstandiger wees as die Komitee hom daarvoor beywer om onmiddellik 'n praktiese verligtingsmaatreël te verkry en 'n beslissing oor die breër vraagstuk aan die bevoegde owerheid oorlaat. Omdat die Komitee egter gevoel het dat die verhouding van 70% tussen blanke en Kleurling te laag was, is aanbevelings op 'n grondslag van 80% gebaseer. Die S.G.O. het nie getwyfel dat die Kleurlinge se salarisse in die verlede te laag was nie en deur die toepassing van die 80%-basis sou die Kleurlinge in verhouding tot die blankes groter voordeel uit die nuwe skale trek.⁴⁸⁾

Die Komitee het die vermeerding van die minimum- en maksimum-salarisse van onderwysers aanbeveel; die verdubbeling van die jaarlikse verhogings; die instelling van die hoof-assistent-betrekings op ruimer grondslag; gewone verlofregte wat aan blanke onderwysers en Kleurling-onderwysers in raadskole toegestaan word, na alle Kleurling-onderwysers uitgebrei word; en die pensioenvoorregte wat blanke onderwysers geniet, aan Kleurlingonderwysers toegeken word.⁴⁹⁾

Met die verskyning van die konsep-ordonnansie op 4 September 1944 het die Teachers' League onmiddellik 'n noodvergadering vir 12 September belê. Hulle taal was nie meer die taal van die gematigde Kleurlinge nie:

"In the section dealing with salaries it proposed to perpetuate the Herrenvolk idea of the superiority of the "Nordic", which, in the South African situation, means those who happen to possess a white skin ... (the) compulsory pension deductions⁵⁰⁾ proposed to reduce the salary "increases" by deducting 7%

48) Ibid.; p. 18.

49) Ibid., p. 37.

50) Aan die woord "deductions" (aftrekkings) word voorkeur gegee bo die woord "contributions" (bydraes).

in the case of European and 8% in the case of Coloured teachers. This too, is in keeping with the morality of "Nordic", namely that non-"Nordics" should always contribute more than they receive." 51)

Dit het hulle ook nie aangestaan die "wide and undefined powers to deal with teachers who, in his (the Administrator's) opinion, are not serving the best interests of education." 52)

Die blankes het nie juis beswaar teen die voorgestelde wangedrag-klousules aangeteken nie,

Die Administrateur (Maj. G. Brand van Zyl) het op die League se briewe en memorandum baie beleefd geantwoord. In die kwessie van gelyke betaling moet die Unie-regering die toon aangee. 53)

Voor die onderwysers weer 'n vergadering op 21 September kon hou, het die Administrateur self voorgestel dat 6% pensioenbydraes van die blanke sowel as van die Kleurling-onderwysers afgetrek sou word. Die League het dit as 'n politieke maneuvre bestempel. 54)

"This, it was HOPED, would appease the Coloured teachers. This, it was KNOWN, would certainly please all the M.P.C.'s and relieve them of having too much on their already overloaded consciences when they have to face the European electorate in the next election.

"From then onward it was plain sailing because the support of both the United Party and Nationalist M.P.C.'s was assured. Neither of these rival factions of the South African hierarchy was at all interested in supporting the idea of "equal pay for equal work and qualifications irrespective of race or sex," because they both have the same contemptuous attitude toward non-Whites as they have towards women of any colour. Moreover, the new 'further misconduct' clause was supported by both because it could be used against those twin evils, 'The Coloured Menace' and 'The Communist Menace', which was later joined in wedlock by His Honour in person.

"Any Non-European organisation which commits the outrage for asking for democracy must be prepared to have itself dubbed 'completely

51) Educational Journal, Deel XIX, No. 4, Oktober 1944, p.1.

52) Ibid.

53) Ibid.

54) Ibid., pp. 1, 2.

, 'Communitistic', even by officials in responsible Government positions."

Dit was egter T.E.P.A. en nie die Teachers' League nie wat die Administrateur beweeg het om die pensioenbydraeklousule te wysig. Hulle het ook die League se aanklag dat hulle 'n werktuig van die Administrasie was, ontken.⁵⁵⁾

Die Administrateur het nie nagelaat om in die Provinsiale Raad sy afkeur uit te spreek teen die gedrag van die League nie,⁵⁶⁾ en nadat die League sirkulêres aan alle Lede van die Provinsiale Raad en verklarings aan die pers gestuur het, wou hulle ook onderhoude met die Administrateur en die S.G.O. toegestaan hê. Die Administrateur het geantwoord dat weens drukke werk soiets onmoontlik was. Op hul skrywe aan "The Cape Argus," "The Cape Times," "Die Burger," "The Sun", "Cape Standard" en "The Guardian" het net laasgenoemde twee koerante geantwoord op die Administrateur se aanklag dat die League kommunisties gesind was.⁵⁷⁾

Die nuwe ordonnansie is op 27 September 1944 gepromulgeer en het vanaf 1 April 1944 in werking getree.⁵⁸⁾

Reeds by die indiening van die Konsep-Ordonnansie het die Administrateur gewys op die vernaamste verbeteringe waarvoor daar in die voorgestelde wetgewing voorsiening gemaak is.⁵⁹⁾

Om meer kwekelinge na die onderwysprofessie te trek, is die aanvangsalarisse van alle assistent-onderwysers(-esse) verhoog. Daar is gehoop dat die nuwe aanvangsalarisse sou kan kompeteer met die salarisse wat deur privaat-ondernemings aan die na-matrikulasie-skoliere aangebied is.

Geen Kleurling-beginner sou minder as £104 per jaar verdien nie. Die jaarlikse verhogings van Kleurling-leerkragte is verdubbel, d.w.s. dié van vroue-assistente is verhoog van £4 tot £8 en dié van man-assistente van £6 tot £12.⁶⁰⁾

55) Tepa News, Deel I, No. 1, April 1945, pp. 2, 5.

56) Educational Journal, Deel XIX, No. 4, Oktober 1944, p. 2.

57) Ibid., p. 6.

58) Wysigingsordonnansie op Onderwys (Salarisse van Onderwysers), No. 18 van 1944. Sien Bylae II.

59) Oorkonde van die Kaapse Provinsiale Raad, 20 September, 1944.

60) Ordonnansie No. 18 van 1944, art. 45(3).

Aangesien die onderwys van al die professies die grootste persentasie Kleurlinge gelok het, het hulle ywerig hulle kwalifikasies verbeter om prinsipaalskappe te bekom. Hierdie poste is egter nie so volop nie sodat 'n hele aantal hoof-assistent-betrekings in die sekondêre sowel as in die primêre skool geskep is.⁶¹⁾

Verdienstelike onderwysers het (soos vandag nog gebeur) nie altyd daarin geslaag om promosie te kry nie. Vier jaar na die bereiking van hul maksimum kon sulke onderwysers aanspraak maak op 'n verdere verhoging as hulle voortdurend goeie werk gelewer het. 'n Maksimum van vier sulke verhogings (een vir elke vier jaar diens) kon na die bereiking van die maksimum-kerf toegestaan word.⁶²⁾

Die minimum- en maksimum-salarisse van hoofleis verhoog. Onderwyseresse wat in die huwelik tree, het hul pensioenbydraes na een jaar diens terug-ontvang.⁶³⁾ Voorheen moes hulle ten minste vyf jaar lank onderwys gegee het.⁶⁴⁾

Ordonnansie No. 18 van 1944 het bepaal dat onderwysers (-esse) wat sterf en geen afhanklikes nalaat nie se pensioenbydraes in hul boedels gestort moet word.⁶⁵⁾ Vroeër het die Pensioenfonds dit nie uitbetaal nie.

Die nuwe Ordonnansie het voorsiening gemaak vir die onderwyser van wie dit nie in die openbare belang geag word dat hy in sy betrekking sal aanbly nie. So 'n onderwyser kon sy pensioenbydares tesame met dié van die Administrasie met 4% samegestelde rente op albei aanvra.⁶⁶⁾

Die voorbeeld van die Unie-Regering is gevolg sodat onderwysers wat by enige mag van die krygsdiens aangesluit het nie minder sou ontvang as hulle onderwyssalarisse nie en dat krygsdiens vir salarisverhogingsdoeleindes meege-reken sal word. Hierdie reëling het 'n herhaling van 'n onreg wat na die Eerste Wêreld-oorlog voorgekom het, verhoed.⁶⁷⁾

Die pensioenbydraes is voorgestel op 6% van die volle salaris.⁶⁸⁾ Hul pensioenskema het nie meer van die blanke

61) Ibid., arts. 34, 35.

62) Ibid., art. 45 (5).

63) Ibid., art. 81 (1)(a).

64) Ordonnansie No. 9 van 1931, art. 15 (1)(a).

65) Ordonnansie No. 18 van 1944, art. 86.

66) Ibid., art. 85 (2)(e).

67) Ibid., art. 57 (1), (2).

68) Ibid., art. 90.

onderwysers s'n verskil nie. By aftrede kon hulle 'n maksimum-pensioen van 65% van hul salaris ontvang, bereken op die gemiddelde van die hoogste aaneenlopende vyf jaar pensioengewende diens.⁶⁹⁾

Voorsiening is vanaf 1 Oktober gemaak vir die toestaan van gewone verlof aan alle Kleurling-onderwysers soos van toepassing op blanke onderwysers en Kleurlinge in Raadskole, d.w.s. Kleurling-onderwysers in sendingskole het nou dieselfde regte geniet.⁷⁰⁾

Verdere vooruitgang op die gebied van beter diensvoorwaardes was dat Ordonnansie No. 10 van 1945 voorsiening maak vir een jaar studie-verlof met kwartsalaris na voltooiing van elke ses jaar diens.⁷¹⁾

Die nuwe salarisskale alleen het 'n beraamde onmiddellike addisionele uitgawe van £102,000 in die geval van Kleurling-onderwysers en £244,000 in die geval van blanke onderwysers meegebring.⁷²⁾

Omdat die oorlog die bouprogram vertraag het, moes die belastingbetaler bereid wees om die hand diep genoeg in die sak te steek om die Departement in staat te stel om met die tyd tred te hou.⁷³⁾

Die gematigde groep kon i.v.m. die vordering gemaak, sê:

"...while not representing the ideal which all would like to see achieved, marks a very considerable advance on what has obtained up to now ... every cheque was accepted and cashed.. Many teachers who voted for rejection at protest meetings had no idea why they were doing so ... T.E.P.A. can fairly claim to have saved many a teacher from the humiliating position of gratefully accepting with both hands what he had noisily voted against with one." 74)

Waar die verhouding van Kleurling-onderwysers se salarisse tot dié van blanke onderwysers voorheen van 60% tot 66% gewissel het, dui die volgende syfers op die verbetering

69) Ibid., art. 93.

70) Die Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 2104, 2 Junie 1944, Proklamasie No. 54, 15 Mei 1944, Uitgevaardig ingevolge art. 354 van Ord. No. 5 van 1921.

71) Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 10 van 1945, art. 2.

72) S.G.O., op. cit., 1941 - 45, p. 59.

73) Ibid.

74) Tepa News, Deel I, No. 1, April 1945, p.1.

van die verhouding tussen die twee groepe se salarisskale:

$$\frac{\text{Kleurling-man, laagste kwalifikasie}}{\text{Blanke man, laagste kwalifikasie}} = \text{£} \frac{120}{150} = 80\%$$

Ons moet daarop let dat die laagste blanke kwalifikasie Senior Sertifikaat plus twee jaar en dié van die Kleurling Junior Sertifikaat plus twee jaar is.

Meer interessant nog is die volgende waar die kwalifikasies gelyk is :

- (i) $\frac{\text{Kleurling-man, graad 4}}{\text{Blanke man, kategorie b}} = \text{£} \frac{168}{195} = 86.1\%$
- (ii) $\frac{\text{Kleurling-vrou, graad 4}}{\text{Blanke vrou, kategorie b}} = \text{£} \frac{136}{190} = 85.0\%$
- (iii) $\frac{\text{Kleurling-man, graad 5}}{\text{Blanke man, kategorie c}} = \text{£} \frac{192}{240} = 80\frac{1}{2}\%$
- (iv) $\frac{\text{Kleurling-man, graad 5}}{\text{Blanke man, kategorie c}} = \text{£} \frac{264}{300} = 88.0\%$
- (v) $\frac{\text{Kleurling-vrou, graad 6}}{\text{Blanke vrou, kategorie d}} = \text{£} \frac{200}{230} = 87.0\%$
- (vi) $\frac{\text{Kleurling-man, graad 8}}{\text{Blanke man, kategorie e}} = \text{£} \frac{288}{345} = 83.0\%$
- (vii) $\frac{\text{Kleurling-vrou, graad 8}}{\text{Blanke vrou, kategorie e}} = \text{£} \frac{216}{260} = 83.0\%$

In die volgende gevalle is totale gelykheid in beginsel verkry t.o.v. die tydperk waarop die maksimum-salaris bereik sou word. (Die verskil tussen die maksimum en minimum word gedeel deur die grootte van die verhoging):

$$(i) (a) \text{ Blanke vrou} = \frac{\text{£}360 - \text{£}130}{\text{£}10} = 23 \text{ jaar.}$$

$$(b) \text{ Kleurling-vrou} = \frac{\text{£}288 - \text{£}104}{\text{£}8} = 23 \text{ jaar.}$$

$$(ii) (a) \text{ Laags betaalde blanke man} = \frac{\text{£}480 - \text{£}150}{\text{£}15} = 22 \text{ jaar.}$$

$$(b) \text{ Laags betaalde Kleurling-man} = \frac{\text{£}384 - \text{£}120}{\text{£}12} = 22 \text{ jr.}$$

Die S.G.O. was dit eens met die onderwysers dat die skale hulle nie na behore vergoed het nie, want die skale kan as niks anders as vooroorlogse skale beskou word nie - 'n paalement op rekening.⁷⁵⁾

Dit was duidelik dat die salarisskale van 1944 nie die gewenste uitwerking om meer aspirant-onderwysers te trek, gehad het nie. Die Kleurling-onderwysersverenigings het herhaaldelik gekla dat dit nie lonend was om verder te studeer as fabrieke meer vergoeding vir laer kwalifikasies as wat die onderwysprofessie eis, aangebied het nie. Daar was veral 'n nypende tekort aan onderwyseresse sodat mans tot 'n groot mate die werk moes verrig waarvoor 'n vrou van nature meer geskik is. Gevolglik het hulle nie nagelaat om te agit- teer vir 'n verdere aansienlike salarisverhoging nie.

Die 1944-skale is vier jaar te laat aangekondig terwyl daar in die tussentyd as gevolg van die invloed van die oorlog 'n vinnige styging van die lewensduurte was.

Was dit nie vir die wetgewingsmaatreël nl. die Konsolidasie- en Wysigingswet op Finansiële Verhoudingswet van 1945 nie, sou die ontoereikende subsidie vir Kleurling-onderwys die Kleurlinge min hoop laat koester het om spoedig verhoogde salarisse te geniet.⁷⁶⁾

Hierdie wetgewing het bepaal dat daar uit die Gekonsolideerde Inkomstefonds in die Provinsiale Inkomstefonds van elke provinsie ten opsigte van elke boekjaar 'n algemene subsidie gestort moet word van 'n bedrag gelykstaande aan 50% van die netto-uitgawe van die Provinsie gedurende die boekjaar, met dié voorbehoud dat daar van die normale of terugkerende uitgawe van die Provinsie gelde afgetrek moet word wat in die Provinsiale Inkomstefonds uit die Gekonsolideerde Inkomstefonds t.o.v. die onderwys van naturelle-skole, gestort is.

'n Bepanking op die bedrag waarop hierdie 50%-subsidie betaalbaar is, is opgelê deur die nuwe bepaling dat indien die netto-uitgawe van die Provinsie ten opsigte van die boekjaar 1945 - 46 die netto-uitgawe van die boekjaar 1944 - 45 met meer as 5% teen 33 $\frac{1}{3}$ % bereken moet word, en indien die

75) S.G.O., op. cit., 1941 - 45, p. 16.

76) Konsolidasie- en Wysigingswet op Finansiële Verhoudings, Wet No. 38 van 1945.

netto-uitgawe van die Provinsie t.o.v. enige daaropvolgende boekjaar die netto-uitgawe t.o.v. die onmiddellik voorafgaande boekjaar met meer as 5% oorskry, of die algemene subsidie teen die tarief van 50% nou ook al op die hele bedrag betaal is al dan nie, die algemene subsidie op die ekstra bedrag bo 5% teen 33 $\frac{1}{3}$ % bereken moet word.⁷⁷⁾

Die uitbreiding op die gebied van onderwys na ses oorlogsjare was geen normale uitbreiding nie. Nogtans het hierdie nuwe wet dit moontlik gemaak om die skale van 1944 aan te hou finansier terwyl dit ook die weg gebaan het vir die vervanging van die jongste skale met iets beters.

Die Corbet-Kommissie se aanbeveling om die subsidie vir 'n Kleurling-leerling op £10 per kop te bepaal, het sake verder bespoedig.⁷⁸⁾

Al die agitatie van die kant van die blanke en Kleurling-onderwysersverenigings het daartoe gelei dat in Maart 1946 die Oposisie die bal aan die rol gesit het deur op die onrusbarende tekort aan leerkragte te wys.⁷⁹⁾ In die Provinsiale Raad is voorgestel om weer aparte salariskomitees aan te stel om die salarisskale in heroorweging te neem. T.E.P.A. het prontuit erken dat dit grotendeels as gevolg van die blanke onderwysersverenigings was dat die salariskwessie weer in die Provinsiale Raad geopper is.⁸⁰⁾

Op hierdie stadium was die owerheid nie meer gediend met die houding van die Teachers' League nie want reeds op 29 November die vorige jaar het die Departement hulle laat verstaan dat die reeds vermelde paragraaf 2(c) in hul konstitusie aanleiding daartoe gegee het dat die League nie meer as professionele liggaam formele erkenning geniet nie. Die vereniging se brief van 11 Februarie 1946 en die Departement se antwoord, gedateer 28 Februarie 1946, het dus die deur vir hulle gesluit om in die departementele komitee insake hul salarisse te dien.⁸¹⁾ Die finale slag is ag jaar later toe-

77) S.G.O., op. cit., 1941 - 45, p. 59.

78) Tepa News, Deel I, No. 1, April, 1945, p. 6.

79) Die Burger, 15 Maart 1946.

80) Tepa News, Deel I, No. 7, Junie 1946, p. 2.

81) Educational Journal, Deel XX, No. 6, Februarie 1946, p. 7; Deel XX, No. 8, Mei - Junie 1946, p. 11.

gedien toe 'n oud-inspekteur van skole in die Provinsiale Raad die League as 'n politieke vereniging bestempel het,⁸²⁾ en dit is dus begryplik dat die Onderwysdepartement en Administrasie die vereniging nie langer as sodanig erken nie.⁸³⁾

Die resoluksie van die Provinsiale Raad gedateer 14 Maart 1946 het die Administrateur (Mnr. J.G. Carinus) versoek om 'n komitee te benoem om ondersoek in te stel na die bestaande skale van alle onderwysers met die oog op verbeteringe in besonder tot die aanvangsalarisse, die salarisse van laer gekwalifiseerde onderwysers en veral die jaarlikse verhogings.⁸⁴⁾ Op 22 Mei is die lede van die Komitee om die salarisse en diensvoorwaardes van blanke onderwysers te ondersoek en aanbevelings te doen, aangekondig.⁸⁵⁾

Voor hierdie aankondiging het die lede van die League op 'n protesvergadering op 18 Mei in Kaapstad gehou, aangedring op die spoedige invoering van nuwe salarisskale.⁸⁶⁾

Op 10 Junie het die Administrateur aangekondig dat Kleurling-onderwysers 'n gedeelte van wat ook al die voorgestelde verhogings vir blanke onderwysers sou wees, sou ontvang, en dat 'n afsonderlike komitee benoem sou word om ook die salariskwessie van Kleurling-onderwysers te ondersoek en aanbevelings te doen⁸⁷⁾ so gou as moontlik nadat die Komitee wat aangestel is om die salarisskale vir blanke onderwysers te ondersoek, sy werk afgehandel het.⁸⁸⁾

82) Die Burger, 18 Maart 1955.

83) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 26 Augustus 1954; Die Burger, 3 Augustus 1961. Op 1 Junie 1961 het die S.G.O. (mnr. D.J. Liebenberg) 'n afvaardiging van T.E.P.A. gewaarsku om nie aan 'n politieke konvensie (8 - 10 Junie) te Kaapstad deel te neem nie. Hoewel die Minister van Justisie (mnr. B.J. Vorster) die konvensie verbied het, is dit tog gehou. T.E.P.A. het besluit om amptelik teenwoordig te wees. Die Administrateur (mnr. J.N. Malan) het op 2 Augustus verklaar dat T.E.P.A. se deelname 'n belediging vir die gesag van die staat is en dat dié vereniging dus ook nie meer as onderwysersvereniging erken sal word nie.

84) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 14 Maart 1946.

85) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 22 Mei 1946.

86) Educational Journal, Deel XX, No. 7, Junie 1946, p. 13.

87) Educational Journal, Deel XX, No. 12, November-Desember 1946, p. 1.

88) S.G.O., op. cit., 1946, p. 20.

Die volgende komitee is vervolgens uit verteenwoordigers van beide die Kleurling-onderwysers en die Administrasie aangestel:⁸⁹⁾

Voorsitter : Dr. W. de V. Malan (S.G.O.);

Verteenwoordigers van die Kleurling-onderwysers:

Mej. S. Curry, Eerw. R. Joorst, Mnre.

J.H. Rhoda, D. van der Ross;

Verteenwoordigers van die Provinsiale Administrasie:

Mnre. P.S. Duffet, H.S. Bowden, J.E.P.

Levyns, J.F. Lighton (wat ook as Sekretaris van die Komitee gedien het).

Al vier Kleurling-lede van die Komitee was T.E.P.A.-lede.⁹⁰⁾

Die opdrag van hierdie Kleurling-Salariskomitee was as volg:⁹¹⁾

- (1) „To consider any representations that may be made by the Coloured teachers organisations, the Coloured Advisory Council, or any other body interested in the welfare of Coloured education, in regard to the salaries of Coloured teachers in schools for Coloured pupils under the Cape Provincial Administration;
- (2) „To review the salary scales on which Coloured teachers employed in schools for Coloured pupils are now remunerated, special attention being given to (a) the commencing salaries, (b) the rates of annual increment, (c) the salaries of the lower graded teachers, and to ascertain in what respects these scales have failed to give satisfaction;
- (3) „To compare these scales of Coloured teachers in the service of the Union Government and other Provinces, including the Mandated Territory of South West Africa;

89) Ibid., p. 20.

90) Tepa News, Deel I, No. 8, Augustus 1946, p. 3.

91) Ibid., p. 11.

- (4) "To recommend new scales for Coloured teachers that are calculated to attract a sufficient supply of suitable recruits for service in the Cape Coloured schools;
- (5) "To consider and make recommendations on other conditions of service which may militate against securing the objects aimed at in (4); and
- (6) "To recommend the method of initial adjustment to the new scales of salaries of teachers already in the Cape Service."

Die Kleurling-Komitee se opdrag was weer nagenoeg dieselfde as dié van die Blanke Salariskomitee behalwe dat die blanke Komitee daar was "om enige verstoë van die onderwysverenigings betreffende die salarisse van onderwysers te oorweeg",⁹²⁾ kon die Kleurling Adviserende Raad en ander liggame wat belang by die welsyn van Kleurling-onderwys het ook verstoë tot die Komitee rig. Die Teachers' League is nie weer by name soos in 1943 genoem nie. En terwyl die Blanke Komitee versoek is om die salarisskale van onderwysers met dié van inspekteurs te vergelyk is 'n soortgelyke vergelyking nie van die Kleurling-Komitee verlang nie. Die hoofsaak was om nuwe salarisskale en diensvoorwaardes vir albei aan te beveel om voldoende geskikte rekrute tot die Kaaplandse onderwysdiens te trek.

Die Kleurling-Komitee het sy sittings op 2 September begin en was daagliks in sessie tot 11 September toe dit 'n rapport van twaalf bladsye uitgebring het. Op 21 Oktober het die Administrateur sy verklaring i.v.m. die salarisse en ander wysigings in die diensvoorwaardes van onderwysers vir die pers vrygestel terwyl die twee Komitees se rapporte eers op 7 November vir algemene inligting gepubliseer is.⁹³⁾ Die volgende dag (8 November) is die konsep-ordonnansie in die Provinsiale Offisiële Koerant gepubliseer.

Op 9 November het die League sy menings i.v.m. die voorgestelde salarisskale en diensvoorwaardes aan die Administrateur, lede van die Provinsiale Raad, Taksekretarisse, en ver-

92) S.G.O., op. cit., 1946, p. 20.

93) Educations Journal, Deel XX, No. 12, November-Desember 1946, p. 1.

teenwoordigers en die pers gestuur. Hul het die Administrateur versoek om hulle te woord te staan, maar hy het dit onmoontlik gevind om toe te stem terwyl die Provinsiale Raad se sittings in volle swang was. Die Administrateur het hulle egter verseker dat hy hulle voorstelle bestudeer het.⁹⁴⁾

Op 'n protesvergadering gehou in Kaapstad op 16 November het die League versoek dat die debat oor salarisse in die Provinsiale Raad tot die April-sitting (1947) uitgestel moes word, maar op 18 November het die tweede lesingsdebat in aanvang geneem. Die onderwysers wou eers 'n studie van die voorstelle maak en dan aanbevelings maak. Twee lede (mnr. C. Abrahams, Independent, Soutrivier en mnr. J.C. Rae, Verenigde Party, Albany) het gepleit vir die beginsel van gelyke betaling vir gelyke werk en kwalifikasies afgesien van ras of kleur. Die leier van die Oposisie in die Raad (mnr. P.S. Hayward) het erken dat die pleidooi van gelyke betaling 'n geregverdigde was, maar die saak is daar gelaat.⁹⁵⁾

Die Nasionale Party het die amendement voorgestel dat die saak na 'n gekose komitee vir hersiening en rapport verwys word, maar dit is verslaan met 24 stemme teen 19. Al die Verenigde Party-lede het vir die konsep-ordonnansie gestem terwyl mnr. C. Abrahams en J.S. Young (Dominion-Party, Port Elizabeth-Sentraal) met die minderheidsgroep gestem het. 'n Verdere amendement, voorgestel deur mnr. G.H. Randall (Arbeidersparty, Oos-Londen-Noord) dat die tweede lesing nie aanvaar word indien die diskriminering tussen die primêre en die sekondêre leerkrigte teruggetrek word nie en dat die metode van salarisaanpassing vorige diens in aanmerking moes neem, is verslaan. In die Komitee-stadium na die tweede lesing is op voorstel van die Administrateur vyf klousules i.v.m. pensioene ook weggelaat.⁹⁶⁾

Die nuwe salarisordonnansie het op 1 April 1946 in werking getree.⁹⁷⁾

Die nuus dat die verhogings van £8 vir vrouens en £12 vir mans tot £16 en £20 onderskeidelik verhoog is, is ver-

94) Ibid.

95) Ibid., pp. 1, 4.

96) Ibid., p. 1.

97) Wysigingsordonnansie op Onderwys (Salarisse van Onderwysers), No. 20 van 1946. Sien Bylae III.

welkom. Gemiddeld sou onderwysers hul maksimum-salarisse binne 12 jaar i.p.v. 18 tot 20 jaar bereik.⁹⁸⁾

Voorheen is Kleurling-onderwysers in 8 grade volgens kwalifikasies ingedeel. Die ou indeling is vervang met 7 grade, wat beter met die beter gekwalifiseerde onderwysers van die toekoms rekening gehou het. Dit het byna presies met die blanke indeling ooreengestem behalwe dat die Kleurlinge 'n bykomstige graad (a a) gehad het.⁹⁹⁾

Met die skepping van hierdie graad (aa) was die Kleurling-onderwysers nie tevrede nie. Hulle het verlang om soos 'n blanke onderwyser met minder as twee jaar opleiding na Matrikulasie en dus benede kategorie (b) ook 'n graad (b) geplaas te word. Aangesien die meerderheid van die Kleurling-onderwysers in grade (a) en (aa) geval het, sou hulle baie daur die aanvaarding van hul voorstel gebaat het.¹⁰⁰⁾

Op die volgende moet gelet word:¹⁰¹⁾

- (i) dat krediet nie langer gegee is vir 'n derde van 'n graad nie maar wel vir die helfte van 'n goedgekeurde graadkursus;
- (ii) dat met na-graadse opleiding in grade (d), (e) en (f) bedoel is opleiding aan 'n universiteit as 'n voltydse student;
- (iii) dat indien leerkragte na die vankragwording van die nuwe ordonnansie tot die diens toetree net kwalifikasies tot graad (d) vir salarisdoeleindes in die primêre skaal erken is, terwyl niks hoër as graad (e) in die sekondêre skaal erken is nie.

Voorheen is alle primêre assistente volgens een skaal en alle sekondêre assistente volgens 'n ander skaal besoldig. Toe is skoolhoofde ook betaal asof hulle assistente was plus 'n toelaag volgens die aantal kinders op die rol. Met die gemeenskaplike maksimum is weggedoen sodat primêre assistente, sekondêre assistente en hoofde volgens die grootte van die skool betaal is, volgens die soort werk, hul kwalifikasies en

98) Ibid., art. 15.

99) Ibid.,

100) Educational Journal, Deel XX, No. 12, November 1946, p. 3.

101) Ordonnansie No. 20 van 1946, art. 17.

in die geval van hoofde volgens die aantal ingeskrewe leerlinge.

Die salaris van 'n graad (a)-Skaal 1 vrou is aangetoon as £144 maar in werklikheid is sy die eerste jaar £160 betaal, wat die volgende jaar sonder 'n verhoging herhaal is. So het 'n beskermingsklousule gesorg dat niemand minder sou ontvang as voor die nuwe ordonnansie as hy in dieselfde soort pos aanbly nie.¹⁰²⁾

Kwalifikasies het egter nie 'n rol gespeel by die bepaling van die salarisse van hoofde in Skale 6 tot 11 nie. In hierdie groep het die jaarlikse verhogings van 'n vrou van £20 tot £30 en dié van 'n man van £24 tot £40 beloop.

Feitlik alle maksima is byna tweekeer die minima. Dus het 'n onderwyser net een verhoging vir 'n ekstra jaar opleiding ontvang maar die maksimum is op twee verhogings hoër geplaas.

Die hoofassistent is tot spesiale graad onderwyser vernoem. Waar daar eers 300 leerlinge nodig was voordat 'n hoofassistent aangestel is, kon daar nou vir elke 150 leerlinge in die primêre skool en elke 100 leerlinge in die sekondêre skool 'n spesiale graad assistent aangestel word.¹⁰³⁾

'n Interessante kenmerk van die nuwe skema is dat die salarisse van vroue op 80% van dié van mans bereken is.

Met die herroeping van Ordonnansie No. 4 van 1925 het beginners ook vanaf die eerste dag van die kalenderjaar en nie meer van die eerste dag van die skooljaar salaris ontvang nie. Daar is gehoop om hierdeur meer rekrute tot die professie te lok.

Ongelukkig is 'n assistent in 'n primêre of plaas skool met 'n inskrywing van minder as 50 leerlinge dieselfde salaris as 'n vrouleerkrug betaal en 'n manlike hoof van so 'n skool met 'n inskrywing van minder as 30 moes met die salaris van 'n vroulike hoof tevrede wees.¹⁰⁴⁾

102) Ibid.; arts. 16, 25.

103) Ibid.; arts. 31(7), 32(8).

104) Ibid.; art. 43.

Siekteverlof-voordele is uitgebrei. Voor 1946 is 'n totaal van drie maande met volle salaris en drie maande met halwe salaris om gesondheidsredes gedurende elke tydperk van vyf jaar toegepas. Oor die algemeen het dit die jonger onderwyser goed gepas, maar die ouer onderwyser wat uit die aard van die saak minder gesond sou wees, is soms swaar hierdeur getref. Die nuwe ordonnnasie het bepaal dat die siekteverlof drie maande met volle salaris sou wees gedurende die eerste tydperk van vyf jaar. In die tweede tydperk van vyf jaar word vier maande met volle salaris en twee maande met halwe salaris toegestaan, en gedurende die derde tydperk van vyf jaar, vyf maande met volle salaris en een maand met halwe salaris. Gedurende die vierde en enige daaropvolgende tydperk van vyf jaar word ses maande met volle salaris toegestaan.¹⁰⁵⁾

Toevallige verlofvoorregte het die onderwyser in 'n veel gunstiger posisie geplaas. Voorheen het die onderwyser wat weens privaat sake 'n paar dae verlof sonder betaling moes neem, nie net sy salaris vir daardie periode verloor nie, maar ook sy aansprake op verhoging, gewone verlof en selfs sy pensioen is daardeur geraak. Nou is net die salaris vir die tydperk van toevallige verlof nie betaal nie.¹⁰⁶⁾

Die metode van aanpassing by die nuwe skale was nie bevredigend nie. Die Salariskomitee het die volgende metode aanbeveel: neem die beginsalaris van die nuwe skale volgens die graad en skool waarin die onderwyser hom bevind en voeg een verhoging by vir elke jaar diens volgens die vorige salarisskaal. Pas die totaal aan by die volgende veelvoud van die nuwe verhogings.

Die Uitvoerende Komitee van die Provinsiale Raad het dit egter as te 'liberaal' bestempel omdat die finansies van die Kaap die las nie kon dra nie en die belastingbetaler glo ook nie daarvoor te vinde sou wees nie.¹⁰⁷⁾

105) Ibid., art. 27.

106) Ibid., art. 28.

107) Tepa News, Deel I, No. 9, Januarie 1947, p. 5.

- 111 -

Op die volgende metode is besluit.¹⁰⁸⁾ Die onderwyser se bruto-salaris op 31 Maart 1946 is geneem waarby gevoeg is hoofonderwyserstoelaag (indien enige) plus byvoegings vir diens en dan is 'n verhoging volgens die nuwe skaal bygevoeg totdat 'n veelvoud van 'n verhoging van die nuwe skaal bereik is.

Die verhogingsdatums het ook verander volgens die bedrag wat op 31 Maart 1946 volgens reedsvermelde aanpassingsmetode tot die salarisse gevoeg is. Dit is as volg bereken:

MANS

<u>Som bygevoeg</u>	<u>Nuwe verhogingsdatum</u>
£40 en meer	1 April 1947 en vir die daarop volgende jare 1 April
£36	1 Januarie 1947 en vir die daarop volgende jare 1 Januarie
£32	1 Oktober 1946 en vir die daarop volgende jare 1 Oktober
£28	1 Augustus 1946 en vir die daarop volgende jare 1 Augustus
£24	1 Junie 1946 en vir die daarop volgende jare 1 Junie.

VROUE

Meer as £32	1 April 1947 en vir die daarop volgende jare 1 April
£32	1 Januarie 1947 en vir die daarop volgende jare 1 Januarie
£24	1 Julie 1946 en vir die daarop volgende jare 1 Julie.

Die toepassing van die nuwe diensvoorwaardes ~~sal~~ 'n beraamde vermeerdering van £397,000 vir blanke en £177,000 vir Kleurling-onderwys jaarliks meebring.¹⁰⁹⁾

Die Teachers' League was glad nie ingenome met die nuwe ordonnansie nie. Hulle het bly hamer op die beginsel van gelyke besoldiging met die blanke onderwyser want hierdie beginsel was

108) Ordonnansie No. 20 van 1946, art. 20.

109) Educational Journal, Deel XX, No. 12, November-Desember 1946, p. 8.

- 112 -

"....neither an expedient with which to threaten an Administration, notoriously insensitive to the need for amply remunerating the teacher, nor yet a subterfuge in which you ask for a loaf in the hope of receiving a crumb. It is a fundamental principle." 110)

Die idee van „narrowing the gap between the salaries of Coloured and European teachers" was geheel en al onaanvaarbaar vir die League¹¹¹⁾ terwyl T.E.P.A. ook ontken het dat hulle tevrede was om op vier-vyfdes van die waarde van 'n blanke onderwyser gewaardeer te word.¹¹²⁾

In sy jaarverslag vir 1946 het die S.G.O. meegedeel dat net soos die geval was in 1943, die verteenwoordigers van die Kleurling-onderwysers baie sterk betoog het dat die tyd aangebreek het vir salarisgelykheid met die blanke onderwysers, maar hoewel daar toegegee is dat daar 'n noue verwantskap tussen Kleurling-onderwysers se salarisse en blanke onderwysers se salarisse behoort te bestaan, het die Komitee as geheel die standpunt ingeneem dat salarisgelykheid nie op daardie oomblik moontlik was nie. Die Salariskomitee se aanbeveling is gemaak op die grondslag van vier-vyfdes van die blanke onderwysers se salarisse vir Kleurling-onderwysers.¹¹³⁾

Die kerf-vir-kerf-aanpassing is met die 1943-salarisskale toegepas en die blanke onderwysers sowel as die Kleurling-onderwysers het heftig protesteer teen die nie-toepassing hiervan in 1946. Daar is selfs gepraat van staak.¹¹⁴⁾

Op protesvergaderings het dit geblyk dat die onderwysers nie 'n stem roepende in die woestyn was nie. Die publiek en belanghebbende liggame was die saak van die onderwysers goedgesind. Die Administrateur het soos in die verlede die verskoning voorgehou dat die belastingbetalers nie genader kan word om meer by te dra nie.¹¹⁵⁾

110) Educational Journal, Deel XX, No. 8, Mei -Junie 1946, p. 21.

111) Ibid.

112) Tepa News, Deel I, No. 9, Januarie 1947, p. 6.

113) S.G.O., op. cit., 1946, p. 21.

114) Die Unie, 1 Desember 1946.

115) Die Burger, 14 November 1946.

Hy was dus genoodsaak om die aanbevelings van die minderheidsverslag te aanvaar. Dit is te betreur dat hy weer die onderwys-salarisse die skuld vir die tekort moes gee, aangesien die voorgestelde nuwe aanpassing tog geensins teenoor alle onderwysers reg laat geskied het nie.¹¹⁶⁾

By die derde lesing in die Raad was dit die Opposisie wat die Administrateur gemaan het om nie die ongewenste aanpassing te laat deurgaan nie. Een lid het voorgestel dat die Sentrale Regering genader moes word om finansiële hulp, òf in die vorm van ekstra toelaes, òf die toewysing van ekstra belastingsbronne, want geen ander provinsie het so 'n groot las van Kleurling-onderwys gedra nie.¹¹⁷⁾ Die Opposisie het voorgestel om die aangeleentheid na 'n gekose komitee te verwys maar die amendement is met 24 teen 19 stemme verwerp, sodat die Konsep-Ordonnansie in weerwil van al die pogings om die saak te red op 21 November 1946 aangeneem is.¹¹⁸⁾

Dit is opmerklik dat die Administrateur die voordele verbonde aan die nuwe bedeling beklemtoon het, en verswyg het hoeveel teleurstelling, ontevredenheid en ontbering sy weiering om die kerf-vir-kerf-aanpassing te aanvaar, sou meebring.

Behalwe dat die Kleurlinge dan nie salarisegelykheid gekry het nie, was die blanke en die Kleurling-onderwysers erg ontevrede oor die manier van aanpassing by die nuwe skale. Hulle kon nie duld dat soos in baie gevalle onderwysers met jare ondervinding dieselfde of net effens hoër salarisse as beginners moes ontvang nie. Die bereiking van die maksima is dus vir diensdoende onderwysers verder geskuif. Dit het gelei tot die stryd om die kerf-vir-kerf-aanpassing.

116) Die Burger, 16 November 1946.

117) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 16 November

118) Ibid.

1946.

HOOFSTUK VIDIE STRYD OM DIE KERF-VIR-KERF-AANPASSING, 1946 - 1948

Die jaar 1947 het aangebreek sonder dat die griewe van die onderwysers uit die weg geruim is. Die blanke onderwysersverenigings se Gesamentlike Raad het besluit om met hernude ywer te stry vir die kerf-vir-kerf-salarisaanpassing. Protesvergaderings het kort op mekaar gevolg. Die S.G.O., lede van die Uitvoerende Komitee van die Provinsiale Raad en albei die koususse van die twee hoof politieke partye in die Raad is in dié verband genader, maar steeds het die Administrateur onverbiddelik geweier om - soos die onderwysers gemeen het - reg te laat geskied. Met reg het die onderwysers gevoel dat die Administrateur die struikelblok op die weg na die logiese manier van salarisaanpassing - die kerf-vir-kerf - was.

Daar is nou sterk daarop aangedring dat die kerf-vir-kerf-aanpassing vanaf 1 April 1947 toegestaan moes word,¹⁾ want dit was duidelik dat die onderwysers met niks minder tevrede kon wees nie.²⁾ Die Uitvoerende Komitee van T.E.P.A. het 'n onderhoud met die Administrateur gehad, maar dit was duidelik dat hy nie eers bereid was om enige toeweging te maak nie.³⁾

Die lede van die Provinsiale Raad was die saak van die onderwysers egter goedgesind, al sou die aanvaarding van die kerf-vir-kerf-aanpassing ook 'n uitgawe van £1,500,000 meebring.⁴⁾

Die saak het 'n skielike wending geneem toe die Transvaalse Administrasie hom nie by die Inter-provinsiale ooreenkoms gehou het nie. Sy onderwysers het reeds hoër salarisse as dié van Kaapland ontvang en boonop sou die kerf-vir-kerf-aanpassing vanaf 1 April 1947 toegestaan word.⁵⁾

1) Die Burger, 14 Februarie 1947.

2) The Cape Times, 7 Maart 1947.

3) Tepa News, Deel I, No. 10, Maart 1947, p. 9.

4) The Cape Times, 21 Maart 1947.

5) Die Onderwysblad, Maart 1947;

Educational Journal, Deel XX, No. 14, Maart 1947, p. 1.

- 115 -

Kort op die hakke van die Transvaal het die Oranje-Vrystaat se Administrasie gevolg met die versekering dat hy gunstige oorweging aan die onderwysers se versoeke sou gee.⁶⁾

Kaapland se Administrateur moes gevoel het dat die ander provinsies hom in die steek gelaat het, want hy was juis die groot voorstander van eenvormige salarisskale vir alle onderwysers in die Unie.⁷⁾ Hierdie voorafgaande gebeure het hom in 'n baie moeilike posisie geplaas. Hy sou dan graag aan hulle versoek voldoen, maar weereens is die verskoning aangevoer dat die provinsie die ekstra uitgawes nie kon bekostig nie.⁸⁾

Aangesien die manier van salarisaanpassing 'n groot onreg teen diensdoende onderwysers was, kon die verskoning van gebrek aan die nodige geldmiddele hulle nie troos nie. Behalwe vir 'n paar skoolhoofde wat £100 of meer ontvang het en die onderwysers met een en twee jaar diens, kon die res van die onderwysers nie die onregverdige verhouding in salaris en aantal diensjare tussen beginners en leerkragte met jare onderwinding as 'n natuurlike verhouding aanvaar nie.⁹⁾

Die bearbeiding van die Provinsiale Raadslede is gedoen deur te wys op die onregverdige behandeling wat Kaaplandse onderwysers moes verduur. Die Gesamentlike Raad van die blanke onderwysverenigings het dieselfde verenigings van die Kleurlinge met 'n maneuer voorgespring waardeur die Kleurlinge self ook sou baat. Sy troefkaart was 'n vraelys van drie vrae waarop elke Kaaplandse Provinsiale Raadslid sy handtekening voor publikasie van sy antwoorde daarop, moes voeg. Hier volg die vrae:¹⁰⁾

- „(a) Is u van mening dat die kerf-vir-kerf-stelsel van salarisaanpassing, d.w.s. die berekening van die salarisse van diensdoende onderwysers

6) Die Burger, 14 Februarie 1947; Educational Journal, Deel XX, No. 14, Maart 1947, p. 1.

7) Die Burger, 24 Junie 1947.

8) Die Burger, 14 Februarie 1947.

9) Educational Journal, Deel XX, No. 14, Maart 1947, p.1.

10) Die Unie, 1 April 1947.

in Kaapland op dieselfde manier as vir die nuwelinge en hul kollegas in die O.V.S. en Transvaal, 'n billike metode van aanpassing is?

- "(b) As u antwoord op (a) hierbo bevestigend is, sal u daadwerklike stappe doen om hierdie metode van aanpassing te verkry vir die onderwysers van Kaapland vanaf 1 April 1947?
- "(c) Dra enige ooreenkoms tussen die provinsies wat 'n Kaaplandse onderwyser sal benadeel deur hom in 'n posisie van aanmerklike ondergeskiktheid (wat salaris betref) te stel by oorpasing na 'n ander provinsie, u goedkeuring weg?"

Toe die Raadslede op 11 Maart deur "Die Burger" se verteenwoordiger ondervra is, was dit duidelik dat hulle bereid was om die kerf-vir-kerf-aanpassing tydens die volgende Raadsitting te steun.¹¹⁾

In die kringe van blanke en Kleurling-onderwysers is al meer en meer van staak gepraat om die Administrateur tot ander insigte te bring.¹²⁾

Op 19 Maart 1947 het die Opposisie se pleidooi vir toegewings aan diensdoende onderwysers geen uitwerking op die standpunt van die Administrateur gehad nie. Hy het nog gevoel dat die ander provinsies hom in die steek gelaat het deur af te wyk van die voorgestelde eenvormige salarisskale. Vir Kaapland sou dit moeilik wees om die geldelike middele te vind om die kerf-vir-kerf toe te pas.¹³⁾

Nogtans het die Provinsiale Raadslede die kerf-vir-kerf-aanpassing met inwerkingtreding vanaf 1 April 1947 in beginsel eenparig goedgekeur. 'n Spesiale belasting wat vir dié doel nog gevind moes word, is ook aanvaar.¹⁴⁾ Die voorstel dat Kaapland se blanke onderwysers op gelyke voet, wat salarisse betref, met die noordelike provinsies geplaas moes word, is egter verwerp. Die Opposisie, wat bewus was van die beperkte belastingsbronne van Kaapland, het voorgestel dat die Unie-regering om 'n subsidie van minstens 85% vir Kleurling-onderwys gevra moes word om die Kleurling-onderwysers se salarisse ooreenkomstig te verhoog. Alhoewel die Regeringspartye se meerderheidstem dié voorstelle verwerp het, het die Administrateur hulle verwittig dat hy in verband hiermee

11) Die Burger, 12 Maart 1947.

12) Die Burger, 7 Februarie 1947.

13) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 19 Maart 1947; Die Burger, 19 Maart 1947.

14) Educational Journal, Deel XX, No. 15, April 1947, p. 1; Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 20 Maart 1947.

reeds die Sentrale Regering genader het.¹⁵⁾

Op daardie tydstip het die League gevoel dat aangesien die Provinsie se finansiële moeilikhede nimmer eindigend was, dit ten voordeel van die hele land sou wees as die Sentrale Regering liefs alle onderwys sou oorneem. Hulle het ook gevoel dat 'n spesiale onderwysbelasting geregverdig was. Die stelsel het baie goed in die Oranje-Vrystaat gewerk.¹⁶⁾

Met die aanvaarding van die kerf-vir-kerf-beginsel en die toepassing daarvan vanaf 1 April 1947, wou die provinsie op die salarisrekening bespaar en dus moes die verhogings wat vanaf 1 April 1946 toegestaan is, afgetrek word van die nuwe aanpassing wat op 1 April 1947 in werking sou tree. Deeglike ondersoek moes ook na die belastingbronne en die gewone uitgawes ingestel word om so ver as moontlik te besuinig.¹⁷⁾

Die aanvaarding van die kerf-vir-kerf-beginsel moes in werklikheid omgeskep word en die League het gewaarsku dat „it becomes their (M.P.C.'s) bounden duty to see that justice is not merely met with a show of hands. ... They must allow no redherring to be drawn across the path of justice.“¹⁸⁾

Die Administrateur was geensins ingenome met die heffing van 'n spesiale belasting nie. Die belastingsbronne wat deur die Unie-regering aan die Provinsie toegestaan was, was reeds getap. Hy het verklaar dat die Unie-regering óf sy subsidie vir Kleurling-onderwys moes verhoog óf meer belastingsbronne moes toestaan. Hy was egter beslis, dat, al sou die Provinsie se finansiële moeilikhede opgelos word, ander belangrike agterstallige dienste soos vrye hospitalisasie, vrye biblioteekdienste en vry onderwys dan voorkeur moes geniet. Nou het dit geblyk dat hy nie meer die Unie-regering om 'n hoër subsidie vir Kleurling-onderwys sou vra nie want dit sou dan net vir 'n spesifieke vertakking van die Administrasie se diens wees. Kaapland het toe reeds 'n hoër subsidie as die ander provinsies ontvang.¹⁹⁾

15) Educational Journal, Deel XX, No. 15, April 1947, p. 1; Die Burger, 21 Maart 1947.

16) Educational Journal, Deel XX, No. 15, April 1947, p. 1.

17) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 20 Maart 1947.

18) Educational Journal, Deel XX, No. 15, April 1947, pp. 1,2.

19) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 21 Maart 1947.

Die ware toedrag van sake was dat as die feite in die regte lig beskou is, Kaapland met reg om 'n verhoging van die subsidie vir Kleurling-onderwys kan vra. Die Roos-Stals-verslag van 1934 het daarop gewys dat Kaapland die enigste provinsie was wat nie na behore deur die Unie-regering vergoed is vir die koste aangegaan ten opsigte van natuurlike onderwys nie.²⁰⁾ Dit was 'n algemene verskynsel om natuurlike kinders in Kleurling-skole te vind. Die Kaapse Administrasie het dus onnodiglik hierdie koste self gedra. Soos reeds aangetoon, het Kaapland nie net méer Kleurling-leerlinge as die ander provinsies tesame gehad nie, maar ook meer as sy eie blanke leerlinge. Die onderwys van natuurlike het die las nóg ondraagliker gemaak.²¹⁾

Die kerf-vir-kerf-aanpassing sou 'n koste van £869,850 meebring maar i.p.v. die Unie-regering om 'n subsidie te nader het die Administrateur verkies om 'n nuwe belasting van $\frac{3}{8d}$. in die £ op vasgoed voor te stel. Niemand het daarvan gehou dat die voorgestelde belasting aan die uitvoering van die kerf-vir-kerf-aanpassing gekoppel moes word nie. Die Provinsiale Raadslede wat eers die kerf-vir-kerf-beginsel goedgekeur het, moes nou rekening hou met die kiesers se verset teen die voorgestelde belasting.²²⁾

Op 23 Mei (1947) het die Administrateur aan 'n deputasie van T.E.P.A. meegedeel dat hy alleenlik die kerf-vir-kerf-aanpassing sou kon deurvoer as sy belastingsvoorstelle aanneemlik vir die Raad sou wees.²³⁾

Toe die voorstel tot stemming gebring is, is dit verwerp met 31 stemme teen 11. Vir die Opposisie was die belasting nie aanneemlik nie want hulle het verkies dat 'n subsidie van 85% op Kleurling-onderwys by die Unie-regering aangevra word.²⁴⁾

Dit was 'n ernstige terugslag vir die onderwysers wat nog in Maart so optimisties oor hul vordering was.²⁵⁾

20) Roos-Stals-Kommissie, op. cit., para. 118.

21) Die Burger, 22 Maart 1947.

22) Tepa News, Deel 2, No. 1, Augustus 1947, p. 13;
Educational Journal, Deel XX, No. 17, Julie 1947, p. 5.

23) Tepa News, Deel I, No. 12, Junie 1947, p. 2.

24) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 3 Junie 1947;
Die Burger, 4 Junie 1947.

25) Die Unie, 1 Julie 1947.

Die blanke onderwysers was oortuig dat die Administrateur altyd geweet het dat sy belastingsvoorstelle verwerp sou word. Hy was ook voornemens om voorkeur te gee aan vrye hospitalisasie, vrye biblioteekdienste en vrye onderwys bo die salarisaanpassingskwessie. Die tekort aan onderwysers het onrusbarende afmetings aangeneem en veral die Kleurling-onderwys se grootste tekort was aan vroue in die laer primêre klasse. Met inagneming van die feite moes daar volgens die ekonomiese beginsel van aanvraag en aanbod nog hoër salarisse in werking gestel word om meer rekrute tot die professie te lok, maar selfs 'n billike salarisaanpassing is geweier.

Verder is 'n gulde geleentheid om die finansies van die provinsies op gesonder voet te plaas geweier toe daar sprake was dat die Unie-regering hospitaaldienste sou oorneem, indien die provinsies daarvoor te vinde was. Die Provinsiale Raad het teen die voorstel om afstand van die hospitale te doen, gestem. In weerwil van die feit dat die provinsie volgens die Administrateur reeds swaar belas is, die belastingsbronne uitgeput was, alleenlik gedeeltelik vrye hospitaaldienste²⁶⁾ tot uitvoering kon bring en reg nog nie aan die onderwysers geskied het nie, het hy gevoel dat die nodige fondse wel gevind sou word om die vrye hospitaaldienste te finansier. Ter verdediging het hy gesê dat hy nie in sy begrotingsrede aangevoer het dat die Administrasie die nodige geld nie kon vind om sy verpligtings na te kom nie.²⁷⁾

Al afleiding wat gemaak kan word, is dat die provinsie nie van sy magte wou afstaan en daardeur in nog 'n minderwaardiger en minder belangrike verhouding tot die Sentrale Regering te beland nie.

Ten einde hierdie oordrewe provinsialistiese uitkyk op sake te handhaaf moes die belange van die onderwys die offer wees. Dit kon dus nooit die plan van die Administrateur en Uitvoerende Komitee gewees het om die onderwysers se versoeke om die toepassing van die kerf-vir-kerf-aanpassing ernstig te oorweeg nie. Net voor die Administrateur die Provinsiale Raad gepronogeer het, het hy op 4 Junie 1947 aangekondig dat aangesien sy belastingsvoorstel op vasgoed nie aanneemlik was nie, dit vir hom onmoontlik sou wees om 'n aanvullende begroting en 'n konsep-ordonnansie in te dien

26) Ordonnansie op Hospitale, No. 18 van 1946.

27) Die Burger, 30 Mei 1947.

sodat die kerf-vir-kerf-aanpassing vanaf 1 April 1947 in werking kon tree.²⁸⁾ Daar was ook 'n groot oproer oor die voorgestelde belasting op amateur sport; „The public has been called to arms. The teacher has apparently been the cause of it all.“ Die League het somer vroegtydig gewaarsku dat daar onder geen omstandighede gedink moes word aan 'n spesiale belasting op Kleurlinge om vir hulle eie onderwys te betaal nie.²⁹⁾ Hiermee was die kerf-vir-kerf-aanpassing in daardie stadium van die baan af.

Terwyl die blanke onderwysers geensins ten gunste van die belasting op vasgoed was nie, het die Kleurling-onderwysers nie die Administrateur vir hierdie terugslag blameer nie. Hulle het sy belastingsvoorstelle as geregverdig beskou en die Provinsiale Raadslede beskuldig dat hulle deur hul „dishonourable conduct“ die Administrateur en die onderwysers in die steek gelaat het.³⁰⁾

Dit was duidelik dat die Uitvoerende Komitee nie eers weer die kerf-vir-kerf-aanpassing van salarisse sou bespreek nie. Die onderwysers was gedetermineerd om die stryd voort te sit.

Die program van aksie van die blanke en Kleurling-onderwysers het baie ooreengestem. Almal het gegrief gevoel. Nogtans het die blanke onderwysverenigings en T.E.P.A. (gematigde Kleurling-onderwysvereniging) die stryd met waardigheid gevoer en so 'n dempende invloed op die polities-georiënteerde League uitgeoefen.

T.E.P.A. het voorgestel dat sy standpunt weer aan die Raadslede gestel moes word sodat die verlangde wetgewing kon deurgaang; dat lede van T.E.P.A. alle moontlike stappe doen om die ondersteuning van die ouers, publiek en pers te verkry, en die wanvoorstelling dat die gemeenskap belas word om die

28) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 4 Junie 1947.

29) Educational Journal, Deel XX, No. 16, Mei-Junie 1947, p. 1.

30) Tepa News, Deel 2, Augustus 1947, p. 13; Deel 2, No. 2, September 1947, pp. 8, 9.

Educational Journal, Deel XX, No. 17, Julie 1947, pp. 5, 8.

onderwysers te betaal, Mit die weg geruim word, en dat hulle niks doen waardeur hul dié ondersteuning sou verloor nie. 'n Staking was dus buite die kwessie.³¹⁾

Die League het op sy konferensie die moontlikheid van 'n staking vir meer as sewe uur bespreek, maar alleen die beginsel van staking en nie die daadwerklike gebruik daarvan nie, is aanvaar. Terselfdertyd is ook aan die stryd vir die toepassing van die kerf-vir-kerf gekoppel: die beginsel van gelyke betaling vir gelyke kwalifikasies afgesien van ras of geslag.³²⁾

Die Gesamentlike Raad van die blanke onderwysverenigings kon nooit gevind word vir 'n algehele staking van werksaamhede nie. Ock oor die ander redmiddels is nie besluit nie, want op daardie oomblik was hy nog besig om met die Uitvoerende Komitee te onderhandel. Op sy versoek (16 Junie 1947) dat die Provinsiale Raad vir 'n spesiale sitting byeengeroep moes word, wou die Administrateur geen definitiewe antwoord gee nie.³³⁾

Twee dae later (18 Junie 1947) het die Administrateur, moontlik om sy houding t.o.v. die kerf-vir-kerf te probeer regverdig, 'n memorandum aan die pers vir publikasie uitgereik. Volgens hom was 'n buitengewone sitting van die Provinsiale Raad om die volgende redes onnodig en nutteloos:³⁴⁾

- (1) Alle aspekte van die kerf-vir-kerf-aanpassing is reeds by vorige sittings volledig uitgepluis.
- (2) Daar was geen alternatiewe belastingsbronne behalwe dié op vasgoed nie en hoewel die Raadslede die kerf-vir-kerf-aanpassing in beginsel onder druk van die onderwysers aanvaar het, was die Raadslede nie bereid om vir 'n belasting op vasgoed te stem nie.

31) Tepa News, Deel 2, No. 1, Augustus 1947, p. 13.

32) Educational Journal, Deel XX, No. 17 Julie 1947, p. 9.

33) Die Burger, 16 Junie 1947.

34) Die Burger, 19 Junie 1947.

- (3) Sedert die afgelope sitting in 1947 is geen nuwe feite aangevoer wat op 'n verandering in die toestand gedui het nie.

Moontlik het die steun wat die onderwysers in hul stryd van die publiek gekry het, hom genoodsaak om die „wanidee“ t.o.v. wat met die kerf-vir-kerf-toepassing be-doel is, uit die weg te ruim. Hy het dit as volg toegelig.³⁵⁾ As 'n onderwyser bv. ag jaar diens het, sou hy ag verhogings of kerwe bo die minimum van die ou skaal wees. Volgens die kerf-vir-kerf-aanpassing sou die leerkrag dan verhoog moes word tot 'n bedrag gelykstaande aan ag verhogings bo die minimum van sy nuwe skaal. So 'n handelswyse sou volgens die Administrateur in werklikheid 'n eis om herwaardering van ou diens meebring met die oogmerk om die salarisse van diensdoende onderwysers by die nuwe skale aan te pas.

Dit wil voorkom of die Administrateur die invloed van die onderwysers op die publiek wou probeer teenwerk deur 'n aanval op sy werkers te doen: „Onderwysers sê dat daar in Kaapland teen hulle gediskrimineer word: dit is net anders om. Hulle is verlede jaar 'n metode van salarisaanpassing toegestaan wat baie meer gunstig is as dié wat deur die Unie-regering toegestaan is aan meer as 60,000 staatsamptenare.“³⁶⁾

Dit is begryplik dat die onderwysers nie van hierdie memorandum gehou het nie en die Opposisie het kant vir die onderwysers gekies.³⁷⁾ Aangesien dit 'n beginselsaak was, het die Opposisie se pers noodwendig ook die Kleurlinge se belange in hul stryd teen die Administrasie bevorder.

Die tyd het aangebreek dat die ouers 'n belangrike rol sou speel. Deur die pers is beroepe op hulle gedoen om deur middel van hul skoolkomitees, skoolrade en ouerverenigings die onderwysers se saak te steun en die Administrateur se poging om die onderwysers as 'n „onpopulêre drukgroep“ te bestempel, die nekslag toe te dien.³⁸⁾

35) Ibid.

36) Ibid.

37) Ibid.

38) Die Burger, 20 Junie 1947.

- 123 -

Terwyl alle Kaaplandse onderwysverenigings voortgegaan het met hulle veldtog om die publiek in te lig - en daar ook van 'n staking van buitemuurse bedrywighede gepraat is - het die Administrateur op sy beurt die nadelige uitwerking wat die aparte onderwyssalarisreëling op die finansies van die verskillende administrasies het, beklemtoon. Aangesien die finansiële meer bevoorregte provinsies kon bekostig om die salarisse op te jaag, het hy voorgestel dat die mag om die onderwysers se salarisse vas te stel uit die hande van die provinsies geneem moes word en aan die Staatsdienskommissies opgedra moes word.³⁹⁾ Die onderwysers het hierdie voorstel afgekeur.⁴⁰⁾

Op 23 Augustus het die Gesamentlike Raad van die blanke onderwysverenigings weereens die Administrateur en die Uitvoerende Komitee ontmoet. Omdat die Provinsiale Raadslede nou versigtiger was en hulle hulself nie wou kompromiteer nie, is 'n dooiepunt bereik. Die onderwysers het 'n kompromis voorgestel, nl. dat hulle bereid sou wees om die kerf-vir-kerf-aanpassing vanaf 1 April 1948 en nie vanaf 1 April 1947 aan te vra nie. Die Administrateur het natuurlik niks belowe nie, maar die publiek het net meer agting vir die onderwysers en hul konstitusionele strydmetodes gekry.⁴¹⁾

^{Drie} Drie dae later (26 Augustus) het T.E.P.A. weer 'n monstervergadering op Wynberg gereël wat goed deur onderwysers en lede van die publiek bygewoon is. Op hierdie vergadering is die Gesamentlike Raad se voorstel bespreek. Nog steeds het hulle geen fout met die Administrateur se afgestemde belastingsvoorstelle gevind nie, „but his advisors, the Executive Committee (were regarded) as incompetent.“⁴²⁾

T.E.P.A. het ook 'n spesiale komitee, die „Salary Equality Committee“ in die lewe geroep. Hulle het gevoel dat die beginsel dat 'n Kleurling-onderwyser net vier-vyftes van die salaris van 'n blanke onderwyser kon ontvang, beveg

39) Ibid.

40) Tepa News; Deel 2; No. 4, November-Desember, 1947, p.12.

41) Tepa News, Deel 2, No. 2, September 1947, p. 8.

42) Ibid.

moes word. Nadat hulle die Administrateur hieromtrent op 1 Maart 1948 gespreek het, is besluit dat mnr. J.H. Hofmeyr „as Minister of Education, as liberalist, as educationist, as Christian and as humanitarian" by wyse van 'n memorandum oor dié saak genader moes word.⁴³⁾

In hierdie memorandum is geredeneer dat:

1. die idee van gelykheid in Suid-Afrika moontlik is;
2. die Kleurling- en blanke onderwysers se kwalifikasies gelykwaardig is;
3. die „beskerming" van die Kleurling-onderwyser deur die Kleurling-skole vir hom te reserveer, nie in werklikheid bestaan nie;
4. die konsep van 'n voogdyskap onnodig is;
5. die Kleurling-onderwyser se lewensstandaard nie laer as dié van die blanke onderwyser is nie; en
6. daar geen Christelike beginsel is wat 'n beleid van rasseonderskeid regverdig nie.

Die Minister het geantwoord dat hy en die beleid van die regering nie die struikelblokke is nie, maar dat dit 'n saak tussen die Kleurling-onderwysers en die Administrateur is!⁴⁴⁾

Terwyl die blanke onderwysers die stryd net om die kerf-vir-kerf-aanpassing voortgesit het, het die Kleurling-onderwysers dus boonop ook om salarisegelykheid met die blankes geagiteer.

Die Administrateur moes in die tussentyd die verloop van sake baie noukeurig bestudeer het, en voordat sake 'n gevaarlike wending kon neem, het die Administrasie voorgestel dat hy gewillig was om aan diensdoende onderwysers met 'n sekere aantal jare ondervinding twee ekstra verhogings in die plek van die kerf-vir-kerf-aanpassing te bied. Sy

43) Tepa News, Deel 2, No. 15, Maart 1948, pp. 8, 9.

44) Tepa News, Deel 2, No. 6, Junie 1948, p. 1.

voorstel was nie aanneemlik nie. Hy het toe verklaar dat Kaapland se finansies nie die kerf-vir-kerf-aanpassing kon dra nie en selfs drastiese maatreëls van die kant van die onderwysers sou die saak nie kon verhelp nie.⁴⁵⁾

As gevolg van die onderhandeling van die blanke onderwysers se Gesamentlike Raad en T.E.P.A. se Uitvoerende Komitee met die Administrateur het hy 'n nuwe aanpassing aangekondig.⁴⁶⁾

Volgens die oorspronklike tweede voorstel sou die verhogings toegestaan word op die datum waarop elke betrokke onderwyser sy jaarlikse verhoging gewoonlik verleen is, maar omdat hulle hierdie voorstel nie wou aanvaar nie en aangedring het op die instelling van gelyktydige verhogings op 1 Julie 1948 het die Uitvoerende Komitee van die Raad die onderwysers se voorstel aangeneem.⁴⁷⁾

Hierdie besluite is vasgelê in Ordonnansie No. 4 van 1948 en kom kortliks hierop neer:⁴⁸⁾

Onderwysers wat voor 1 April 1946 diens aanvaar het, is behalwe enige normale jaarlikse salarisverhoging volgens die reeds bestaande salarisreëling spesiale vermeerderings van salaris toegestaan gelyk aan een of meer salarisverhogings op die salarisskale waarvolgens hulle besoldig is.

Die nuwe verhogings is as volg bereken :

Aan onderwysers wat op 1 Julie 1948 -

- (1) nie meer as vyf jaar diens gelewer het nie, is een salarisverhoging toegestaan;
- (2) meer as vyf jaar maar nie meer as tien jaar diens gelewer het nie, is twee salarisverhogings toegestaan;
- (3) meer as tien jaar maar nie meer as vyftien jaar diens gelewer het nie, is drie salarisverhogings toegestaan;
- (4) meer as vyftien jaar maar nie meer as twintig jaar diens gelewer het nie, is vier salarisverhogings toegestaan; en

45) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 16 Maart 1948.

46) Tepa News, Deel 2, No. 5, Maart 1948, pp. 9, 19; Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 18 Maart 1948.

47) Educational Journal, Deel XX, No. 8, Maart 1948, p. 1; Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 18 Maart 1948.

48) Wysigingsordonnansie op Onderwys (Salarisse en Pensioene van Onderwys), No. 4 van 1948, art. 2(1). Sien ook Bylae

- (5) meer as twintig jaar diens gelewer het, is vyf salarisverhogings toegestaan.

Albei die blanke onderwysersverenigings en T.E.P.A. het die aanbod aanvaar.⁴⁹⁾ Die League was die uitsondering.⁵⁰⁾ Van groot belang is egter dat T.E.P.A. (die enigste deur-die-departement-erkende Kleurling-onderwysvereniging) hulle dank betuig het. Hoewel die aanbod nie die gevraagde kerf-vir-kerf-aanpassing verteenwoordig het nie, het dit nog tot 'n mate die idee vir 'n kerf-vir-kerf-aanpassing behou, n.l. dat die verhogings in salaris in direkte verhouding staan tot die tydperk van diens. Hiervolgens is baie van die ouer onderwysers op hulle maksima of naby hulle maksima geplaas.⁵¹⁾

T.E.P.A. het ook die onderwysers aangemoedig om die verhogings te aanvaar en sodoende die gees van onrus wat in hul geledere hoogty gevier het, te beëindig. Hulle het die verhogings volgens diens op dieselfde basis soos aan die blanke onderwysers toegeken, ontvang.⁵²⁾

Die onderwyserskorps het besef dat Kaapland se Administrasie op daardie oomblik die maksimum som geld tot hul beskikking vir die doel van salaris-aanpassings gebruik het en dat enige verdere agitatie nutteloos sou wees.

Te midde van die stryd om die kerf-vir-kerf-salarisaanpassing het 'n nuwe probleem die Kleurling-onderwysers in die gesig gestaar. Daar is in vooruitsig gestel dat die pensioenbydraes van 6% tot 7% vir blanke en van 6% tot 8½% vir die Kleurling-onderwysers verhoog sou word. Terwyl die blanke Pensioenfonds in 1921 tot stand gekom het, was dié van die Kleurlinge betreklik jonk. Dit is eers in 1934 begin en die salarisvermeerderings van 1946 sou groter pensioene vir die ouer onderwysers besorg. Volgens die manier van pensioenberekening sou hulle groter pensioene trek terwyl hulle voorheen baie min op 'n laer basis bygedra het, en om te voorkom dat hulle fonds bankrot speel, het die aktuaris van die Administrasie die verhoging in bydraes aanbeveel. Die verskil van 1½% bydrae het hulle as diskriminering teen

49) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 18 Maart 1948.

50) Educational Journal, Deel XX, No. 9, April 1948, pp. 7,15.

51) Tepa News, Deel 2, No. 5, Maart 1948, p. 20.

52) Ibid.

hulle beskou want hulle fonds was tog immers solvent terwyl dié van die blanke onderwysers bankrot was, maar hulle is die versekering gegee dat die departement die omstandighede wou skeep sodat hul fonds geldelik gesond sou bly en dat na sowat 24 jaar die hele saak in orde sou wees en dat die bydraes dan weer verminder kan word.⁵³⁾

Om volle informasie te verkry het die Kleurling-onderwysers die departement se finansiële deskundiges op 22 Mei 1947 gespreek. Die volgende dag het hul deputasie die Administrateur gespreek en hy het hulle beloof om die saak in heroorweging te neem.⁵⁴⁾

Aan hul versoek is voldoen en die pensioenbydraes is van 6% tot 7½% en nie tot 8½% verhoog nie. Blankes en Kleurlinge is dus oor dieselfde kam geskeer. Hierdie nuwe pensioenreëling het eers op 1 April 1947 in werking getree.⁵⁵⁾

Ten slotte wil ons beklemtoon dat hoewel die Kleurlinge nou nog nie 'n eie koerant het wat deur 'n groot seksie blankes gelees word nie, het hulle nie net deur middel van hulle twee verenigings se tydskrifte hulle sienswyse bekend gemaak nie. Trouens, baie min mense buite die Kleurling-onderwysprofessie sou deur tydskrifte bereik en sodoende beïnvloed word. Hulle saak is bevorder deurdat die blanke en Kleurling-onderwysers se salarisskale toe in dieselfde ordonnansies vasgelê is, sodat as 'n dagblad vir die onderwysers kant gekies het, het dit ook onvermydelik die Kleurling-onderwysers gesteun.

Hoekom die Kleurling-onderwysers nooit tot 'n volbloed- of gedeeltelike staking oorgegaan het nie, kan bes in hul eie woorde gegee word:

"It is true that they (the European teachers) have better weapons than us. Their members are completely enfranchised voters. The welfare of the White community depends on them and no South African Government can allow that welfare to suffer at the hands of teachers. They can paralyse the education of the ruling class by refusing to accept positions on the examination committees, by refusing to do extra-mural work that forms so

53) Educational News, Deel XX, No. 16, Maart-Junie 1947, p.2; Tepa News, Deel I, No. 12, Junie 1947; pp. 1, 2.
 54) Tepa News, Deel I, No. 12, Junie 1947, p. 2.
 55) Educational Journal, Deel XX, No. 11, September 1948, p.1.

important a part of the White education and, in the end, by staying away altogether we as Coloured teachers would only be committing suicide if we followed blindly the lead of the European teachers....⁵⁶⁾ Speakers in their wisdom felt that by such action the teachers would alierate the overwhelming public support and sympathy, which were needed more than ever in their cause." ⁵⁷⁾

56) Educational News, Deel XX, No. 17, Julie 1949, p. 8.
57) Tepa News, Deel 2, No. 1, Augustus 1947, p. 7.

HOOFSTUK VII

9

DIE VERWERPING VAN DIE VERHOUDING-BASIS
EN GELYKTYDIGE SALARISVERHOOGINGS MET
BLANKES EN DIE INVOERING VAN DIE
NUWE BEGINSEL VAN SALARISBEPALING OP
SOSIO-EKONOMIESE GRONDSLAG, 1950-1955.

Die salarisgeskiedenis van die Kleurling-onderwysers van Kaapland word in hierdie verhandeling slegs tot Desember 1955 ondersoek, toe 'n nuwe beginsel van salarisbepaling op Kleurling-onderwysers van toepassing gemaak is en as die nuwe amptelike manier van salarisberekening bevestig is.

Voorheen is hulle salarisse vir gelyke kwalifikasies op 'n persentasie-basis van dié van die blanke onderwysers s'n bepaal. Met die invoering van die nuwe salarisskale vir Kleurling-onderwysers is hulle nie meer met dié van blanke onderwysers vergelyk nie, maar wel met die salarisse van ander Kleurlinge in die Staatsdiens. Daar is dus gepoog om 'n salaris te bepaal volgens hul status in hul eie Kleurling-gemeenskap. Ook sou hulle noodwendig nie gelyktydig met blankes nuwe salarisskale kan verwag nie.

Omdat die salarisse van blanke en Kleurling-onderwysers onder die nuwe bedeling as twee geskeie sake beskou word, sal ons eers in breë trekke die verloop van die stryd van Kaaplandse blanke onderwysers vir die verkryging van die redelik bevredigende skale van 1952¹⁾ skets.

Hierdie skale het by tye byna skipbreuk gely en vir 'n lang tyd was die onderwysers onseker oor die uitkoms.²⁾

Die De Villiers-Kommissie het besorgdheid uitgespreek oor die posisie van blanke onderwys.³⁾ Die salarisaanpassing van 1946 het nog altyd ontevredenheid veroorsaak.⁴⁾

Volgens die Kommissie moes die Staat bereid wees om die onderwyser te besoldig sodat hy 'n lewenstandaard kan handhaaf wat met 'n gevoel van bestaansveiligheid gepaard gaan.⁵⁾

1) Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 16 van 1952.

2) Eksteen, op. cit., Hoofst. VI.

3) Verslag van die Kommissie insake Tegniese en Beroepsonderwys (De-Villiers-Kommissie), 1948 (U.G. 65 - '48), para. 1480 - 1508.

4) Ibid., para. 1483.

5) Ibid., para. 1484, 1485.

Dat die blanke onderwysersverenigings hierdie verslag deeglik bestudeer het en die nodige verdoë sou rig om meer rekrute en beter diensvoorwaardes vir die leeglopende onderwysberoep te werf is vanselfsprekend.⁶⁾ Die stryd sou volgens konstitusionele wet gevoer word.⁷⁾

Die Federale Raad van Suid-Afrikaanse Onderwysersverenigings het met werknemers in ander Staatsdepartemente gepoog om die lewenskostetoelaag verhoog te kry in verhouding met die prysstyging op daardie tydstip.⁸⁾ Dit het gelei tot 'n onderhoud met die Minister van Finansies op 29 November 1950.⁹⁾ Hulle is later verwittig dat die lewenskostetoelaag vir daardie jaar deur parlementêre besluit vasgepen is, maar die lewenskostetoelaes met die volgende jaar se Begroting deur die Parlement oorweeg sou word.¹⁰⁾

Op 5 Desember 1950 het die Gesamentlike Raad Kaaplandse Administrateur in kennis gestel dat hulle binne afsienbare tyd ook verdoë tot hom sou rig vir meer toereikende salarisskale.¹¹⁾

Verdere verdoë het gelei tot die betaling vanaf 1 April 1951 van 'n lewensduurtetoelae wat ooreengestem het met die prysindeks vir daardie tyd.¹²⁾

Kort hierna (10 April 1951) het die Gesamentlike Raad in 'n onderhoud met die Administrateur en die Uitvoerende Komitee verskeie sake rakende die onderwysers se diensvoorwaardes bespreek. Onder andere moes die aanbevelings van die voorgestelde salariskommissie t.o.v. salarisse terugwerkend gemaak word tot 1 April 1951 en as alternatief "n tussentydse verhoging van minstens twee verhogings op hul basiese salarisse aan alle onderwysers toegeken word vanaf 1 April 1951, sonder egter om die bevindinge en aanbevelings van die voorgestelde kommissie vooruit te loop of te beïnvloed."¹³⁾

Die Administrateur was van mening dat aangesien hy oor die toereikende gegewens van die Salariskommissie van 1946

6) Die Unie, 1 September 1950.

7) Die Unie, 1 Oktober 1950.

8) Ibid.

9) Die Unie, 1 Maart 1951.

10) Ibid.

11) Ibid.

12) Die Unie, 1 Junie 1952.

13) Ibid.

beskik, 'n nuwe kommissie onnodig was en dat sover dit 'n tussentydse verhoging betref dit gerade sou wees om die uitslag van die bespreking van 'n voorstel deur die Provinsiale Raad af te wag. Die Opposisie-lid van Humansdorp se voorstel dat 'n verhoging van minstens een kerf aan onderwysers toegestaan word, is afgestem.¹⁴⁾

Die onderwysers het nie toegelaat dat daar gras onder hulle voete groei nie. Dit was duidelik dat die S.G.O. hom aan die kant van die onderwysers geskaar het¹⁵⁾ en voor die Provinsiale Raadsitting in Mei 1951 'n aanvang geneem het, is elke Raadslid met 'n sirkulêre van die Gesamentlik Raad bestook. Behalwe sake rakende die besoldiging en status van die onderwysberoep is daar nie nagelaat om te wys op die bedenklike toestand waarin sommige gepensioneerde onderwysers (-esse) hulle bevind nie.¹⁶⁾

Een van die eerste sake wat op die sitting bespreek is, was salarisse van onderwysers. Dit wil voorkom of die Regeringsparty in die Raad die Opposisie-lid (mnr. J.N. Malan) van Humansdorp die loef wou afsteek deur 'n amendement van mnr. S.B. Hobson met 23 stemme teenoor 22 aan te neem. Die amendement het egter geen melding van 'n Kommissie van Onderzoek gemaak nie.¹⁷⁾

Toe die Gesamentlike Raad op 8 Junie by die koususse van die twee vernaamste politieke partye in die Provinsiale Raad opnuut aangedring het op die aanstelling van 'n Kommissie van Onderzoek, was albei partye se koususse heel entoesiasies oor die versoek maar hulle wou hulle in geen opsig kompromiteer nie. Later was dit tog duidelik dat die Uitvoerende Komitee die moontlikheid van 'n Kommissie van Onderzoek bespreek het.¹⁸⁾

Afgesien van die beywering vir 'n Kommissie van Onderzoek deur die S.G.O. moes die mosie eers met een stem ver-

14) Ibid., Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 9 Maart 1952.

15) Die Unie, 1 Augustus 1951 en 1 Junie 1952.

16) Die Unie, 1 Junie 1951.

17) Oorkondes van Kaapse Provinsiale Raad, 29 Mei 1951.

18) Ibid., Die Unie, 1 Junie 1952.

werp word voordat die Uitvoerende Komitee op 21 Julie 1951 besluit het om die gewaagde kommissie aan te stel.¹⁹⁾ Die Gesamentlike Raad en die S.G.O. was dit egter nie eens met die Uitvoerende Komitee dat die onderwysers oor die algemeen met die skale wat toe in werking was, tevrede was en slegs persentasie-verhogings verlang het nie. Die S.G.O. het ook verwys na die moontlikheid van 'n Uniale Kommissie van Onderzoek. In Augustus 1951 het die S.G.O. saam met die onderwyshoofde van die ander provinsies samesprekings gevoer.²⁰⁾

By sy terugkeer kon hy die Gesamentlike Raad meedeel dat daar besluit moes word op (i) óf 'n Kommissie bestaande uit vyf persone wat nie regstreeks die Provinsiale Administrasies of die onderwysersverenigings sou verteenwoordig nie, (ii) óf 'n Inter-Departementele Kommissie bestaande uit 15 lede van wie vyf die Administrasies, vyf die Departemente en vyf die onderwysers sou verteenwoordig. Die Gesamentlike Raad het ten gunste van 'n kommissie van vyf lede besluit.²¹⁾ Die Kaaplandse Administrateur (mnr. P.J. Olivier) het op 6 September 1951 in die pers aangekondig dat 'n Kommissie van Onderzoek, bestaande uit vyf lede, deur die Provinsiale Raad-plegende Komitee aangestel sou word.²²⁾ Een afgevaardigde van elke onderwysdepartement sou op die Kommissie verteenwoordig word.²³⁾

Mnr. C.A. Cilliers, 'n vorige voorsitter van die Staatsdienskommissie is as voorsitter benoem. Die opdrag van die Kommissie was verblydend omdat hulle aanbevelings moes doen wat o.a. ook tot 'n mate voorsiening vir die toekoms sou maak.²⁴⁾

Die S.G.O. is verhinder om te help met die opstel van die Gesamentlike Raad se voorstelle. Gevolglik het 'n verteenwoordiger van elk van die twee onderwysers-verenigings hul voorstelle op 5 en 6 November 1951 op die Salariskommissie-Konferensie in Bloemfontein met die Kommissie bespreek.²⁵⁾

19) Die Unie, 1 Junie 1952.

20) The Cape Times, 17 Augustus 1951.

21) Die Unie, 1 Junie 1952.

22) Die Burger, 6 September 1951; The Cape Times, 6 September 1951.

23) Education, September 1951.

24) The Cape Argus, 2 Oktober 1951.

25) Die Unie, 1 Junie 1952.

Opsommenderwys was die Gesamentlike Raad se aanbevelings die volgende:²⁶⁾

- (1) Onderwysers moes besoldig word volgens kwalifikasies en ondervinding afgesien van die tipe skool waarin hulle onderwys gee;
- (2) Die salarisse moes varieer beide aan die begin en by die maksimum volgens akademiese en professionele kwalifikasies. Die verskil tussen twee kategorieë moes twee verhogings i.p.v. een wees;
- (3) Die jaarlikse verhogings moes nie verminder word nie en die verhouding van 80% van die salarisse van mans vir vroue moes gehandhaaf word;
- (4) Om rekrutering vir die professie te bevorder moes inspekteurs en hoofde van skole aansienlik hoër salarisse ontvang;
- (5) Uitdienstreding moes permissief wees vir vroue en mans op 50 en 55 jaar en verpligtend op 60 en 65 jaar onderskeidelik;
- (6) Pensioenarisse moes op dieselfde lewenskoste-toelae as diensdoende onderwysers geregtig wees; en
- (7) Alleenlik die kerf-vir-kerf-aanpassing sou korrek en regverdig wees.

Gewapen met hul memorandum het die Gesamentlike Raad reeds op 25 Februarie 1951 getuienis afgelê voor die Kommissie. Die klaskwota moes verlaag word en die status van die onderwyser moes verbeter word. Middele is aan die hand gedoen vir die instelling van 'n Professionele Raad, 'n weduwees-pensioenfonds, 'n aflospersoneel, hoër pensioene en 'n redelik hoë standaard van opleiding.²⁷⁾

Met die aankondiging van die nuwe skale op 13 Februarie 1952 het besoldiging volgens kwalifikasies en ongeag van die tipe skool waarin die onderwyser diens doen werklikheid ge-

26) Die Unie, 1 Desember 1951; Education, Desember 1951.

27) Die Unie, 1 April 1951.

word. Die Kommissie het gestreef na eenvormige salaris-skale vir alle onderwysers in diens van die provinsiale administrasies en die Unie-regering.²⁸⁾ Terwyl die nuwe skale met sy verhoogde begin- en eindsalarisse redelike byval gevind het, sou die inwerkingtreding van die nuwe skale, indien aanneemlik vir die betrokke departemente, eers vroeg in April offisieel aangekondig word.²⁹⁾

Dit het gou duidelik geword dat ontevredenheid oor die metode van aanpassing by die nuwe skale 'n algemene ontevredenheid sou veroorsaak. Oor een van drie metodes sou die Provinsiale Raadplegende Komitee op 2 April in Kaapstad besluit.³⁰⁾

Die Minister van Finansies het aangedring op die „tot die naaste kerf-metode" wat die goedkoopste sou wees en Kaapland net £299,000 sou kos want die „kerf-vir-kerf" sou Kaapland £721,000 kos en die „kerf per jaar" die meeste, nl. £180,000.³¹⁾

Dit is begryplik dat die onderwysers gevrees het dat die eerste aanpassingsmetode gesteun deur die Minister se „aanbeveling" deurgevoer sou word. Toe die Administrateur die Gesamentlike Raad op 3 Maart ontmoet het, het hy verklaar dat die Uitvoerende Komitees van die Provinsies dit eens was dat die aanpassing volgens die „tot die naaste Kerf-metode" - die goedkoopste van die drie uit die oogpunt van die Staat - sou geskied.³²⁾

Die nuwe skale sou vanaf 1 Julie 1951 in werking tree. Die salarisse sou eers op die kerf per jaar-basis op die ou skale aangepas word en daarna op die volgende hoër kerf van die nuwe skale aangepas word.³³⁾ Kaapland se onderwysers het in 1946 nie die „kerf-vir-jaar"-aanpassing gekry nie. So 'n toegewing sou toe 'n verdere £75,000 gekos het.³⁴⁾

Die Administrateur was bewus dat die aanpassings nie algehele byval by die onderwysers sou vind nie, maar aangesien die land 'n moeilike ekonomiese tydperk deurgemaak het, het hy

28) The Cape Times, 13 Februarie 1952.

29) Die Burger, 13 Februarie 1952.

30) The Cape Times, 14 Februarie 1952.

31) Die Burger, 14 Februarie 1952.

32) Die Burger, 5 Maart 1952; The Cape Times, 5 Maart 1952; Die Unie, 1 April 1952.

33) Die Burger, 5 Maart 1952.

34) The Cape Times, 5 Maart 1952.

'n beroep op hulle gedoen om 'n objektiewe standpunt in dié verband in te neem. Die Statebondslande se Ministers van Finansies het in Londen ook besluit om drasties te bespaar.³⁵⁾

Dwarsdeur die Unie was die onderwysers erg ontevrede met die voorgestelde aanpassingsmetode. Die Natalse Onderwysunie het selfs gedreig met 'n staking van alle ekstra-kurrikulêre bedrywighede, terwyl die Gesamentlike Raad van die S.A.O.U. en S.A.T.A. gedurig hul lede moes maan tot groter geduld en selfbeheer.³⁶⁾

Dit het egter nie die Gesamentlike Raad verhoed om op 9 Maart 1952 'n verklaring aan die pers vir publikasie te oorhandig nie. Geen doekies is omgedraai om die publiek in te lig nie en die te-rooskleurige berigte van sekere koerante teen te werk nie. Terwyl Kaapland in 1946 nie die kerf-vir-kerf-aanpassing toegestaan is nie, het al die ander provinsies se onderwysers die kerf-vir-kerf-aanpassing toe al gekry. Om finansiele redes - 'n afgesaagde tema - is die aanbevelings van die Cilliers-Kommissie geheelenal geïgnoreer.³⁷⁾

Op 11 Maart 1952 het die Gesamentlike Raad aan alle takke van die S.A.T.A. en die S.A.O.U. briewe gestuur waarin die onderwysers versoek is om die publiek in te lig oor die onbillikheid van die voorgestelde aanpassing en die ondersteuning van invloedryke liggame te verkry. Openbare vergaderings moes gehou word en lede van die Provinsiale Raad en Volksraad gesprek word.³⁸⁾

Die kookusse van die twee politieke partye in die Provinsiale Raad was nie bereid om die Gesamentlike Raad te woord te staan nie. Toe is besluit dat die S.A.O.U. die kookus van die Nasionale Party en die S.A.T.A. die kookus van die Verenigde Party om 'n onderhoud sou vra wat toegestaan is. Op 12 Maart het lede van die Gesamentlike Raad die Verenigde Party-kookus wat die meerderheidsparty in die Provinsiale Raad was, toegesprek. Mnr. S. Hobson het hulle meegedeel dat sy party besluit het om die volgende dag die kerf-per-jaar-metode

35) Die Burger, 5 Maart 1952.

36) Die Burger, 8 Maart 1952.

37) Die Burger, 10 Maart 1952.

38) Die Unie, 1 April 1952.

van aanpassing voor te stel. Die Nasionale Party wou geen beloftes aan die ander lede van die Gesamentlike Raad maak nie.³⁹⁾

Terwyl die Verenigde Party voorgestel het dat die Administrateur verdere verstoë tot die Minister van Finansies rig om te versoek dat die subsidie aan Kaapland verhoog word ten einde die kerf-per-jaar-salarisaanpassing te verwesenlik, het die Nasionale Party se amendement aangeprys wat reeds vir die onderwysers verkry is en 'n beroep op die Administrateur gedoen om „met die middele tot sy beskikking, en in ooreenleg met die ander provinsies, die bes moontlike aanpassing by die nuwe salarisskale te weeg te bring.“ Die Verenigde Party se voorstel is met 'n meerderheid van vier stemme aanvaar.⁴⁰⁾

In 1946 het die Nasionale Party as Opposisie in beide die Provinsiale Raad en die Parlement vir die onderwysers kant gekies. Die omgeswaai van die Verenigde Party was dus 'n fyn politieke set. In 1946 het hulle botoon in beide die Volksraad en die Provinsiale Raad gevoer. Toe kon hulle nie die kerf per jaar-aanpassing aanvoer nie. Vyf jaar later was hulle nie meer die Landsregering nie maar nog die meerderheidsparty in die Provinsiale Raad. Toe kon dit hulle nie skeel om die Landsregering in verleentheid te bring nie.

Solank die Administrateur samesprekings met die Ministers van Finansies en Onderwys, en die S.G.O. gevoer het, het die Gesamentlike Raad samesprekings met die Parlementêre Onderwyskomitees van die twee hoof politieke partye gevoer. Ook 'n memorandum is deur die Gesamentlike Raad opgestel vir voorlegging aan die Parlementslede.⁴¹⁾

As gevolg van 'n konferensie van die Uitvoerende Komitees van die vier provinsies en die Sekretaris van die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap op 5 Mei 1952 in Bloemfontein het die Sekretaris van laasgenoemde Departement en die Uitvoerende Komitees met uitsondering van Transvaal op 7 Mei 1952 die kerf-vir-kerf-metode soos deur die Cilliers-Kommis-sie aanbeveel, aangekondig. Dit het beteken dat elke onderwyser die verskil tussen die minimum van die bestaande skaal

39) Die Unie, 1 Junie 1952.

40) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 13 Maart 1952; The Cape Times, 14 Maart 1952.

41) Die Unie, 1 Junie 1952.

en die minimum van die nuwe skaal vanaf 1 April 1952 sou ontvang. Ook die lewenskostetoelae vir getroude onderwysers is van £256 tot £320 per jaar verhoog. Die Gesamentlike Raad het die metode van aanpassing aanvaar.⁴²⁾

Die Administrateur van Kaapland het in sy begrotingsrede meegedeel dat die verskuiwing van die verhogingsdatum van 1 Julie 1951 na 1 April 1952 die voorwaarde was waarop die Tesourie die ekstra fondse beskikbaar gestel het.⁴³⁾

Op 2 Junie is die Konsep-Ordonnansie wat voorsiening vir die nuwe salarisskale en aanpassingsmetode sou maak in 'n Buitengewone Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie gepubliseer.⁴⁴⁾ Maar terselfdertyd is ook 'n Konsep-ordonnansie opgestel wat volgens die voorgestelde oorpasing van st. VI na die hoërskool voorsiening sou maak vir die onderrig van leerlinge in die medium van hul huistaal, nie soos voorheen net tot st. VI nie, maar tot st. VIII.⁴⁵⁾

Dit is te betreur dat die taalmedium-kwessie in 'n bittere, politieke stryd ontwikkel het en die nuwe salarisaanpassingsmetode nadelig sou beïnvloed. 'n Oud-inspekteur en lid van die Verenigde Party het die besonder gewilde S.G.O. van politieke inmenging beskuldig.⁴⁶⁾

As meerderheidsparty in die Raad het die Verenigde Party op 11 Junie 1952 die deurvoering van die nuwe salarisskale en salarisaanpassing aan die voertaalkwessie gekoppel. Die Administrateur was magteloos om hierdie twee sake wetgewend te skei.⁴⁷⁾

Die Verenigde Party was die sienswyse toegedaan dat wanneer Kaaplandse skole heringedeel word met st. VI as deel van die nuwe junior sekondêre skool, moedertaal-onderwys net tot op st. V verpligtend gemaak word. Aan die anderkant het die Administrateur die aanbeveling van die Departement van Onderwys aanvaar om die moedertaal-beginsel tot st. VIII toe te pas met 'n vrye keuse na st. V vir behoorlik tweetalige leerlinge.⁴⁸⁾

42) Die Burger, 8 Mei 1952; The Cape Times, 8 Mei 1952.

43) Education, June 1952.

44) Die Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 2593, 6 Junie 1952, Kennisgewing P.K. 403/1952.

45) Ibid.

46) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 9 Junie 1952; Die Burger, 10 Junie 1952.

47) The Cape Times, 12 Junie 1952.

48) Ibid.

Met verdere amendemente en in weerwil van die waarskuwings van die kant van die Administrateur is die Konsep-ordonnansie deur die Provinsiale Raad geloods.⁴⁹⁾

Daar is gevoel dat die Sentrale Regering moontlik die gewysigde Ordonnansie ongeldig sou verklaar en dat die Provinsiale Raad dan by 'n buitengewone sitting net die salarisreëling in behoorlike wetgewing sou beliggaam.⁵⁰⁾

Die onderwysers is gerus gestel toe die Administrateur tydens die Junie-kongres van die S.A.O.U. op Kimberley verklaar het dat die geld reeds vir die aanpassing gestem is en dus in elk geval uitbetaal sou word.⁵¹⁾

Op 18 September 1952 was dit 'n uitgemaakte saak dat die onderwysbeleid soos deur die Administrateur voorgestel onder invloed van die land se vooraanstaande opvoedkundiges deur die Goewerneur-Generaal aanvaar is deur net dié artikels van die Ordonnansie rakende die besoldiging van Onderwysers geldig te verklaar.⁵²⁾

Daar was sprake dat die geldigheid van die Goewerneur-Generaal se handelwyse betwis sou word en die salariskwessie nog dieper in die politiek gesleep sou word. Dit het egter nie gematerialiseer nie.

Die nuwe skale het „skaafplekke" gehad maar dat dit redelik hefredigend was en dat 'n gevoel van frustasie by die onderwysers deur die toepassing van die kerf-vir-kerf-aanpassing voorkom is, kan nie betwis word nie. Daar is gehoop dat die nuwe skale vir baie jare as die basis van besoldiging vir die blanke onderwysers van Kaapland sou dien.

* * * *

Terwyl daar nou in Kaapland 'n nuwe Salaris-ordonnansie net vir die blanke onderwysers die lig gesien het, was die Kleurlinge onder die indruk dat hulle weer gelyktydig met die blankes nuwe salarisskale sou ontvang, met die sterk moontlikheid van 'n verdere „narrowing of the gap", of ten minste dat die verhouding van vier-vyftes van die salaris van 'n blanke as

49) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 13 Junie 1952.
 50) Die Burger, 16 Junie 1952.
 51) Die Unie, 1 Augustus 1952.
 52) Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 2609, 19 September 1952.

alles gelyk is, gehandhaaf sou word. Verloop van sake het getoon dat dit nie die geval was nie.

In die S.G.O. se verslag vir die jare 1948 - 1949 het hy die aandag daarop gevestig dat daar 'n aansienlike tekort aan onderwyseresse in primêre skole vir Kleurling-kindere was. Die basiese moeilikheid was dat ten spyte van 'n milde stelsel van rentevrye lenings 'n onvoldoende aantal vrouestudente hulle vir opleiding aanmeld en baie van hulle dan boonop nie hulle kursusse voltooi nie.⁵³⁾

Vir jare reeds was daar 'n afname in damestudente. Tog moes daar voorsien word in die behoeftes van die substanderds en sts. I en II wat 70% van die Kleurlingskoolbevolking uitgemaak het. Die S.G.O. het geskryf: „Die feite wat ek aangehaal het, maak dit heeltemal duidelik dat die aantal meisies wat hulle vir opleiding as onderwyseresse aanmeld, nie genoeg is om selfs in die huidige behoeftes te voorsien nie.⁵⁴⁾

Hierdie ontoereikende toevloei van onderwyseresse het die Departement van Onderwys erg verontrus want hulle wou sekondêre Kleurling-onderwys op dieselfde lees as dié van die blankes skoei. Reorganisasie was onmoontlik voordat die primêre skool in orde gebring is om op te bou.⁵⁵⁾

Omdat sy Departement nie kan „uitgaan op die paaie en die lanings en hulle dwing om in te kom nie" het hy die Engelse „White Paper on Educational Reconstruction” aangehaal wat begin met die teks dat „die lot van hierdie land van die onderwys van die mense van hierdie land afhang,” en die onderwysersverenigings en die leiers van die Kleurling-gemeenskap gevra om gerus 'n bietjie daardie waarheid te oordink, want:⁵⁶⁾

„.....in hul eie belang kan hulle dit nie bekostig om nie met die owerheid saam te werk of onderwysers vir die skole te probeer werf nie. Daar moet 'n sekere mate van eie hulp wees deur by die jonger mense 'n sin vir diens en plig teenoor hul volksgenote in die skole op te wek en dus vir die kindere 'n voller opvoeding en 'n beter begin in die lewe te versker.”

Die Teachers' League was egter oortuig dat die toevloei van onderwyseresse alleenlik verseker kon word buite die

53) S.G.O., op. cit., 1948 en 1949, p. 4.

54) Ibid., pp. 13, 14.

55) Ibid., p. 14.

56) Ibid.

kleurskeidslyn en diskriminasie.⁵⁷⁾

Toe daar dan uiteindelik oorweeg is om 'n Provinsiale Salariskommissie aan te stel, het T.E.P.A. onmiddellik (1 April 1951) die Administrateur gespreek. Hy het hulle meegedeel dat weens soortgelyke ontevredenheid in al die provinsies daar besluit is om 'n Uniale Salariskommissie met 'n regter as voorsitter te benoem om die hele salariskwessie in oënskou te neem, maar hy kon hulle nie die lede se name of die opdrag van die kommissie gee nie.⁵⁸⁾

Aangesien 'n Uniale en „Regterlike“ („Judicial“) Kommissie 'n nuwe verwikkeling was, het T.E.P.A. nie op hom laat wag om in sy offisiële blad sy sienswyse en eise as volg te stel nie:⁵⁹⁾

- (1) Sy eis vir gelyke betaling vir gelyke werk het bly staan;
- (2) Hy kon nie glo in 'n teoretiese eenvormigheid in weerwil van praktiese verskille nie, m.a.w., salarisse moet in verhouding tot die lewensduurte wees en waar dit gevind word dat die lewensduurte vir redes buite beheer van die werker hoër is, moet salarisse in ooreenstemming daarmee verander.
- (3) Eenvormigheid tussen die Provinsies mag iets positiefs nadelig inhou want al die provinsies het nie 80% van die blankes se salarisse aan Kleurlinge betaal nie. So 'n gelykmakingsproses mag dus 'n terugwaartse stap wees.
- (4) „Judicial support to the idea of a ratio“ mag teen hul sin verskans word.

Met verwysing na Uniale salarisskale is in die persberigte net na onderwysers verwys en nooit spesifiek na net blanke onderwysers nie. Die Kleurlinge was dus baie verbaas en verontrus toe hul onoffisieel verneem het dat daar geen sprake was van gelyktydige verhogings met hul blanke kollegas nie.⁶⁰⁾

57) Educational Journal, Deel XXIII, No. 2, September 1951, p. 2.

58) Tepa News, Deel 6, No. 1, Julie-September 1951, p. 1.

59) Ibid., pp. 1, 2.

60) Tepa News, Deel 6, ^{No. 3,} Januarie-Maart 1952, p. 1; Educational Journal, Deel XXIII, No. 6, Maart 1952, p. 4.

Op 15 Januarie 1952 het die Uitvoerende Komitee van T.E.P.A. die S.G.O. per brief meer volledig omtrent hul sienswyse as volg ingelig:⁶¹⁾

- (1) Dit was 'n saak van beginsel dat Kleurling-onderwysers soos in die verlede gelyktydig met die blankes nuwe salarisskale sou ontvang. T.E.P.A. was ook onder die indruk dat hy getuienis voor die Kommissie kon aflê.
- (2) T.E.P.A. het ook gevoel dat onderwysers geregtig was op hersiene salarisskale omdat die hele saak gespruit het uit 'n tekort aan leerkragte. Terwyl sommige geglo het dat daar net 'n tekort aan blanke onderwysers was, kon T.E.P.A. hierdie sienswyse nie aanvaar nie. Veral die tekort aan onderwyseresse was nie so ooglopend in Kleurlingskole nie want terwyl die departementele kwota per leerkrag 30 was, was die gemiddelde klas in Kleurling-skole 36 teenoor 24 in blanke skole. Die voortsetting van Junior Sertifikaat as toelatingsvereiste tot opleidingskole help ook nie om die aangeleentheid van 'n tekort in Kleurling-skole in sy regte perspektief te sien nie.
- (3) Daar is nog te veel gebruik van getroude onderwyseresse en ongesertifiseerde persone in die beroep gemaak om te aanvaar dat daar geen tekort was nie. Hierdie tekort kan net toegeskryf word aan ontoereikende salarisse.
- (4) Die stygende lewensduurte noodsaak hoër salarisse. Alle takke van die staatsdiens was dit eens hieromtrent. As die stygende lewensduurte dan blanke onderwysers se posisie ondraaglik gemaak het, was hierdie omstandigheid ook van toepassing op Kleurling-onderwysers. Daar moes ook nie uit die oog verloor word dat enige bykomstige belasting wat die Unie of die Provinsie mag hef om die verhoogde salarisse van blanke onderwysers te dek, deur Kleurling-onderwysers en -belastingbetalers sal help betaal word nie.

61) Tepa News, Deel 6, No. 3, Januarie-Maart 1952, pp. 4, 5.

- (5) T.E.P.A. het daarop gewys dat die Kaapse Onderwysdepartement en Provinsiale Administrasie reeds by 'n vorige geleentheid die uiteindelijke gelyke salariëring van blanke en Kleurling-onderwysers aanvaar het. Omrede hulle net vier-vyftes van die blankes se salarisse ontvang, is hulle lewenskostetoelae wat in direkte verhouding tot salarisse staan, in baie gevalle noodwendig daardeur verlaag. Die Kleurling-onderwyser se onderwystaak word ook bemoeilik deurdat sulke fasiliteite soos kostelose boeke, vervoer en losies nie in dieselfde mate soos vir blankes vir Kleurlinge beskikbaar is nie. Aangesien T.E.P.A. dan by verskeie vorige geleenthede sy eis vir gelyke salarisse gestel het, is dit verblydend dat „the Education Department has never denied the justice of its plea.”
- (6) Verder het T.E.P.A. die S.G.O. versoek dat hy nie moes toelaat dat die beraadslagings van die Kommissie ten einde loop „without the voice of the Coloured teachers being heard more fully. We ask you to impress on the Committee that apart from the financial consideration, a deep principle is involved which seriously affects the well-being of the services, as well as the racial harmony of our country.”

Die S.G.O. het in Junie 1951 op 'n kongresbesluit van T.E.P.A. geantwoord dat die skole wat met Ordonnansie No. 20 van 1946 deur 'n kommissie waarop die Kleurling-onderwysers verteenwoordig was, na baie sorgvuldige oorweging ingevoer is; „no good purpose will be served by reopening this matter at the present time.”⁶²⁾ Skaars ses maande later kon hy die vereniging wel meedeel dat die Departement aandag aan sy menings sou skenk wanneer die ondersoek na die tekort aan blanke onderwysers voltooi is.⁶³⁾

Die Teachers' League het dieselfde menings as T.E.P.A. gehuldig maar het sy saak in sy offisiële blad net baie sterker gestel.⁶⁴⁾ Hierdie vereniging word egter nie deur

62) Ibid., p. 10.

63) Ibid., p. 5.

64) Educational Journal, Deel XXIII, No. 6, Maart 1952, p. 4.

die departement erken nie sodat ^{daar} geen onderhandelinge tussen hom en die owerhede gevoer is nie. ^{64a)}

Die lewenskostetoelae betaalbaar aan Kleurling-onderwysers was ook oorsaak van ontevredenheid. Vroeg in 1951 het die Minister van Finansies (mnr. N.C. Havenga) in sy begrotingsrede in die Volksraad aangekondig dat 'n spesiale kommissie besig was om ondersoek in te stel na die lewenskostetoelae betaalbaar aan Kleurlinge. Die basis waarvolgens die toelae in die toekoms betaal sou word, moes deur die voorgestelde kommissie bepaal word. ⁶⁵⁾

Daar sal onthou word dat op daardie tydstip alle onderwysers en staatsamptenare se lewenskostetoelae bepaal is volgens die salaris wat hulle verdien het en nie bepaal is volgens die ~~ros~~ van die werknemer nie. Dit wou voorkom dat die voortgesette toepassing van die bekende beginsel van lewenskostetoelaag - berekening wat te veel in verhouding tot die lone deur private ondernemings betaal is, verminder sou word. ⁶⁶⁾

Op daardie tydstip was daar nog geen sprake van die opheffing van die vasgepende lewensduurtetoelae wat op die grondslag van die lewensduurte-indekssyfer van 153.6 in November 1949 vasgepen was nie. Eers met die begroting in 1952 sou dit in heroorweging geneem word. ⁶⁷⁾

Omdat T.E.P.A. die rede vir so 'n stap nie kon begryp nie, het hy die volgende verklaring aan die pers oorhandig: "Cost of living allowance should be in relation to COST OF LIVING, and not in relation to other employers." As ander werknemers dan minder ontvang, moet sulke werknemers se lone of lewenskostetoelae vermeerder word; "T.E.P.A. does not believe it to be economically sound merely to push up wages, as it is alive to the dangers of inflation, but then, surely the Cost of Living must be reduced." Enige poging om die ekonomie van 'n land ten koste van 'n ander seksie van die bevolking te balanseer, is onregverdig, want alledaagse benodigdhede kos dieselfde en nie minder vir Kleurling-onderwysers nie. Omdat lewenskostetoelae volgens salaris bereken is, en hulle reeds

64a) Sien Hfst. V, voetnoot 83.

65) Tepa News, Deel 5, No. 4, April-Junie 1951, p. 4.

66) Ibid., p. 2.

67) Die Unie, 1 Maart 1951.

net vier-vyftes van die blankes se salarisse verdien het, sou 'n laer lewensduurtetoelaag 'n tweeledige diskriminasie teen die Kleurling-onderwyser wees.⁶⁸⁾

Behalwe T.E.P.A. se persverklaring het hy ook deur middel van briefwisseling, persoonlike onderhoude en telefoonoproepe duidelikheid omtrent die voorgestelde verlaagde lewenskostetoelae probeer verkry.⁶⁹⁾

In sy skrywe van 15 en 25 April (1951) aan die Administrateur het die vereniging hom versoek om die Kleurlinge se belange te beskerm en hulle die versekering te gee dat die lewenskostetoelaag-berekening onveranderd sou bly. Uit die Administrateur se skrywe van 26 April en 4 Mei is T.E.P.A. meegedeel dat hy nog wag op die kommissie se rapport maar dat hy alles in sy vermoë sou doen om die belange van die Kleurling-onderwysers te beskerm.⁷⁰⁾

Kort hierna het die Minister van Finansies se aankondiging hulle meer gerus gestel met die belofte dat die Regering besluit het om vir daardie finansiële jaar voort te gaan om blankes en nie-blankes in diens op 31 Mei 1951 die bestaande lewenskostetoelae te betaal, maar nie-blanke werkers wat na 31 Mei 1951 tot die diens van die Staat toetree het, sou volgens 'n nuwe salarisskaal betaal word wat moes voorkom dat lone deur die Staat betaal buite verhouding tot dié deur privaat ondernemings betaal, ontvang is. Om dieselfde rede sou enige toekomstige lewenskostetoelaag-verhogings bereken word op die nuwe salarisbasis. Die nuwe salarisbasis sou net van toepassing wees op nie-blankes wat 'n basiese loon van nie meer as £200 per jaar ontvang nie. Werknemers wat hoër lone ontvang, sou op dieselfde basis as blankes lewensduurtetoelae ontvang.⁷¹⁾

Op die salarisfront het sake nie so voorspoedig verloop nie.

Toe die nuwe skale vir blanke onderwysers aangekondig is, was die Kleurling-onderwysers heeltemal onseker omtrent die vordering wat die Departementale Kleurling-salariskomitee reeds gemaak het. T.E.P.A. het gehoop om getuienis voor hierdié afsonderlike Salariskomitee te lewer.⁷²⁾

68) Tepa News, Deel 5, No. 4, April-June 1951, p. 2.

69) Ibid., p. 1.

70) Ibid.

71) Ibid.; p. 2.

72) Ibid., p. 1.

Verskeie Provinsiale Raadslede het op 13 Maart 1952 in die Provinsiale Raad verneem of Kleurling-onderwysers ook gaan baat by die verhoging van die blanke onderwysers se salarisskale en of die tyd nie aangebreek het dat die Unieregering die Kleurling-onderwys in sy geheel moes oorneem nie, veral waar daar 'n Departement van Kleurling-sake bestaan om die saak te behartig. Daardie boekjaar het getoon dat die uitgawe vir Kleurling-onderwys £3,443,980 sou beloop.⁷³⁾

Daar is toe gehoop dat indien nuwe skale in werking sou tree dit van terugwerkende krag vanaf 1 Julie sou wees.⁷⁴⁾

Die Administrateur het geantwoord dat daar geen voorsiening in die konsepbegroting vir 1952 - 1953 vir enige verhoging in basiese salaris gemaak is nie, maar dat die saak vir oorweging na die Uitvoerende Komitee verwys is.⁷⁵⁾

Nadat die Kleurling-onderwysers die voorgestelde nuwe salarisskale van die blanke onderwysers bestudeer het en bewus geword het van die moontlikheid dat selfs nie eers meer die vier-vyftes-verhouding gehandhaaf sou word nie, het hul, as hul salarisskale dieselfde bly, verontrus na die verslegting van die verhouding tussen blanke en Kleurling-onderwysers se salarisse verwys. Die meerderheid van die blanke onderwysers in die primêre skole sou van £100 tot £125 per jaar meer op hul maksimum-salarisse ontvang. Die salarisse van hierdie onderwysers in kategorië (b) en (c) sou wees £375 x £25 - £850 en £425 x £25 - £875 respektiewelik. Kategorie (a) het feitlik nie meer bestaan nie want geen blanke onderwysers het meer tot die beroep met hierdie lae kwalifikasies toegetree nie. Die meerderheid van die primêre Kleurling-onderwysers het nog in hierdie kategorie en die spesiale kategorie (aa) geval. Hulle het die Departement vir hierdie toestand van sake blameer want die Junior Sertifikaat is nog as die minimum-toelatingsvereiste tot 'n onderwyskursus behou. Gevolglik het die meeste Kleurling-onderwysers nog in hierdie laagste salariskategorie geval.⁷⁶⁾

Die meerderheid van die primêre Kleurling-onderwysers (onderwyseresse ontvang vier-vyftes van die manlike leerkrag

73) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 11 Maart 1952.

74) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 12 Maart 1952.

75) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 13 Maart 1952.

76) Educational Journal, Deel XXIII, No. 6, Maart 1952, p. 4.

se salaris) sou dan nog betaal word £180 x £20 - £400 en £200 x £20 - £420. Op hierdie basis sou die meerderheid van die Kleurlinge net onder helfte van die aanvangssalarisse en ver benede die helfte van die maksimum-salarisse van die meerderheid van die blanke primêre leerkragte ontvang.⁷⁷⁾

Gebaseer op die na-matrikulasie-kwalifikasies sou die minderheid van die Kleurling-onderwysers wat in hierdie kategorie (b) ressorteer, 59% van die aanvangsalaris en 51% van die maksimum-salaris van die blankes onderwyser met dieselfde kwalifikasies ontvang. Sekondêre Kleurling-onderwysers sou 53% en 62% respektiewelik en hul hoërskoolonderwysers 63% en 66% respektiewelik van die aanvangs- en maksimum-salarisse van die blanke onderwysers in hierdie skale ontvang.⁷⁸⁾

Die Teachers' League was glad nie bereid om hulle onderwysers hierdie „gross discrimination“ te laat welgeval nie. Hy het geredeneer:

„We in no way accept the view that 'the standard of living of the Non-European is lower than that of his European colleague'. This view substitutes cause for effect. The Non-European teacher is forced to live on a lower standard by being given a lower salary. Yet the education and training of Non-European teachers is in every way as expensive as that of the Europeans; their work is in every way as onerous, responsible and exacting.“⁷⁹⁾

Hy kon met niks minder tevrede wees as die toepassing van die beginsel van „EQUAL PAY FOR EQUAL WORK AND QUALIFICATIONS TO ALL TEACHERS, WHITE, COLOURED, AND AFRICAN TEACHERS, REGARDLESS OF SEX.“⁸⁰⁾

Soos gewoonlik was T.E.P.A. meer gematigd in sy sienswyse. 'n Afsonderlike Salariskomitee was vir hom heeltemal aanvaarbaar, maar kon nie help om by te voeg nie.⁸¹⁾

„As Coloured teachers we must be careful of the cry of equality of treatment, irrespective of the conditions obtaining. Where conditions are different, procedure may have to be different also. Whether conditions NEED BE different is another question, which concerns neither ourselves at present or the Committee.“

77) Ibid.

78) Ibid.

79) Ibid.

80) Ibid.

81) Tepa News, Deel 6, No. 4, April-Junie 1952, p. 1.

Bogenoemde aanhaling het betrekking op die feit dat die verskil in die salaris van 'n primêre assistent en 'n sekondêre assistent met gelyke kwalifikasies uit die weg geruim mag word. Dit het T.E.P.A. nie aangestaan nie. Onder die salarisreëling wat toe van toepassing was, het 'n sekondêre onderwyser op een kerf hoër en 'n hoërskool onderwyser op twee kerwe hoër begin as 'n primêre assistent. Daar was dus 'n aansporing vir die primêre assistent om sy kwalifikasies te verbeter om sekondêre onderwys te gee en ook sy maksimum van twee kerwe hoër as die primêre assistent te bereik. Daar was 'n onrusbarende tekort aan sekondêre onderwysers en terwyl die aantal sekondêre skole vinnig gegroei het en die opleiding van hierdie sekondêre onderwysers glad nie na wense was nie, moes daar 'n soort aansporing wees om 'n graadkursus te neem en sekondêre onderwys aan te durf; "and the only effective incentive is an increase in salary."⁸²⁾

Aan T.E.P.A. se wens om voor die Salariskomitee getuienis te lewer, is voldoen. Die opdrag van T.E.P.A. se Salariskomitee was die volgende: ⁸³⁾

- „(1) To determine to what extent the factors that gave rise to the recent revision of salaries of European teachers apply in the the case of Coloured teachers.
- „(2) If those factors are present to an extent which is considered to call for improved salary scales for Coloured teachers, to recommend
 - (a) new salary scales bearing such relation to the salary scales adopted for European teachers as may be fit, with due regard that Coloured teachers (with the exception of those entering the service of the Department after 1st September, 1951, who earn £200 per annum or less) are paid cost of Living Allowances at the same rates as European teachers, and to the prevailing level of Coloured teachers qualifications in relation to those of European teachers in comparable posts; and

82) Ibid.

83) Tepa News, Deel 7, No. 1, Augustus 1952, p. 9.

- (b) the method of initial adjustment to the new scales of the salaries of teachers already in the service of the Department."

T.E.P.A. se Salariskomitee, bestaande uit mnre. R.E. van der Ross (sameroeper), G.J. Beukes, H.J. Carelse, E.F. Doman, A.I. Jacobs, R. Joorst en P.G. Langeveldt, het op 14 Junie 1952 hul getuienis voor die Departementele Salariskomitee gelewer.⁸⁴⁾

In sy memorandum het hy getoon dat daar 'n definitiewe tekort aan beide onderwysers en onderwyseresse was. Terwyl die Departement die kwota leerlinge per leerkrag op 30 vir beide blanke en Kleurling-nderwysers(esse) bepaal het, was die posisie in die laaste kwartaal van 1950 egter as volg:⁸⁵⁾

	<u>Ingeskrewe leerlinge</u>	<u>Aantal onder- wysers</u>	<u>Gemiddelde per onderwyser</u>
Blankes	167,602	7303	22.9
Kleurlinge	179,968	5343	33.9

As daar dan 'n tekort aan blanke leerkragte was toe die inskrywing 'n gemiddelde van 22.9 was, was daar 'n groter tekort aan Kleurling-leerkragte.

Voorts het die Kleurlinge die S.G.O. se rapport vir die jare 1948 - 1949 aangehaal dat "the future of Coloured Education in the Province is obviously contingent on an adequate supply of female teachers."⁸⁵⁾ Seshonderd vyf-en-sewentig vroue was jaarliks nodig terwyl dit in 1945 driehonderd-en-vyftig was. In 1949 was daar 218 damestudente in die finale jaar van die verskillende kursusse uit 'n totaal van 443 studente. Driehonderd-en-vyftig getroude onderwyseresse het tydelike betrekkings beklee.⁸⁷⁾

T.E.P.A. het gevra dat die lening in die geval van damestudente in 'n beurs omgeskep moes word.⁸⁸⁾

Die pleidooi vir die beginsel van gelyke beloning vir gelyke werk en kwalifikasies is weereens gelewer. Die vereniging het die 1952-Komitee se aandag op die 1943 se Salariskomitee gevestig waar dit geboekstaaf is dat "..... your Committee wishes to place on record the strong and impressive

84) Ibid.

85) Ibid., pp. 14, 15.

86) S.G.E., op. cit., 1948 and 1949, p. 12.

87) Tepa News, Deel 7, No. 1, Augustus 1952, p. 15.

88) Ibid., p. 9.

plea made by its teacher-members for the recognition of the principle of equal pay for equal work and qualifications throughout the teaching service of the Province. Although it was felt that there was a great deal to be said for this ultimate ideal, the Committee realised that it had to take the position as it is and make practicable suggestions for the immediate improvement of the conditions of teachers." 89)

'n Afskrif van die vereniging se "Memorandum on Salary Equality" aan die Minister van Finansies in 1948 is ook voor die Komitee gelê. Daar sal onthou word dat genoemde Memorandum voor die Minister gelê is as gevolg van die 1947 Salariskomitee se stelling dat salarisegelykheid 'n aangeleentheid was wat deur die Sentrale Regering en nie deur 'n Provinsiale Administrasie beslis moes word nie. Die Minister het ondubbelsinnig geantwoord dat hierdie aangeleentheid nie die Regering se beleid aangaan nie, maar dat dit is "a matter between your association and the Administration." 90)

In die gedeelte van die opdrag "to recommend new salary scales bearing such relation to the salary scales adopted for European teachers as may be deemed fit" het T.E.P.A. 'n indikasie gesien dat die hele aangeleentheid nog nie afgehandel was nie, en dat op geen vaste verhouding besluit is nie; "moreover, the principle of 'closing gap' between European and Coloured teachers in respect of salaries has been entrenched by practice, the Coloured-European ratio having risen from about 60% in 1943 to 80% in 1947." 91)

Omdat daar uniforme salarisskale vir blanke onderwysers in al die Provinsiale Administrasies en Unie-Onderwysdepartement ingevoer is, het Kaapland se Kleurling-onderwysers 'n moontlike gevaar daarin gesien as uniforme salarisskale vir alle Kleurling-onderwysers in die Unie ingevoer moes word. Terwyl Kaaplandse Kleurling-onderwysers 80% van die blanke se salaris ontvang het, was dit laer in ander provinsies. 'n Gelykmaking van die verskillende departemente se skale vir Kleurlinge sou Kleurling-onderwysers in Kaapland in 'n nog swakker posisie plaas en 'n verhouding-basis van salariëring kon moontlik hierdeur nog net verder ingegrawe word. 92)

89) Ibid., p. 15.

90) Ibid.

91) Ibid.

92) Tepa News, Deel 6, No. 1, Julie-September 1951, pp. 1, 2.

T.E.P.A. se Salariskommissie het ingestem om te aanvaar dat primêre en sekondêre assistente met dieselfde kwalifikasies dieselfde salarisse moes ontvang. Hulle het ook die instelling van betaalde onderhoofde aanvaar, maar pleit dat mans in skole met 'n inskrywing van minder as 50 nie meer die salarisse van onderwyseresse betaal word nie.⁹³⁾

Uit die skale soos deur T.E.P.A. voorgestel, het dit duidelik geword dat hierdie vereniging vir 'n spesiale kategorie (a 1) wou voorsiening maak om Kleurlinge se kategorie in ooreenstemming met die blankes se kwalifikasies te bring. Vir die (a) en spesiale (a 1) kategorie sou die salarisse minder as die blankes s'n wees, maar dieselfde vir kategorie (b) tot (f) assistente, spesiale graad assistente, vise-hoofde en hoofde.⁹⁴⁾

Volgens hierdie skale het T.E.P.A. self dan nog teen vroueleerkragte gediskrimineer omdat vier-vyfdes van 'n man se salaris vir hulle aanbeveel is.

Met hierdie onderhoud is die afvaardiging ook meegedeel dat die Administrasie geen hoër salaris vir 'n universiteitsgraad sou betaal nie; afgesien van die kursusse wat gevolg is.

Na 1952 moes nuwe gegradueerdes voldoen aan die volgende vereistes:

- (1) ten minste helfte van die kursusse moes bestaan uit vakke aangebied vir die Senior Sertifikaat of vakke deur die Departement goedgekeur, en
- (2) drie van die kursusse moes in een goedgekeurde vak wees.⁹⁵⁾

Die Kleurlinge het nie alleen gestaan in hul stryd vir nuwe salarisskale nie. Die Salariskomitee het die Anglikaanse Kerk en die Nederduits Gereformeerde Sendingkerk genooi om elkeen 'n memorandum aan hul voor te lê. Albei was dan ook die saak van die onderwysers baie simpatiek gesind. Van die twee byna eenderse dokumente word die meer volledige en goedberedeneerde memorandum van die Nederduits Gereformeerde

93) Tepa News, Deel 7, No. 1, Augustus 1952, p. 9.

94) Ibid., p. 16.

95) Ibid., p. 10.

Sendingkerk in breë trekke behandel.⁹⁶⁾

Die volgende punte is van belang:

1. Devaluasie, verhoogde lewenskoste en vermeerdering van uitgawes wat hoër salarisse vir blankes noodsaaklik gemaak het, is tot dieselfde mate van toepassing op Kleurlinge. Hierdie faktore veroorsaak veral 'n tekort aan onderwyseresse want Kleurlingmeisies doen lievers beter betaalde nie-professionele werk in fabriek.⁹⁷⁾
2. Omtrent die verhouding-kwessie was hulle baie duidelik.
 - (a) In gevalle waar die kwalifikasies gelyk is moet ook die skale gelyk wees,
 - (b) In gevalle waar die kwalifikasies van Kleurling-onderwysers laer is moet dieselfde skale wat van toepassing is op blanke onderwysers gegradeer word om voorsiening te maak vir hierdie gevalle, en
 - (c) Vroueleerkrigte in die groep wat die Laer Primêre Onderwys Sertifikaat besit moet teen dieselfde skaal as die manlike leerkrigte vergoed word.

Die redes vir (a) was:

- (i) Die Kleurling doen dieselfde werk as die blanke met betrekking tot die leerplan (met die uitsondering van godsdiensonder- rig in sendingskole) en die dagtaak. Hierdie werk doen hy onder veel moeiliker omstandighede. Dikwels moet hy ook die rol van ouer vir 'n groot persentasie van sy leerlinge vervul,
- (ii) Die Kleurling-student se opleiding kos hom dieselfde as dié van die blanke, en dit kos baie plattelandse Kleurling-leerlinge meer omdat hulle hul tuisdorp moet

96) Tepa News, Deel 7, No. 6, Maart 1953, p. 919; Deel 7, No. 7, Junie, 1953, p. 117.

97) Memorandum voorgelê aan die Departementele Komitee i.s. Salarisse van Kleurling-Onderwysers 1952, deur die Sinodale Kommissie vir Opvoeding van die Nederduits Gereformeerde Sendingkerk in Suid-Afrika, punt 1.

verlaat vir hul skoolopleiding, en

- (iii) Die lewensstandaard van die Kleurling-
onderwyser stel baie hoë finansiële
eise. Veral die plattelandse onder-
wysers moet groot uitgawes aangaan om
hul kinders te laat leer, en vir sy
vermaak, ontspanning en kulturele be-
drywighele moet die Kleurling-onder-
wyser reeds veel meer betaal as sy
blanke kollega.

Redes vir (b) is voor die hand liggend.

Redes vir (c) was:

- (i) Weens die tekort aan onderwyseresse vul
groot getalle mans die plekke van vroue
sodat gelykmaking van hul skale nie 'n te
groot verskil aan die uitgawe in dié ver-
band behoort te maak nie.
- (ii) Die uitgawes verbonde aan hul opleiding
is baie meer as dié van mans veral wat
betref losies en klerasie,
- (iii) Geskikte losies vir vroue is moeiliker te
bekom en altyd duurder, en
- (iv) Die nie-professionele beroepe bied beter
diensvoorwaardes vir baie minder verant-
woordelikheid en verskaf dikwels beter
werksfasiliteite as die onderwys.

'n Morele verpligting moet op die onderwyseresse gelê
word om vir ten minste drie jaar in die diens te bly.⁹⁸⁾

3. Omdat hulle bewus was dat die aanpassing 'n geweldige
uitgawe sou meebring en omdat daar so baie kleiner skole
met prinsipale was, moes by wyse van geleidelike sentrali-
sasie besnoei word.⁹⁹⁾

In sy begrotingsrede op 30 Mei 1952 het die Administra-
teur aangekondig dat 'n klousule in die nuwe Salaris-ordonnan-
sie gevoeg sou word wat hom die mag sou verleen om salaris-
skale vir Kleurling-onderwysers na goeddenke by wyse van regu-

98) Ibid., punt 2.

99) Ibid., punt 3.

lasie af te kondig sonder om na die Raad te verwys.¹⁰⁰⁾

Hierdie regulasie sou net van krag bly tot die einde van daardie finansiële jaar. Dit het beteken dat Kleurlinge nuwe salarisskale kon verwag sonder dat die Salariskomitee sy verslag onmiddellik in die Provinsiale Raad ter tafel lê.¹⁰¹⁾

Terwyl T.E.P.A. met die owerheid onderhandel het, het die Teachers' League verskeie vergaderings belê.

Op 3 April 1952 het die League in Kaapstad in baie sterk taal sy eise beklemtoon. Veral moes die salarisse van die laagste gekwalifiseerde onderwysers aansienlik verhoog word.¹⁰²⁾

Op 'n streekskonferensie van die Suid-Westelike Distrikte (19 April 1952) het die League gekonstateer dat volgens getuienis gelewer voor 'n „Royal Commission on Equal Pay“ in England in 1945, 75% van die skooldistrikte in die Verenigde State van Amerika mans en vrouens dieselfde salaris vir dieselfde werk betaal, terwyl in tien state gelyke besoldiging deur wetgewing vereis word. Hy het tot die slotsom gekom:

„Eers as ons politieke gelykheid het, sal ons nie segregasie in ons salarisse kry nie.“¹⁰³⁾

Die onderwysers was baie onseker oor die uitkoms van die salarisstryd maar nie-amptelik het hulle verneem dat hulle hulle nie hoef te bekommer nie.¹⁰⁴⁾

Hierdie vertraging is veroorsaak deur die blanke onderwysers se salarisse omdat die Goewerneur-Generaal toe nog nie die ordonnansie onderteken het nie, alhoewel die Provinsiale Raad dit afgehandel het. Gevolglik kon die Kleurling-onderwyserssalariskomitee sy werk nie voortsit voordat die blankes se posisie bevredigend afgehandel is nie.¹⁰⁵⁾

100) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 30 Mei 1952. Sien Ordonnansie No. 16 van 1952, art. 29.

101) Tepa News, Deel 7, No. 1, Augustus 1952, p. 10.

102) Educational Journal, Deel XXIII, No. 7, April 1952, pp. 10, 11, 13.

103) Educational Journal Deel XXIII, No. 8, Mei - Junie 1952, p. 5.

104) Tepa News, Deel 7, No. 1, Augustus 1952, p. 14.

105) Tepa News, Deel 7, No. 2, September 1952, p. 25.

Ons het geen bewyse dat die Kleurlinge enige meningsuitgespreek het oor die wenslikheid om moedertaalonderrig tot st. VIII i.p.v. net tot st. V in te voer nie. Die verbete stryd wat in hierdie verband gevoer is tussen die twee hoof politieke partye in die Provinsiale Raad, het hulle waarskynlik nie aangegaan nie.

Die Kleurlinge was baie teleurgestel dat sake tot 'n stilstand gekom het en hulle nie eens geweet het watter salarisskale die Komitee vir hulle in gedagte gehad het nie. Dit kon maklik daartoe lei dat die hele aangeleentheid tot die volgende jaar uitgestel word. Hulle wou die aanpassing by die nuwe skale terugwerkend hê vanaf 1 April 1952 soos in die geval van die blanke onderwysers.¹⁰⁶⁾

Die Kleurlinge het dus baie ongeduldig begin word om die uitslag te verneem. Die mag aan die Administrateur verleen om by wyse van regulasie vir klassifikasie en besoldiging vir hulle voorsiening te maak, het hulle beskou as 'n afwyking van 'n gevestigde beginsel van salarisskale soos vasgelê in 'n ordonnansie en soos toe nog van toepassing op die Administrasie se blanke onderwysers. Gevolglik is protesvergaderings gereël.¹⁰⁷⁾

Gelukkig het die Komitee kort hierna (November 1952) weer sy werksaamhede hervat. Die Komitee is gewaarsku:

"T.E.P.A. will not accept any scales which will detract from professional status."¹⁰⁸⁾

Nogtans moes T.E.P.A. op 20 Januarie 1953 die Administrateur (dr. J.H.O. du Plessis) telegrafies herinner:¹⁰⁹⁾

"T.E.P.A. anxiously awaiting developments regarding salaries of Coloured teachers. Teachers have exercised great patience and restraint. Seriously urge that matters now reach stage of disclosure of report and adoption of concrete scales."

106) Ibid.

107) Ibid., p. 27.

108) Tepa News, Deel 7, No. 4, November 1952, p. 6..

109) Tepa News, Deel 7, No. 5, Januarie 1953, p. 83.

Drie dae later (23 Januarie 1953) het die Administrateur geantwoord:¹¹⁰⁾

"Report still receiving serious attention."

T.E.P.A. moes dus gedurig met die owerheid onderhandel om tyding te ontvang dat die Kleurling-salariskomitee sy werksaamhede sou voortsit. Sulke struikelblokke het die blanke onderwysers se Salariskomitee nie ondervind nie.¹¹¹⁾

Vir byna vyf maande het die Kleurling-salariskomitee sy werksaamhede gestaak en toe hy uiteindelik in November 1952 sy rapport uitgebring het, het die Provinsiale Raad nog tot geen definitiewe besluite gekom nie. 'n Jaar het dus verloop en hulle het nog geen nuwe skale gehad nie. Toe kon dit as gelukkig beskou word dat die Administrateur die mag gehad het om by wyse van regulasie vir hulle nuwe salarisse aan te kondig.¹¹²⁾

Met die aankondiging van die voorgestelde nuwe skale het die Uitvoerende Komitee van T.E.P.A. op 28 Februarie 1953 eenparig die volgende besluit aangeneem:¹¹³⁾

- (1) „Whilst restating its claim for salary equality with Europeans, the T.E.P.A. rejects any proposals, whether based on an additional £150,000 or any other figure, which represents a deterioration of the ratio of 4/5 of BASIC salary.
„In view of the Administrator's request, as reported in the daily Press, that the teachers advise him of their opinion, the T.E.P.A. respectfully wishes to advise him not to make any increases in the salaries of Coloured teachers on any any such unsatisfactory basis.
- (2) „Further the T.E.P.A. instructs its officials to seek an interview with the Administrator to convey this opinion to him and to seek clarification of the Press reports relating to the figure of £150,000 as an "instalment."
- (3) „That, should such a course not give satisfaction,

110) Ibid.

111) Tepa News, Deel 7, No. 6; Maart 1953, p. 89.

112) Tepa News, Deel 8, No. 1; Augustus 1953, p. 6.

113) Tepa News, Deel 7, No. 6; Maart 1953, p. 93; Deel 8, No. 1, Augustus 1953, p. 7.

public statements should be made to clarify the stand of the T.E.P.A. and to organise effective counter-action."

'n Deputasie van ag lede het die Administrateur gaan spreek en hom versoek om geen byvoegings tot hul salaristjeks te maak nie. Natuurlik kon die Administrateur nie aan so 'n versoek gehoor gee nie. Na verdere onderhandelinge het die S.G.O. met die toestemming van die Administrateur 'n paar lede van T.E.P.A. se afvaardiging toegelaat om die Kleurling-onderwyserssalariskomitee se rapport te sien. Dié stap moes hulle as streng vertroulik beskou. Hieruit het hulle wys geword dat die rapport verhogings ten bedrae van £325,000 aanbeveel het.¹¹⁴⁾

Wat hulle nie kon verstaan nie, was dat die Administrateur nie tevrede was met die Komitee se rapport nie. Volgens hom het die Komitee nie 'n sterk genoeg saak uitgemaak vir nuwe salarisskale nie. Buitendien sou sekere onderwysers minder ontvang het as hy die Komitee se aanbevelings aanvaar het, maar aangesien die Kleurling-onderwysers verhogings verwag het, sou £150,000 per jaar in die tussentyd daarvoor beskikbaar gestel word. Dit sou van terugwerkende krag van 1 April 1952 wees. Die Teachers' League het ook die skale verwerp.¹¹⁵⁾

Die Administrateur het bygevoeg dat die verhogings toegestaan is tot tyd en wyl 'n nuwe kommissie benoem sou word om verslag te doen oor "all aspects of the education of the Coloured child."¹¹⁶⁾

In daardie tyd het ook die versoek dat 'n verhoogde toelaag betaal word aan onderwysers wat met studieverlof gaan, op dowe ore geval.¹¹⁷⁾

In die Administrateur se openingsrede op 24 Februarie 1953 het hy die Raad dan ook verwittig dat die verslag van die Departementele Komitee in sake salarisse van Kleurling-onderwysers nie 'n sterk genoeg saak uitgemaak het vir 'n algehele

114) Tepa News, Deel 8, No. 1, Augustus 1953, p.6.

115) Tepa News, Deel 7, No. 6, Maart 1953, pp. 53, 93; Deel 7, No. 7, April 1953, p. 103; Deel 8, No. 1, Augustus 1953, p. 7.

116) Tepa News, Deel 7, No. 8, Junie 1953, p. 117; Deel 8, No. 1, Augustus 1953, p. 7.

117) Tepa News, Deel 7, No. 7, April 1953, p. 105.

salarisverhoging soos in die geval van die blanke onderwysers nie. Genoemde verslag het werklik slegs 'n tekort aan primêre onderwyseresse bewys.¹¹⁸⁾ Aangesien die Uitvoerende Komitee toe ook deeglik die inkomste- en uitgawe-posisie in aanmerking moes neem, kon hy nie besluit oor die uitgee van 'n bedrag wat moontlike verhoogde belastings kon meebring nie.¹¹⁹⁾

Nogtans was die Uitvoerende Komitee bereid om die bestaande tekort aan leerkragte hoofsaaklik in primêre skole, soos aan die lig gebring deur die verslag van die Departementale Komitee insake salarisse vir Kleurling-onderwysers met 'n tussentydse maatregel die hoof te bied. Met inagneming van Kaapland se finansiële posisie en sonder die moontlikheid van vermeerderde belasting is £150,000 vir verhoogde salarisse beskikbaar gestel met terugwerkende krag vanaf 1 April 1952. Die metode van aanpassing sou deur die Onderwysdepartement uitgewerk en aan die Uitvoerende Komitee vir bekragtiging voorgelê word.¹²⁰⁾

Met die oog op die snelstygende koste verbonde aan Kleurling-onderwys, veral vanaf 1941, vanweë die toenemende Kleurling-skoolbesoek, het die vraag ontstaan (a) of die handhawing van die stelsel wat Kaapland gevolg het nie die provinsie aan finansiële laste sou onderwerp buite alle verhouding tot sy draagkrag nie, en (b) of die uitgawe aan onderwyser-salarisse nie buite alle verhouding tot die totale uitgawe aan Kleurling-onderwys sou wees nie, as gevolg waarvan dit vanweë Kaapland se beperkte finansiële bronne later nie moontlik sou wees om aan die toenemende getalle Kleurling-kindere die nodige onderwysgeriewe te verskaf nie.¹²¹⁾

In die lig van bostaande en die verslag van die de Villiers-Kommissie insake tegniese en beroepsonderwys het die Uitvoerende Komitee besluit om 'n verdere Kommissie aan te stel om onder andere ondersoek in te stel na en aanbevelings te doen oor „die finansiële implikasies vir die Kaapprovinsie oor die volgende tien jaar indien uitvoering gegee word aan

118) Tepa News, Deel 7, No. 6, Maart 1953, p. 54; Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 24 Februarie 1953.

119) Ibid.

120) Ibid.

121) Ibid.

die menings uitgespreek en die aanbevelings gedoen in gemelde de Villiers-verslag ten opsigte van Kleurling-onderwys¹²²⁾."

Mnr. A. Sinton (L.P.R., Kaapse Vlakte) het in die Raad heftig vir die Kleurling-onderwysers kant gekies met die woorde:

"It is departing from the promises made if we do not follow this policy (four fifths salary to the Coloured teacher) - it is breaking the White man's word. What respect can the Coloured teachers, who are educating the youth have for the White man, all because of the action of one man?"¹²³⁾

Hierdie lid het voorts verklaar dat die vier-vyfdes-verhouding vir vele jare gehandhaaf is en dat selfs aan Kleurling-hospitaalpersoneel vier-vyfdes van die blanke se salaris betaal is.¹²⁴⁾

Om die vier-vyfdes-verhouding te handhaaf sou op daardie tydstip £625,000 per boekjaar beloop het.¹²⁵⁾

Die Administrateur het nie geskroom om te antwoord:¹²⁶⁾

"Ek is volkome bereid om die Kleurling-onderwyser in die gesig te staar oor die aanklag dat die blanke sy erewoord sou verbreek het met die beoogde salarisverhoging."

Dit was dus baie onverwags dat Kleurling- en blanke onderwysers se salarisse nie meer aanmekaar gekoppel sou word nie want op 11 Maart 1952 het verskeie Provinsiale Raadslede nog in die Raad verneem of Kleurling-onderwysers ook sou baat by die verhoging van die salarisse van blanke onderwysers.¹²⁷⁾

Die voorgestelde skale is op 26 Mei 1953 ter tafel gelê. Die toewysing van £150,000 is met die verteenwoordigers van T.E.P.A. bespreek maar die houding wat die Vereniging se verteenwoordigers aangeneem het, was dat die Kleurling-onderwysers

122) Ibid.

123) The Cape Times, 26 Februarie 1953.

124) Educational Journal, Deel XXIV, No. 6, Maart 1953, p. 5.

125) Tepa News, Deel 8, No. 2, Oktober 1953, p. 21.

126) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 27 Februarie 1953; Die Burger, 28 Februarie 1953.

127) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 11 Maart 1952.

nie met die toewysing tevrede sou wees nie.¹²⁸⁾

Daar moet onthou word dat die Kleurlinge nie vir hierdie Kommissie van Kleurling-onderwys gevra het nie, maar nogtans het T.E.P.A. besluit om getuienis voor die Kommissie af te lê en ook sy memorandum voor te lê. Hy (T.E.P.A.) het die Administrateur gevra om direkte verteenwoordiging op die Kommissie aan die Kleurling-onderwysers te gee maar die Administrateur het die versoek nie toegestaan nie.¹²⁹⁾

Dit het die Kleurlinge glad nie geval dat juis toe die finansiële implikasies van Kleurling-onderwys beklemtoon moes word nie. Onderwys vir alle seksies van die gemeenskap is 'n bestaande en nodige openbare diens. Hulle betaal belastings, maar minder omdat hulle minder verdien.¹³⁰⁾

Die afwyking van die vier-vyfdes-verhouding was sekerlik 'n ernstige terugslag. Die skale gebaseer op £325,000 soos deur die Komitee aanbeveel was onaanneemlik en meer nog die tussentydse bedrag van £150,000 per jaar.¹³¹⁾ Volgens die Administrateur kon hy die ekstra £150,000 betaal sonder om ekstra belastings te hef, maar as hy die Komitee se aanbevelings uitvoer wat hy boonop as nie voldoende gemotiveerd beskou het nie en £325,000 sou kos, sou hy so 'n stap nie kon vermy nie. Daarom sou dit beter en voordeliger gewees het as die Administrasie die blanke onderwysers nie sulke groot verhogings gegee het nie.¹³²⁾

T.E.P.A. was op een stadium bereid om toenadering tot die Teachers' League te seek. Die kloof tussen hulle kon egter nie oorbrug word nie.

T.E.P.A. sou bereid gewees het om die Teachers' League te nader met 'n aanbod van ~~samewerking~~ vir die herstel van die vier-vyfdes van die salarisse van blanke onderwysers. Volgens die Teachers' League wou T.E.P.A. hom nie nader voordat die uitslag van die algemene parlamentsverkiesing bekend was nie; „when its sire, the United Party, was eclipsed in so total a manner, the T.E.P.A. decided that it had better act before

128) Ibid., 5 Junie 1953.

129) Tepa News, Deel 8, No. 1, Augustus 1953, p. 7.

130) Tepa News, Deel 7, No. 6, Maart 1953, p. 94.

131) Ibid., p. 91.

132) Ibid., pp. 93, 94.

the Administration discarded it altogether." By wyse van toenadering het hy 'n skrywe aan die Teachers' League gerig. As verklaring van hierdie sommeswaai is aangeneem dat T.E.P.A. gevrees het dat hy nie deur die nuwe regering van die Nasionale Party erken sou word nie.¹³³⁾ Tog het die Teachers' League nog in sy offisiële blad hewig teen T.E.P.A. te velde getrek. Die League het hom as niks anders as 'n instrument van die owerheid beskou nie.¹³⁴⁾

T.E.P.A. het hom verdedig deur daarop te wys dat hy nie nuwe salarisskale uitgewerk het, net vir die S.G.O. om te teken nie. Hy het dieselfde skale voorgestel (sou die kwalifikasies gelyk wees) soos dié deur die Administrasie opgetrek en van toepassing gemaak op blanke onderwysers. Dus het hy glad nie van die beginsel van gelyke betaling vir gelyke werk afgewyk nie.¹³⁵⁾

T.E.P.A. het verder daarop gewys dat terwyl hy met die owerheid onderhandelinge gevoer het, dit teen sy hoof geslinger is dat die Kleurling-onderwysers verdeel was, dat net een seksie sy saak voor die owerheid gestel het en dat hulle groter indruk sou gemaak het as altwee onderwysersverenigings vertoë tot dié owerheid gerig het. Die verenigings kon dit gesamentlik of afsonderlik gedoen het. T.E.P.A. het gehoop dat die onderwysers nie weer sou toelaat dat so 'n argument teen hulle gebruik word nie.¹³⁶⁾

T.E.P.A. kon dus nie nalaat om ook in sy konstitusie veranderinge aan te bring nie. Ons haal net die volgende twee nuwe oogmerke aan, wat betrekking op salarisse het:¹³⁷⁾

(3) „The right of every person to be remunerated at a rate which is proportionate to his training and to the value of his services to society, and which permits him, even at his lowest level, to provide himself and his family with the necessities of a decent life in modern society.

(4) „That all teachers be adequately trained and that remuneration should be on the basis of equal pay for equal work.”

133) Educational Journal, Deel XXIV, No. 8, Mei-Junie 1953, p. 3.

134) Educational Journal, Deel XXV, No. 5, November-Desember 1953, p. 2.

135) Tepa News, Deel 7, No. 8; Junie 1953, p. 113.

136) Tepa News, Deel 7, No. 7, April 1953, p. 101.

137) Ibid., p. 103.

Oktober 1953 het aangebreek en die Kleurling-salaris-kwessie was nog nie afgehandel nie. Geen agterstallige gelde is nog uitbetaal nie want geen uitgewerkte nuwe skale is toe al aangeneem nie, en die Administrateur se mag om by wyse van regulasie salarisse te reël was byna verstreke. Die Malan-Kommissie het ook nog nie sy werksaamhede afgesluit nie. Die Kleurlinge wou nie langer wag nie en het geëis dat nuwe skale van ten minste vier-vyftes van dié van die blankes se salarisse onmiddellik aan hulle toegeken moes word.¹³⁸⁾

Die nuwe skale is uiteindelik op 23 Oktober 1953 in die Provinsiale Offisiële Koerant aangekondig.¹³⁹⁾

Die Teachers' League het botweg die nuwe skale met "verdiende-veragting" verwerp:¹⁴⁰⁾

"The Provincial Council has used the occasion of its granting a miserly increase to some teachers to extend apartheid in the organisation and staffing of Coloured schools, apparently in anticipation of the De Vos Malan Commission on Coloured Education, busy at present planning a more inferior, aparte schooling for Coloured children The miserable pittance are a calculated insult to the whole Non-European teaching population."

Op 10 November het T.E.P.A. 'n skrywe aan die Administrateur gerig waarin hy op die ontoereikendheid en tekortkominge van die nuwe skale gewys het.¹⁴¹⁾

Eers is 'n Departementele Komitee se aanbeveling van £325,000 per jaar verwerp omdat hy nie 'n voldoende sterk saak vir verhoogde salarisse uitgemaak het nie. 'n Bedrag van £150,000 per jaar kon in die tussentyd uitgegee word sonder die heffing van ekstra belastings. Terwyl die Administrateur die Kleurlinge laat verstaan het dat die nuwe kommissie deeglike ondersoek na hulle salarisse sou instel, moes hulle van die Kommissie verneem dat die uitwerk van nuwe salarisse nie binne die bestek van sy werksaamhede geval het nie.¹⁴²⁾

Net soos die Teachers' League het T.E.P.A. ook die idee van nuwe skale, gebaseer op die bedrag van £150,000, verwerp

138) Tepa News, Deel 8, No. 2, Oktober 1953, p. 21.

139) Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 2672, 23 Oktober 1953, Kennisgewing P.K. 864/1953. Siem Bylae V.

140) Educational Journal, Deel XXV, No. 5, November-Desember 1953, p. 5.

141) Tepa News, Deel 8, No. 3, November 1953, p. 43.

142) Ibid.

en aangesien hierdie skale reeds gepromulgeer was, het dit deel van hulle diensvoorwaardes geword; „we have then to state with all the emphasis at our disposal that these scales represent an immense lowering of the status of the Coloured teacher. Words cannot express the deep bitterness and resentment rampant as result of the fact that teachers who have given and continue to give unstinted and loyal service to the Administration, have been treated in this manner.”¹⁴³⁾

Die oorgrote meerderheid het net £4 per jaar meer op hulle maksima ontvang, terwyl blanke onderwyseresse in dieselfde posisie tot £240 per jaar meer ontvang het.¹⁴⁴⁾ In die primêre skool is die laagste gekwalifiseerde blanke onderwyseresse maksimum op £600 gestel; die maksimum wat die hoogste gekwalifiseerde Kleurling-onderwyseresse kon bereik, was £452.¹⁴⁵⁾

Die aanvangssalarisse van primêre onderwyseresse is met £36 en £20 per jaar verhoog waarvan laasgenoemde bedrag die meerderheid uitgemaak het. Dit sou sekerlik nie as aanspooring dien om die beter tipe Kleurling-meisie tot die professie te lok nie.¹⁴⁶⁾

Aan onderwysers (mans) in Skale 1 en 2, behalwe dié wat in plaasskole werkzaam was, is geen verhogings van enige aard toegeken nie. Blanke primêre onderwysers het van £100 tot £200 per jaar meer ontvang.¹⁴⁷⁾

Sekondêre onderwysers (mans) se aanvangssalarisse in kategorie (c) is met een verhoging en in kategorie (d) met twee verhogings vermeerder, terwyl geen man se maksimum met meer as een verhoging verbeter is nie.¹⁴⁸⁾

In sekere gevalle was die verhogings heelwat hoër maar dit was die weinige beter gekwalifiseerde leerkragte werkzaam in sekondêre, hoër- en opleidingskole wat bevoordeel is. In die onderwyserskale 3 tot 5 was die verhoging per jaar as volg:¹⁴⁹⁾

143) Ibid.

144) Tepa News, Deel 8, No. 2, Oktober 1953, Byvoegsel; Deel 8,

145) No. 3, November 1953, p. 43. Educational Journal, Deel XXV, No. 5, November- Desember 1953, p. 5.

146) Tepa News, Deel 8, No. 2, Oktober 1953. Byvoegsel.

147) Tepa News, Byvoegsel, Deel 8, No. 3, November 1953, p.43.

148) Tepa News, Deel 8, No. 2, Oktober 1953, Byvoegsel; Deel 8, No. 3, November 1953, p. 43. Educational Journal, Deel XXV, No. 5, p. 5.

149) Tepa News, Deel 8, No. 2, Oktober 1953, Byvoegsel.

149) Ibid., Educational Journal, Deel XXV, No.5, November-Desember 1953, p. 5.

Kategorie (c)	-	£ 52,
" (d)	-	£ 68,
" (e)	-	£ 84,
" (f)	-	£100.

Natuurlik kon die onderwysers nie nalaat om daarop te wys dat die vorige twee Kleurling-Salaris-Komitees dit altyd in gedagte gehad het om die gaping tussen die salarisse van blanke en Kleurling-onderwysers geleidelik te verminder nie. Trouens, die moontlikheid is in die vooruitsig gestel dat die salarisse uiteindelik gelyk sou wees.¹⁵⁰⁾

Met die invoering van die nuwe salarisskale is die gaping tussen die blanke en Kleurling-onderwysers se salarisse egter vergroot. Dit het hulle beskou as 'n verlaging van die status van die Kleurling-onderwyser.¹⁵¹⁾

Geen Kleurling-onderwyser het hierdie „verlaging van status" vrygespring nie want nêrens is die 80%-merk meer behou nie.¹⁵²⁾ Wat Skaal 1 betref, het alle mans tot minder as 60% en party selfs so laag as die 51.7%-merk gedaal. Hierdie groep het die meeste gekwalifiseerde man-leerkragte van die Kleurling-onderwyserkorps uitgemaak. Hoewel onderwyseresse groter verhogings ontvang het, het hulle van 80% tot 64.2% en 66.2% wat die minimum en 54.0% en 52.3% wat die maksimum betref, gedaal. In Skaal 3 (Sekondêre onderwysers) het mans (kategorie (d)) 71.5% van die beginsalaris en 68.8% van die maksimum-salaris van 'n blanke onderwyser behaal.¹⁵³⁾

In sy offisiële blad het T.E.P.A. sy verbystering baie duidelik gestel:¹⁵⁴⁾

"To say that the confidence of teachers in the Administration has been severely shaken would be a triumph of under-statement. It would be more correct to say that it has been shattered. Unless the position is righted, the Coloured teaching profession, now licking its wounds, too stunned to reply at once, will become a seething hotbed of discontent. Let there be no mistake about it. It will not break out openly, in strikes and demonstrations, but it will be infinitely more harmful to the cause of education and to the progress of our country in the end."

150) Tepa News, Deel 8, No. 3, November 1953, p. 37.

151) Ibid.

152) Ibid.

153) Ibid., pp. 37, 38.

154) Ibid., p. 38.

Aangesien die Administrateur die mag van proklamasie gehad het, het T.E.P.A. 'n beroep op hom gedoen om in die lig van bogenoemde, sake in orde te bring. Die waarnemende Administrateur se brief (13 November) het hulle baie duidelik laat verstaan dat dit nie moontlik was om die pas-aangekondigde skale te wysig nie.¹⁵⁵⁾

Toe die terugbetalings van agterstallige salarisse gedoen is, het 'n paar meer as £100 ontvang, maar sommige het ook tjeks van net 'n paar shillings of pennies ontvang!¹⁵⁶⁾

Op 15 Desember 1953 het die Verteenwoordigende Raad van T.E.P.A. vergader om te besluit om 'n onderhoud met die Administrasie aan te vra en watter stappe dié vereniging moes doen om sy doel te bereik. Dié Raad het die vraag gestel of hy wel in die toekoms moes voortgaan om die Administrasie op dieselfde wyse as voorheen te nader, terwyl daardie Administrasie nog so onverskillig en onsimpatiek teenoor die Kleurlinge was.¹⁵⁷⁾

Die Teachers' League het 'n heeltemal ander houding ingeneem. Aangesien die owerheid hom nie meer as 'n erkende onderwysersvereniging beskou het nie, en dus ook onder geen omstandighede onderhandelinge met hom gevoer het nie, het hierdie vereniging geen verdere kommentaar oor die salariskwessie in sy offisiële orgaan gelewer nie.

In sy openingsrede het die Administrateur (dr. J.H. Otto du Plessis) op 2 Maart 1954 aangekondig dat die Kommissie wat gedurende 1953 deur die Uitvoerende Komitee aangestel is om ondersoek in te stel na Kleurling-onderwys, nog druk besig was om sy ondersoek voort te sit. Hy was op daardie stadium nie in staat om enige aanduiding te gee wanneer die Kommissie in staat sou wees om sy verslag voor te lê nie.¹⁵⁸⁾

Die Kleurlinge kon nie begryp waarom die Kommissie só lank moes neem om sy verslag uit te bring nie. In die tussentyd het prof. M.C. Botha voorsitter geword in die plek van dr. Wouter de Vos Malan terwyl verder 'n afgestorwe lid ver-

155) Ibid., pp. 38, 43.

156) Tepa News, Deel 8, No. 4, Maart 1954, p. 51; Deel 9, No. 3, Oktober 1954, p. 39.

157) Tepa News, Deel 8, No. 4, Maart 1954, pp. 56, 59.

158) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 2 Maart 1954.

vang moes word.¹⁵⁹⁾

In die volgende twee gebeure was die moontlikheid van hersiene salarisskale opgesluit. Eerstens, die Administrateur se spesiale mag om by wyse van proklamasie die Kleurling-onderwysers se salarisse te reël is uitgebrei tot 31 Desember 1954,¹⁶⁰⁾ en tweedens, op 1 Januarie van daardie jaar, toe die Wet op Bantoe-onderwys¹⁶¹⁾ in werking getree het, het die Unieregering volle verantwoordelikheid vir die onderrig van naturelle-kinders aanvaar. Die administrasie van naturelle-onderwys het dus 'n funksie van die Departement van Naturelle-sake geword, en die Provinsie is van alle verantwoordelikheid vir naturelle-onderwys onthef, behalwe vir sover die Departement van Naturelle-sake dit nodig geag het om tydelike gebruik te maak van Kaapland se administratiewe masjienerie.¹⁶²⁾

Net soos die blanke onderwysersverenigings het die Kleurlinge ook in hierdie tyd gepleit vir die konsolidering van die lewenskostetoelae by hulle salarisse.

In die geval van die blankes is hierdie versoek met ingang van 1 April 1954 gedeeltelik toegestaan toe 'n bedrag van £100 gekonsolideer is.¹⁶³⁾

Toe 'n afvaardiging van T.E.P.A. in Junie die Administrateur oor die salariskwessie gespreek het, het hulle ook op die konsolidering van die lewenskostetoelaag by die salaris aangedring.¹⁶⁴⁾

Die waarnemende Administrateur het hierdie afvaardiging verseker dat hulle saak aandag geniet, maar daarna moes hulle verneem dat die Administrateurs van die vier provinsies in oorleg met verteenwoordigers van die Departement van Unie-onderwys en die Staatsdienskommissie, net die saak van hul blanke werknemers in gedagte gehad het.¹⁶⁵⁾

Die Kleurling-onderwysers het hierdie stap as 'n vorm

- 159) Tepa News, Deel 8, No. 5, Mei 1954, p. 63.
 160) Tepa News, Deel 8, No. 4, Maart 1954, p. 59.
 161) Wet op Bantoe-onderwys, No. 47 van 1953.
 162) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 2 Maart 1954.
 163) Educational Journal, Deel XXV, No.6, Maart 1954, p. 3;
Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 2 Mrt. 1954;
 13 Maart 1956.
 164) Tepa News, Deel 9, No.1, Julie-Aug.1954, p. 14; Deel 9,
 No.3, Oktober 1954, p. 39.
 165) Tepa News, Deel 9, No. 3, Okt. 1954, p. 35; Deel 10, No.1
 Julie-Aug. 1955, p.14; Oorkondes van die Kaapse Provin-
siale Raad, 2 Maart 1954.

van diskriminasie teen hulle beskou .¹⁶⁶⁾

Gevolgtik het T.E.P.A. 'n skrywe aan die S.G.O. gerig om duidelikheid hieromtrent te verkry. Hy het dié liggaam belowe om die saak met die Administrateur te bespreek, maar dit was vir hom onmoontlik om sy verteenwoordigers na die Administrateur te vergesél.¹⁶⁷⁾

Kaapland was egter nie by magte om enige stappe te doen i.v.m. die konsolidering van die lewenskostetoelaag nie voordat die Sentrale Regering so 'n beleid vir sy Kleurling-werknemers neerlê. T.E.P.A. het egter voortgegaan met sy onderhandelinge om die lewenskostetoelaag by die salarisse gekonsolideer te kry.¹⁶⁸⁾

Nuwe hoop vir die verbetering van hulle posisie het gekom met die aankondiging dat die Botha-Kommissie sy Inter-verslag vir nuwe salarisskale vir Kleurling-onderwysers voltooi het (12 November 1954) en dat dit voor die Provinsiale Raad gelê sou word.¹⁶⁹⁾

Ongelukkig is die aanbevole grondslag vir nuwe salarisskale meer ingewikkeld gemaak deur die uitreiking deur die Sentrale Regering van 'n omsendbrief, waarin voorsiening gemaak is vir die konsolidering van 'n gedeelte van die lewensduurtetoelaes by die salarisse en lone van nie-blankes met 'n Regeringsdiens is.¹⁷⁰⁾

In sy openingsrede (15 Maart 1955) het die Administrateur die Raad meegedeel dat, aangesien die uitwerking daarvan op die Kommissie se voorstelle noukeurige studie sou vereis, dit onmoontlik sou wees om tydens daardie Sessie 'n besliste aankondiging te doen. Dié Raad het egter gehoop om tydens die hoofsessie later in die jaar in staat te wees om die hele saak af te handel.¹⁷¹⁾

In dieselfde rede kon hy nie nalaat nie om melding te maak van wetgewende maatreëls wat ingedien sou word om dit moontlik te maak om doeltreffende stappe te doen i.v.m. die hoogs onprofessionele gedrag van die kant van sekere Kleur-

166) Educational Journal, Deel XXV, No.6, Maart 1954, pp.3,4.

167) Tapa News, Deel 9, No. 3, Oktober 1954, p. 39.

168) Ibid.

169) Tapa News, Deel 9, No. 5, Januarie 1955, p. 74.

170) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 15 Maart 1955.

171) Ibid., Tapa News, Deel 9, No. 7, April-Mei 1955, p.101.

ling-onderwysers wat hulle posisie in die skole en hul gemeenskappe in die laaste tyd steeds meer gebruik het „om die Administrasie van die land te probeer ondermyn deur aanhoudende propaganda teen die blankes en deur opsetlike dwarsboming van die owerhede wat besig is om gesondheids- en ander dienste vir die Kleurling-bevolking te verskaf.“¹⁷²⁾

Soos bekend was die Kleurling-onderwysers veral uitgesproke oor die oneweredige basis van besoldiging en hierdie aankondiging van die Administrateur het uitgeloop op 'n Wysigingsordonnansie,¹⁷³⁾ wat voorsiening gemaak het vir veranderings in die wet insake dissiplinêre stappe teen onderwysers.¹⁷⁴⁾

Om die ou wetgewing¹⁷⁵⁾ dan te laat strook met onlangse wetgewing aangeneem deur die Sentrale Regering,¹⁷⁶⁾ is Ordonnansie No. 6 van 1955¹⁷⁷⁾ aangeneem wat van toepassing was op Kleurling- sowel as blanke onderwysers.¹⁷⁸⁾

Moontlik het die vrees vir dissiplinêre stappe teen onderwysers wat die verantwoordelikhede van hul beroep sodanig uit die oog verloor het dat hulle hul aan sulke wanpraktyke skuldig gemaak het, veroorsaak dat die verenigings se publikasies vir 'n rukkie politieke aangeleenthede nie bespreek het nie.

Hierdie periode was egter van korte duur, want in 'n hoofartikel van Tapa News (Junie 1955) is daar geskrywe:¹⁷⁹⁾

„If there is to be Apartheid in the service to the extent that the present salary distinctions indicate, there will also have to be separation of services, separation of facilities, separation of avenues of post-school employment, etc., to the extent where all contact is impossible. In other words, to an extent which is itself impossible and selfcontradictory.“

- 172) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 15 Maart 1955.
 173) Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 6 van 1955.
 174) S.G.E., op.cit., 1954 and 1955, p. 10.
 175) Ord. No. 5 van 1921, art. 183(i)-(viii) soos aangevul deur Ord. No. 18 van 1944, art. 75, bis. 377.
 176) Wet op die Onderdrukking van Kommunisme, No. 44 van 1950, art. 8(1) en (2) soos aangevul deur Wet No. 15 van 1954, Wet om die "Oproerige Bijeenkomsten en Krimineel Recht Wijzigings Wet", No. 27 van 1914 en Wet op die Onderdrukking van Kommunisme, No. 44 van 1950, te wysig.
 177) Ordonnansie No. 6 van 1955, art. 6 ter 377.
 178) S.G.E., op. cit., 1954 and 1955, p. 10.
 179) Tapa News, Deel 9, No. 8, Junie 1955, p. 103.

Behalwe die aankondiging dat die konsolidering van 'n gedeelte van die lewenskostoelae by die salarisse die uitvoering van die aanbevelings soos behels in die Tussentydse Botha-Verslag oor nuwe Salarisskale vertraag het, was die onderwysers erg ontsteld toe die S.G.O. in Desember 1954 hulle die grondslag meegedeel het waarvolgens hulle salarisskale bepaal sou word.¹⁸⁰⁾

In hierdie tussentydse verslag oor die salarisgrondslag van Kleurling-onderwysers is eerstens nodig gevind om salarisskale vir primêre en sekondêre assistente sowel as vir skoolhoofde op te stel wat as basis moes dien waarop volledige salarisskale vir alle kategorieë uitgewerk moes word.¹⁸¹⁾

Die onderwysers se salarisse is vergelyk met die salarisse en lone van ander Kleurlinge in die Staatsdiens. Hierdie skale is uitgewerk sonder die byvoeging van lewenskostoelae.¹⁸²⁾

Met hierdie vergelyking is daar deeglik rekening gehou met die verdere opleiding van onderwysers wanneer die student uitgawes sonder inkomste gehad het.¹⁸³⁾

In die salarisskale vir blanke onderwysers is die beginsel toegepas dat onderwysers met gelyke kwalifikasies dieselfde salaris ontvang afgesien daarvan of hulle in die primêre of in die sekondêre afdeling van die skool diensdoen. Hierdie beginsel sou nie vir die onderwysers in Kleurlingskole deug nie. Sekondêre opleiding kos meer en aangesien daar 'n tekort aan opgeleide sekondêre onderwysers was, moes hoër salarisse vir hulle dien om in daardie behoeftes van die sekondêre afdeling te voorsien.¹⁸⁴⁾

180) Tepa News, Deel 10, No. 1, Julie-Augustus 1955, p. 14.

181) Inter-verslag van die Kommissie insake Kleurling-onderwys (Botha-Verslag), 1953 - 1956 oor die Grondslag vir Nuwe Salarisskale vir Kleurling-onderwysers, 12 November 1954 (Provinsiale Administrasie van die Kaap die Goeie Hoop), p. 1, no. 2.

182) Ibid., pp. 1, 21, nos. 3, 4.

183) Ibid., p. 2, nos. 5, 6, 7.

184) Ibid., p. 3, no. 8.

Die verskil in die aanvangssalarisse van mans en vrouens moes verminder word en mans moes langer neem om hulle maksima te bereik.¹⁸⁵⁾

Die intermediêre skale, d.w.s. met sts. VII-VIII wat tussen die primêre en hoërskool val, moes afgeskaf word.¹⁸⁶⁾

Spesiale graad assistente(s) wat van teenoorgestelde geslag as die van die hoof moes wees, is aanbeveel.¹⁸⁷⁾

Aangesien daar in Kaapland nog geen inlywing van 'n gedeelte van die lewenskostetoelae by die salarisse gedoen is nie, het die Kommissie aanbeveel:¹⁸⁸⁾

- (i) dat £100 van die lewenskostetoelae by die salarisse van alle onderwysers ingelyf word;
- (ii) dat die lewenskostetoelae van ongetroude onderwysers afgeskaf word; en
- (iii) dat aan getroude onderwysers lewenskostetoelae volgens die skaal wat in die Staatsdiens van toepassing is, betaal word, nl. :
 - (a) aan onderwysers met salarisse van £187 tot £258 - £174 per jaar;
 - (b) aan onderwysers met salarisse van £259 tot £450 - £210 per jaar; en
 - (c) aan onderwysers met salarisse van £450 en meer - £234 per jaar.

Die Kommissie se voorneme was om meer rekrute tot die professie te lok maar hulle die meeste nodig was. Nommer een was primêre assistentes. Die gaping tussen hulle aanvangssalarisse en dié van mans moes verminder word. Vroue moes hulle maksima gouer bereik omdat hulle nie lank in die diens bly nie. Terwyl die Kommissie aanbeveel het dat alle na-maksimum-verhogings vir mans afgeskaf moes word, moes aan vroue wat bevredigende werk gedoen het en reeds vyf jaar op hul maksimum-salaris was, vier addisionele verhogings toegestaan word. Verder sou sekondêre onderwysers hoër salarisse

185) Ibid., p. 3, nos. 9, 10.

186) Ibid., p. 4, no. 13.

187) Ibid., pp. 4, 5, nos. 15, 16(a), (b), (c), (d).

188) Ibid., pp. 5, 6, no. 18.

as primêre onderwysers ontvang.¹⁸⁹⁾

Die grootste skok wat die Kleurlinge ondervind het en wat hulle nie bereid was om te aanvaar nie na daar in 1946 die vier-vyfdes-salarisverhouding tot stand gekom het, was

- (1) dat enige verwysing na die salarisse van blanke onderwysers om vergelykings te kon tref sorgvuldig vermy is; en
- (2) dat daar geen poging aangewend is om die moontlike skale vir Kleurlinge tot 'n persentasie van die skale van blanke onderwysers te herlei nie.¹⁹⁰⁾

Die Kommissie het sy verslag afgesluit deur dit duidelik te stel dat hy dit as sy taak beskou het om in 'n suiwer raadgewende hoedanigheid op te tree en „met dié doel en in dié gees” sy rapport voor te lê.¹⁹¹⁾

Soos reeds vermeld, is die relatiewe posisie van die salarisse van Kleurlinge in die Staatsdiens geneem om as leidraad te dien om te bepaal met watter pos in die Staatsdiens 'n onderwyspos vergelyk kon word met inagneming van die toelatingsvereistes en verantwoordelikheid verbonde aan die betrekings.¹⁹²⁾

Toe T.E.P.A. deur die Administrasie versoek is om in terme van die aanbevelings van die Tussentydse Botha-Verslag 'n memorandum voor te lê, het hy hewig te velde getrek teen die grondslag van om op sosio-ekonomiese beginsels salarisskale vir hulle volgens hul plek in hul eie gemeenskap uit te werk.¹⁹³⁾

Die 1946-Salariskomitee het erken dat een van die verdienstelikste take van vorige komitees was om die klassifikasie van Kleurling-onderwysers en -skale met dié van die blankes vergelykbaar te maak. Om Kleurling-onderwysers dus

189) Ibid., pp. 3,4, nos. 9, 10, 14, 11, 13.

190) Tepa News, Deel 10, No. 1, Julie-Augustus 1955, p. 14; T.E.P.A. Memorandum on Interim Report on Salaries, 1955, p. 1; Botha-Inter-Verslag, op. cit., p. 6, no.20 (b), (c).

191) Botha-Inter-Verslag, op. cit., p. 6.

192) T.E.P.A. Salaries Memorandum, 1955, pp. 1, 5, 6, nos. 2 (c), 21, 22; Botha - Inter-verslag, op.cit., p.1, no.1.

193) Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 13 Maart 1956; Tepa News, Deel 10, No. 5, Januarie-Februarie 1956, p. 74; T.E.P.A. Salaries Memorandum, 1955, pp. 1, 4, 5, 6, nos. 1-3, 12,13,16,21,22.

nie met die blanke onderwysers te vergelyk nie was net so onmoontlik as om die salarisse van blanke onderwysers te bepaal sonder om rekening te hou met die salarisse van skool-inspekteurs.¹⁹⁴⁾

Om verskeie redes kan die Kleurling-onderwyser dus net met 'n blanke onderwyser vergelyk word. Die sosio-ekonomiese posisie van 'n baie groot seksie van die Kleurling-gemeenskap is laag, want sonder verpligte onderwys ken groot getalle met minder as 'n st. II-opvoeding geen minimum loon nie. Hierdie arbitrêre loon is dikwels onder die broodlyn.¹⁹⁵⁾

Weer eens is die lang geskiedenis van hoe die vier-vyftes-verhouding verkry is, aangehaal, en beklemtoon dat die Kleurlinge geensins die beginsel van gelyke betaling vir gelyke kwalifikasies en werk laat vaar het nie.¹⁹⁶⁾

T.E.P.A. het daarop gewys dat volgens die belofte van die Administrateur die £150,000 per jaar vir verbeterde salarisse 'n tydelike maatregel was tot tyd en wyl die Kommissie sy werksaamhede afgehandel het en dat 'n gedeelte van hul lewenskostetoelaes nog nie soos in die geval van die blankes by hul salarisse ingelyf is nie.¹⁹⁷⁾

Dié Vereniging het weer aangevoer dat terwyl hulle baie laer salarisse as die blanke onderwysers ontvang, daar geen verskil in die lewenskostetoelaes van diensdoende onderwysers was nie. Dat die Provinsie by magte was om die beginsel van gelyke salarisse in te voer het hy (T.E.P.A.) gestaaf met 'n verklaring van die destydse Minister van Finansies (mnr. J.H. Hofmeyer) en dat hulle die verwesenliking van hulle ideaal gesien het in "the statement of policy of the present Government as expressed by the Prime Minister, the Hon. Mr. J.G. Strydom, when he declared a policy of justice to all sections of the population."¹⁹⁸⁾

Die Eerste Minister se verklaring is as volg vertolk:¹⁹⁹⁾

-
- 194) T.E.P.A. Salaries Memorandum, 1955, p. 3, no. 10.
 195) Ibid., p. 4, nos. 15, 16.
 196) Ibid., pp. 1, 2, nos. 3 - 7, 9.
 197) Ibid., p. 1, no. 4, (i), (ii).
 198) Ibid., p. 2, no. 8 (a), (b), (c).
 199) Ibid., p. 2, no. 8 (c).

"We would be loathe to interpret this as meaning but that the process of development on the basis of tried principles and in accepted trends should be continued to its logical fulfilment with the consequent elimination of injustices."

Volgens die memorandum is die beginsel van gelyke betaling vir gelyke werk en kwalifikasies niks nuuts nie. In verskeie vertakings van die handels- en professionele lewe is dit reeds van toepassing. Daar is verskeie voorbeelde aangehaal. Die geleedere van halfgeskoolde fabriekswerkers is geweldig aangevul deur Kleurling-meisies met st. VI. Dié meisies sien nie kans om 'n verdere vier jaar te studeer en die onkoste daaraan verbonde aan te gaan om onderwyseresse te word nie. In 1946 was daar 17,700 Kleurling-vroue in die klerasiebedryf, in 1952 25,000.²⁰⁰⁾

Geskoolde werkers soos bouers, meubelmakers, skryn- en metaalwerkers ontvang dieselfde lone.²⁰¹⁾

Kaapstad se stadsraad betaal Kleurling-verkeersbeamptes en Kleurlinge in klerklike posisies dieselfde lone as blankes en die stad se tremmaatskappy behandel Kleurling-busbestuurders en -kaartjiesonderzoekers net soos die blankes in dieselfde soort werk.²⁰²⁾

Alle deeltydse dosente aan die Kaapse Tegnieese Kollege ontvang dieselfde salarisse as blankes. Kleurling-predikante van die Nederduits Gereformeerde en Engelse Kerke ontvang dieselfde basiese salarisse as blanke predikante, terwyl mediese praktisyns in diens van die Kaapse Administrasie in hospitale ook dieselfde salarisse as blankes ontvang.²⁰³⁾

Voorts het T.E.P.A. verklaar dat die keuse van beroepe vir die opgevoede Kleurling deur rasseverskil en ekonomiese struikelblokke beperk word. Gevolglik is daar geen tekort aan Kleurling-onderwysers nie maar daar is voldoende aanduidings dat daar 'n tekort aan rekrute van die gewenste tipe is. Soos die handel uitbrei word werkgewers in stede soos Kaapstad al meer en meer verplig om jong Kleurling-seuns en

200) Ibid., p. 3, no.11 (a)

201) Ibid., p. 3, no.11 (b).

202) Ibid., p. 3, no.11 (c); (d).

203) Ibid., p. 3, no.11 (e), (f), (g).

-dogters in hul kantore in diens te neem. Hierdie mense meld hulle dus nie vir onderwys aan nie.²⁰⁴⁾

Terwyl T.E.P.A. gepoog het om te wys op die onuitvoerbaarheid van onderwysposte te vergelyk met dié in die Staatsdiens, het hy daarop gewys dat die Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap Kleurling-onderwysers in sy diens op 'n veel hoër skaal besoldig het, nl. Kaaplandse Kleurling-onderwysers se Skaal 1 is volgens Kaaplandse Skaal 3 in diens van die D.O.K.W. besoldig. Dus, die Sentrale Regering het met die Kaapse skale vergelyk om hul eie skale vir onderwysers uit te werk. Die Kleurling-onderwysers het beweer dat „this is a direct reverse of the proposal now being discussed, and appears to indicate the inadequacy of the majority of civil service scales for purposes of remunerating teachers.”²⁰⁵⁾

Aangesien die blanke onderwysers reeds vanaf 1952 bevredigende salarisse ontvang het, en die Provinsie se begroting 'n oorskot getoon het, behoort 'n tekort aan fondse nie gebruik te word om onmiddellik reg aan die Kleurling-onderwysers te laat geskied nie.²⁰⁶⁾

Die hoofverslag van die Kommissie i.s. Kleurling-onderwys sou eers die volgende jaar verskyn, maar aangesien die S.G.O. aangedring het op 'n tussentydse verslag oor nuwe salarisskale vir Kleurling-onderwysers, sou alle onderwysers se nuwe salarisse dus 'n jaar vroeër betaal word.²⁰⁷⁾

Die stryd wat die Kleurlinge op 3 Maart 1951 aangeknop het, het hulle weer nie gelyke betaling vir gelyke werk en kwalifikasies besorg nie. Nog erger was dat hulle ook nie daarin geslaag het om die Administrateur te beïnvloed om die Botha-Verslag se beginsel van sosio-ekonomiese betaling te verwerp nie.

Die nuwe skale is vasgelê in Provinsiale Kennisgewing No. 461 van 5 Augustus 1955 en sou van terugwerkende krag

204) Ibid., p. 4, no. 14.

205) Ibid., p. 6, no. 23.

206) Ibid., p. 6, no. 24.

207) Tepa News, Deel 10, No. 1, Julie Augustus, 1955, p. 14.

vanaf 1 April 1955 wees.²⁰⁸⁾

Die Kommissie se aanbevelings is aanvaar en die nuwe salarisskale het voorsiening gemaak vir die inlywing van £100 van die lewenskostetoelaag by die basiese salarisse.²⁰⁹⁾ Ongetroudes sou dus geen lewenskostetoelaag meer ontvang nie.²¹⁰⁾

In die geval van getroudes en diegene geregtig op $\frac{1}{2}$ of $\frac{2}{3}$ van die lewenskostetoelaag betaalbaar aan getroudes, sou nog die toelaag betaal word maar op 'n effens hoër basis minus die £100 wat ingelyf is. In die geval van die leerkrag wat voorheen meer as £450 per jaar aan basiese salaris verdien het en waar die lewenskostetoelaag £320 per jaar was, sou die toelaag nou £234 per jaar i.p.v. £220 wees (d.i. £320 - £100), of £14 per jaar meer.²¹¹⁾

In die geval van 'n ongetroude sou die jaarlikse salaris met £7.10.0 verhoog word want die gekonsolideerde £100-lewenskostetoelaag is voorheen sonder $7\frac{1}{2}\%$ pensioenaftrappings uitbetaal. Geen onderwyser het dus as gevolg van die pensioenbydraes minder salaris ontvang nie.²¹²⁾

Die skaal vir primêre leerkragte met Junior Sertifikaat plus twee jaar professionele opleiding is na die inlywing van die lewenskostetoelaag van £280x£16-£424 tot £300x£16-£508 vir vroue en £280x£20-£500 tot £300x£20-£620 vir mans vermeerder.²¹³⁾ As die leerkragte meer as omtrent twaalf jaar diens gehad het, het hulle addisionele jaarlikse verhogings ontvang wat hulle maksimum-salarisse is vermeerder met £120 in die geval van mans en £84 in die geval van die vroue.²¹⁴⁾

Aangesien die verhogings op die kerf-vir-kerf-basis aangepas is, is 'n primêre manlike onderwyser in kategorie(a) met 16 jaar diens onmiddellik op die nuwe maksimum van £620 per jaar geplaas. 'n Onderwyseres met dieselfde kwalifikasies en 13 jaar diens is onmiddellik op die maksimum van £508 per jaar geplaas. Dieselfde beginsel was van toepassing op al die ander kategorieë, skole en die skale van skool-

208) S.G.O., op. cit., 1954, en 1955, p. 10; Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 2769, 5 Augustus 1955, Kennisgewing P.K.461/1955, par.10. Sien ook Bylae VI.

209) Tapa News, Deel 10, No. 1, Julie-Augustus 1955, p. 14.

210) Education Gazette, Deel LIV, No. 19, 25 Aug. 1955, p.1320

211) Educational Journal, Deel XXVII, No. 3, Sept. 1955, p.12.

212) Ibid. 213) S.G.O., op.cit., 1954 en 1955, p. 10.

214) Educational Journal, Deel XXVII, No. 3, Sept.1955, p.12.

hoofde.²¹⁵⁾

Die skaal vir sekondêre leerkrigte met Senior Sertifikaat en vier jaar opleiding is verhoog van £408x£16-£584 tot £444x£16-£636 in geval van vroue en van £440x£20-£720 tot £480x£20-£780 in die geval van mans.²¹⁶⁾

Primêre leerkrigte in kategorieë (a), (aa) of (b) sou dieselfde salaris ontvang as hulle in sekondêre, hoër- of opleidingskole werkzaam was. 'n Merkwaardige en miskien onverklaarbare verhoging was dié van 'n kategorie (b) primêre leerkrig. 'n Man se aanvangsalaris is met £60 en 'n vrou s'n met £52²¹⁷⁾ vermeerder, terwyl die verhoging van die maksima £160 en £116 per jaar onderskeidelik was. Die kategorie (d) primêre leerkrig het die vermeerdering van £100 in aanvangsalaris in die geval van mans en £84 in die geval van vroue ontvang terwyl die maksima vermeerder is met £80 in die geval van mans en £84 in die geval van vroue.²¹⁷⁾

Hierdie vermeerderings het die primêre leerkrig se salaris baie nader aan die van die sekondêre, hoër- en opleidingskool gebring. Onder hierdie reëling ontvang 'n ge-gradueerde met sy professionele opleiding (kat. (d)) as hy van die primêre skool na die sekondêre, hoër- of opleidingskool verskuif net een verhoging op sy aanvangsalaris en twee verhogings op sy maksimum-salaris.²¹⁸⁾

Mans wat hulle maksimum bereik, is nie meer geregtig op twee addisionele verhogings nadat hulle reeds vier jaar op hulle maksimum was nie,²¹⁹⁾ maar aan onderwyseresse wat besoldig word volgens skale 1 tot 5 en minstens vyf jaar op hul maksimum-salaris is, kan die departement vier bykomende jaarlikse verhogings toeken as hulle hul werkzaamhede en pligte as onderwyseresse na die mening van die departement op bevredigende wyse uitgevoer het en waarskynlik sal uitvoer.²²⁰⁾

215) Ibid.

216) S.G.O., op. cit., 1954 en 1955, p. 10.

217) Educational Journal, Deel XXVII, No. 3, September 1955, p. 12.

218) Ibid.

219) Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 2769, 5 Augustus 1955, Kennisgewing P.K. 461/1955, para. 14(1).

220) Ibid., para. 8.

Die idee van spesiale graad assistente bekend as vise-prinsipale in sekondêre en hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minstens 200, of 'n totale gehandhaafde inskrywing van minstens 300 en in primêre of oefenskole met 'n gehandhaafde inskrywing van minstens 400 leerlinge, soos in 'n vorige regulasie bepaal, is uitgebrei.²²¹⁾

Meer promosieposte is geskep. In 'n gemengde opleidingskool kan een betrekking van opleidingskool- of sekondêre assistent deur die Departement as 'n betrekking van spesiale graad assistent ingedeel word, en die leerkrag in so 'n betrekking moet toesig uitoefen oor die studente en leerlinge van sy of haar eie geslag.²²²⁾

In 'n opleidingskool met 'n gehandhaafde inskrywing van minstens 100 in klasse bo die vyfde standerd, kan behalwe die eerste spesiale graad assistent(e) nog 'n spesiale graad assistent(e) aangestel word.²²³⁾

In 'n gemengde hoërskool kan 'n sekondêre spesiale graad leerkrag, wat van die teenoorgestelde geslag moet wees as die hoofonderwyser(es), aangestel word om toesig uit te oefen oor die belange van sy of haar eie geslag.²²⁴⁾

In 'n hoërskool met 'n gehandhaafde inskrywing van minstens 150 leerlinge in die klasse bo die vyfde standerd, kan behalwe die eerste spesiale graad leerkrag nog 'n sekondêre spesiale graad assistent(e) aangestel word.²²⁵⁾

In 'n sekondêre skool met 'n gehandhaafde inskrywing van minstens 100 leerlinge in die klasse bo die vyfde standerd, kan een sekondêre spesiale graad assistent(e) aangestel word.²²⁶⁾

In 'n primêre of oefenskool met 'n gehandhaafde inskrywing van minstens 150 leerlinge, of in die primêre afdeling van 'n sekondêre, opleiding- of hoërskool met 'n gehandhaafde inskrywing van tenminste 150 leerlinge benede die sesde

221) Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 2672, 23 Oktober 1953, Kennisgewing P.K. 864/1953, para.1 (i), (ii), (iii).

222) Offisiële Koerant van die Kaapprovinsie, No. 2769, Kennisgewing P.K. 461/1955, para. 4 (I).

223) Ibid., para. 4 (2).

224) Ibid., para. 5 (1).

225) Ibid., para. 5 (2).

226) Ibid., para. 5 (3).

standerd kon 'n primêre spesiale graad assistent(e) aangesel word.²²⁷⁾

Daar word geen verskil gemaak tussen leerkragte werksaam in oefen- en primêre skole nie.²²⁸⁾

Ongelukkig moes getroude leerkragte wat in 1955 met studieverlof was en aan wie die volle lewenskostetoelaag en kwart salaris betaal is, driekwart van die toelaag (plus die 7½% pensioenbydraes) teen die end van daardie jaar aan die Administrasie terugbetaal.²²⁹⁾

'n Verdere onruswekkende eienskap van die nuwe salarisreëling is dat onderwysers met een jaar akademiese werk (een-derde van hul graad) na hul primêre onderwysopleiding voldoende gekwalifiseerd beskou word om tot st. VIII onder-
rig te gee. Sulke onderwysers ontvang twee verhogings minder as 'n onderwyser met 'n volle universiteitsgraad. Hierin het hulle gesien ~~(i) dat 'n spesiale tipe~~

- (i) dat 'n spesiale tipe sekondêre opleiding buite die universiteite gevolg sou word;
- (ii) dat daar 'n verlaging van die akademiese kwalifikasies van sekondêre onderwysers en gevolglik 'n verdere verlaging van die standaard van onderwys moes intree; en
- (iii) dat, aangesien daar vir betreklik min onderwysers die aansporing sou bestaan om die hele graad-kursus te voltooi, uiteindelik 'n meegaande verlaging van die salarisse betaalbaar aan Kleurling-onderwysers in sekondêre skole tot gevolg kan hê.²³⁰⁾

Die Teachers' League waarmee die owerheid geen onderhandelinge gevoer het nie, het nog volgehou met hul eise en dit saaklik gestel dat „all teachers - African, Coloured,

227) Ibid.; para. 6.

228) Ibid., para. 7.

229) Educational Journal, Deel XXVII, No. 3, September 1955, p. 13.

230) Ibid.

Indian and European - be paid the same salaries on the principle of equal pay for equal work and qualifications;²³¹⁾ en konsekwent die blanke onderwysers in húl eise gesteun en net presies dieselfde vir hul sêlf gevra.²³²⁾

Onmiddellik na die verskyning van die nuwe salarisskale het die Uitvoerende Komitee van T.E.P.A. die S.G.O. gaan spreek met die oog daarop om die bedrag van £320,000 gestem vir die doel, verhoog te kry,²³³⁾ maar hy was van mening dat baie deeglike aandag gegee is aan die bepaling van geskikte salarisskale vir Kleurling-onderwysers.²³⁴⁾ Die vereniging was egter gedetermineerd om aan te hou om vertoë tot die owerheid te rig om hul griewe uit die weg te ruim.²³⁵⁾ Ten spyte hiervan kon hulle nog sê:²³⁶⁾

"We go on serving the cause of Education, serving our people, serving our children, and serving humanity, because that is our calling. Never let us be unworthy of the profession which we have espoused. If others assail her, we have all the more to defend her."

231) Ibid.

232) Educational Journal, Deel XXIX, No. 8, Mei-Junie 1958, pp. 2, 3.

233) Tepa News, Deel 10, No. 1, Julie-Augustus 1955, p. 17.

234) Tepa News, Deel 10, No. 5, Januarie-Februarie 1956, p. 274.

235) Tepa News, Deel 10, No. 1, Julie-Augustus, 1955, p. 17.

236) Tepa News, Deel 10, No. 4, Desember 1955, p. 52.

B Y L A E S

In hierdie Bylaes word 'n kort samevatting gegee van die verskillende Ordonnansies wat die besoldiging van die Kleurling-onderwysers in die Kaapprovinsie vanaf 1931 tot 1955 gereël het.

* * * * *

9

BYLAE I

ORDONNANSIE NO. 17 VAN 1930

- Artikel 9. Die bepalings tree in werking vanaf 1 Januarie 1931.
- Artikel 12. (a) Die jaarlikse salaris van 'n onderwyser word bereken deur byvoeging tot die respektiewe minimum, wat later hierin genoem word, van een verhoging van £4 in die geval van 'n vrou of £6 in die geval van 'n man se ondervinding deur die S.G.O. erken, ... met die verstande tewens dat die respektiewe maksimum, wat hierna vir sodanige betrekking voorgeskrywe word, nie oorskry word nie; en deur die verdere byvoegings in die geval van 'n onderwyser, wat 'n betrekking as hoofonderwyser beklee, van die respektiewe toelaag, wat hierna vir sodanige betrekking voorgeskrywe word.
- (b) Geen betaling van goeiedienstoe-laag benevens salaris word gedoen t.o.v. enige tydperk na 31 Desember 1930 nie; maar vir die doeleinde van 'n bydrae tot die pensioenfonds en die berekening van die pensioen, word 1/6 van enige sodanige salaris, waarin minstens 6 verhogings in begrepe is, beskou as goeiedienstoe-laag.
- Artikel 13. (b) Geen van die bepalings ... ontnem aan enige onderwyser, wat op 31 Desember 1930 geregtig is om voordeel te behaal uit die bepalings van ... Ord. No. 23 van 1917, sodanige voordeel nie.
- Artikel 14. Die salarisse van ongesertifiseerde onderwysers, van deeltydse onderwysers en van onderwysers van wie verlang word om vir die grootste gedeelte van hul tyd in of onder die sesde standerd onderwys te gee, en vir die orige gedeelte van hul tyd bokant daardie standerd, word deur die S.G.O. bepaal.

Artikel 15. Klassifisering van kwalifikasies.GRAAD 1

Kleurling-Primêre Onderwysers-Laersertifikaat; of goedgekeurde en daarmee gelykstaande kwalifikasies.

GRAAD 2

Kleurling-Primêre Onderwysers-Laersertifikaat, plus Juniorsertifikaat; of goedgekeurde en daarmee gelykstaande kwalifikasies.

GRAAD 3

Kleurling-Primêre Onderwysers-Hoërsertifikaat; of Kleurling-Primêre Onderwysers-Laersertifikaat, plus Seniorsertifikaat; of Kleurling-Primêre Onderwysers-Laersertifikaat, plus Bewaarskool-Onderwysersertifikaat; of Blanke Primêre Onderwysers-Laersertifikaat; of goedgekeurde en daarmee gelykstaande kwalifikasies.

GRAAD 4

Kleurling-Primêre Onderwysers-Hoërsertifikaat, plus Seniorsertifikaat; of Kleurling-Primêre Onderwysers-Hoërsertifikaat, plus Bewaarskool-Onderwysersertifikaat; of goedgekeurde en daarmee gelykstaande kwalifikasies.

GRAAD 5

Blanke Primêre Onderwysers-Hoërsertifikaat; of goedgekeurde en daarmee gelykstaande kwalifikasies.

GRAAD 6

Kleurling-Primêre Onderwysers-Laersertifikaat, plus 'n universiteitsgraad; of Blanke Sekondêre Onderwysers-Laersertifikaat; of goedgekeurde en daarmee gelykstaande kwalifikasies.

GRAAD 7

Kleurling-Primêre Onderwysers-Hoërsertifikaat, plus 'n universiteitsgraad; of goedgekeurde en daarmee gelykstaande kwalifikasies.

- 181 -

GRAAD 8

Universiteitsgraad, plus gegradueerde opleiding van twee jaar; of goedgekeurde en daarmee gelykstaande kwalifikasies.

Artikel 16 (a) Minimum salarisse van primêre assistente.

<u>Graad</u>	<u>Vrouens</u>	<u>Mans</u>
1	£ 80	£ 90
2	90	105
3	100	120
4	120	150
Bokant Graad 4	140	180

- (b) Die minimum van 'n primêre assistent wat in diens is by 'n oefenskool, bedra £10 (in die geval van 'n vrou) of £15 (in die geval van 'n man) meer as op enige gewone primêre skool.
- (c) Geen primêre assistent in diens in die distrikte die Kaap, Oos-Londen, Kimberley of Port Elizabeth ontvang 'n kleiner jaarlikse salaris as £100 nie.
- (d) Die maksimum van 'n primêre assistent, waar ook al in diens, bedrae £200 in die geval van 'n vrou of £300 in die geval van 'n man.

Artikel 17 (a) Die minimum salarisse van opleidingskool- of sekondêre assistente.

<u>Graad</u>	<u>Vrouens</u>	<u>Mans</u>
1	£ 90	£105
2	100	120
3	110	135
4	130	165
5	150	195
6	170	225
7	190	255
8	210	285

- 182 -

- (b) Geen opleidingskool - of sekondêre assistent in diens in die distrikte die Kaap, Oos-Londen, Kimberley of Port Elizabeth ontvang 'n kleiner jaarlikse salaris as £100 nie.
- (c) Die maksimum van 'n opleidingskool - of sekondêre assistent bedra £260 in die geval van 'n vrou of £390 in die geval van 'n man.

Artikel 18(a) Alle oefenskole, sendingskole en onsek-tariëse publieke skole, behalwe skole waarin die leerkursus met die goedkeuring van die S.G.O. verder as die sesde standerd strek, word as primêre skole beskou.

- (b) Die minimum en maksimum van die hoofonderwyser van 'n primêre skool is dieselfde as dié vir 'n primêre assistent met dieselfde kwalifikasies.
- (c) Die hoofonderwyser van 'n primêre skool ontvang gedurende elke jaar 'n toelaag bereken volgens die gemiddelde inskrywing op so 'n skool gedurende die sewe skoolkwartale wat op 30 September van die voorafgaande jaar geëindig het, as volg:

	<u>Toelaag</u>	
	<u>Vrouens</u>	<u>Mans</u>
500 en meer leerlinge ...	£120	£180
300 tot 499 leerlinge ...	100	150
200 tot 299 leerlinge ...	80	120
100 tot 199 leerlinge ...	60	90
50 tot 99 leerlinge ...	40	60
Onderkant 50 leerlinge ..	20	30;

met dien verstande dat

- (ii) die hoofonderwyser van 'n oefenskool of van 'n primêre skool met geen klasse onderkant standerd drie 'n toelaag ontvang wat £20 hoër is in die geval van 'n vrou of £30 hoër in die geval van 'n man, as wat die hoofonderwyser van 'n gewone primêre skool met dieselfde inskrywing sou ontvang.

Artikel 19 (b) Die minimum en maksimum van die hoofonderwyser van 'n sekondêre skool is dieselfde as dié vir 'n sekondêre assistent met dieselfde kwalifikasies.

- (c) Die hoofonderwyser van 'n sekondêre skool ontvang gedurende elke jaar 'n toelaag bereken volgens die gemiddelde inskrywing bokant die sesde standerd in die skool gedurende die sewe skoolkwartale wat op 30 September van die voorafgaande jaar geëindig het, as volg:

<u>Inskrywing bokant</u>	<u>Toelaag</u>	
<u>Std. VI</u>	<u>Vrouens</u>	<u>Mans</u>
200 en meer leerlinge ...	£120	£180
100 tot 199 leerlinge ...	100	150
50 tot 99 leerlinge ...	80	120
onderkant 50 leerlinge ..	60	90;

met dienverstande dat

- (ii) aan die hoofonderwyser van 'n sekondêre skool,, 'n totale jaarlikse salaris mag betaal word wat £20 hoër is in die geval van 'n vrou of £30 hoër in die geval van 'n man, as wat hy sou ontvang indien die skool 'n primêre skool met dieselfde inskrywing was.

Artikel 20.(b) Die minimum en maksimum van die hoofonderwyser van 'n opleiding - of hoërskool is dieselfde as dié vir 'n opleidingskool- of sekondêre assistent met dieselfde kwalifikasies.

- (c) Die hoofonderwyser van 'n opleiding- of hoërskool ontvang gedurende elke jaar 'n toelaag bereken volgens die gemiddelde inskrywing bokant die sesde standerd in die skool, hetsy van student-onderwysers of sekondêre leerlinge gedurende die sewe skoolkwartale wat op 30 September van die onmiddellik voorafgaande jaar geëindig het, as volg:

<u>Inskrywing bo std. VI</u>	<u>Toelaag</u>	
	<u>Vrouens</u>	<u>Mans</u>
200 en meer	£160	£240
100 tot 199	140	210
50 tot 99	120	180
Onderkant 50	100	150;

met dienverstande dat

- 184 -

- (ii) aan die hoofonderwyser van 'n opleiding- of hoërskool,, 'n totale jaarlikse salaris betaal mag word wat £60 hoër is in die geval van 'n vrou of £90 hoër in die geval van 'n man, as wat hy sou ontvang het indien die skool 'n primêre skool met dieselfde inskrywing was.

- - - - -

B Y L A E I I

ORDONNANSIE NO. 18 VAN 1944

Artikel 32 Onderwysers, hetsy hoofonderwysers of assistent-onderwysers, word deur die Departement volgens hul goedgekeurde hoofwerk as volg ingedeel:

opleidingskollege-onderwysers,
opleidingskool- en sekondêre onderwysers,
met werkzaamhede hoofsaaklik of geheel-en-al bo die sesde standerd,
intermediêre onderwysers, met werkzaamhede deels bo die sesde standerd en deels in of benede die sesde standerd,
primêre onderwysers, met werkzaamhede hoofsaaklik of geheel-en-al in of benede die sesde standerd.

Artikel 36 Onderwysers word deur die Departement na gelang van die kwalifikasies wat hulle besit, as volg ingedeel :

GRAAD 1

Laer primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers of goedgekeurde gelykwaardige kwalifikasies.

GRAAD 2

Laer primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers plus junior Sertifikaat, of goedgekeurde gelykwaardige kwalifikasies.

- 185-

GRAAD 3

Hoër primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers, of laer primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers plus senior Sertifikaat, of laer primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers plus kleinkinderskool-onderwyser-sertifikaat, of laer primêre sertifikaat vir blanke onderwysers of goedgekeurde gelykwaardige kwalifikasies.

GRAAD 4

Hoër primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers plus senior Sertifikaat, of hoër primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers plus kleinkinderskool-onderwysersertifikaat, of goedgekeurde gelykwaardige kwalifikasies.

GRAAD 5

Hoër primêre sertifikaat vir blanke onderwysers of goedgekeurde gelykwaardige kwalifikasies.

GRAAD 6

Laer primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers plus 'n universiteitsgraad, of laer sekondêre sertifikaat vir blanke onderwysers, of goedgekeurde gelykwaardige kwalifikasies.

GRAAD 7

Hoër primêre sertifikaat vir Kleurling-onderwysers plus 'n universiteitsgraad, of goedgekeurde gelykwaardige kwalifikasies.

GRAAD 8

Universiteitsgraad plus geslaagde voltooiing van twee jaar na-graadse opleiding, of goedgekeurde gelykwaardige kwalifikasies.

Artikel 45.(2) Ten aansien van ondervinding voltooi voor die vasgestelde datum, bedra die jaarlikse verhoging £4 vir 'n vroulike onderwyser en £6 vir 'n manlike onderwyser.

(3) Ten aansien van elke jaar ondervinding voltooi op of na die vasgestelde datum, bedra die jaarlikse verhoging £8 vir 'n vroulike onderwyser en £12 vir 'n manlike onderwyser.

Artikel 46.(2) Hoofonderwysers van skole, uitgesonderd plaasskole, ontvang dieselfde salarisse as assistent-onderwysers en daarbenewens pensioengewende toelaes wat afwissel na gelang van die graad en inskrywing van hul onderskeie skole.

(3) Primêre hoofassistente, sekondêre hoofassistente en hoof-opleidingskoolassistente ontvang, bo en behalwe hul salarisse volgens skaal as assistent-onderwysers, pensioengewende toelaes van £24 per jaar in die geval van vroue en £36 per jaar in die geval van manne.

(4) Primêre assistente of primêre hoofassistente in diens by ... oefenskole ... ontvang £16 per jaar meer in die geval van vroue en £24 per jaar meer in die geval van manne as wat hulle sou ontvang as hulle by gewone primêre skole in diens was; hierdie bykomende bedrae is pensioengewend.

(5) Assistentente in diens by opleidingskolleges ontvang, as hulle nie blankes is nie, £96 per jaar meer in die geval van vroue en £144 per jaar meer in die geval van manne as wat hulle sou ontvang as hulle by opleidingskole in diens was; hierdie bykomende bedrae is pensioengewend.

Artikel 47. minimum- en maksimumsalarisse per jaar vir primêre onderwysers; die maksimum-salarisse wissel of na gelang die gehandhaafde inskrywing van die betrokke skool (a) onder 50, of (b) 50 of meer tel:

	Vroue			Manne		
	Minimum	Maksimum		Minimum	Maksimum	
Graad		Gehandhaafde inskr. onder 50	Gehandhaafde inskr. bo 50 of meer		Gehandhaafde inskr. onder 50	Gehandhaafde inskr. bo 50 of meer
1	£104	£264	£288	£120	£348	£384
2	104	264	288	120	348	384
3	120	264	288	144	348	384
4	136	264	288	168	348	384
Bo gr.4	152	264	288	192	348	384

Artikel 48 Die volgende is die minimum- en maksimum-salarisse per jaar vir intermediêre onderwysers:

Graad	Vroue		Manne	
	Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum
1	£112	£320	£132	£432
2	112	320	132	432
3	128	320	156	432
4	144	320	180	432
5	160	320	204	432
6	168	320	216	432
7	176	320	228	432
8	184	320	240	432

Artikel 49 Die volgende is die minimum- en maksimum-salarisse per jaar vir sekondêre en opleidingsskool-onderwysers.

Graad	Vroue		Manne	
	Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum
1	£120	£352	£144	£480
2	120	352	144	480
3	136	352	168	480
4	152	352	192	480
5	168	352	216	480
6	184	352	240	480
7	200	352	264	480
8	216	352	288	480

Artikel 50.(2) die hoofonderwysers van 'n primêre skool ontvang, bo en behalwe sy salaris volgens skool, 'n toelae gedurende elke jaar bereken op die gehandhaafde inskrywing by bedoelde skool, as volg:

- 188 -

Groep	Gehandhaafde inskrywing	Toelae (per jaar)	
		Vroue	Manne
A	450 of meer	£144	£216
B	300 tot 499	120	180
C	200 tot 299	96	144
D	100 tot 199	72	108
E	50 tot 99	48	72
F	20 tot 49	24	36;

met dien verstande dat -

(b) die hoofonderwyser van 'n Oefenskool, of 'n primêre skool met geen klasse benede standerd III nie, 'n toelae ontvang wat in die geval van 'n vrou £24 per jaar meer is, of in die geval van 'n man £36 per jaar meer is as dié wat die hoofonderwyser van 'n gewone primêre skool met dieselfde inskrywing sou ontvang.

Artikel 51. (2) Die hoofonderwyser van 'n sekondêre skool ontvang, bo en behalwe sy salaris, 'n toelae bereken op die gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd by bedoelde skool, as volg:

Groep	Gehandhaafde inskrywing bo Std. VI	Toelae (per jaar)	
		Vroue	Manne
A	200 of meer	£144	£216
B	100 tot 199	120	180
C	Onder 100	96	144;

met dien verstande dat -

(b) die hoofonderwyser van 'n sekondêre skool met 'n totale gehandhaafde inskrywing van 450 leerlinge of meer, 'n bykomende toelae ontvang van £24 per jaar in die geval van 'n vrou of £36 per jaar in die geval van 'n man.

Artikel 52. (2) Die hoofonderwyser van 'n opleiding- of hoërskool ontvang, bo en behalwe sy salaris, 'n toelae bereken op die gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd (met inbegrip van student-onderwysers in die geval van 'n opleidingskool), as volg:

Groep	Gehandhaafde inskrywing bo St.VI	Toelae (per jaar)	
		Vroue	Manne
Spesiale	300 of meer	£192	£288
A	200 tot 299	168	252
B	100 tot 199	144	216
C	Onder 100	120	180;

met dien verstande dat -

(b) die hoofonderwyser van 'n opleiding- of hoërskool met 'n totale gehandhaafde inskrywing van 450 leerlinge of meer, 'n bykomende toelae ontvang van £24 per jaar in die geval van 'n vrou of £36 per jaar in die geval van 'n man.

Artikel 53. Die hoofonderwyser van 'n opleidingskollege ontvang, as hy nie 'n blanke is nie, bo en behalwe sy salaris, 'n toelae bereken op die gehandhaafde inskrywing bo die seniorsertifikaatstadium as volg:

Groep	Gehandhaafde inskrywing bo senior-sertifikaatstadium	Toelae (per jaar)	
		Vroue	Manne
A	100 of meer	£192	£288
B	Onder 100	168	252

Artikels 55 Die besoldiging van die volgende onderwysers word deur die Departement vasgestel:

- (a) onderwysers in spesiale vakke;
- (b) onderwysers van leerlinge vir wie spesiale onderwysreëlings getref moet word;

- 190 -

- (c) aflosonderwysers;
- (d) onderwysers wat deelytds diens doen;
- (e) onderwysers wat heelwat tyd aan werklike onderwysdiens buite skoolure moet bestee;
- (f) ongesertifiseerde onderwysers.

- - - - -

B Y L A E III

ORDONNANSIE NO. 20 VAN 1946

Artikel 15 Vanaf 1 April 1946 word gesertifiseerde onderwysers ooreenkomstig die volgende salaris-skale besoldig, nl.:

Klas	Wroue			Manne		
	Mini- mum	Jaarl. Verhog.	Maksi- mum	Mini- mum	Jaarl. Verhog.	Maksi- mum
	£	£	£	£	£	£
<u>SKAAL 1</u>						
(a)	144	16	320	180	20	400
(aa)	160	16	336	200	20	420
(b)	176	16	352	220	20	440
(c)	192	16	384	240	20	480
(d)	208	16	416	260	20	520
(e)	224	16	448	280	20	560
(f)	240	16	448	300	20	560
<u>SKAAL 2</u>						
(a)	160	16	336	200	20	420
(aa)	176	16	352	220	20	440
(b)	192	16	384	240	20	480
(c)	208	16	416	260	20	520
(d)	224	16	448	280	20	560
(e)	240	16	480	300	20	600
(f)	256	16	512	320	20	640

- 191 -

SKAAL 3

(a)	176	16	352	220	20	440
(aa)	192	16	384	240	20	480
(b)	208	16	416	260	20	520
(c)	224	16	448	280	20	560
(d)	240	16	480	300	20	600
(e)	256	16	512	320	20	640
(f)	272	16	544	340	20	680

SKAAL 4

(a)	192	16	384	240	20	480
(aa)	208	16	416	260	20	520
(b)	224	16	448	280	20	560
(c)	240	16	480	300	20	600
(d)	256	16	512	320	20	640
(e)	272	16	544	340	20	680
(f)	288	16	576	360	20	720

SKAAL 5

(a)	208	16	416	260	20	520
(aa)	224	16	448	280	20	560
(b)	240	16	480	300	20	600
(c)	256	16	512	320	20	640
(d)	272	16	544	340	20	680
(e)	288	16	576	360	20	720
(f)	304	16	608	380	20	760

Skaal

6	510	20	610	640	24	760
7	540	20	640	680	24	800
8	580	25	655	730	30	820
9	610	25	685	770	30	860
10	650	25	725	810	30	900
11	650	30	740	810	40	930

Artikel 16 Ondanks andersluidende bepalings in hierdie Ordonnansie, word aan geen gesertifiseerde onderwyser 'n laer salaris as £160 per jaar betaal nie.

Artikel 17

SKAAL 1

Primêre onderwysers; met dien verstande dat 'n primêre onderwyser wat in 'n hoër klas as klas (d) ingedeel word, dieselfde besoldiging ontvang as 'n primêre onderwyser wat in klas (d) ingedeel word.

Onderwysers wat by plaasskole in diens is.

SKAAL 2

Primêre onderwysers in diens by skole wat deur die Departement as oefenskole erken word; met dien verstande dat so 'n onderwyser wat in 'n hoër klas as klas (d) ingedeel word, dieselfde besoldiging ontvang as 'n primêre onderwyser wat in diens is by 'n oefenskool wat in klas (d) ingedeel word.

Primêre onderwysers, spesiale graad; met dien verstande dat 'n primêre onderwyser, spesiale graad, wat in 'n hoër klas as klas (d) ingedeel word, dieselfde besoldiging ontvang as 'n primêre onderwyser, spesiale graad, wat in klas (d) ingedeel word.

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 50.

Intermediêre onderwysers; met dien verstande dat 'n intermediêre onderwyser wat in klas (f) ingedeel word, dieselfde besoldiging ontvang as 'n intermediêre onderwyser wat in klas (e) ingedeel word.

Sekondêre onderwysers aangestel by sekondêre skole na die afkondiging van hierdie Ordonnansie; met dien verstande dat so 'n onderwyser wat in klas (f) ingedeel word, dieselfde besoldiging ontvang as 'n onderwyser wat in klas (e) ingedeel word.

SKAAL 3

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 100 maar minstens 50.

Primêre onderwysers, spesiale graad, in diens by skole wat deur die Departement as oefenskole erken word; met

- 193 -

dien verstande dat so 'n onderwyser wat in 'n hoër klas as klas (d) ingedeel word, dieselfde besoldiging ontvang as 'n primêre onderwyser, spesiale graad, in diens by 'n oefenskool wat in klas (d) ingedeel word.

Sekondêre onderwysers in diens by sekondêre skole onmiddellik voor die afkondiging van hierdie Ordonnansie.

Sekondêre onderwysers, spesiale graad, aangestel by sekondêre skole na die afkondiging van hierdie Ordonnansie; met dien verstande dat so 'n onderwyser wat in klas (f) ingedeel word, dieselfde besoldiging ontvang as 'n sekondêre onderwyser, spesiale graad, in diens by 'n sekondêre skool wat in klas (e) ingedeel word.

Sekondêre onderwysers in diens by hoërskole.

Sekondêre onderwys in diens by opleidingskole.

Opleidingskool-onderwysers.

SKAAL 4

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 200 maar minstens 100.

Sekondêre onderwyser, spesiale graad, aan hoërskole.

Sekondêre onderwysers, spesiale graad, aan sekondêre skole wat as sekondêre onderwysers by sekondêre skole in diens was onmiddellik voor die afkondiging van hierdie Ordonnansie.

Hoofonderwysers van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 20.

Opleidingskool-onderwysers, spesiale graad.

SKAAL 5

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 350 maar minstens 200.

Hoofonderwysers van primêre skole wat deur die Departement as oefenskole erken word, met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 200.

Hoofonderwysers van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 50 maar minstens 20.

Opleidingskollege-onderwysers.

- 194 -

SKAAL 6

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 500 maar minstens 350.

Hoofonderwysers van primêre skole wat deur die Departement as oefenskole erken word, met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 350 maar minstens 200.

Hoofonderwysers van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 100 maar minstens 50.

Opleidingskollege-onderwysers, spesiale graad.

SKAAL 7

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van 500 of meer.

Hoofonderwysers van primêre skole wat deur die Departement as oefenskole erken word, met 'n gehandhaafde inskrywing van 350. of meer.

Hoofonderwysers van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minstens 100.

Hoofonderwysers van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 100.

Hoofonderwysers van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 100.

SKAAL 8

Hoofonderwysers van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 200 maar minstens 100.

Hoofonderwysers van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 200 maar minstens 100.

SKAAL 9

Hoofonderwysers van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 300 maar minstens 200.

Hoofonderwysers van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 300 maar minstens 200.

- 195 -

Hoofonderwysers van opleidingskolleges met enkele klasse in die eerste jaar van die kursus.

SKAAL 10

Hoofonderwysers van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van 300 of meer.

Hoofonderwysers van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van 300 of meer.

Hoofonderwysers van opleidingskolleges met dubbele klasse in die eerste jaar van die kursus.

SKAAL 11

Hoofonderwysers van opleidingskolleges met drievoudige klasse in die eerste jaar van die kursus.

- - - - -

B Y L A E IV

ORDONNANSIE NO. 4 VAN 1948

Artikel 2 (1). Aan onderwysers in blanke en Kleurlingskole, wie se ondervinding voor die eerste dag van April 1946 begin het, word, benewens enige normale salarisverhogings volgens skaal wat hulle toekom, spesiale vermeerderings van salaris toegestaan gelyk aan een of meer salarisverhogings op die salarisskale waarvolgens hulle besoldig word, as volg:

- Onderwysers wat op die eerste dag van Julie 1948 -
- (a) nie meer as vyf jaar ondervinding agter die rug het nie - een salarisverhoging,
 - (b) meer as vyf jaar maar nie meer as tien jaar ondervinding agter die rug het nie - twee salarisverhogings,
 - (c) meer as tien maar nie meer as vyftien jaar ondervinding agter die rug het nie - drie salarisverhogings,
 - (d) meer as vyftien maar nie meer as twintig jaar ondervinding agter die rug het nie - vier salarisverhogings,

- 196 -

(e) meer as twintig jaar ondervinding agter die rug het - vyf salarisverhogings.

(3) Ondervinding ten opsigte van onderwysers wat volgens salarisskale 6 tot en met 11 besoldig word, vir sover dit hierdie artikel betref, beteken slegs ondervinding opgedoen in betrekkings van 'n graad gelyk aan of hoër as dié wat onderskeidelik deur sodanige onderwysers bekleed word op die datums van wanneer af die spesiale vermeerdings aan hulle betaalbaar is.

- - - - -

B Y L A E V

REGULASIE 864/1953 - 23 OKTOBER 1953

Artikel 3 Van 1 April 1952 word gesertifiseerde onderwysers ooreenkomstig die volgende salarisskale besoldig, nl.:

Klas	Vroue			Manne		
	Mini- mum	Jaarlikse Verhoging	Maksi- mum	Mini- mum	Jaarlikse Verhoging	Maksi- mum
	£	£	£	£	£	£
<u>SKAAL 1</u>						
(a)	180	16	324	180	20	400
(aa)	196	16	340	200	20	420
(b)	212	16	356	220	20	440
(c)	228	16	388	240	20	480
(d)	244	16	420	260	20	520
(e)	260	16	452	280	20	560
(f)	276	16	452	300	20	560

<u>SKAAL 2</u>						
(a)	196	16	340	200	20	420
(aa)	212	16	356	220	20	440
(b)	228	16	388	240	20	480
(c)	244	16	420	260	20	520
(d)	260	16	452	280	20	560
(e)	276	16	484	300	20	600
(f)	292	16	516	320	20	640

- 197 -

SKAAL 3

(a)	212	16	356	220	20	460
(aa)	228	16	388	240	20	500
(b)	244	16	420	260	20	540
(c)	276	16	452	300	20	580
(d)	308	16	484	340	20	620
(e)	340	16	516	380	20	660
(f)	372	16	548	420	20	700

SKAAL 4

(a)	228	16	388	240	20	500
(aa)	244	16	420	260	20	540
(b)	260	16	452	280	20	580
(c)	292	16	484	320	20	620
(d)	324	16	516	360	20	660
(e)	356	16	548	400	20	700
(f)	388	16	580	440	20	740

SKAAL 5

(a)	244	16	420	260	20	540
(aa)	260	16	452	280	20	580
(b)	276	16	484	300	20	620
(c)	308	16	516	340	20	660
(d)	340	16	548	380	20	700
(e)	372	16	580	420	20	740
(f)	404	16	612	460	20	780

SKAAL

6	520	20	620	640	24	784
7	540	20	640	680	24	824
8	580	25	655	730	30	850
9	610	25	685	770	30	890
10	650	25	725	810	30	930
11	650	30	740	810	40	970

Artikel 4SKAAL 1

Primêre onderwysers

Onderwysers wat by plaasskole in diens is

- 198 -

SKAAL 2

Hoofde van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 50

Primêre onderwysers in diens by skole wat deur die Departement as oefenskole erken word.

Primêre onderwysers, spesiale graad.

Intermediêre onderwysers.

SKAAL 3

Hoofde van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 100 maar minstens 50.

Primêre onderwysers, spesiale graad, in diens by skole wat deur die Departement as oefenskole erken word.

Opleidingskool-onderwysers.

Sekondêre onderwysers.

SKAAL 4

Hoofde van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 200 maar minstens 100.

Hoofde van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 20.

Vise-prinsipale van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 500 maar minstens 400.

Opleidingskool-onderwysers, spesiale graad.

Sekondêre onderwysers, spesiaal graad.

SKAAL 5

Hoofde van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 350 maar minstens 200.

Hoofde van primêre skole wat deur die Departement as oefenskole erken word, met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 200.

Hoofde van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 50 maar minstens 20.

Vise-prinsipale van opleiding-, hoër- en sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 400 maar minstens 200, of 'n totale gehandhaafde inskrywing van minstens 300.

- 199 -

Vise-prinsipale van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van 500 of meer.

Opleidingskollege-onderwysers.

SKAAL 6

Hoofde van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 500 maar minstens 350.

Hoofde van primêre skole wat deur die Departement as oefenskole erken word, met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 350 maar minstens 200.

Hoofde van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 100 maar minstens 50.

Vise-prinsipale van opleiding-, hoër- en sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minstens 400 of 'n totale gehandhaafde inskrywing van minstens 500.

Opleidingskollege-onderwysers, spesiale graad.

SKAAL 7

Hoofde van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van 500 of meer.

Hoofde van primêre skole wat deur die Departement as oefenskole erken word, met 'n gehandhaafde inskrywing van 350 of meer.

Hoofde van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minstens 100.

Hoofde van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 100.

Hoofde van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 100.

Vise-prinsipale van opleidingskolleges.

SKAAL 8

Hoofde van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 200 maar minstens 100.

Hoofde van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 200 maar minstens 100.

- 200 -

SKAAL 9

Hoofde van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 300 maar minstens 200.
 Hoofde van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van minder as 300 maar minstens 200.

Hoofde van opleidingskolleges met enkele klasse in die eerste jaar van die kursus.

SKAAL 10

Hoofde van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van 300 of meer.

Hoofde van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die sesde standerd van 300 of meer.

Hoofde van opleidingskolleges met dubbele klasse in die eerste jaar van die kursus.

SKAAL 11

Hoofde van opleidingskolleges met meer as twee klasse in die eerste jaar van die kursus.

- - - - -

B Y L A E VIREGULASIE 461/1955 - 5 AUGUSTUS 1955

Artikel 9 Assistentonderwysers word deur die Departement volgens hul goedgekeurde hoofwerkzaamhede as volg ingedeel:

opleidingskollege-assistente,
 opleidingskool en sekondêre assistente,
 met werkzaamhede wat hoofsaaklik of uitsluitend bo die sesde standerd verrig word,

primêre assistente, met werkzaamhede wat hoofsaaklik of uitsluitend in die sesde standerd of laer verrig word.

Artikel 10 Met ingang 1 April 1955 word gediplomeerde onderwysers ooreenkomstig die volgende salaris-skale besoldig, nl.:

PRINSIPALE EN VISE-PRINSIPALE

Kategorie	Vroue			Manne		
	Minimum	Jaarlikse Verhoging	Maksimum	Minimum	Jaarlikse Verhoging	Maksimum
	£	£	£	£	£	£
<u>SKAAL 1</u>						
(a)	300	16	508	300	20	620
(aa)	332	16	540	340	20	660
(b)	364	16	572	380	20	700
(c)	396	16	588	420	20	720
(d)	428	16	604	460	20	740
(e)	428	16	604	460	20	740
(f)	428	16	604	460	20	740

<u>SKAAL 2</u>						
(a)	316	16	524	320	20	640
(aa)	348	16	556	360	20	680
(b)	380	16	588	400	20	720
(c)	412	16	604	440	20	740
(d)	444	16	620	480	20	760
(e)	444	16	620	480	20	760
(f)	444	16	620	480	20	760

<u>SKAAL 3</u>						
(a)	332	16	540	340	20	660
(aa)	364	16	572	380	20	700
(b)	396	16	604	420	20	740
(c)	428	16	620	460	20	760
(d)	460	16	636	500	20	780
(e)	460	16	636	500	20	780
(f)	460	16	636	500	20	780

<u>SKAAL 4</u>						
(a)	348	16	556	360	20	680
(aa)	380	16	588	400	20	720
(b)	412	16	620	440	20	760
(c)	444	16	636	480	20	780

- 202 -

(d)	476	16	652	520	20	800
(e)	476	16	652	520	20	800
(f)	476	16	652	520	20	800

SKAAL 5

(a)	364	16	572	380	20	700
(aa)	396	16	604	420	20	740
(b)	428	16	636	460	20	780
(c)	460	16	652	500	20	800
(d)	492	16	668	540	20	820
(e)	492	16	668	540	20	820
(f)	492	16	668	540	20	820

SKAAL

6	620	20	720	740	24	884
7	640	20	740	780	24	924
8	680	25	755	830	30	950
9	710	25	785	870	30	990
10	750	25	825	910	30	1030
11	750	30	840	910	40	1070

SPEZIALE GRAAD-ASSISTENTE

Aan 'n spesiale graad-assistent word 'n salaris betaal wat in die geval van 'n vrou £16 per jaar hoër en in die geval van 'n man £20 per jaar hoër is as dié wat sy of hy sou ontvang het indien sy of hy 'n assistentonderwyser was.

ASSISTENTE

Inyigting en Kate- gorie van Onderwyser	Vroue			Manne		
	Mini- mum	Jaarlikse Verhoging	Maksi- mum	Mini- mum	Jaarlikse Verhoging	Maksi- mum
Opleidings- kolleges	£	£	£	£	£	£
(a)	332	16	540	340	20	660
(aa)	364	16	572	380	20	700

- 203 -

(b)	396	16	604	420	20	740
(c)	444	16	636	480	20	780
(d)	476	16	668	520	20	820
(e)	508	16	700	560	20	860
(f)	540	16	732	600	20	900

Opleiding-, hoër- en sekondêre skole -

(a)	300	16	508	300	20	620
(aa)	332	16	540	340	20	660
(b)	364	16	572	380	20	700
(c)	412	16	604	420	20	740
(d)	444	16	636	480	20	780
(e)	476	16	668	520	20	820
(f)	508	16	700	560	20	860

Primêre skole -

(a)	300	16	508	300	20	620
(aa)	332	16	540	340	20	660
(b)	364	16	572	380	20	700
(c)	396	16	588	420	20	720
(d)	428	16	604	460	20	740
(e)	428	16	604	460	20	740
(f)	428	16	604	460	20	740

Artikel 11SKAAL 1

Onderwysers wat by plaasskole in diens is.

SKAAL 2

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 50.

SKAAL 3

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 100 maar minstens 50.

- 204 -

SKAAL 4

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 200 maar minstens 100.

Vise-prinsipale van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 500 maar minstens 400.

SKAAL 5

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 350 maar minstens 200.

Hoofonderwysers van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minder as 50.

Vise-prinsipale van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van 500 of meer.

SKAAL 6

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van minder as 500 maar minstens 350.

Hoofonderwysers van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minder as 100 maar minstens 50.

Vise-prinsipale van opleiding-, hoër- en sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minder as 400 maar minstens 200, of 'n totale gehandhaafde inskrywing van minstens 300.

SKAAL 7

Hoofonderwysers van primêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing van 500 of meer.

Hoofonderwysers van sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minstens 100.

Hoofonderwysers van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minstens 100.

Hoofonderwysers van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minder as 100.

Vise-prinsipale van opleiding-, hoër- en sekondêre skole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minstens 400 of 'n totale gehandhaafde inskrywing van minstens 500.

SKAAL 8

Hoofonderwysers van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minder as 200 maar minstens 100.

Hoofonderwysers van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minder as 200 maar minstens 100.

Vise-prinsipale van opleidingskolleges.

SKAAL 9

Hoofonderwysers van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minder as 300 maar minstens 200.

Hoofonderwysers van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van minder as 300 maar minstens 200.

Hoofonderwysers van opleidingskolleges met enkele klasse in die eerste jaar van die kursus.

SKAAL 10

Hoofonderwysers van hoërskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van 300 of meer.

Hoofonderwysers van opleidingskole met 'n gehandhaafde inskrywing bo die vyfde standerd van 300 of meer.

Hoofonderwysers van opleidingskolleges met dubbele klasse in die eerste jaar van die kursus.

SKAAL 11

Hoofonderwysers van opleidingskolleges met meer as twee klasse in die eerste jaar van die kursus.

LITERATUUR EN BRONNEA. GESKIEDKUNDIGE WERKE:

- BEHR, A.L. : Three Centuries of Coloured Education in South Africa. (Ongepubliseerde D.Ed.-proefskrif, Universiteit van Potchefstroom, 1952).
- CRUSE, H.P. : Die Opheffing van die Kleurlingbevolking; 1652-1795, Deel I. (Christen-Studentevereniging van Suid-Afrika, Stellenbosch, 1947).
- DALEBOUDT, H.M. : Sir Thomas Muir en die Onderwys in Kaapland tydens sy bestuur as Superintendent-Generaal van Onderwys, 1892 - 1915. (Ongepubliseerde proefskrif vir D.Educ.-graad; Universiteit van Stellenbosch, 1942).
- DE KIEWIET, C.W. : A History of South Africa, Social and Economic. (Oxford University Press, Londen, 1950),
- DU TOIT, P.S. : Onderwys aan die Kaap onder die Kompanje, 1652 - 1795. 'n Kultuur-Historiese Studie. (Juta en Kie., Kaapstad, 1937).
- DU TOIT, P.S. : Onderwys in Kaapland. 'n Historiese Oorsig. (J.L. van Schaik, Bpk., Pretoria, 1951).
- EKSTEEN, F.R.L.N. : Die Salarisgeskiedenis van die Blanke Onderwysers in die Openbare Skole in Kaapland sedert Unie. (Ongepubliseerde M.Ed-verhandeling, Universiteit van Stellenbosch, 1952).
- ELS, J.F. : Die Finansiering van die Onderwys onder die Provinsiale en die Uniale Onderwysdepartemente in Suid-Afrika. (Ongepubliseerde M.Ed.-verhandeling, Universiteit van Stellenbosch, 1951).
- FRANKEN, J.L.M. : Huisonderwys aan die Kaap, 1692-1732. (Annale van die Universiteit van Stellenbosch, Jaargang XII, Reeks B, Afl. I, Julie 1934; ook in die Huisgenoot, 5 Augustus 1932).
- MACCRONE, I.D. : Race Attitudes in South Africa. (Oxford University Press, Londen, 1937).

- MARAIS, J.S. : The Cape Coloured People, 1652-1937. (The Star and Gazette Ltd., Guernsney, 1939).
- MAURICE, E.L. : The History and Administration of the Education of the Coloured Peoples of the Cape, 1652-1910. (Ongepubliseerde B.Ed.-verhandeling, Universiteit van Kaapstad, 1946).
- THEAL, G. Mc.C. : History of South Africa since 1795, II. (Swan Sonnenschein, Londen, 1922).
- VAN DER WESTHUIZEN, W.S. : Onderwys onder die Algemene Skoolkommissie, 1804 - 1839. (Argief-Jaarboek vir Suid-Afrikaanse Geskiedenis, Deel II, National Commercial Printers, Bpk., Elsie-rivier, 1953).
- VAN RIEBEECK : Dagverhaal, Deel I (Utrecht, 1884).
- VAN WYK, A.H. du P. : Die Invloed van die Engelse Skoolwese op die Kaapse Skoolwese, 1806 - 1915. (J.L. van Schaik, Bpk., Pretoria, 1947).

B. KAAPSE PARLEMENTÊRE PUBLIKASIES:

Report of a Commission to inquire into and report upon the Government Educational System of the Colony, 1860-63. (G. 24 - '63).

Report of the Select Committee on the Teachers' Pension Bill, 1887. (Cape of Good Hope).

Report of the Select Committee on School Boards and Teachers, 1902. (Cape of Good Hope).

C. PARLEMENTÊRE VERSLAE VAN DIE UNIE-REGERING :

Rapport van de Provinciale Financiën Kommissie, 1923. (U.G. 19 - '23).

Verslag van die Provinsiale Finansiële Kommissie, 1934. (U.G. 46 - '34).

Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake die Kaapse Kleurling-bevolking van die Unie, 1937. (U.G. 54 - '37).

Verslag van die Kommissie insake Tegnieese en Beroeps-
onderwys, 1948. (U.G. 65 - '48).

D. VERSLAE VAN DIE KAAPSE PROVINSIALE RAAD:

Report of Education Commission, 1912. (C.P. 6 - '12).

Report of Commission on Native Education, 1919.
(C.P. 4 - '20).

Verslag van die Kommissie insake Kleurling-onderwys,
1925 - 26. (K.P. 1 - '27).

Inter-verslag van die Kommissie insake Kleurling-
Onderwys, 1953 - 1956 oor die Grondslag vir Nuwe
Salarisskale vir Kleurling-Onderwysers, 12 November
1954. (Kaap die Goeie Hoop).

Verslag van die Kommissie insake Kleurling-Onderwys,
1953 - 1956. (Kaap die Goeie Hoop).

E. WETTE:

Education Act, No. 13 van 1865.

Education Act, No. 43 van 1887.

School Board Act, No. 35 van 1905.

Zuid-Afrika-Wet, 1909.

Oproerige Bijeenkomsten en Krimineel Recht
Wiizigingswet, No. 27 van 1914.

Provinciale Subsidies en Belasting Bevoegdheden
(Wijzigings) Wet, No. 46 van 1925.

Konsolidasie- en Wysigingswet op Finansiële
Verhoudings, No. 38 van 1945.

Wet op die Onderdrukking van Kommunisme No.
44 van 1950.,

Wet op Bantoe-Onderwys, No. 47 van 1953.

Wysigingswet op Oproerige Byeenkomste en Onder-
drukking van Kommunisme, No. 15 van 1954.

F. ORDONNANSIES VAN DIE KAAPSE PROVINSIALE RAAD :

Onderwijs Ordonnantie, No. 16 van 1913.

Onderwijs (Onderwysers Salarissen en Pensioenen)
Ordonnantie, No. 23 van 1917.

Kleurling Opvoedingsgestichten Ordonnantie, No. 12
van 1918.

Onderwyzers Salarissen en Pensioenen Amendement Ordonnantie, No. 26 van 1918.

Onderwyzers Salarissen en Pensioenen Verdere Wijzigings Ordonnantie, No. 21 van 1919.

Kleurling en Naturelle Inrigtingen van Onderwijs Ordonnantie, No. 26 van 1920.

Gekonsolideerde Onderwijs Ordonnantie, No. 5 van 1921.

Speciale Bezuiniging Ordonnantie, No. 14 van 1923.

Onderwyzers Salarisse Ordonnansie, No. 4 van 1925.

Onderwys Wysigingsordonnansie, No. 23 van 1925.

Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 17 van 1930.

Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 9 van 1931.

Ordonnansie op die Tydelike Vermindering van Salarisse en Lone, No. 26 van 1931.

Onderwyswysigingsordonnansie, No. 3 van 1933.

Ordonnansie op die Speciale Vermindering van Uitgawes, No. 7 van 1933.

Wysigingsordonnansie op die Speciale Vermindering van Salarisse en Lone, No. 30 van 1933.

Wysigingsordonnansie op Onderwys en Pensioene van Kleurling-onderwyzers, No. 23 van 1934.

Ordonnansie op die Terugbetaling van Salarisvermindering, No. 24 van 1937.

Ordonnansie op die Terugbetaling van Salarisvermindering, No. 22 van 1938.

Ordonnansie op Onderwys (Salarisse en Pensioene van Onderwyzers), No. 18 van 1944.

Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 10 van 1945.

Ordonnansie op Hospitale, No. 18 van 1946.

Wysigingsordonnansie op Onderwys (Salarisse van Onderwyzers), No. 20 van 1946.

Wysigingsordonnansie op Onderwys (Salarisse van Onderwyzers), No. 4 van 1948.

Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 16 van 1952.

Wysigingsordonnansie op Onderwys, No. 6 van 1955.

G. VERDERE AMPTELIKE STUKKE :

Die Onderwysgaset, 1908-1956 (Die Provinsie die Kaap die Goeie Hoop).

Oorkondes van die Kaapse Provinsiale Raad, 1911 - 1956.

Verslae van die Superintendent-Generaal van Onderwys, 1910 - 1955.

Offisiële Koerant (Die Provinsie die Kaap die Goeie Hoop)

- No. 703, 25 September 1920.
- No. 884, 12 Oktober 1923.
- No. 2104, 2 Junie 1944.
- No. 2593, 6 Junie 1952.
- No. 2609, 19 September 1952.
- No. 2672, 23 Oktober 1953.
- No. 2769, 5 Augustus 1955.

Government Gazette, No. 8786, 8 September 1905.

H. MEMORANDA VAN INSTANSIES :

Memorandum voorgelê aan die Departementele Komitee insake Salarisse van Kleurling-Onderwysers 1952, deur die Sinodale Kommissie vir Opvoeding van die Nederduits Gereformeerde Sendingkerk in Suid-Afrika.

I. PERIODIEKE PUBLIKASIES :Professionele Tydskrifte:

Educational Journal (Amptelike Orgaan van die Teachers' League of South Africa).

Tepa Educational News (Amptelike Orgaan van die Teachers' Educational and Professional Association).

Education (Amptelike Orgaan van die South African Teachers' Association).

Die Onderwysblad (Amptelike Orgaan van die Transvaalse Onderwysers-vereniging).

Die Unie (Amptelike Orgaan van die Suid-Afrikaanse Onderwysersunie).

Dagblaaie :

Die Burger.

The Cape Argus.

The Cape Times.